KONSTANTIN STANIUKOVICI

Povestirile mării

Editura Univers

clu

Clasicii

Literaturii Universale

Konstantin Staniukovici

POVESTIRILE MĂRII

București — 1974

Editura Univers

Coperta colecției de *Vasile Socoliuc*

După volumele:

К. М. СТАНЮКОВИЧ

СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ

ГОСУДАРСТВЕННОЕ ИЗДАТЕЛЬСТВО ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ

Москва 1958

Toate drepturile asupra acestei ediții

sînt rezervate Editurii UNIVERS

OM LA APĂ

I

DOGOAREA ZILEI TROPICALE începea să scadă. Soarele se rostogolea agale spre orizont.

Mînat de alizeul blînd, clipperul cu toate pînzele întinse aluneca fără zgomot pe apele Oceanului Atlantic. Viteza — vreo şapte noduri. De jur împrejur, pustiu. Nici o pînză, nici o dîră de fum nu se zărea. Oriîncotro îţi îndreptai privirea, nu vedeai altceva decît nemărginita întindere a oceanului, uşor ondulată şi murmurînd tainic. Din toate părţile, orizontul era tivit de albastrul străveziu al uriaşei cupole, pe care nu plutea nici un nor. Aerul era proaspăt şi limpede, iar dinspre apă venea mireasma sănătoasă a mării.

Pretutindeni, pustiu.

Din cînd în cînd, totuşi, cîte un peştişor zburător, săltînd nebuneşte deasupra apei, strălucea cu solzii lui de aur în bătaia razelor soarelui ; cîte un pescăruş alb fîlfîia din aripi în înaltul văzduhului şi, ici-colo, se mai vedea cîte o păsărică grăbită către îndepărtatul ţărm al Africii, zburătăcind foarte aproape de suprafaţa mării. Uneori se auzea zgomotul şuvoaielor de apă slobozite de vreo balenă. Apoi din nou o muţenie desăvîrşită te înconjura. Totul era oceanul şi cerul, cerul şi oceanul. Amîndouă, liniştite, tandre şi zîmbitoare.

— Permiteţi, înălţimea-voastră, să ne cînte băieţii ? întrebă subofiţerul de cart, apropiindu-se de ofiţerul care se plimba alene pe puntea de comandă.

Ofiţerul dădu afirmativ din cap şi curînd sunetele armonioase ale unui cîntec popular, plin de duioşie, se răspîndiră în mijlocul oceanului.

Mulţumiţi că, după chinul de peste zi, se lăsase în sfîrşit răcoarea, marinarii se adunaseră pe teugă în jurul tunului şi ascul-

tau pe cîntăreți. Pasionații, îndeosebi bătrînii marinari, stînd înghesuiți în jurul cîntăreților, ascultau gînditori, plini de seriozitate. Chipurile lor bătute de vînt și arse de soare emanau o fericire de nespus. Cel mai în față stătea unul dintre marinarii de pe teugă, Lavrentici, un bătrîn ușor încovoiat de spate, dar voinic, lat în umeri, cu picioare puternice, puțin strîmbe, și brațe vînjoase. Mîinile lui erau negre de păcură și îi lipsea un deget ce fusese cîndva strivit de funga unui gabier. Nemaipomenit bețiv, Lavrentici venea de pe țărm întotdeauna adus pe sus, beat mort și cu fața ferfeniță (îi plăcea să se ia la bătaie cu marinarii străini, pentru că — după părerea lui — „nu știu să bea așa cum trebuie, ci numai ca să-și mai facă curaj", îndoind cu apă romul pe care el îl dădea pe gît „semplu"). Ascultînd cîntecele, Lavrentici încremenise în uitare de sine. Fața lui adînc brăzdată, cu nasul roș-albastru ca o prună, mustățile țepoase, și privirea de obicei întunecată — părînd că bătrînul, mereu nemulțumit de cine știe ce, e gata să slobozească o avalanșă de sudalme — avea acum o expresie de concentrare calmă, blîndețe și chiar duioșie.

Unii marinari țineau încet isonul, alții, așezați pe punte în mici grupuri, comentau în șoaptă sau își manifestau emoția cînd printr-un zîmbet, cînd printr-o exclamație.

Și, într-adevăr, tare frumos mai cîntau băieții noștri ! Vocile din cor, de o mare frăgezime și puritate, se armonizau desăvîrșit. Dintre toate se distingea vocea de tenor a isonarului Șutikov, care, prin timbrul ei catifelat, sinceritatea și căldura expresiei, pătrundea pînă în străfundul sufletului.

— Pînă în străfundul sufletului, ticălosul ! spuneau marinarii.

Curgea cîntec după cîntec, evocînd acestor marinari — aflați în plină dogoare și lumină tropicală — îndepărtata lor țară cu zăpezile și genurile ei, cîmpiile și pădurile, izbele fumurii, a căror sărăcie și tristețe le era atît de scumpă...

— Dă-i cu bătuta, băieți !

Corul izbucni într-un cîntec vesel de joc. Glasul de tenor al lui Șutikov răsuna plin de vigoare și elan, stîrnind zîmbetul tuturor ; pînă și cei mai potoliți marinari începură să-și salte umerii în tact și să bată din picioare.

Makarka, un marinăraș tînăr, mic de stat și sprinten, pe care îl mîncau demult tălpile, dar nu numai tălpile, ci întregul lui corp suplu, nu se putu abține și se porni să joace cu toată ardoarea tre-

pacul [1] în sunetele cîntecului voinicesc, spre marea satisfacție a spectatorilor.

În sfîrșit, cîntecul și jocul încetară. Cînd Șutikov, un brunet uscățiv și sprinten, ieși din cercul marinarilor și se îndreptă spre butie să fumeze, aprecieri dintre cele mai binevoitoare îl însoțiră.

— Bine mai cînți, mă ! Grozav, mînca-te-ar gaia ! exclamă emoționat Lavrentici, clătinîndu-și capul și întărind lauda cu o înjurătură de nereprodus.

— Dac-ar mai învăța și, de exemplu, ar pricepe ce-i aia un bas-general, și la operă ar putea cînta ! spuse cu emfază tînărul nostru pisar și cantonist [2], pe numele său Pugovkin, care căuta să excelеze prin maniere elegante și expresii alese.

Lavrentici, care nu-i suferea și-i disprețuia pe „cinovnici" [3] — oameni, după părerea lui, absolut netrebuincioși pe vas — și care se simțea dator să-i repeadă cu orice ocazie, se bosumflă, aruncă o privire supărată bălanului, dolofanului și drăguțului pisar, și-i spuse :

— Chiar tu ești opera noastră !... Din pricina trîndăviei, uite ce burtă ai făcut. D-aia ești operă !...

Printre marinari se auziră rîsete.

— Dumneata înțelegi ce înseamnă operă ? întrebă cam stînjenit pisarul... Ce oameni neinstruiți ! șopti apoi prudent și se grăbi să plece.

— Ia te uită la el ce mamzelă instruită ! îi trînti din urmă cu dispreț Lavrentici, adăugînd, după obicei, o înjurătură strașnică, de data asta lipsită de gingășie...

— Da, mă băiete, asta zic, cînți bine, mă Egorka, reluă, după un scurt timp de tăcere, bătrînul, adresîndu-se lui Șutikov.

— Chiar așa. Meșter la toate. Într-un cuvînt... bravo ție, Egorka ! mai spuse cineva.

Ca răspuns laudelor, Șutikov zîmbea satisfăcut, arătîndu-și dinții albi prin buzele cărnoase.

Acest zîmbet limpede, luminos, ca de copil, trăsăturile fine ale chipului său fraged, ușor bronzat, ochii mari, de culoare închisă, blînzi și duioși ca ai unui cîine-pui, trupul uscățiv mușchiulos și

---

[1] Dans popular.

[2] Cantoniști — populație provenită din foști militari, în așezările de la marginea imperiului.

[3] Cinovnici — marinarii îi numeau astfel pe pisari, furieri, cambuzieri — personalul auxiliar. (N. aut.)

elastic, ținuta îngrijită, deși nu lipsită de o oarecare stîngăcie țărănească, totul la Șutikov te cucerea din prima clipă nemaipunînd la socoteală minunata lui voce. Toți marinarii îl îndrăgeau, dealtfel, și el pare-se îi iubea.

Era una dintre acele firi rar întîlnite, pline de viață și lumină, în prezența cărora inima îți tresaltă de bucurie. Astfel de oameni sînt niște filozofi, optimiști înnăscuți. Rîsul vesel și sincer al lui Șutikov răsuna mereu pe clipper. Cîteodată, povestind ceva, începea să rîdă el cel dintîi și rîdea cu atîta poftă încît ceilalți se molipseau doar privindu-l, fără ca povestirea să fi fost neapărat hazlie. Robotind la vreun scripete, răzuind vopseaua de pe vreo barcă sau stînd noaptea de cart, ghemuit pe gabie așa ca să nu-l bată vîntul, Șutikov mai totdeauna fredona încetișor cîte un cîntecel, și zîmbea prietenos. Te simțeai fericit în preajma lui. Rareori îl puteai vedea supărat sau întristat. Buna dispoziție nu-l părăsea nici în cele mai grele clipe, cînd alții erau gata să-și piardă cumpătul. În astfel de împrejurări, Șutikov era de neînlocuit.

Mi-aduc aminte, fusesem surprinși odată de furtună. Vîntul urla furios, valuri imense ne împresurau. Clipperul, cu pînzele de furtună, era aruncat dintr-o parte în alta ca o surcea, putînd să dispară în orice moment sub crestele înspumate ale oceanului. Nava tremura din toate încheieturile și gemea jalnic, contopindu-și geamătul cu vuietul vîntului ce se auzea printre parîmele umflate. Pînă și bătrînii marinari, care văzuseră multe în lungile lor peregrinări, tăceau întunecați, privind întrebător spre puntea de comandă, unde se zărea încremenită silueta căpitanului care, înfășurat într-o manta de ploaie, și cu mîinile prinse de balustradă, privea încordat acea dezlănțuire a furtunii.

În timpul acesta, Șutikov, ținîndu-se cu mîna de o parîmă ca să nu cadă, încerca să înveselească un mic grup de marinari tineri, care, cuprinși de spaimă, se ghemuiseră în jurul catargului. Fără să-i pese că zdrențele de spumă îi biciuiau fața, „trăncănea" liniștit, istorisea tinerilor marinari o întîmplare hazlie de la el din sat și rîdea voios, insuflîndu-le calmul și curajul său și gonindu-le gîndurile negre...

— Unde naiba ai învățat, diavole, să trăncănești și să cînți cu măiestrie ? începu din nou Lavrentici, trăgînd din luleaua cu mahorcă. Am avut pe timpuri, la noi pe „Kostenkin", un marinăraș. Trebuie să recunosc, cînta bestia tare frumos.... Însă cîntecul lui nu te răscolea așa.

— De unu singur am învățat să cînt, cînd eram cioban. Se întîmpla ca turma să se-mprăștie prin pădure, iar eu stam întins lîngă vreun mesteacăn și tot mormăiam pe sub nas... De-asta am și fost poreclit în sat... ciobănașul cîntăreț ! adăugă Șutikov surîzînd.

Toți răspunseră printr-un zîmbet. Lavrentici îl plesni ușurel pe spinare și, ca semn de supremă simpatie, trase iarăși o înjurătură, dar pe tonul cel mai dulce cu putință al glasului său dogit, de bețiv inveterat.

II

TOCMAI ÎN ACEASTĂ CLIPĂ, venind în goană de sub punte și dînd la o parte pe marinari, se năpusti în mijlocul lor Ignatov — un marinar mai în vîrstă, cu trupul îndesat, capul rotund, neacoperit, și părul tuns foarte scurt — care acum, palid la față, striga cu o voce sugrumată de furie și deznădejde că i se furase un galben.

— Douăzeci de francuri ! douăzeci de francuri, fraților ! repetă el cu jale, apăsînd pe cifre.

Vestea îi tulbură pe toți. Asemenea lucruri erau o raritate pe clipper.

Bătrînii marinari se încruntară. Cei tineri, necăjiți că Ignatov le stricase pe neașteptate buna dispoziție, ascultau mai mult speriați și curioși decît cu compasiune cum acesta, aproape sufocîndu-se și gesticulînd disperat cu mîinile-i îngrijite, se precipita să relateze toate împrejurările în care se produsese furtul : povestea că el, astăzi după masă, pe cînd echipajul se odihnea, își cercetase lădița și constatase că totul era, slavă Domnului, nevătămat — fiecare lucru la locul lui — dar iată că mai adineauri, căutîndu-și în lădiță sculele de cizmărie, găsise... fraților ! lacătul spart... și lipsă douăzeci de francuri !...

— Cum se poate ? Să-l prazi pe unul dintre ai tăi ? încheie Ignatov, rotindu-și privirea rătăcită asupra mulțimii.

Fața lui cu nas acvilin și ochi mici rotunzi, presărată cu pistrui mari, totdeauna îngrijit rasă și perfect netedă, de om bine hrănit, arăta acum desfigurată. Acest marinar calm și inteligent, conștient de valoarea sa, a cărui atitudine era de obicei reținută, era cuprins de disperarea avarului care și-a pierdut toată averea. Cu falca de jos

tremurîndă, îşi alerga descumpănit ochii încoace şi-ncolo, de la un marinar la altul.

Ignatov, căruia unii marinari începuseră să-i spună în semn de respect „Semionîci", era cu adevărat un hapsîn. O dovedise încă demult cînd, plecînd voluntar într-o lungă călătorie, şi-a lăsat la Kronştadt ce doi copii şi nevasta, care era acolo tîrgoveaţă. Singurul scop al călătoriei a fost de a agonisi cît mai mulţi bani, pentru ca apoi, eliberat din armată, să ajungă negustor la Kronştadt. A dus în timpul navigaţiei o viaţă foarte cumpătată, nu bea, cînd era pe ţărm nu cheltuia. Strîngea cu perseverenţă ban peste ban, ştia unde poate fi schimbat mai avantajos aurul şi argintul şi împrumuta în taină, la oameni de încredere, sume mici cu dobîndă. În genere, era isteţ în afaceri. Aducea în Rusia ţigări de foi şi alte obiecte din Japonia şi din China, pentru a le vinde în cîştig. Se mai ocupase cu astfel de trebuşoare, în timpul navigaţiilor de vară, în golful Finic : de exemplu, la Reval cumpăra chilcă, la Helsingfors ţigări de foi şi tutun, după care le vindea în profit, la Kronştadt.

Ignatov avea funcţia de timonier. Îşi făcea serviciul cu rîvnă şi căuta să fie în relaţii bune cu toată lumea, dar mai ales era prieten cu cambuzierul şi cu subofiţerul de administraţie. Ştia carte, iar faptul că strîngea părăluţe, chiar destul de multe pentru un marinar, îl ţinea cu grijă în secret.

— Nimeni altul decît ticălosul ăsta de Proşka ! continuă Ignatov, înfuriindu-se tot mai tare. Mai adineauri dădea tîrcoale pe punte, cînd umblam la lada mea... Ce să fac acum cu ticălosul ăsta, fraţilor ? întreba el, adresîndu-se în special bătrînilor ca şi cum le-ar fi cerut ajutor. Să rămîn chiar aşa, prădat, fără un ban ? Sînt banii mei agonisiţi cu sudoarea frunţii... Ştiţi şi voi, fraţilor, ce bani poate avea un marinar... I-am adunat bănuţ cu bănuţ... nu mi-am băut nici măcar cinzecul... adăugă Ignatov cu un glas plîngăreţ şi umilit.

Deşi nu existau alte probe în afară de aceea că Proşka „dădea adineauri tîrcoale pe punte", totuşi nu numai păgubaşul, ci şi cei care îl ascultau aveau convingerea că autorul furtului nu era altul decît acest Proşka Jitin, care nu o dată fusese prins de către tovarăşii lui asupra unor furturi mărunte. Nici o voce nu veni în apărarea lui Jitin. Din contră, mulţi dintre marinari, revoltaţi de cele auzite, îl împroşcau cu sudalme pe presupusul hoţ.

— Ticălosul !... Face de rîs numele de marinar... spuse mînios Lavrentici.

— Da... s-a ivit printre noi un cîine rîios...

— Trebuie să-l învățăm minte, ca să nu uite niciodată, trîndavul nelegiuit !

— Cum rămîne, fraților ? reluă Ignatov. Ce să facem cu Proșka ?... Dacă nu-mi dă banii înapoi de bunăvoie, am să mă plîng la ofițerul secund. Să lămurească dînsul lucrurile, după lege.

Dar această idee, atît de plăcută lui Ignatov, nu găsi susținători pe teugă. Aici domnea o lege cu totul aparte, o lege nescrisă, pe care, aidoma preoților din antichitate, bătrînii marinari o respectau ca sacrosanctă.

Lavrentici fu primul care protestă energic.

— Asta înseamnă raport la comandant ? spuse el cu dispreț, Zînzanie să bagi ? Ai uitat, de frică poate, de regulamentul marinăresc ? Om ești tu, mă ? Aici Lavrentici, ca să se mai ușureze, trînti pe socoteala „omului" unul dintre cuvintele sale uzuale. Ia te uită, ce i-a trecut prin cap ! Și zici că ești marinar ! mai exclamă bătrînul, aruncînd lui Ignatov o privire deloc prietenoasă.

— Atunci, după dumneata, ce-ar trebui să fac ?

— După mine, ar trebui așa cum se face dintotdeauna, ca învățare de minte. Să-l cotonogești pe ticălosul de Proșka, ca să nu uite niciodată, și să-i iei banii înapoi. Uite cum e, după noi.

— De cîte ori a fost bătut degeaba ticălosul ! Iar dacă nu-mi dă banii înapoi înseamnă că rămîn fără ei ?! Ca ce chilipir ? Mai bine să-l judece pe tîlhar și să-l osîndească după lege... Pentru un cîine ca ăsta nu trebuie să ai milă, fraților !

— Prea lacom de bani ești, mă Ignatov... Nu ți-o fi furat Proșka chiar tot... Ce, nu ți-a mai rămas nimic ? îl întrebă cu ironie Lavrentici.

— Mi-ai numărat tu banii ?

— Ce să-i număr, mă ? Da să știi de la mine că zînzania nu-i treabă de marinar. Nu se cade ! rosti cu autoritate Lavrentici. Așa e, mă băieți ?

Spre marea nemulțumire a lui Ignatov, toți „băieții" confirmară că „nu se cade" să stîrnească „zînzanie".

— Adă-l acum pe Proșka încoace ! Itiroghează-l în fața băieților ! hotărî Lavrentici.

Furios, Ignatov se supuse totuși opiniei generale și porni după Proșka.

În așteptarea lui, marinarii strînseseră puternic cercul.

III

PROHOR JITIN SAU, cum îi spunea în semn de dispreț toată lumea, Proșka era cel mai din urmă dintre marinari. Provenit din acei „oameni de curte", (fusese croitor pe moșia unui boier) și devenind marinar, el s-a dovedit un nemaipomenit fricos, pe care numai amenințarea cu bătaia îl putea determina să se urce pe o gabie, iar atunci încerca momente de paralizantă groază. Leneș — eschivîndu-se de la orice muncă — și, pe deasupra, lung de mînă Proșka, încă de la începutul navigației, ajunsese un renegat al întregii nave, un adevărat paria. Toată lumea îl muștruluia. Șefii de echipaj și subofițerii, adesea ca să se afle în treabă (merita sau nu merita), îl înjurau și-l băteau, strigîndu-i : „Puturosule !" Nu protesta niciodată și, cu o supușenie tîmpă, de animal hăituit, îndura orice. După cele cîteva furtișaguri asupra cărora a fost prins, toți marinarii au început să-l nesocotească și aproape nimeni nici nu-i mai vorbea. Oricine, numai de ar fi vrut, putea, fără frică de a fi tras la răspundere, să-l înjure, să-l plesnească, să-l trimită undeva, să-l ia în batjocură, părînd de neconceput o altă comportare față de el. Proșka se obișnuise pare-se cu această condiție de cîine rîios, ocărît și gonit. Nu se mai aștepta la un altfel de regim și-și suporta destul de bine viața de ocnă dusă aici pe navă. Se consola totuși cu unele lucruri : mîncarea pe săturate și plăcerea de a dresa un purceluș, pe care îl învăța să facă fel de fel de giumbușlucuri ; iar cînd cobora pe țărm, Proșka se îmbăta și se dedica „sexului frumos" de care era mare amator. Cheltuia ultimul ban cu femeile și probabil că, de dragul lor, șterpelea adesea de la tovarășii săi, cu tot riscul de a fi descoperit și crunt pedepsit de ei. Proșka era veșnicul „closetar". Lui nu i se dădeau decît munci de corvoadă, ce necesitau exclusiv forță, nicidecum pricepere. Dar și la astea „încasa" căci, de cîte ori primea ordin să tragă la vreo parîmă împreună cu alți marinari, leneșul numai se prefăcea că trage, ca un cal trîndav și viclean.

— Ticălosule de puturos ce ești ! îl mustra subofițerul, promițîndu-i să-i „lustruiască botul".

Și bineînțeles că i-l „lustruia".

IV

PITIT SUB UN BARCAZ, Proşka dormea dus, zîmbind prosteşte în somn. O izbitură puternică de picior îl trezi. Dădu să se tragă deoparte, păzindu-se de piciorul care-l pocnise, dar o nouă lovitură îl făcu să înţeleagă că era „solicitat" şi deci trebuia să iasă din cotlon. Ieşi tîrîş, se ridică în picioare şi, parcă aşteptîndu-se ca bătaia să continue, privea neghiob figura plină de răutate a lui Ignatov.

— Vino după mine ! spuse acesta, abia stăpînindu-se să nu-l cotonogească chiar acum.

Supus ca un cîine vinovat şi păşind leneş, legănat ca un răţoi, Proşka îl urmă.

Era un om trecut de treizeci de ani, moliu, neîndemînatec şi prost clădit, al cărui trunchi disproporţionat se sprijinea pe nişte picioare boante şi strîmbe, cum au croitorii. Faţa lui puhavă, de culoare pămîntie, împodobită cu un nas lăţăreţ şi străjuită de urechi mari, clăpăuge, ce-i atîrnau din beretă, era puţin arătoasă şi îmbătrînită înainte de vreme. Ochii mici, cenuşii, lipsiţi de orice strălucire, priveau de sub sprîncenele rare şi spălăcite, cu expresia acelei smerenii resemnate pe care o au oamenii prigoniţi, dar care trăda totodată şi o anumită viclenie. Întrega sa făptură diformă şi şleampătă n-avea nici urmă de ţinută marinărească. Pe scurt, Proşka era o apariţie respingătoare.

Cînd, urmîndu-l pe Ignatov, pătrunse în mijlocul marinarilor care aşteptau strînşi în cerc, glasurile acestora amuţiră. Ochii tuturor se îndreptară spre hoţ.

Ca început al interogatoriului, Ignatov îl plesni pe Proşka peste faţă cu toată puterea.

Lovitura venise pe neaşteptate. Proşka se clătină puţin, suportînd fără să crîcnească. Atîta doar că figura lui căpătă o expresie încă mai speriată şi mai tîmpă ca de obicei.

— „Itiroghează-l" mai întîi aşa, cum se cuvine. Ai destul timp să-i umfli botul ! spuse supărat Lavrentici.

— Ca arvună, ticălosului ! se justifică Ignatov.

Apoi, către Proşka :

— Recunoşti, lepădătură, că mi-ai furat galbenul din cufăr ?

La aceste cuvinte, mutra nedumerită a lui Proşka se „lumină" într-o clipă. Înţelegînd, pare-se, gravitatea acuzaţiei, el aruncă

priviri disperate spre chipurile dușmănoase și concentrate ale marinarilor, își ghemui trupul și se desfigură, livid de groază.

Această bruscă reacție a întărit convingerea tuturor că banii fuseseră furați de Proșka.

Proșka tăcea, cu ochii lăsați în jos.

— Unde-s banii ? Unde i-ai ascuns ? Vorbește ! continuă anchetatorul.

— N-am luat banii tăi ! răspunse încet Proșka.

Furia pusese stăpînire pe Ignatov.

— Bagă de seamă... Te omor în bătaie dacă nu-mi dai banii înapoi de bunăvoie !... spuse Ignatov sever și cu atîta înverșunare încît Proșka se trase îndărăt, ferindu-se.

Din toate părțile se auziră glasuri vehemente :

— Supune-te, dobitocule !

— Nu mai tăgădui !

— Dă-i înapoi de bunăvoie !

Proșka își dădea seama că toată lumea îi e potrivnică. Înălță capul, se descoperi și, adresîndu-se mulțimii, vociferă cu deznădejdea unui om pierdut care se agață de un pai :

— Fraților, Domnul mi-e martor ! Vă jur ! Trăsni-m-ar să mă trăsnească, aici pe loc ! Faceți ce vreți cu mine, da' n-am luat eu banii !

Cuvintele lui Proșka avură oarecare efect asupra unora.

Dar Ignatov n-a lăsat ca acest efect să crească și se grăbi să continue :

— De ce minți, lighioană nemernică ?... Lasă-l în pace pe Domnul ! Cînd ai furat francul din buzunarul lui Kuzma, și-atunci ai tăgăduit... Ții minte ? Dar cînd i-ai furat cămașa lui Levontiev n-ai jurat ? Ai ?... Pentru tine, nerușinatule, jurămîntul nu face nici cît un scuipat...

Proșka își plecă din nou capul.

— Recunoaște, mă, hai mai repede ! Spune unde ai ascuns banii. Ce, crezi că n-am văzut cum îmi dădeai tîrcoale... Spune mă, neobrăzat ce ești, oare ce căutai pe punte cînd toată lumea se odihnea ? îl strîngea cu ușa anchetatorul.

— Uite-așa...

— Cum uite-așa, mă Proșka mă ? Nu mă băga-n păcat. Recunoaște !

Proșka tăcea.

Atunci Ignatov, încercînd ultimul mijloc, schimbă tonul. Acum

nu-l mai amenința, ci îi cerea să-i dea înapoi banii, cu un glas blînd, aproape rugător.

— N-am să-ți fac nimic... Auzi ? Dă-mi numai înapoi bănuții... Tu ai să-i bei, iar eu am familie... Hai, dă-mi-i înapoi !

— Caută-mă... nu ți-am luat eu banii !

— Va să zică, nu i-ai luat, suflet mîrșav ce ești ! Nu i-ai luat ? urlă Ignatov înnebunit, cu fața albă ca varul. Nu i-ai luat ?!

După ce sfîrși aceste vorbe, Ignatov se repezi ca un uliu asupra hoțului.

Dîrdîind din tot trupul, palid și zgribulit, Proșka închisese ochii și căuta să-și apere capul de lovituri.

Marinarii stăteau încrîncenați, nu scoteau nici un cuvînt și priveau oribilul spectacol. Iar Ignatov, dezlănțuit împotriva neputincioasei victime, lovea din ce în ce mai feroce.

— Ajunge !... oprește... gata ! interveni deodată din mulțime Șutikov.

Într-o clipă glasul său blînd și rugător trezise multora dintre cei de față un sentiment de omenie, și numeroase alte voci i se alăturară :

— Ajunge... ajunge !

— Mai întîi caută-l peste tot și numai după aia bagă-i mințile-n cap !

Ignatov se opri din bătaie și, tremurînd de răutate, se dădu la o parte. Proșka o zbughi prin mulțime. Au urmat cîteva momente de tăcere deplină.

— Ce ticălos !... tăgăduiește ! reluă abia mai răsuflînd, Ignatov. Așteaptă să vezi tu ce-o să pățești pe țărm dacă nu-mi dai banii-napoi ! amenință el.

— Poate că nu e el ! spuse domol Șutikov.

Același gînd se citea parcă și pe alte chipuri încordate, grave și acuzatoare.

Nu el ? Ce, e oare pentru prima dată ?... Nu-ncape nici o îndoială... Un hoț știut de toată lumea, fir-ar al dracului să fie...

Și, luînd doi oameni, Ignatov plecă să percheziționeze lucrurile lui Proșka.

— Tare lacom de bani e omul ăsta ! mîrîi Lavrentici în urma lui Ignatov, clătinînd din cap. Să nu mai furi altădat, să nu mai faci de rîs numele de marinar ! adăugă bătrînul și iarăși înjură, însă parcă vrînd astfel să găsească tocmai explicația propriei sale uimiri.

— Va să zică, crezi că nu e Proşka ? îl întrebă el, după un minut de tăcere, pe Şutikov. Cine-ar putea fi altul ? Nimeni !

Şutikov nu răspunse nimic. Lavrentici nu mai puse întrebări şi se grăbi să-şi aprindă mica lui lulea.

Mulţimea începu să se împrăştie.

După cîteva minute, pe teugă se află că nici asupra lui Proşka, nici în lucrurile acestuia nu s-au găsit banii.

—I-a ascuns pe undeva, tîlharul, şi-au zis mulţi, iar dacă-i aşa, gîndeau ei, Proşka o va păţi urît, căci Ignatov nu-l va ierta.

V

LINIŞTEA NOPŢII TROPICALE se lăsase peste ocean.

Marinarii dormeau pe punte — jos aerul fiind prea închis — iar de cart era o subunitate. La tropice, în zona alizeelor, nopţile sînt liniştite, încît marinarii de cart, ca să-şi gonească somnul şi să le treacă orele mai repede, stau de palavre şi poveşti.

În noaptea aceasta, de la miezul ei şi pînă la ora şase, era de cart subunitatea a doua, din care făceau parte Şutikov şi Proşka.

Şutikov, care apucase să povestească marinarilor adunaţi în jurul catargului cîteva istorioare, plecă să-şi fumeze luleaua. După ce o fumă, se îndreptă, călcînd cu grijă printre marinarii care dormeau, spre catargul principal. Prin întuneric îl zări pe Proşka, aciuat stingher lîngă bord şi picotind. Îl chemă încetişor :

— Tu eşti, Proşka ?...

— Eu, tresări acesta.

— Uite ce vreau să-ţi spun, continuă Şutikov cu vocea lui calmă şi prietenoasă. Îl cunoşti bine pe Ignatov, ştii ce fel de om este... O să te frîngă în bătaie pe ţărm... O să dea în tine fără milă...

Proşka deveni atent... Era un ton neobişnuit pentru el,

— Lasă-l să dea, să mă bată. Eu nu m-am atins de banii lui ! răspunse, după o scurtă tăcere, Proşka.

— Dar el nu crede şi, pînă ce nu-i vede înapoi, nu te iartă... Dealtfel, mulţi se îndoiesc de spusele tale...

— Am spus doar : nu i-am luat ! repetă, cu aceeaşi încăpăţînare, Proşka.

— Eu te cred, mă frate, că nu i-ai luat... Auzi, te cred, şi mi-a părut tare rău că te-a bătut aşa pe degeaba. Dar ştii că ţi-a făgăduit să te mai bată... Uite ce e, mă Proşka, ia de la mine douăzeci de francuri şi du-i lui Ignatov... Dă-l încolo !... Să se bucure de bani... Mie o să mi-i dai tu cîndva, n-am să te zoresc... o să fie mai bine aşa... Dar bagă de seamă, nimeni să nu afle, ai înţeles ? adăugă Şutikov.

Proşka rămăsese complet uluit şi nu ştia ce să răspundă. Dacă Şutikov ar fi putut vedea bine prin întuneric cît de ruşinat şi emoţionat era chipul lui Proşka... Păi, cum putea fi altfel !... Să ţi se facă milă de Proşka şi, mai mult decît atît, să-i dai bani, numai ca să-l scapi de bătaie ! Prea mult pentru un om care nu-şi amintea de cînd nu mai auzise un cuvînt bun.

Copleşit, simţind că i se urcă ceva în gîtlej, stătea cu capul plecat.

— Hai, ia banii ! spuse Şutikov, scoţînd din buzunarul pantalonului toată averea lui, legată într-o cîrpă.

— Cum aşa ? Vai, Doamne ! bolborosea zăpăcit Proşka.

— Hai, mă prostule... Ţi-am spus, ia-i şi nu te mai încăpăţîna !

— Să-i iau ? Iţi mulţumesc, frate, suflet bun ce eşti ! răspunse Proşka sugrumat de emoţie.

Dar deodată o-ntoarse hotărît :

— N-am nevoie de banii tăi, Şutikov... Îmi dau seama acum de tot şi nu vreau să fiu un ticălos în faţa ta... Nu vreau !... După cart, îi dau înapoi galbenul lui.

— Va să zică, tu...

— Da, eu ! bîigui abia desluşit Proşka. Nimeni n-ar fi aflat-o vreodată... Banii sînt ascunşi în tun...

— Eh, Prohor, Prohor ! îi reproşă Şutikov pe un ton trist, clătinînd din cap.

Atît i-a spus.

— Acum poate să mă bată... Să-mi rupă fălcile. Să dea cît îi poftеşte inima ! Să-l bată pe ticălosul de Proşka... fără milă, să-l cotonogească pe tîlhar, izbucni cu o exaltată cruzime Proşka împotriva lui însuşi. O să rabd tot, chiar cu plăcere... Dar măcar ştiu că ţi-a fost milă de mine, că m-ai crezut... că i-ai spus un cuvînt de mîngîiere lui Proşka... Mare eşti tu, Doamne ! Cît oi trăi n-am să te uit !

— Mă, ia te uită la el ! spuse cu duioşie Şutikov lăsîndu-se uşor pe tun.

Se întrerupse o clipă, apoi continuă :

— Ascultă ce-am să-ți spun eu, mă frate, dă-le încolo, mă, treburile astea... zău, lasă-te de ele !... Du și tu o viață de om, mă Prohor, de om cumsecade... Fă-te și tu un marinar în lege, așa ca toate să meargă cum trebuie... o să fie mai bine... Parcă viața asta pe care o duci tu acuma e mai dulce ?... Să știi că nu ți-o spun cu răutate, Prohor... Îmi pare rău de tine... adăugă Șutikov.

Proșka asculta aceste vorbe și stătea ca fermecat. Nimeni, de cînd se ținea el minte, nu-i vorbise atît de cald și de sincer. Nu fusese decît înjurat și bătut — asta fusese toată învățătura pe care o căpătase.

Un sentiment de recunoștință fierbinte și de umilință îl cuprinsese. Ar fi vrut să-l exprime în cuvinte, dar nu le găsea.

După ce îi făgădui că-l va convinge pe Ignatov să-l ierte, Șutikov se îndepărtă. Proșka parcă renăscuse, nu mai era „un om de nimic", așa cum se simțise atîta amar de vreme.

Rămăsese rezemat de bord, ștergîndu-și din cînd în cînd cîte o lacrimă.

Dimineața, după cart, îi aduse lui Ignatov galbenul. Fericit, acesta îl smulse cu sete, îl strînse în pumn, apoi îl plesni pe Proșka peste gură și dădu să plece. Dar Proșka, anume aținîndu-i calea, stăruia :

— Mai dă... mai dă, Semionîci ! Peste gură !

Uimit de o asemenea îndrăzneală, Ignatov îl privi cu silă și-i spuse :

— Te-aș fi smintit în bătaie, ticălosule, dacă nu mi-ai fi dat banii înapoi. Acum însă nu mai merită să-mi murdăresc mîinile... Piei din ochii mei, tîrîtură ! Dar bagă de seamă... Încearcă numai să mai pui mîna pe ceva de-al meu... Îți rup oasele ! încheie răspicat Ignatov. Și, îmbrîncindu-l pe Proșka din drumul său, alergă jos să-și ascundă banii.

Astfel s-a sfîrșit pedeapsa.

Datorită intervenției lui Șutikov, chiar și șeful de echipaj Șciukin care, aflînd de furt, promisese că „după curățenie o să-l umple de sînge pe tîlhar", se îndură de Proșka și doar îi „mîngîie rîtul", după cum se exprima el.

— A băgat-o pe mînecă Proșka, nu i-a mers cu Semionîci ! I-a dat banii înapoi !... Și cît a tăgăduit, netrebnicul ! comentau marinarii în timpul curățeniei de dimineață.

VI

DIN ACEA NOAPTE DE POMINĂ, Proşka se ataşase cu toată fiinţa de Şutikov. Îi era credincios ca un cîine. Bineînţeles că nu îndrăznea să-şi manifeste în faţa tuturor acest ataşament, simţind că dragostea unui proscris ca el ar putea să-l înjosească pe Şutikov în ochii marinarilor. De aceea, în prezenţa altora, nu i se adresa niciodată el întîi, dar îl privea deseori ca pe o făptură extraordinară, în faţa căruia el, Proşka, era cel din urmă dintre toţi ticăloşii. Se mîndrea că are un astfel de protector şi punea la inimă dacă ceva îl afecta pe Şutikov. Îl admira cu cîtă măiestrie robotea pe vergă, încremenea de plăcere ascultîndu-i cîntecele şi, în genere, găsea că tot ce făcea Şutikov e minunat. Cîteodată, ziua, dar mai ales în timpul carturilor de noapte, cînd îl vedea pe Şutikov stînd de unul singur, Proşka se apropia şi îşi căuta de treabă pe lîngă el.

— Ce-i cu tine, Prohor ? îl întreba amical Şutikov.

— Nimic deosebit ! răspundea Proşka.

— Încotro te duci ?

— La locul meu... Numai am trecut pe-aici ! spunea Proşka, parcă cerîndu-şi iertare că-l deranjează, apoi pleca.

Proşka încerca din răsputeri doar-doar i-o fi pe plac lui Şutikov : ba se oferea să-i spele rufăria, ba să-i cîrpească hainele, dar cel mai adesea era refuzat şi rămînea cam descumpănit. Odată, a adus o bluză marinărească foarte elegantă, cu piepţii din olandă, şi i-a întins-o emoţionat.

— Bravo Jitin... fain lucrată ! făcu aprobativ Şutikov după ce o examină cu atenţie. Şi întinse mîna, înapoindu-i bluza.

— E pentru tine, Egor Mitrici... Fii bun, primeşte-o... S-o porţi sănătos.

Şutikov începu să refuze, dar Proşka se îndurerase şi-l ruga atît de mult s-o primească, încît Şutikov, pînă la urmă, acceptă darul.

Proşka se afla în al nouălea cer.

Proşka nu prea mai trăgea chiulul, muncea într-adevăr, nu se prefăcea ca altădată. Rareori era bătut. Totuşi, atitudinea celorlalţi faţă de el nu se schimbase, disprețul dăinuia. Adesea marinarii, ca să se distreze, îl zădărau.

Cel căruia îndeosebi îi plăcea să-şi bată joc de Proşka era Ivanov, un tînăr marinar, om arţăgos şi laş. Odată, vrînd să creeze

bună dispoziție într-un grup de marinari, l-a încolțit pe Proșka, adresîndu-i vorbe batjocoritoare. Ca de obicei, Proșka tăcea, dar Ivanov deveni pisălog și din ce în ce mai răutăcios în glumele sale.

Șutikov, care trecea întîmplător pe acolo, observînd cît de asmuțit era Proșka, interveni :

— Măi Ivanov... nu-i frumos... De ce te iei de om și te ții scai de el ?

— Proșka al nostru nu e supărăcios ! răspunse rîzînd Ivanov. Ia povestește-ne, Proșenka, cum ciordeai tu de la părintele odăjdiile și le duceai apoi la mamzelele tale... Hai, nu fi încăpățînat... povestește-ne, Proșenka ! continuă să-l ațîțe Ivanov, spre hazul celor din grup.

— Lasă omul în pace, ți-am spus... repetă sever Șutikov.

Toată lumea era uimită că chiulangiului și hoțului de Proșka îi venise în apărare, atît de înflăcărat, Șutikov.

— Ce te-a apucat ? ricană deodată Ivanov.

— Pe mine nu m-a apucat nimic, da' tu mai slăbește-o ! Ți-ai găsit de cine să-ți bați joc...

Mișcat pînă în adîncul inimii și temîndu-se în același timp ca, din pricina lui, să nu aibă neplăceri Șutikov, Proșka se hotărî să zică :

— Ivanov... glumește și el așa... nu mă supără... glumește...

— Dacă tu l-ai pocni peste bot n-ar mai glumi așa.

— Proșka să mă pocnească ? exclamă consternat Ivanov, într-atît de neconceput părîndu-i această eventualitate. Hai, încearcă, Proșka... să vezi ce-ți umflu mutra, urechiatule.

— Vezi să nu ți-o umflu eu !

— Tu, mă ?

— Da, eu ! confirmă Șutikov, abia reținîndu-și brațul. Iar chipul lui, de obicei blajin, avea acum o expresie aspră, autoritară.

Ivanov se fîstîci și tăcu. Doar după ce Șutikov plecă, spuse surîzînd sarcastic și arătînd spre Proșka :

— Grozav prieten și-a mai găsit Șutikov... Da, da, ce prieten bun, Proșka-closetarul !

În urma acestei întîmplări, marinarii nu s-au mai legat de Proșka atît de des, dîndu-și seama că are un apărător. Iar Proșka, atașîndu-se și mai mult de Șutikov, avea să-i dovedească în curînd puterea dragostei și recunoștinței lui.

VII

ŞI IATĂ CE S-A PETRECUT pe clipper în Oceanul Indian, în drum spre insulele Sonde.

Era o dimineaţă însorită, solipitoare, dar şi răcoroasă, apropierea relativă a Polului Sud făcîndu-se simţită. Bătea un vînt puternic şi uniform. Pe cer goneau nori pufoşi, albi ca zăpada, cu ornamente elegante şi fantastice. Legănîndu-se lin, clipperul nostru zbura, mînat de vîntul ce umfla velele-gabier, vela-foc şi vela mare, încercînd să scape de loviturile în pupa ale valurilor.

Aproape ora unsprezece. Întregul echipaj se adunase sus. Marinarii de cart stăteau lîngă parîme, iar ajutoarele lor se împrăştiaseră pentru diverse munci. Fiecare marinar era ocupat cu cîte ceva : unii terminau de frecat alămurile, alţii mai răzuiau vopseaua de pe vreo barcă sau împleteau preşuri. Şutikov stătea pe platforma din afara bordului navei, legat cu o centură de cînepă, şi învăţa să mînuiască saula, fiind pe postul unui alt marinar, pe care îl înlocuia. În apropierea lui se afla Proşka. Acesta curăţa un tun, oprindu-se din timp în timp spre a-l admira pe Şutikov, cum prindea colacul de funie cu saula, o lansa cu iscusinţă înapoi ca pe un arcan, apoi, cînd funia se întindea, o scotea printr-o mişcare dibace şi rapidă...

Deodată, de pe teugă, se auzi un strigăt disperat :

— Un om la apă !

Nu trecură nici cîteva secunde şi se auzi un nou strigăt de alarmă :

— Încă un om la apă !

Într-o clipă, totul încremeni pe clipper. Mulţi marinari, îngroziţi, îşi făceau semnul crucii.

Locotenentul de cart, care era pe puntea de comandă, văzuse silueta unui om prăbuşindu-se în apă, iar după el azvîrlindu-se un altul. Inima îi tresări. Nu-şi pierdu însă cumpătul. Aruncă de pe punte un colac de salvare şi strigă să fie azvîrlite de pe dunetă geamanduri de salvare. Apoi, cu glasul emoţionat dar tunător, comandă :

— Strîngeţi focul şi vela mare !

Chiar de la primul strigăt, toţi ofiţerii urcară în goană pe punte. Căpitanul şi secundul, amîndoi tulburaţi, se postaseră deja pe puntea de comandă.

— Pare că s-au agățat de geamandură ! spuse căpitanul, lăsîndu-și binoclul. Nu-i pierde din ochi ! ordonă el marinarului cu semnalizarea.

— 'Țeles !... Îi văd !

— Repede... repede, în derivă ! Și coborîți barcazul ! îi zorea pe marinari nervos, sacadat, căpitanul.

Dar nu era nevoie să-i mai grăbească nimeni. Înțelegînd că fiecare secundă e prețioasă, marinarii își dădeau toată silința, acționînd într-o viteză nebună. Peste opt minute, clipperul era în derivă, iar barcazul, cu echipajul de sub comanda micimanului Lesovoi, cobora în apă.

— Doamne-ajută ! zise căpitanul în urma lor. Căutați-i spre est—nord—est... Nu vă duceți prea departe ! adăugă.

Cei căzuți în mare nu se mai vedeau. În aceste opt minute, clipperul străbătuse cel puțin o milă.

— Cine a căzut ? întrebă căpitanul pe ofițerul secund.

— Șutikov. I s-a rupt centura cînd a aruncat saula...

— Și celălalt ?

— Jitin ! S-a repezit după Șutikov.

— Jitin ? Fricosul și molîul ăla ! se miră căpitanul.

— Nici eu nu pricep, răspunse Vasili Ivanîci.

Între timp, toate privirile se îndreptaseră spre barcazul care se depărta încet de clipper, ba dispărînd, ba apărînd printre valuri. În sfîrșit, pieri din bătaia privirii și nu mai putea fi observat decît cu binoclul. De jur împrejur se vedea numai oceanul învolburat.

Pe navă se lăsase o liniște apăsătoare. Doar din cînd în cînd, și pe șoptite, marinarii mai schimbau cîte un cuvînt. Căpitanul nu-și lua binoclul de la ochi. Ofițerul navigator și doi marinari de semnalizare priveau prin lunete.

Trecu o jumătate de oră ce păruse o veșnicie.

— Barcazul se-ntoarce ! raportă un marinar.

Și din nou toate privirile se îndreptară spre ocean.

— Probabil că i-au salvat ! rosti încet ofițerul secund, adresîndu-se căpitanului.

— Ce te face să crezi, Vasili Ivanîci ?

— Lesovoi nu s-ar fi întors atît de repede !

— Dar-ar Domnul !

Despicînd valurile cu prova, barcazul se apropia. Din depărtare părea o coajă de nucă. Făcea impresia că din clipă în clipă un val îl va răsturna. Iarăși dispărea, apoi din nou apărea pe creste.

— Grozav îl mai conduce Lesovoi ! Bravo lui ! exclamă căpitanul, care urmărea cu încordare barcazul.

Continuînd să înfrunte valurile, barcazul se apropia din ce în ce mai vizibil.

— Amîndoi sînt la bord ! strigă fericit marinarul cu semnalizarea.

Un oftat de ușurare scăpă din piepturile tuturor. Mulți își făceau semnul crucii. Clipperul parcă prinsese viață. Comentariile reîncepură.

— Au avut noroc ! spuse căpitanul. Și pe fața lui serioasă apăru un zîmbet de bucurie.

Zîmbea și Vasili Ivanovici.

— Jitin... Fricos, fricos, și cînd colo !... urmă căpitanul.

— Uimitor !... Un leneș, un chiulangiu, dar s-a aruncat să-și salveze tovarășul !... Șutikov îl proteja ! adăugă Vasili Ivanovici, căutînd să explice gestul.

Toată lumea fusese uimită de Proșka. Era eroul evenimentului.

După încă vreo zece minute, barcazul ajunse lîngă bord și fu ridicat cu pallanele.

Uzi din cap pînă-n picioare, roșii la față și răsuflînd greu din cauza oboselii, vîslașii au ieșit din barcaz și au pornit spre teugă. Au ieșit și Șutikov și Proșka, scuturîndu-se de apă ca niște rațe, amîndoi palizi de emoție, dar fericiți că scăpaseră.

Toți marinarii îl priveau acum cu considerație pe Proșka. Acesta rămase smirnă în fața căpitanului, care se apropiase de el.

— Bravo, Jitin ! spuse căpitanul, încă nedumerit de faptul că un astfel de marinar nevolnic, și cu o înfățișare atît de ingrată, își riscase viața pentru un tovarăș.

Vădit intimidat, Proșka se sprijinea cînd pe un picior, cînd pe altul.

— Hai, du-te repede de te schimbă și trage din partea mea o dușcă de votcă... Pentru fapta asta curajoasă, te voi propune să primești o medalie, iar de la mine personal vei căpăta o recompensă în bani.

Fîstîcit cu totul, Proșka nu se pricepu să răspundă : „gata la ordin". Zîmbi buimac, se întoarse și se îndepărtă, legănîndu-se cu mersul lui de rățoi.

— Ieșiți din derivă ! ordonă căpitanul, urcîndu-se pe puntea de comandă.

Se auzi comanda locotenentului de cart. Vocea lui răsuna calmă și voioasă. Degrabă se întinseră pînzele ce fuseseră strînse și,

după vreo cinci minute, clipperul începu să navigheze în direcția inițială, săltînd ușor pe valuri. De asemenea, au fost reluate muncile întrerupte din pricina accidentului.

— Ia te uită la el, mînca-l-ar gaia ! îl opri Lavrentici pe Proșka, în momentul în care acesta, cu hainele schimbate și încălzit de un pahar de rom, apăru pe punte, umplndu-l pe Șutikov. Cică e croitor, dar ce băiat curajos, nevoie-mare ! continuă Lavrentici, bătîndu-l ușurel, prietenește, pe umăr.

— Fraților, spuse Șutikov, fără Prohor nu apucam eu să mai văd lumina zilei ! Îndată ce, căzut în apă, am ieșit iar la suprafață, am fost sigur că s-a terminat cu mine... Dau ortu popii, gîndeam... N-o să rezist mult în apă... Deodată aud că mă strigă Prohor... Mă uit și-l văd cum înoată spre mine și-mi întinde geamandura... Nici nu vă închipuiți ce fericire m-a cuprins atunci, fraților ! Și uite-așa ne-am ținut amîndoi pînă a venit barcazul după noi.

— Și v-a fost frică ? întrebau marinarii.

— Voi ce credeți ? Ba încă ce frică groaznică ! Să te ferească Dumnezeu ! răspundea Șutikov radios.

— Și cum de ți-a trecut prin cap una ca asta ? îl întrebă blînd pe Proșka șeful de echipaj, apropiindu-se.

Proșka zîmbea prostește. Într-un tîrziu, răspunse :

— Nu m-am gîndit deloc, Matvei Nilîci... L-am văzut pe dumnealui, pe Șutikov, cum a căzut... Va să zică, mi-am zis, Doamne-ajută ! și zdup după el...

— Iacătă !... Ești băiat cu suflet... Bravo ție, mă Prohor ! Da, da... Trage, mă, și tu din pipa asta, spuse Lavrentici, întinzînd lui Proșka, în semn de mare cinste, lulelua lui cea scurtă și, bineînțeles, nu fără a completa oferta cu o vorbuliță dintre cele mai marinărești, dar pe un ton cît se poate de afectuos.

Din acea zi, încolțitul și hăituitul Proșka încetă să mai fie Proșka. Deveni Prohor.

Traducere de *Radu Căplescu*
și *Gleb Bocunescu*

PE FURTUNĂ

Dedicată Nataşei

I

— DOMNULE, DOMNULE ! Lexandra Ivanîci ! Înălţimea-voastră !

Cu aceste cuvinte, Kirillov, vistavoiul micimanului Opoliev — un marinăraş tînăr, cu cercel în ureche, mic de statură şi cam negricios — stînd cu picioarele larg desfăcute pentru a-şi menţine echilibrul şi ţinîndu-se cu o mînă de tocul uşii ca să nu cadă, trăgea uşurel de piciorul stăpînului său care, deşi îngrozitorul ruliu zvîrlea corveta „Sokol" ca pe o minge pe valurile înfuriatului Atlantic, dormea dus în mica lui cabină.

Nici un răspuns.

Micimanul Opoliev era un somnoros şi, după expresia vistavoiului, „se scula anevoie".

Kirillov — care ştie bine că avea să fie certat dacă stăpînul său va întîrzia la cart (fie chiar numai un minut) — începu, după o scurtă pauză, să-l tragă din nou de picior, acum însă mai decis şi aproape zgîlţîindu-l.

— Înălţimea-voastră ! V-aşteaptă cartul ! Lexandra Ivanîci ! Binevoiţi să vă sculaţi !

— La naiba ! răsună din cuşetă glasul mahmur al acestuia.

— Nici vorbă... Lexandra Ivanîci !

— Am murit ! mormăi micimanul. Zît !

Şi strîngîndu-şi sub el piciorul de care trăsese vistavoiul, ofiţerul vîrî capul sub plapumă şi se întoarse pe partea cealaltă. Era gata să adoarmă iarăşi, dar deodată o smucitură longitudinală a corvetei îl dădu cu fruntea de perete, ajutîndu-l să se trezească.

Micimanul îşi scoase capul de sub plapumă. Avea un chip foarte tînăr, frumos, cu trăsături fine şi bujori în obraji, părul blond, cîrlionţat şi un barbişon mătăsos, ca şi mustăcioara abia mijită. Somnorosul îşi deschise cu greu ochii mari, căprii, şi

zîmbi fericit, aşa cum zîmbesc copiii după un vis minunat, al cărui farmec încă îi stăpîneşte.

Frunzişul proaspăt al livezii... Mireasma teilor... O bancă mică, pe nişte picioare strîmbe, cu numele „Elena" şi „Alexandr" săpate în lemn... Profilul splendid al unei fete... E îmbrăcată cu o rochiţă de stambă albă... Ochii ei sînt negri, gînditori şi tandri... În părul buclat, o rămurică de liliac... Privirea plină de duioasă melancolie a Lenocikăi, neasemuit de dragă, care ascultă vorbele înflăcărate ale logodnicului, tăcută, de parcă s-ar teme să nu sperie fericirea, şi strînge cu mînuţa ei moale şi caldă, din ce în ce mai tare, pe cea a micimanului, iar lacrimile îi tremură pe gene... „Pentru totdeauna !" şopteşte ea. „Pentru totdeauna !" îi răspunde, şi mai şoptit, el... Se lasă seara, o seară minunată, liniştită, care-i găseşte stînd pe bancă, amuţiţi de fericire... Livada pare să fi încremenit odată cu ei... Nici un zgomot, nici un foşnet. Din înaltul cerului, stelele clipesc molcom şi drăgăstos, de parcă i-ar admira pe tinerii îndrăgostiţi, şi le-ar asculta inimile cum bat de atîta fericire.

„Lenocika ! Alexandr Ivanîci ! Poftiţi la ceai !" astfel îi cheamă glasul cald al mamei Lenocikăi...

Tînărul marinar, încă nedesprins de aceste imagini atît de încîntătoare pentru el şi care-i păruseră atît de limpede reale, se străduia să păstreze, să prelungească visul.

Dar mai trecu o clipă, apoi alta, şi totul deveni ca o dîră de fum ce se risipeşte în văzduh.

În semiîntunericul cabinei, al cărei hublou, complet închis, se scufunda în apa înspumată a oceanului, şi îndată ieşea la suprafaţă lăsînd să treacă prin geamul mat lumina palidă a dimineţii, Opoliev văzu silueta scundă a îndemînateculuî său vistavoi care, ţinîndu-se cu amîndouă mîinile de tocul uşii, se balansa în ritmul cabinei, odată cu toate obiectele aflate acolo. Micimanul auzi geamătul sfîşietor al corvetei şi simţi fiorosul ruliu, ceea ce îl făcu să se trezească de-a binelea.

Zîmbetul său de fericire dispăruse.

— Oho, îi trage tare ! spuse el cu seriozitate şi căutînd o poziţie bună, care să-l ferească de o nouă izbitură.

— Grozav mai bate vîntul, înălţimea-voastră !

— E aproape opt ?

— A mai rămas o jumătate de oră !

— Ce e pe sus ?

— Să te ferească Dumnezeu ! Urlă !

— Pesemne că s-a înteţit în timpul nopţii !

— Întocmai, înălţimea-voastră ! Noaptea au coborît focul şi au luat a patra terţarolă. Domnul căpitan a stat toată noaptea sus, raportă vistavoiul.

După o mică pauză, tînărul marinar, băiat altfel isteţ dar care era acum pentru prima dată în navigaţie de cursă lungă, adăugă cu o voce speriată şi niţel misterioasă :

— Adineauri vorbeau băieţi pe teugă, înălţimea-voastră, cum că adevărata furtună abia începe. Vîntul urlă prin parîme... Valurile... să te ferească Dumnezeu cît îs de uriaşe, Lixandra Ivanîci !... Se prăvălesc aşa ca nişte munţi...

— Se vede că ţi-e cam frică de furtună, Kirillov, ce zici ?

— Mi-e cam frică, Lexandra Ivanîci ! răspunse sincer şi timid marinarul.

— N-are nici un rost să te temi, frăţioare. Îi venim noi de hac şi furtunii ! spuse ferm şi cu un calm prefăcut tînărul ofiţer care, pînă atunci, nici el nu trecuse prin peripeţiile unei furtuni, încît în sinea sa era destul de înfricoşat din pricina acestui ruliu drăcesc ce scutura corveta şi o arunca în toate părţile.

Jos în cabină, pericolul părea să fie mai mare.

— Întocmai, înălţimea-voastră ! se grăbi să fie de acord Kirillov, mai mult din sentimentul de afecţiune faţă de „bunul lui domn", cît şi din disciplină, căci frica nu-l slăbea deloc pe tînărul marinar şi zadarnic încerca s-o ascundă.

— E frig sus ?

— Te pătrunde pînă-n oase, înălţimea-voastră !

— Mi-ai pregătit mantaua de ploaie ?

— Pregătit.

— Bine. E, acum e timpul să mă scol.

Dar înainte de a se despărţi de cuşeta călduroasă, micimanul, năpădit din nou de imaginile de adineauri şi regretînd enorm în această clipă că visul lui nu fusese realitate, spuse deodată, cu un oftat adînc :

— Ce zici, Kirillov, pe uscat nu-i viaţa mai tihnită ?

— Nici vorbă, Lexandra Ivanîci, răspunse emoţionat vistavoiul, iar faţa i se lumină de un surîs. Pe ţărm te simţi slobod... ce mai, pămîntul. Aici însă, înălţimea-voastră, ţi se zvîrcoleşte sufletul. De-ar fi după mine, uite-acuma aş pleca acasă în satul meu...

— Ai pleca ? zise uşor ironic micimanul.

— Întocmai, înălţimea-voastră !

„Şi eu aş pleca imediat. Acolo... la Zasijie !" gîndi ofiţerul. Apoi spuse zîmbind trist :

— N-ai cum să pleci de-aici, Kirillov.

— Adevărat că n-ai cum, înălţimea-voastră. Jur împrejur numai apă !

— Pînă una-alta, măi băiete, ai grijă de ceai. Şi bagă de seamă, să fie fierbinte !

— 'Ţeles, înălţimea-voastră ! O să fie gata îndată... Şi domnul secund se află la ceai. Atîta numai că tare-i greu să bei ceaiul în leagănul ăsta, adăugă Kirillov. Şi ieşi din cabină ca să îngrijească de ceaiul fierbinte pentru „bunul său domn", care îl trata foarte bine şi adeseori stăteau de vorbă împreună mai familiar.

Kirillov se îndreptă spre bucătărie, abia-abia ţinîndu-se pe picioare şi izbutind nişte piruete nemaivăzute. Întîlni acolo pe un prieten al său, tot vistavoi, un marinar tînăr ca şi el. Ca să-şi facă puţin curaj şi nevrînd să-şi trădeze frica atît faţă de prieten cît şi faţă de alţi cîţiva marinari aflaţi prin preajmă, Kirillov bravă, pe un ton glumeţ :

— Parcă ne-am da în scrînciob ! Nu-i chip să te ţii pe picioare !

Apoi adăugă, cam în zeflemea :

— Mă Vasilei mă, după cum văd, ai băgat-o rău pe mînecă !

— Mă trec fel de fel de gînduri... Nu cumva ?... Vezi ce bate vîntul ! bîigui, palid de spaimă şi de greaţă, marinarul.

— Nu te mai gîndi la asta. Navă !... De ce să-ţi fie teamă ? Furtuna e ca orice furtună. O să-i venim de hac ! exclamă lăudăros Kirillov, repetînd exact cuvintele stăpînului său.

Şi se prefăcu chiar că rîde, deşi tremura din tot corpul.

II

DUPĂ VREO ZECE MINUTE, în cursul cărora tînărul miciman Opoliev a fost nevoit să ia cele mai inimaginabile poziţii, necunoscute nici măcar acrobaţilor, aplicînd cu prisosinţă legea echilibrului asupra propriei sale persoane, pentru a se putea spăla şi îmbrăca, ieşi în sfîrşit din cabină, într-o ţinută satisfăcătoare.

În dormitorul marinarilor era umezeală şi un aer stătut, îmbîcsit de miasmele grele ale trupurilor omeneşti. Toate hublourile

fiind închise ermetic, aerul proaspăt nu pătrundea de nicăieri. Marinarii ajutori de cartnici şedeau, majoritatea, culcaţi pe podea, întunecaţi şi tăcuţi ; schimbau din cînd în cînd cîte o vorbă despre blestemata vreme. Cîţiva dintre ei aveau rău de mare. Cuibărit lîngă spiraiul maşinii, bătrînul marinar Şcerbakov (acesta era şi „iconarul" corvetei, adică cel care purta răspunderea icoanelor şi, la slujbele religioase, făcea pe ţîrcovnicul) citea acum, cu voce înceată şi monotonă, Evanghelia. Cîţiva marinari adunaţi în jurul lui ascultau cu atenţia încordată, dar nu prea înţelegînd sensul textului slavon, ci mai mult admirînd glasul smerit şi grav al cititorului.

Era greu să calci pe duşumea. Parcă îţi fugea de sub picioare, şi trebuia multă iscusinţă să surprinzi clipele în care te puteai mişca.

Careul ofiţerilor, de obicei animat la această oră, de către cei adunaţi la ceai, era aproape gol. Mai toţi ofiţerii se retrăseseră în cabinele lor. O lampă mare, suspendată deasupra mesei, înşurubate în duşumea, balansa în toate direcţiile, după ritmul scîrţîiturilor pereţilor. Dulapul de cărţi şi pianul, bine legate, scîrţîiau şi ele. Prin hubloul de stîclă al careului răzbătea vuietul surd al vîntului. Corveta trosnea din toate încheieturile şi acest trosnet se simţea mai puternic aici, jos. O atmosferă apăsătoare se lăsase aici unde mai totdeauna domnea veselia !

Laika, cea mereu zglobie şi plină de haz — o căţeluşă roşcată, fără soi, deloc frumoasă, cu coada ciuntită, care se pripăşise pe corvetă în timpul pregătirii de navigaţie din portul Kronştadt şi de-atunci n-a mai plecat (fiind îndrăgită de marinari, care o şi botezaseră astfel), ei bine, Laika stătea acum ghemuită într-un colţ şi scîncea jalnic, rotindu-şi ochii înfricoşaţi, şi neştiind ce să facă, sărăcuţa de ea, ca să nu se mai rostogolească pe linoleumul alunecos ce acoperea duşumeaua careului. În mod excepţional astăzi, Vaska, dolofanul motan alb al ofiţerului de artilerie şi prieten bun al căţeluşei, nu era prezent. Se pare că şi Vaska suferea de rău de mare.

Îmbrăcat într-un palton scurt, de postav gros, pe divan şedea, vizibil neliniştit, secundul, un bărbat brunet, de vreo treizeci şi cinci de ani, voinic, care iradia o deplină sănătate. Acesta ţinea cu grijă în mîna lui lată, arsă de soare, muşchiuloasă şi păroasă, paharul cu ceai fără farfurioară, pîndind clipele prielnice în care putea să-l ducă spre mustăţile-i negre, bogate, şi să soarbă din el, asigurat că lichidul nu va da pe de lături.

— Bună dimineața, Alexei Nikolaici !

— Respectele noastre, Alexandr Ivanîci !

Sprijinindu-se de banca înșurubată în podea lîngă masă, micimanul se apropie de secund ca să-i strîngă mîna și fu cît pe-aci să se prăbușească peste el.

— Am auzit că în cursul nopții s-a mai întețit, Alexandr Nikolaici, i se adresă tînărul, așezîndu-se pe banca de lîngă divan.

— Suflă tare ! răspunse scurt secundul.

Continuă să soarbă din ceai, preocupat, tăcut și, după vreun minut, spuse :

— Mai cu seamă afurisitele-astea de valuri ! Te poți aștepta ca dintr-o clipă în alta să smulgă vreo barcă sau să spargă pe undeva vreun bord ! încheie posomorît și îngrijorat secundul. Apoi goli paharul și se îndreptă spre punte.

— Măi, băieți ! Ce-i cu ceaiul ? strigă Opoliev, rămas singur.

Chiar în acest moment, capul colțuros, cu păr negru, tuns scurt, al lui Kirillov, apăruse în ușa careului. Deodată, repezit de o smucitură a navei, vistavoiul făcu doi pași înainte, totuși reuși să-și mențină echilibrul și nu scăpă din mînă paharul cu ceai, acoperit cu un șervet. în spatele lui, un alt vistavoi aducea zahărnița și coșulețul cu pesmeți. în fine, totul ajunse la masă nevătămat. Opoliev, după ce goli cu lăcomie un pahar, mai ceru unul.

Acum, de pe punte înspre careu, cobora, ca să bea și el un pahar de ceai fierbinte, navigatorul șef, un omuleț bătrîn, scund, îmbrăcat într-o manta de piele pusă peste palton și plină de stropi de apă, cu un fular în jurul gîtului și cu chipiul tras pe frunte. Tot ce purta era cam ponosit, dar îi venea foarte bine, dîndu-i înfățișarea unui „bătrîn lup de mare".

în ciuda puternicului tangaj, acesta pășea pe punte, stăpîn pe picioarele lui de marinar deprins cu astfel de situații, nesprijinindu-se de nimic, legănîndu-se lesne, lăsîndu-se din cînd în cînd pe vine, într-un cuvînt, luînd diferite poziții corespunzătoare perfect cu direcția în care se balansa nava.

Fața zbîrcită și roșcovană a bătrînului nu arăta să fie prost dispus astăzi, ca atunci cînd lumea îl plictisea cu fel de fel de întrebări, sau cînd corveta naviga în apropierea unor locuri periculoase, sau cînd el, ofițer cu navigația, nu era sigur de exactitatea calculelor. încît tînărul miciman, după ce-l salută, îl întrebă :

— Cum stau lucrurile pe sus, Ivan Ivanîci ?

— O să vezi chiar dumneata, tătucule, cum stau lucrurile... Mi se pare că ești de cart, dacă te-ai sculat așa devreme azi, ca

o păsărică grăbită ! glumi bătrînul. Treburi normale, ca pe mare ! adăugă el, sorbind cu poftă ceaiul din paharul ce-i fusese între timp servit şi în care turnase nişte coniac, „pentru gust", cum obişnuia să spună.

— Unde ne aflăm acum, Ivan Ivanîci ?

— Pe paralelele golfului Biscaia, la o sută mile de ţărm. Ia mai dă-mi un pahar ! strigă bătrînul navigator vistavoiului. Vezi să nu uiţi de coniac ! Dă gust plăcut ceaiului ! preciză el, adresîndu-se din nou tînărului miciman. Poate guşti şi dumneata... Dealtfel face bine la răul de mare... Cum te simţi, nu te-a atins şi pe dumneata ?

— Deloc ! se lăudă micimanul.

— La început pe toţi îi atinge. Pînă se mai obişnuiesc... Dar sînt şi oameni care niciodată nu se obişnuiesc... Îmi aduc aminte, eram pe aceeaşi navă cu un locotenent, care a trebuit, săracul de el, să debarce şi să se întoarcă în Rusia.

— Oare spre seară o să se potolească ? întrebă Opoliev, încercînd să imprime vocii sale tonul unei totale nepăsări, cum că-i este egal dacă furtuna se potoleşte ori ba.

Ivan Ivanîci zîmbi.

— Să se potolească ? repetă el întrebarea micimanului.

— Nu ? N-o să se potolească ?

— Socot că spre seară va începe adevărata furtună. Barometrul scade cu repeziciune.

Bătrînul navigator care, în lunga lui viaţă, trecuse prin multe furtuni — odată chiar, aflat pe o goeletă cu pînze naufragiase lîngă ţărmul Kamciatkăi — rosti aceste cuvinte atît de degajat, ca şi cum ar fi fost vorba de cel mai banal lucru, iar după ce mai sorbi cîteva înghiţituri de ceai cu coniac, îşi drese glasul şi se declară mulţumit :

— Acuma nici tusea n-o să mă mai chinuiască... Eram sus şi tuşeam mereu... Hei, Vasiliev ! strigă el apoi.

Vistavoiul apăru în salon.

— Mai stropeşte-l cu coniac... Stop ! aşa e bine... Moaie gîtlejul, adăugă, parcă vrînd să se justifice bătrînul ofiţer, căruia îi plăcea să-şi trateze bolile, ca şi pe ale altora, în primul rînd cu coniac şi numai în unele cazuri cu Xeres şi cu Marsala.

Alte băuturi bătrînul nu cunoştea. Disprefuia îndeosebi şampania, pe care o numea „gargară de cucoane".

— Va să zică, credeţi, Ivan Ivanîci, că o să fie furtună ? întrebă încă o dată şi tot cu „indiferenţă" Opoliev, dar roşi în

clipa aceea, simțind că vocea i-a tremurat și închipuindu-și că bătrînul i-a observat frica.

— Neapărat ! O furtună în lege, tătucule ! E tare ticăloasă Biscaia asta. De cîte ori am trecut prin ea, ne-a dăruit bestia un pui de furtună ! Da, da.

Bătrînul goli cu vădită satisfacție paharul, își trase bine pe cap chipiul și plecă.

Opoliev aruncă o privire spre ceasornicul din careu : pînă la ora opt mai erau cinci minute. Goli și el paharul. Cu ajutorul lui Kirillov, își îmbrăcă mantaua de ploaie și, la prima bătaie de ora opt a clopotului, urcă pe scară emoționat și agitat, în așteptarea „primei furtuni" din viața lui. Pentru o clipă își aduse din nou aminte de livada minunată din vis, de Lenocika, de alunița de pe obrăjorul ei trandafiriu, de ochișorii ei dulci...

„Ce bine e acolo, iar aici..." își zise în gînd tînărul marinar. Ieșind pe punte, se trezi brusc într-o altă lume.

Vîntul rece, pătrunzător și ploaia biciuitoare îl învăluiră. Urletul caracteristic furtunilor se auzea prin parîme și arboradă, văzu oceanul învolburat și plin de spumă, și gîndurile lui luară brusc o altă direcție — îl acapară marea.

Opoliev își luă o atitudine cumpănită și urcă pe puntea de comandă voios, de parcă era nici mai mult nici mai puțin decît frate cu diavolul, furtuna fiindu-i ceva cu totul familiar.

III

ÎN PRIMA CLIPĂ TÎNĂRUL ofițer fusese cuprins de o spaimă violentă, dar curînd priveliștea grandioasă a apelor învolburate l-a captivat. „Regele naturii" se dovedea neputincios în fața fantasticei forțe a furtunii dezlănțuite, iar sufletul micimanului se umplu involuntar de smerenie și venerație.

De jur împrejur, cît vedeai cu ochii, oceanul clocotea în spumă. Pe tot cuprinsul lui, valurile goneau nebunește și se spărgeau cu un zgomot infernal unul într-altul, împletindu-și crestele cărunte. De departe părînd mici dealuri, valurile se transformau în uriași munți de apă, printre care, ba coborînd în spărtura dintre două valuri, ba ridicîndu-se pe cîte o creastă, micuța și neagra corvetă, cu catargele ei aproape golașe (căci se strînseseră pînzele), aluneca

înfruntînd năpraznicul vînt ce o ajungea din pupa cu numai vela gabier în patru terţarole.

Balansînd înainte şi înapoi, la dreapta şi la stînga, corveta urca pe cîte un val, spintecîndu-l. Din cînd în cînd intra în apă cu prova ; atunci, jumătate din val inunda teuga, iar cealaltă jumătate plesnea sălbatic bordurile navei, împrăştiindu-se în stropi de diamant. Uneori corveta lua apă la bord şi crestele valurilor se rostogoleau pe punte, scurgîndu-se prin orificiile din bordul opus.

Iată un val enorm, gata-gata să prindă din urmă corveta... Iată-l deja în spatele pupei lăsate în jos, înălţat deasupra-i. Ar putea rostogoli minuscula navă ca pe o coajă de nucă, şi ar putea-o scufunda împreună cu cei două sute de oameni ai săi... Dar deodată prova începe să coboare de pe celălalt val, pupa s-a ridicat sus de tot, înfricoşătorul val din spate se sparge de ea urlînd şi, din nou, o trage în jos.

Intreg cerul e acoperit de nori plumburii, care fug orbeşte, toţi într-o singură direcţie. Pentru o clipă apare soarele, scăldînd în lumina lui oceanul încărunţit, şi iarăşi dispare printre nori. Vîntul smulge crestele valurilor, prefăcîndu-le în praf de argint, şi vuieşte prin arboradă, prin parîme, cutremurîndu-le, parcă furios că-i stau în cale...

Marinarii de cart, îmbrăcaţi cu paltonaşele lor de pînză cătrănită, puse peste flanelele albastre, se ţin de parîme. Toţi sînt tăcuţi şi concentraţi. Nici o glumă, nici un rîset. Dacă îi stropeşte cîte un val, se scutură ca nişte raţe, apoi privesc din nou, cînd oceanul, cînd puntea de comandă.

Acolo, ţintuit, stă, cu picioarele mult îndepărtate şi ţinîndu-se cu mîinile de balustradă, căpitanul, un om în vîrstă. Are un aer calm. Priveşte ba orizontul, ba pînzele. Dar n-a dormit toată noaptea. Faţa lui bătută de vînt, încordată şi extenuată de această noapte fără somn, pare să fi îmbătrînit. Se pregăteşte de plecare, pentru a se odihni măcar vreo oră. Înainte de a coborî în cabină, hotărî ca velele gabier să fie strînse în prezenţa lui, ca să înfrunte furtuna cu cît mai puţine pînze întinse şi navigînd doar cu vela de jos.

Îi ordonă lui Opoliev, cu o voce aspră şi răguşită :

— Strînge velele-gabier şi întinde vela aurică şi vela de mizenă pentru furtună !

— Am înţeles ! răspunse micimanul şi strigă în portavoce :

— Strîngeți vela gabier ! Marinarii pe sarturi !

După ce marinarii gabieri se apropiară de sarturi, le comandă :

— Pe gabie !

Prinzîndu-se cu mîinile de parîme, marinarii începură să urce încet, cu băgare de seamă, pe scara de funie și, ajungînd la gabie, se risipiră pe vergele ce balansau amețitor. Tînărului ofițer i se tăiase răsuflarea la vederea acestor figurine omenești la înălțime, care se legănau împreună cu vergele și manevrau pînzele sub forța infernală a vîntului. Avea impresia că în orice clipă putea să cadă cineva peste bord și nu-și desprindea de verge privirea alarmată. Căpitanul și secundul de asemeni, căci aceeași emoție îi stăpînea.

Dar marinarii se țineau bine cu mîinile și picioarele. Aninați de vergă cu o mînă, manevrau cu cealaltă pînza. Cînd totul a fost dus la bun sfîrșit, Opoliev, cu inima ușurată, le-a comandat :

— Coborîți !

A fost apoi întinsă și vela oblică de la prova și căpitanul îi spuse lui Opoliev, în felul său obișnuit, autoritar :

— Dacă se-ntîmplă ceva, să fiu înștiințat... La timonă, fiți cu ochii-n patru ! strigă el apoi, ca să fie auzit și de timonieri.

Abia după aceea plecă în cabină. Sus, pe puntea de comandă, în afară de Opoliev, rămăsese ofițerul secund.

Pe la sfîrșitul cartului, tînărul miciman s-a obișnuit. Furtuna nu-l mai înfricoșa așa de mult, ca la început. Iar cînd la amiază a schimbat cartul și a coborît în careul ofițerilor, a intrat acolo cu aerul mîndru al celui care trecuse prin momente grele. Dar nimeni n-a acordat vreo atenție mîndriei zugrăvite pe chipul lui.

Din cauza vremii rele, la bucătărie nu se făcuse focul, astfel că prînzul se compunea numai din mîncăruri reci : șuncă și diverse conserve. Dejunul s-a servit în careul ofițerilor, cu plasă de lemn fixată pe masă, în ale cărei ochiuri erau așezate tacîmurile, sticlele, învelite în șervete etc. Vistavoii aduceau cu mare greutate mîncărurile, abia-abia păstrîndu-și echilibrul. Acest prînz trecu repede și în tăcere. Nu s-au auzit discuțiile și glumele obișnuite. Dealtfel, și pofta de mîncare lipsea multora. Numai bătrînul ofițer navigator a mîncat, ca de regulă, cît pentru doi, și și-a băut porția de prînz tradițională — o sticlă întreagă de Marsala.

După masă, toți s-au împrăștiat prin cabinele lor.

IV

ODATĂ CU CĂDEREA NOPȚII, furtuna atinse proporții de uragan.

Opoliev, îmbrăcat din cap pînă-n picioare, moțăind pe cușetă, se trezi deodată din pricina unui zgomot asurzitor. Apoi cabina lui fu luminată de un fulger, după care se făcu întuneric și din nou răsunară tunetele.

Găsi ușa cabinei pe dibuite și intră în dormitorul marinarilor, clătinîndu-se pe picioare. Corveta era pur și simplu în voia valurilor, smucită încoace și-ncolo. Aici nimeni nu dormea. Hamacele marinarilor erau atîrnate de pereți. Ajutorii de cartnici, palizi de spaimă, ședeau în mici grupuri, înghesuiți unul într-altul ca niște oi. Mulți oftau din rărunchi, șopteau rugăciuni și se închinau. La lumina slabă a lămpilor care se legănau, această mulțime speriată îți provoca o impresie sumbră, deprimantă. Cineva, oftînd, spuse cu voce tare : „E timpul, fraților, să ne punem cămășile curate" [1].

Dar imediat se auzi torentul de sudalme al șefului de echipaj, care adăugă cu vocea lui de bas dogit :

— Gurrra ! Nu-i sminti pe oameni ! Ți-arăt eu ție cămăși curate ! Mai ziceți că sînteți marinari !

Și urmă încă un torent de înjurături, mai potolindu-i pe cei cuprinși de frică.

Ca și de dimineață, bătrînul Șcerbakov, „iconarul", ședea pe același loc, lîngă spiraiul mașinii, înconjurat de un mic grup de marinari.

Cu vocea lui egală, solemnă și smerită, citea deslușit, în acompaniamentul tunetelor :

— „În ziua aceea a ieșit Iisus din casă, și a șezut la țărmul mării. Și s-au adunat la el gloate multe, atunci el a intrat și a stat în corabie, iar tot norodul a stat pe țărm..."

Chiar lîngă scară, ținîndu-se de ea cu mîinile, se afla Kirillov, care plîngea încetișor, cu suspine.

— Kirillov, tu ești ? îl strigă Opoliev.

— Eu, înălțimea-voastră !

— Ce-i cu tine ? Nu cumva bocești ?

---

[1] Obiceiul marinarilor ruși de a îmbrăca, înainte de naufragiu, cămăși curate. (N. aut.)

— Mi-e frică, Lexandra Ivanîci, şi pe deasupra şi Şcerbakov ăsta citeşte tare jalnic.

— Ruşine să-ţi fie... nu eşti marinar ?

— Marinar, înălţimea-voastră ! răspunse, încercînd să-şi înghită lacrimile, tînărul.

— Sigur că da ! Hai, gata, potoleşte-te, frate... Nu e nici un pericol ! spuse blînd micimanul, el însuşi palid de emoţie, bătîndu-l uşor pe umăr pe vistavoi. Şi, proptindu-se tot de balustrada scării, deschise trapa şi ieşi pe punte.

De aici, sprijinindu-se de tunuri, se strecură pînă la dunetă, sub puntea de comandă. Cînd privi jur împrejur, încremeni de groază.

Corveta era zvîrlită în toate părţile, iar valurile se plimbau slobode peste provă. Tunetele bubuiau fără încetare, fulgerele, sfîşiind în zigzaguri de foc norii de plumb ce atîrnau pe cer, luminau munţii de apă ai zbuciumatului ocean şi puntea corvetei cu bordurile ei rupte în cîteva locuri. Lipsea un cuter. Fusese luat de valuri. Aveai impresia că furtuna, ajunsă la apogeu, voia cu tot dinadinsul să sfarme corveta. Totuşi, deşi istovită şi gemînd de durere, nu ceda, ci mai sălta pe cîte un val, apoi luneca pe el. Marinarii se înghesuiau pe teugă şi pe dunetă, ţinîndu-se de parîmele întinse. Din timp în timp, în lumina orbitoare a fulgerelor, îi vedeai făcîndu-şi semnul crucii. Nimeni nu scotea nici un cuvînt.

Căpitanul stătea lîngă timonă, alături de şase timonieri, comandîndu-le scurt cum să manevreze. La lumina felinarului i se zărea faţa extenuată, palidă şi foarte severă. Aici se mai aflau navigatorul şef Ivan Ivanîci şi secundul.

Înspăimîntat la început, tînărul miciman fu pătruns, treptat-treptat, de un sentiment de supunere în faţa soartei.

„Oricum, nu există salvare în caz de naufragiu !" îi trecu prin minte.

Stătea încleştat, mut şi uluit.

— Miluieşte-ne, Doamne ! se auzi alături de el vocea marinarului cu semnalizarea. Priviţi, înălţimea-voastră !

Dar Opoliev apucase să vadă, în lumina unui fulger, cum, la mică distanţă de ei, silueta altei nave se scufunda şi cum oamenii îşi înălţau disperaţi braţele. Fără să vrea, Opoliev închise ochii.

Din nou străluci fulgerul şi lumină oceanul. Nava nu se mai vedea.

Opoliev se înclină. Un oftat de durere, scos din piepturile cîtorva marinari, răsună pe aproape.

— S-au înecat ! se auzi o voce.

. .

Tînărul miciman a mai rămas pe punte, privind furtuna timp de o oră, două... cîte anume nu-şi dăduse seama.

În sfîrşit, părea că urgia începuse cît de puţin să slăbească. Opoliev coborî de pe punte.

În dormitorul marinarilor domnea aceeaşi atmosferă de groază ca mai înainte. Şcerbakov citea Evanghelia.

Tînărul miciman, întors în cabina lui, se aruncă pe cuşetă. O vreme, nu reuşi să adoarmă, fiind zguduit de cele întîmplate. Într-un tîrziu, îl cuprinse un somn greu, profund.

V

CÎND OPOLIEV SE TREZI, cabina se scălda în razele dimineţii. Se ridică în capul oaselor şi simţi, în culmea bucuriei, că ruliul, spre deosebire de ieri, devenise uniform şi lin. Ieşi pe punte. Marinarii discutau veseli. Toate hublourile erau deschise şi din dormitor dispăruse acel miros respingător.

— Să vină Kirillov ! strigă el.

Kirillov se prezentă voios.

— Noroc, băiete ! Ce, s-a potolit ?

— S-a potolit, înălţimea-voastră !

— Ai văzut ? I-am venit de hac furtunii ! spuse micimanul.

— Întocmai, înălţimea-voastră.

În careul ofiţerilor era acum o atmosferă animată. Toată lumea discuta despre furtună, despre cît de bine a rezistat „Sokol", care s-a ales numai cu cîteva spărturi în borduri şi a pierdut un cuter. Dar despre nava scufundată aseară în văzul tuturor nimeni n-a pomenit vreun cuvînt.

— A fost o furtună straşnică... Ne-a cam dat de furcă ! spuse bătrînul navigator. Şi-acum mai bate destul de tare vîntul ! Dar nu-i nimic, barometrul e în urcare ! adăugă el şi, după două pahare

de ceai întărite cu coniac, se sui pe punte „să prindă soarele", adică să facă observații.

Deși ruliul încă se mai simțea, ceaiul se putea bea omenește. Opoliev înghiți cu nesaț aproape jumătate dintr-o cutie de fursecuri englezești, flămînd fiind încă din ajun. Totodată, avu grijă s-o ospăteze și pe Laika, care se gudura veselă, ca și pe grasul motan Vaska.

După ceai, micimanul s-a dus să arunce o privire pe ocean. Oceanul „își revenea" vizibil. Continua să-și mai rostogolească valurile mari, dar care nu mai erau deloc furioase. Corveta, cu velele-gabier, focul și vela-rîndunică întinse, alerga cam cu vreo unsprezece noduri pe oră, în bătaia unui vînt puternic, dar uniform, scăpînd cu ușurință de valurile care încercau s-o ajungă din pupa.

Dulgherii reparau bordurile sparte în cîteva locuri, lălăindu-și cîntecelele.

VI

DUPĂ VREO DOUĂ ZILE, pe la ora opt dimineața, Kirillov se muncea să-și trezească din somn stăpînul :

— Înălțimea-voastră ! Lexandra Ivanîci ! Sculați-vă ! Ne apropiem de Madera !

După numeroase zgîlțîituri, vistavoiul reuși, în fine, să-l trezească pe miciman.

— În curînd aruncăm ancora, înălțimea-voastră ! Vremea, o minune ! exulta vistavoiul.

Opoliev se îmbrăcă în grabă și ieși aproape în fugă pe punte.

Scoțînd pe coș un fir subțire de fum, corveta se apropia de insula, cu maluri înalte, învăluite într-o ceață ușoară. „Sokol", reparat după furtună în cele cîteva locuri ale bordurilor, strălucea de curățenie în razele puternice ale soarelui suspendat pe cerul fără nori. Iar oceanul, pînă nu demult feroce, era blînd, mîngîios, ondulîndu-și lin apele de un albastru limpede, pe care corveta se legăna ușor.

Traducere de *Radu Căplescu*
și *Gleb Bocunescu*

NAUFRAGIUL LUI MATVEI IVANOVICI

I

ÎNTR-O SEARĂ DE TOAMNĂ petersburgheză, o seară cu ploaie şi vînt, m-am dus pînă la Vasilievski Ostrov, pe una din cele mai îndepărtate linii, să-i fac o vizită lui Matvei Ivanovici Pomorţev, un holtei bătrîn şi singuratic. Părăsise de mult serviciul în marină, care-i prevestea odinioară o carieră strălucită, şi trăia, retras, dintr-o pensie modestă.

Îl cunoşteam încă de pe vremea cînd era ofiţer activ, fiind considerat ca unul dintre cei mai străluciţi căpitani din flotă. Pleca deseori, trimis în navigaţii de cursă lungă, şi era o plăcere să serveşti sub comanda lui. Ca aspirant de marină, tînăr de tot, am făcut parte doi ani dintr-un echipaj de sub comanda lui şi această perioadă a rămas pentru mine una dintre cele mai frumoase amintiri. Dealtfel, toţi ofiţerii care serviseră împreună cu Matvei Ivanovici întotdeauna îşi aduceau aminte de căpitan cu dragoste şi stimă, iar printre matrozi numele lui se bucura de o popularitate cu totul ieşită din comun, purtînd un fel de nimb legendar. Era un mare noroc să ajungi pe o navă de sub comanda lui Pomorţev. Neobişnuit de drept, grijuliu cu matrozii, ştia să-şi apropie oamenii, să se facă iubit şi nu recurgea niciodată la pedepse corporale, chiar şi în acele vremuri depărtate, cînd, socotite fiind ca cel mai bun mijloc pentru instruirea matrozilor, erau foarte la modă pe nave.

Matvei Ivanovici şi-a prezentat demisia în mod cu totul neaşteptat, din pricina unui conflict cu amiralul, comandantul escadrei. Luase apărarea unui tînăr ofiţer de pe fregata sa. Amiralul ordonase ca acel miciman să fie şters din efectivul echipajului şi trimis în Rusia. Matvei Ivanovici considera că se procedase nedrept şi crud cu tînărul ofiţer şi pusese chestiunea lui deschis şi categoric, cerînd să fie schimbată dispoziţia. Amiralul era încăpăţînat şi nu voia

să recunoască în ruptul capului că fusese nedrept. Între el şi căpitan a avut loc o discuţie violentă, în urma căreia Matvei Ivanovici şi-a prezentat demisia.

Ţineam la Matvei Ivanovici, mai ales pentru că iubea adevărul, pentru bunătatea lui şi acea sensibilitate, delicateţe şi puritate sufletească pe care oamenii le păstrează atît de rar în iureşul vieţii. Era un bătrîn cărunt, vioi, vînjos şi săritor, cu ochii blînzi albaştri-cenuşii şi un zîmbet plăcut pe faţa-i bronzată, aspră la prima vedere din pricina sprîncenelor cărunte zbîrlite, şi a trăsăturilor lipsite de fineţe. Însăşi prezenţa acestui sexagenar scund, uşor adus de spate, avea un efect liniştitor, te dispunea, te înviora, aşa cum te înviorează tot ce este cinstit şi luminos. Se simţea cît colo că acest om modest şi chiar timid nu făcuse niciodată compromisuri cu propria-i conştiinţă şi că viaţa lui, plină de trudă şi primejdii, este curată ca cleştarul.

Locuia la intersecţia Liniei a 15-a cu prospectul Malîi, într-un mic apartament compus din două camere şi bucătărie, unde domnea o ordine desăvîrşită şi o curăţenie de-a dreptul uimitoare, atît de îndrăgite de marinari. În aceste cămăruţe mobilate modest, totul strălucea ca la bordul unei nave militare, datorită sîrguinţei lui Egorov, fostul vistavoi al lui Matvei Ivanovici din ultima sa navigaţie în jurul lumii ; de atunci, căpitanul nu se mai despărţise niciodată de el. Bătrînul marinar în retragere îndeplinea funcţiile de camerier, de bucătar şi, la nevoie, şi de spălătoreasă, iar în fiecare duminică, spre seară, ridica toate pînzele sus — adică se făcea criţă. Afumat, Egorov, foarte susceptibil la beţie, se instala în aceste seri de duminică să-şi soarbă vodca în bucătăria lor sclipitor de curată, stînd de regulă la taifas cu o javră bălţată şi prăpădită, poreclită Kuţîi, pe care Egorov o salvase din mîinile hingherilor şi-o încartiruise în bucătărie. Cu limba cam îmbîcită, Egorov îi mărturisea cîinelui dragostea pe care i-o purta stăpînului său, îi povestea cum navigaseră amîndoi pe mări îndepărtate şi cîte ţări văzuseră !

Căţelandrul inteligent, cu coada bearcă, lăsa impresia că-şi ascultă cu atenţie stăpînul, ciulind urechile şi neluîndu-şi ochii de la bătrîn, ştiind foarte bine că acest om cu favoriţii roşcaţi, nînşi de ani, cu mustaţa tunsă scurt şi ţepoasă, cu ochii spălăciţi şi tulburi, cu faţa zbîrcită, nearătoasă, învăpăiată de băutură, îi va da negreşit, după golirea celor două stacane, o bucată de zahăr.

În schimb, în timpul săptămînii Egorov nu punea nici un strop de alcool în gură şi muncea de zor, dereticînd mult mai mult decît ar fi dorit-o Matvei Ivanovici. În această trudă neobosită îşi găsea parcă rostul vieţii, îşi punea tot sufletul, socotindu-l pe Matvei Ivanovici şi mica sa locuinţă ca ceva inseparabil de propria-i fiinţă. În timpul liber, după ce termina cu curăţenia, cu pregătirea mîncării, după ce servea masa stăpînului şi făcea lună bucătăria, se apuca din nou să cureţe sau să şteargă ceva, să spele sau să răzuiască. Seara, după ceai, Egorov îşi scotea surtucul său cam ros de vreme, se aşeza la masa din bucătărie şi se apuca să repare şi să pună la punct îmbrăcămintea şi rufăria lui Matvei Ivanovici. De obicei, la treaba aceasta, bătrînul lălăia un cîntecel, iar Kuţii, încolăcit la picioarele lui, dormea dus. Matvei Ivanovici încercase nu o dată să mai potolească zelul lui Egorov, sfătuindu-l să se odihnească, dar Egorov, după astfel de intervenţii, bombănea pe sub nas şi se întîmpla ca o zi-două să umble bosumflat pe fostul său căpitan.

II

— SĂ TRĂIEŞTI, EGOROV ! Matvei Ivanovici e acasă ?

— Să trăiţi, înălţimea-voastră ! Este, poftiţi ! îmi răspunse vesel şi scurt, marinăreşte, Egorov, însoţit de Kuţii, care dădea prietenos din ciotul de coadă. De mult n-aţi binevoit să mai daţi pe la noi...

Şi, ajutîndu-mă să-mi scot paltonul, adăugă, confidenţial, cu vocea lui de bas cam hodorogită :

— Foarte bine v-aţi gîndit, înălţimea-voastră, să poftiţi pe la noi...

— Dar ce s-a întîmplat ?

— Astăzi e plictisit rău dumnealui, spuse cu nelinişte vădită în glas Egorov, făcînd un semn din capul lui colţuros, cu un cercel de aramă în ureche, spre odăile lui Matvei Ivanovici.

— E cumva bolnav ?

— Nu s-ar părea... La prînz a mîncat ca de obicei... Chiar... Dealtfel nici nu arată bolnav... S-a apucat după masă să se uite prin nişte scrisori vechi, şi pare-mi-se... s-a întristat de tot... Ceaiul a rămas neatins... Dezmorţiţi-l, 'nălţimea-voastră, pe domnul căpitan...

Alții, vezi Doamne, au ajuns amirali, iar dumnealui, dragul de el, pentru că ținea la dreptate... ptiu !

Egorov scuipă cu năduf și-mi deschise ușa primei odăi.

Pășind pe un preș, care mirosea plăcut a catran, amintindu-mi mirosul unei punți de corabie, am traversat salonul care servea și de sufragerie, cu flori la fereastră și doi canari în colivie și m-am oprit la ușa ce dădea în cabinetul lui Matvei Ivanovici.

O masă mică de scris, două dulapuri cu cărți, fotografii pe pereți, înfățișînd viața marinărească, pe un suport special — macheta corvetei pe care o comandase mulți ani Matvei Ivanovici, și un paravan japonez scund, iar în spatele paravanului patul și lavoarul, iată întregul mobilier al acestei cămăruțe neobișnuit de bine îngrijite, cu aer proaspăt, curat. Lîngă masa de scris, aranjată cu aceeași grijă scrupuloasă cu care era îngrijit totul în mica locuință, Matvei Ivanovici ședea într-un fotoliu din pai împletit, adus demult din Batavia. Purta un bușlat marinăresc scurt, încheiat la toți nasturii, cămașă impecabilă, cu guler înalt și colțurile ascuțite, de modă veche, și era ras cu grijă (după vechiul obicei marinăresc, nu purta barbă). Pe masă, în fața sa, se afla o carte deschisă, dar n-o citea, ci, lăsat pe spetează fotoliului, părea cufundat în gînduri. Lumina molatică a lămpii cu abajur verde îi cădea pe față. Nu era arătoasă, cu trăsăturile-i lipsite de finețe, excesiv de pronunțate, dar o înfrumusețea expresia aceea de bunătate și inteligență, pecetea acestui „har dumnezeiesc" care atestă frumusețea sufletească a unui om. În clipa cînd am intrat, acest chip simplu, plăcut, era trist, ochii albaștri-cenușii, mari și blînzi, priveau undeva departe, iar gîndurile lui, după cum se vedea, nu erau vesele nici ele.

— Bună seara, Matvei Ivanovici !

Tresări, parcă trezit din visare, mă privi, ducînd mîna lată streașină la ochi, și, recunoscîndu-mă, se ridică cu agerimea unui tînăr. Strîngîndu-mi cu putere mîna, salută cu obișnuita-i căldură pe care o manifesta față de cei pe care-i simpatiza.

— Îți mulțumesc c-ai venit să-l vezi pe bătrînul urs în bîrlogul lui, că nu te-a oprit nici depărtarea și nici timpul ăsta atît de mizerabil... Pe mare, cred că-i cam răcoare acum, adăugă el. Îți mulțumesc, dragul meu, urmă din toată inima bătrînul cu vocea lui aspră, răsunătoare, — astfel vorbesc deseori marinarii care au navigat mult. Vom lua ceaiul împreună, nu-i așa ?

— Cu plăcere, dacă nu vă deranjez.

— Cum poţi să mă deranjezi ? Ce treburi crezi că am ? zîmbi amar Matvei Ivanovici. Doar la întîi ale lunii — să merg să-mi iau pensia, cele optzeci şi şapte de ruble ! Astea-s toate treburile mele... Cum să mă deranjezi ?! Mă bucur mult de tot că ai trecut pe la mine !... Sînt singur, mereu singur în bîrlogul meu. Nu vine prea multă lume să mă vadă... Rude, după cîte ştii şi dumneata, n-am pe nimeni... nici un suflet... Doar nepoată-mea... trece şi ea în fugă, din cînd în cînd, pentru un sfert de oră... se grăbeşte întotdeauna... n-are timp... Cursurile, facultatea... Dealtfel, ce subiect de discuţie ar avea ea, o tînără, cu un bătrîn ca mine ? S-ar plictisi ! Uite, dumneata şi încă un prieten — doi, dintre cei mai buni, care mai trec pe la mine, asta-i toată lumea cu care mă văd...

— Dar dumneavoastră, Matvei Ivanovici, nu vă duceţi pe la nimeni ?

— Foarte rar, dacă mă duc pe undeva şi, la drept vorbind, nici nu prea am chef de societate...

— De ce oare ?

— Peste tot auzi aceleaşi discuţii, la modă astăzi, despre posturi, despre numiri, cine şi cui i-a pus sau are de gînd să-i pună vreo piedică, ce salariu ia unul sau altul... fel de fel de bîrfe... Dă-le încolo... Dealtfel, şi interesele oamenilor au devenit, cum să zic... prea meschine... Mai mult se gîndesc la fleacuri... şi cei bătrîni, şi cei tineri... Pentru carieră sînt gata să-şi taie beregata unul altuia... De aceea n-au nici un fel de principii, iar fără ele ieşi cam prost... Ca să fiu sincer, mă plictiseşte să tot ascult mereu acelaşi lucru... De aceea stăm aici numai noi doi, eu şi cu Egorov... el se ocupă de gospodărie, iar eu mai mult de cărţile mele... Înainte să vii dumneata, citeam, şi, crede-mă, mă lăsasem furat de visuri... Mi-amintisem de tinereţe...

— Ce citiţi, Matei Ivanovici ?

— Reciteam un roman frumos, foarte vechi... *Un cuib de nobili*... Pomorţev făcu o scurtă pauză şi mă privi timid, întrucîtva chiar jenat. Nu te aşteptai ca eu, la bătrîneţe, să citesc istorii amoroase, nu-i aşa ?... Da, dragul meu, o femeie rea, cum era soţia lui Lavreţki, poate să stîrnească o furtună atît de năprasnică în sufletul unui om cinstit, încît să-i întoarcă toată viaţa pe dos ! adăugă gînditor Matvei Ivanovici.

Nu cunoşteam nimic din tainele inimii lui. În general foarte sincer şi deschis cu mine, niciodată, nici măcar în treacăt, n-a atins această latură intimă a vieţii sale şi pentru mine a rămas întotdeauna o enigmă faptul că un om ca el, cu suflet blînd, prietenos,

care avea nevoie de căldură şi dragoste, nu şi-a înjghebat o familie, a rămas burlac, trăind singur-cuc.

Tonul trist cu care vorbise despre femei, scrisorile pe care, după spusele lui Egorov, le recitise, starea de melancolie care l-a cuprins şi, în sfîrşit, această stinghereală cu care mi-a mărturisit că recitește *Un cuib de nobili,* m-a făcut să cred că în viața bătrînului marinar avusese loc o dramă sentimentală despre care şi-a reamintit acum, în singurătatea lui.

— Acum, lucrurile astea se petrec parcă mai simplu, continua Matvei Ivanovici. Te-ai îndrăgostit, te-ai dezîndrăgostit, te-ai unit, te-ai despărțit... Hei, Egorov ! strigă el deodată, întrerupîndu-şi spusele.

După vechiul său obicei, Egorov se prezentă aproape în fugă la chemare.

— Pune samovarul, frățioare, îi porunci Matvei Ivanovici.

— 'nțeles, înălțimea-voastră ! Pun samovarul.

— Coniac mai avem ?

— O juma' de sticlă, înălțimea-voastră !

— Ei, ne-ajunge din plin, zîmbi Matvei Ivanovici, care, după cîte țin minte, nu bea niciodată, doar în rare cazuri îşi turna cîte o linguriță-două de coniac în ceai.

— Adu şi lămîie, Egorov. Scumpul nostru musafir bea ceai cu lămîie.

— Cunoaştem noi, înălțimea-voastră. N-aveți nici o grijă. Găsim noi şi lămîie... Poate porunciți să vă servesc şi o gustare ? întrebă radios şi primitor Egorov, lăsîndu-se cînd pe un picior, cînd pe altul, în papucii de pînză făcuți chiar de mîna lui.

— O gustare ? Găseşti tu ceva pe-acolo ?

— Cum să nu găsesc ?... La noi, slavă Domnului, totdeauna se găseşte cîte ceva... Cum puteți spune una ca asta, înălțimea-voastră ! observă jignit Egorov. Cap de viței în aspic... am pregătit pentru mîine... ciuperci murate... plachie din somon, încheie el cu mîndrie.

— Nu prea mi-e foame, spusei eu.

— Poate vi se face, înălțimea-voastră ! Seara-i lungă ! mă asigură Egorov.

— Te rog, nu refuza şi nu-l supăra pe Egorov... Lasă-l să vorbească, spuse încetişor Matvei Ivanovici.

Vistavoiul plecă şi Matvei Ivanovici adăugă confidențial :

— Un om de aur, Egorov ăsta... meşter la toate... ai observat cum a intervenit pentru onoarea casei, ai ? spuse zîmbind Matvei

Ivanovici. Şi de-ai şti cît e de socotit cu banii mei ! O duc cu el ca în sînul lui Avraam... Trăiesc minunat din pensia mea...

Bătrînul trecu delicat sub tăcere faptul că această „minunată viaţă" era mai mult decît modestă şi chiar plină de renunţări, întrucît din pensia pe care o primea îi dădea treizeci de ruble pe lună nepoatei sale, studentă, fapt despre care am aflat întîmplător chiar de la dînsa.

— Acum, povesteşte-mi, ce lucruri bune se petrec în lume... Dacă mă iau după ziare, nu mai văd nimic bun... Poate ştii din auzite, o fi ceva mai plăcut pe lume ? Dumneata, ca om de litere, trebuie să ştii...

— Nu ştiu nimic, Matvei Ivanovici...

— Dacă dumneata nu ştii, atunci am să-ţi spun eu că trebuie neapărat să fie ceva bun pe lumea asta. Este şi va fi... Neapărat ! exclamă înviorat bătrînul. Oamenii de treabă n-au nici un motiv să se descurajeze. Adevărul îşi va cere drepturile, fii sigur !

Şi Matvei Ivanovici, care avusese de suferit chiar el, într-o bună măsură, din pricina adevărului şi, după cît se pare, avea un oarecare drept să fie sceptic în ce priveşte triumful lui, vorbea totuşi despre acest triumf cu credinţă de adolescent şi descria în culorile cele mai trandafirii fericirea viitoare a oamenilor, cînd nu vor mai fi războaie, nu vor exista nici bogaţi, nici săraci, şi lumea se va convinge definitiv că viaţa este incomparabil mai bună şi mai liniştită, cînd trăieşti cinstit...

Aceste visuri naive de adolescent, slab fundamentate, dar sincere şi înflăcărate, constituiau punctul sensibil al lui Matvei Ivanovici. Îi plăceau în general discuţii pe teme abstracte. Ascultîndu-l, mă minunam cum de a putut să-şi păstreze atîta vitalitate, pasiune şi încredere în oameni acest bătrîn sexagenar, atît de puţin alintat de viaţă. Şi cît de minunat părea în aceste clipe ! Cîtă fermitate nobilă, cîtă bunătate exprima chipul lui lipsit de frumuseţe... Cum îi mai scînteiau ochii !

Am stat pînă tîrziu la masă, pe care Egorov etalase demult tot felul de gustări. Şi Egorov părea fericit văzînd că bătrînul lui comandant „s-a antrenat" la vorbă, a băut două pahare de ceai în care turnase cîteva linguriţe de coniac, şi a gustat din bucate... Bătrînul îmi povesti multe în seara aceea : îşi aducea aminte de serviciul în marină, de foştii amirali lipsiţi de suflet, de călătorii, de tovarăşii săi de altădată...

— Ați cutreierat destule mări în viața dumneavoastră, Matvei Ivanovici ?

— Da, destule... de trei ori am înconjurat pămîntul... Nu mi-a plăcut niciodată să moșmondesc pe uscat.

— Se pare că ați suferit un naufragiu în Marea de Ohotsk, comandînd o goeletă ? l-am întrebat eu, sperînd că va povesti despre acest naufragiu, în cursul căruia — după cîte auzisem — a dovedit o neobișnuită iscusință și adevărată bărbăție, salvînd întregul echipaj.

Dar bătrînul n-a mai intrat în amănunte, ci doar a observat :

— S-a întîmplat și asta... Am dat peste niște stînci lîngă Ghijiga... Slavă Domnului, tribunalul m-a achitat... Prin multe am trecut, tătucule... Ai fost și dumneata marinar și știi ce înseamnă serviciul în flotă... Cine a navigat mult, a trăit clipe ce nu se pot uita niciodată... Și cu toate astea, mi-a plăcut... Să fiu cinstit, chiar și acum, la bătrînețe, tînjesc după mare, după nemărginirea ei... Pe mare viața parcă e mai plină, omul, mai bun și mai simplu. Pînă și durerile mari, și acelea parcă se suportă mai ușor, adăugă bătrînul și căzu pe gînduri.

În liniștea care se lăsase în odaie pătrunse vuietul vîntului de afară. Dealtfel șuiera jalnic și în hornuri.

Vrînd să-l distrag pe bătrîn de la niște amintiri ce puseseră dintr-o dată stăpînire pe dînsul, și se pare că erau dintre cele mai apăsătoare, l-am întrebat :

— Spuneți-mi, Matvei Ivanîci, cînd ați trecut prin pericolul cel mai mare din viața dumneavoastră ? În timpul naufragiului goeletei, sau — țineți minte ? — atunci, noaptea, cînd fregata a eșuat pe stînci ?

Matvei Ivanovici clătină din cap și spuse :

— Pericolul cel mai mare nu l-am întîlnit în largul mării, ci pe uscat.

— Pe uscat ? m-am mirat eu.

— Da, pe uscat, confirmă el semnificativ. Și nu l-am putut ocoli, am suferit un naufragiu... Era mai cumplit decît toate furtunile, mai primejdios decît stîncile... Chiar și astăzi mi-am adus aminte de el ! încheie îngîndurat.

Nu înțelegeam nimic, dar bănuiam că e vorba de o dramă sentimentală.

— N-ai auzit nimic ? m-a întrebat bătrînul marinar, după un minut de tăcere.

— Nu, Matvei Ivanîci.

— Şi nu ştii c-am fost însurat ?

— Totdeauna v-am ştiut burlac.

— Eram burlac, deşi fusesem însurat. Ciudat, nu-i aşa ? întrebă cu un zîmbet plin de amărăciune.

— Ciudat, am confirmat eu.

— Da, dragul meu, multe lucruri ciudate se întîmplă în viaţă... Naufragiul meu a fost ciudat şi el... Şi ea era o femeie destul de ciudată... dar, la urma urmelor, în toate am fost vinovat numai eu... da... N-am ţinut seama de împrejurări şi mi-am închipuit că voi putea, cu înfăţişarea mea atît de puţin arătoasă, de urs de mare necioplit, să-mi găsesc loc într-o inimă de femeie tînără, frumoasă... Se întîmplă să ţi se înceţoşeze mintea în aşa hal, cum s-ar zice, într-o zi senină să nu vezi valul cît muntele venind spre corabia ta... Visam pe atunci... o dragoste împărtăşită, o familie, o viaţă liniştită... Cînd colo, am eşuat pe un banc. M-am izbit în plină viteză... şi acum, se apropie de sfîrşit viaţa mea singuratică de holtei, de care nimeni n-are nevoie... Asta e !

Matvei Ivanovici tăcu din nou, întrebîndu-se, probabil, şovăitor dacă să continuie sau nu.

În ce mă priveşte, tăceam, în aşteptare.

În cele din urmă, ca şi cînd ar fi răspuns propriilor sale gînduri, bătrînul urmă hotărît :

— Dealtfel, am început să mă spovedesc, deci trebuie să merg pînă la capăt, dacă, bineînţeles, n-o să te plictisească istoria naufragiului meu personal şi definitiv şi să ştii că... astăzi, parcă într-adins, mi-a revenit deosebit de viu în minte această veche poveste şi — de ce aş ascunde-o — m-a făcut să cad în melancolie... E o prostie să te întristezi pentru ceva care a trecut de mult, şi totuşi te întristezi... Aşadar, vrei să asculţi ? întrebă Matvei Ivanovici.

Bineînţeles că mi-am exprimat deplinul acord.

— Da, dragul meu, cîteodată o femeie este în stare să întoarcă pe dos viaţa omului, şi mai ales femeia care ştie că eşti gata să-ţi dai totul pentru ea... Sînt tare agere, cînd e vorba de aşa ceva, monologă Matvei Ivanovici, în chip de scurtă introducere în subiect. Apoi, dregîndu-şi glasul, urmă :

— Mă întorceam tocmai la Petersburg, după ce navigasem doi ani pe bricul velier „Zabiaka". Poate ai auzit de nava asta ? Fusese cîndva foarte bună... Cîte mări am cutreierat pe bordul ei, nu ne-am făcut de rîs niciodată... Pentru cei doi ani de navigaţie am primit ordinul Sfînta Ana, soldă pe un an, un concediu de şase luni, într-un cuvînt — totul cum scrie la carte, şi pe deasupra,

din partea şefilor mai mari, propunerea foarte măgulitoare să preiau comanda unei fregate care, în anul următor, era vorba să plece în Oceanul Pacific. Desigur, eram grozav de măgulit. Cred că-ţi dai seama : aveam pe atunci treizeci şi cinci de ani, eram căpitan-locotenent şi deodată asemenea numire ! Comanda unei fregate nounouţe, care avea şi maşină cu aburi ! Toată lumea era uluită că fusesem numit comandantul unei astfel de nave, fără să am vreo protecţie, fără să mă bag peste alţii, fără nici un fel de şmecherii. Tovarăşii mei însă mă felicitau din toată inima... şi am avut fericirea să nu provoc invidii... Bineînţeles că după o absenţă de doi ani, la început m-am distrat : locuiam la Petersburg, îmi vizitam cunoştinţele, mă duceam la conferinţe, la teatre... O duceam foarte bine... Mă pregătisem să plec în gubernia Smolensk, s-o văd pe sora mea mai mare, care rămăsese în sătucul nostru natal. În afară de sora asta, nu mai aveam nici o rudă în viaţă. Mă pregătisem, dar n-am mai plecat... N-am putut părăsi Petersburgul. Bănuieşti de ce ? Şi ar fi fost mult mai bine dacă aş fi plecat !

După o scurtă pauză, Matvei Ivanovici urmă :

— Am văzut-o pentru întîia oară la nişte cunoscuţi şi chiar din prima clipă — ţi-o mărturisesc — a trezit un sentiment cu totul deosebit în mine, a pus stăpînire pe întreaga mea fiinţă. Nu mi se întîmplase pînă atunci nimic asemănător. De fapt, eram întotdeauna foarte timid şi rezervat cu doamnele, dîndu-mi perfect seama că n-am sorţi de izbîndă, cu chipul meu nearătos. Iar de data asta, cînd am fost prezentat acestei frumuseţi, m-am fîstîcit de-a binelea, ca un prost. Toată seara am stat ţeapăn de parcă înghiţisem un par, doar din cînd în cînd mă uitam la ea pe furiş, la această fată tînără, zveltă, graţioasă. Avea un minunat profil clasic şi ochi mari albaştri, care priveau senini şi luminoşi... Ziceai că asemenea ochi nu poate avea decît o făptură ideală... Aşa am şi văzut-o eu din clipa aceea... La despărţire mă privise atît de duios, iar maică-sa, o doamnă în vîrstă, m-a invitat foarte amabil să poftesc pe la ei... Nu m-am dus, bineînţeles, deşi aş fi vrut... La ce bun ? Ce rost avea, un urs ca mine, să leg cunoştinţă cu o tînără atît de frumoasă şi plină de graţie, fiica unui amiral de vază, faimos prin despotismul său, o fire aspră din cale-afară... Ce să caut la ei ?... Peste cîteva zile însă, mi-am vizitat din nou cunoştinţele, mi s-a spus că doamna amiral şi fiică-sa au întrebat de mine şi se miră de ce nu le fac o vizită. Ceea ce m-a îmboldit pe prostul de mine, m-am simţit flatat. Mi-am închipuit că, într-adevăr, persoana mea a stîrnit oarecare interes, şi iată că într-o bună zi, într-o duminică,

mi-am pus mundirul de gală, am trecut pe la frizerie și m-am dus glonț să le fac o vizită... Prea mă trăgea așa s-o mai văd măcar o dată pe fată... Am fost primit cu foarte multă căldură. Și amirăleasa și Antonina (o chema Antonina) au fost deosebit de amabile cu mine. Pentru cinci minute a intrat în salon și amiralul în persoană, arătîndu-se prietenos cu mine, spre marea bucurie a doamnelor. Cînd îmi luam rămas-bun, amirăleasa m-a rugat să vin mai des pe la ei, fără prea multă etichetă, și m-a invitat chiar pentru a doua zi la masă. Iar Antonina mi-a strîns mîna și mi-a spus cu duioșie : „Bagă de seamă, te așteptăm"... M-am dus, bineînțeles, și am stat pînă seara tîrziu, rămînînd cea mai mare parte a timpului numai cu Antonina. Amirăleasa, pretextînd o migrenă, s-a retras în dormitorul ei, iar excelența-sa a plecat după masă la club. În seara aceea, Antonina a stat de vorbă atît de drăguț cu mine, și s-a arătat atît de prietenoasă încît timiditatea mea aproape că se topise. M-am ambalat în discuții, iar ea mă asculta cu atenție și simpatie, privindu-mă din cînd în cînd duios cu minunații ei ochi luminoși. Am plecat în seara aceea fermecat de-a binelea, înălțat în propriii mei ochi... Pînă atunci femeile nu mi-au acordat nici o atenție și deodată, poftim, această frumusețe se arăta atît de prietenoasă cu mine... Eram fericit, cum poate fi fericit numai un om care iubește pentru prima oară pătimaș, cu toată ființa lui, și care se bucură chiar și de căldura și prietenia ce i se acordă. Bineînțeles că pe timpul acela nici nu mă gîndeam la însurătoare. Nici nu îndrăzneam măcar să visez ca ea, o fată care ar fi putut să facă o partidă strălucită, să răspundă la sentimentele mele și să mă ia de bărbat... Dar eram atît de prins, încît mă duceam des pe acolo și în scurt timp devenisem un nelipsit al casei. Antonina era foarte apropiată și drăguță cu mine, îmi spunea „bunul meu prieten", și deseori mă chema să ne plimbăm împreună, iar amirăleasa se vedea cît de colo că încurajează relațiile noastre de prietenie. Numai amiralul o privea, din cînd în cînd, bănuitor pe fiică-sa, aruncîndu-i o uitătură aspră, piezișă. Cu mine, dealtfel, se purta destul de amical.

Așa au trecut vreo două luni... Și astăzi parcă retrăiesc clipă de clipă seara în care am venit la ei și am găsit în salon pe un tînăr colonel, un bărbat frumos și impunător. Fuseserăm prezentați unul altuia și am avut impresia că mi-a aruncat o privire atentă și cam ciudată. A stat puțin și a plecat. În seara aceea Antonina era tristă, gravă și tăcută. Amirăleasa, dimpotrivă, trăncănea fără încetare, era veselă, tulburată parcă, iar cu mine mai amabilă ca oricînd. Frumosul colonel a stîrnit în sufletul meu o adevărată fur-

tună. Eram gelos. Mi se părea că este viitorul logodnic al Antoninei și că ea îl iubește. Dar de ce era atît de tristă ? mă frămîntam eu. Discutînd cu amirăleasa, priveam pe furiș chipul minunat, palid al Antoninei și o surprinsesem de vreo două ori că-mi aruncă priviri îngîndurate și insistente. Și de fiecare dată îmi zîmbea binevoitoare, dar cumva ciudat. „Mă doare capul !" spuse ea deodată și se ridică. „Te rog numai să nu pleci, mă întorc îndată și mai stăm de vorbă". Fireşte, am rămas. Antonina își dăduse de mult seama că sînt sclavul ei supus.

Amirăleasa se apucă să-mi vorbească despre fiică-sa, îi lăudă caracterul, inteligența și așa, din una în alta, îmi spuse că Nina este foarte binevoitoare față de mine. Îți dai seama cît m-am bucurat, dar colonelul nu-mi ieșea din cap și am întrebat-o ce-i cu el. Amirăleasa se fîstîci parcă, dar numai o clipă, își reveni pe dată și-mi spuse că e o veche cunoștință de-a lor, însurat cu o bună prietenă de-a fiică-si. „Însurat !?" am exclamat eu plin de bucurie. Amirălesei nu-i scăpă desigur bucuria mea și atunci, pe nesimțite, aduse vorba de fericirea vieții de familie... „Dar dumneata de ce nu te însori ?" mă întrebă ea pe nepusă masă. Și, trebuie să-ți spun, m-am fîstîcit de tot din pricina acestei întrebări. Am bîiguit ceva cum că cine să mă ia, chiar dacă m-aș fi îndrăgostit... Amirăleasa m-a copleșit cu complimentele, vorbindu-mi de modestia mea și m-a întrebat : „Ești cumva îndrăgostit ?" Continuă interogatoriul cu atîta compasiune, cu atîta duioșie, încît am recunoscut în cele din urmă că sînt îndrăgostit lulea de Antonina și am implorat-o să nu cumva să i-o spună. Dar ea, dimpotrivă, încîntată la culme, se repezi să mă sărute declarîndu-mi că o va înștiința neîntîrziat pe Antonina. Este convinsă, îmi mărturisi ea, că Antonina va primi să-mi fie nevastă. „De mult am observat că are slăbiciune pentru dumneata, iar eu din tot sufletul doresc să-mi fii ginere !" adăugă amirăleasa. Nu-mi venea să-mi cred urechilor și m-am repezit să-i sărut mîinile. Vărsă cîteva lacrimi de înduioșare, îmi spuse nu știu ce despre bunătatea mea, despre dragostea adevărată atotiertătoare și, printre altele, ca într-o doară, m-a povățuit să mă grăbesc cu nunta. Nu înțelegeam pe atunci nimic și nu puteam decît să mă bucur, ca un nebun... Amirăleasa mă lăsă singur dar, după cîteva minute, se întoarse, mă îmbrățișă solemn, șoptindu-mi „este de acord" și mă trimise la Antonina.

Am intrat în luxosul ei cuibușor. Mă întîmpină stînd în picioare, frumoasă ca un înger, palidă ca moartea, și-mi întinse amîn-

două mîinile, privindu-mă tandru cu ochii ei luminoşi. „E adevărat, vrei să te măriţi cu mine ?" am întrebat-o, neîndrăznind încă să cred în fericirea mea. „Vreau !" „Şi ţii măcar un pic la mine ?" „Da", şopti ea, privindu-mă lung, languros şi ademenitor, strîngîndu-mi mîinile cu mînuţele ei reci, care tremurau. Mi-am lipit obrazul de aceste mîini mici şi străvezii, acoperindu-le cu sărutări şi lacrimi. Doamne ! Ce fericit eram, nespus de fericit, şi cît de scurtă a fost această fericire iluzorie !

Matvei Ivanovici tăcu. Ochii, tot chipul său reflectau o tristeţe adîncă. Stătea chircit, contorsionat, de parcă ar fi retrăit durerea ascuţită pe care i-o pricinuise marea lui dramă din trecut. Între timp Egorov, ursuz, bosumflat, îşi făcuse de cîteva ori apariţia în pragul uşii, făcîndu-mi nişte semne misterioase ca apoi să dispară din nou.

— A doua zi, ascultînd de sfatul doamnelor, îşi reluă Matvei Ivanovici firul povestirii, m-am dus la amiral, în cabinetul său. Fusese probabil prevenit şi, sever de obicei, de data asta, cu mine, între patru ochi, mi se păru parcă mai blînd. Mă privi neobişnuit de prietenos şi îmi strînse mîna arătîndu-mi din cap fotoliul, lîngă masa de scris la care şedea... Gestul m-a încurajat şi i-am explicat bătrînului scopul vizitei mele.

— Ştiu. Mi-a spus nevastă-mea, îmi răspunse sacadat, cu o voce aspră, apoi, privindu-mă din nou, adăugă : în ce mă priveşte, tinere, nu te sfătuiesc s-o faci.

— Nu sînteţi de acord, excelenţă ? l-am întrebat cu vocea stinsă.

— Dimpotrivă, aş fi foarte bucuros să am un ginere atît de cumsecade, şi un brav marinar pe deasupra... Foarte bucuros... Dar nu te sfătuiesc s-o faci, tinere... Nu te merită... E vanitoasă şi falsă... în special falsă...

Eram uluit, auzind această apreciere atît de aspră, atît de brutală pe care un tată o făcea cu privire la fiică-sa şi îţi închipui cît m-am revoltat. Această acuzaţie mi s-a părut ca o clevetire monstruoasă a unui egoist bătrîn, lipsit de suflet, crud, ieşit din minţi, care-şi ura fiica... Cum puteau fi falşi ochii aceştia senini, curaţi ca cristalul ? Ce rost ar avea să mă mintă ? Nu eram eu o partidă grozavă pentru această frumuseţe sclipitoare de douăzeci şi doi de ani ! Şi dacă se mărită cu mine, un ofiţer care nu are altă sursă de existenţă decît solda, se înţelege de la sine că o face numai din dragoste.

M-am uitat aproape cu ură la acest bătrîn nins de ani, care-şi trăise traiul, mi-am adus aminte de cele ce se povesteau despre cruzimea lui faţă de matrozi şi am exclamat cu indignare :

— O ponegriţi pe fiica dumneavoastră... E un înger !

Mă aşteptam la o explozie de mînie, dar nu s-a întîmplat una ca asta ; bătrînul îşi strîmbă doar buzele, chinuit parcă de o durere, mă privi compătimitor şi rosti :

— Dacă-i aşa, fă cum ştii. Te-am prevenit... După aceea n-ai decît să-ţi muşti singur degetele... O ţii cu tot dinadinsul, fă prostia asta, însoară-te cu Antonina... Eu nu mă opun... Te previn că nu are cine ştie ce zestre... Trăiesc numai din soldă...

— Nu am nevoie de zestrea ei...

— Văd... Să-ţi dea Dumnezeu fericire, ginerică *in spe !* urmă ironic amiralul. Am auzit că ai fost numit pe o fregată, şi că este vorba de o cursă lungă... E adevărat ?

— E adevărat, dar vreau să cer să fiu trecut la navigaţie interioară.

— Nu faci bine... ai fost numit, trebuie să pleci... Cînd vrei să te-nsori ?

— Dacă îmi permiteţi, cît se poate mai curînd...

— Care din voi doi e atît de grăbit ? întrebă bănuitor amiralul, încruntîndu-se. Antonina sau dumneata ?

— Eu.

— Dacă-i aşa, fă cum îţi poftește inima... Poate ar fi fost bine s-o mai amîni cu un an, tinere. Ai fi avut timp să cumpăneşti mai bine lucrurile.

— M-am gîndit la toate, i-am răspuns sec.

— Te-ai gîndit ?... Dacă te-ai gîndit, însoară-te chiar mîine. Mie mi-e totuna, mîrîi amiralul şi, cu un semn din cap, mă făcu să înţeleg că discuţia noastră a luat sfîrşit.

M-am reîntors la doamne şi bineînţeles nu le-am pomenit nici un cuvînt despre discuţia aceea aiuristică şi revoltătoare. Le-am anunţat doar că amiralul este de acord. „Şi a îngăduit să nu amînăm nunta ?" se interesă amirăleasa şi, auzindu-mi răspunsul, se arătă încîntată. Antonina ascultase această discuţie şi era şi ea, după cum se vede, mulţumită. Îmi strîngea atît de prietenoasă mîna, în timp ce îi povesteam că s-a aranjat totul de minune. Apoi, cînd rămaserăm singuri, se lipi de mine şi mă rugă ca imediat după nuntă să plecăm în străinătate, să ne trăim fericirea departe, neştiuţi de nimeni. Încîntat la culme, desigur, mi-am exprimat acordul printr-un sărut fierbinte. Urma să ne căsătorim peste două

luni. Fusesem declarat oficial logodnic. Se pregătea de zor trusoul. Mă aflam într-al şaptelea cer. Cu cît o cunoşteam mai mult pe Antonina, cu atît mă legam mai puternic de ea. Îmi părea o fiinţă blîndă, bună, incapabilă de orice falsitate. Indiscutabil că taică-său o ponegrise fără temei ! Adevărat că-i plăcea să se gătească, se dădea în vînt după lux, după strălucire, dar care tînără din lumea bună poate rămîne indiferentă la aşa ceva... Un singur lucru mă punea pe gînduri... Cu cît se apropia ziua cununiei, cu atît mai nervoasă se făcea Antonina şi o găseam adeseori plîngînd. Îmi explica că e vorba de o sensibilitate excesivă şi mă liniştea, aşezîndu-şi capul pe pieptul meu... Îi sărutam părul blond-cenuşiu, îi sărutam obrajii... Nu se opunea, şi-mi repeta că mă iubeşte...

Matvei Ivanovici făcu o pauză şi apoi exclamă :

— Doamne-Dumnezeule, cum era cu putinţă să mă mintă în halul în care mă mintea în clipele acelea, privindu-mă cu ochii ei minunaţi, luminoşi şi senini... Şi ce făptură superbă era... Ia uită-te ce femeie fermecătoare...

Şi bătrînul aduse din cabinet portretul unei tinere minunat de frumoase. Părea că o inocenţă angelică se aşternuse pe acest chip minunat cu trăsături fine, sculptate, chip cu ochi mari, albaştri, cu expresie de copil.

— E posibil să fi mințit ?

— Este. Mintea... Chiar din clipa primei noastre întîlniri, şopti trist Matvei Ivanovici.

— Şi aţi aflat adevărul după nuntă ?

— Înainte de nuntă...

— Înainte ? Şi totuşi v-aţi căsătorit ? am exclamat uimit.

— Totuşi m-am însurat. Da' lasă-mă să termin. S-auzi sfîrşitul naufragiului meu.

Matvei Ivanovici sorbi o înghiţitură din ceaiul care se răcise între timp şi urmă :

— Ţiu minte ca acum : era într-o duminică — nu am uitat nici data : zece ianuarie. O zi însorită, strălucitoare, dar geroasă, şi sufletul îmi zburda de fericire. M-am dus la ei cu un cadou pentru Antonina — un inel cu peruzea, înconjurat cu diamante, ca să i-l pun pe degetul cel mic atît de fin. Îi plăceau inelele şi ştia că-i şedeau grozav de bine pe mînuţele ei albe, îngrijite. Uşa din vestiar nu era încuiată şi am intrat fără să sun, fără să mă vadă cineva M-am îndreptat spre salon şi m-am aşezat într-un fotoliu, aşteptînd să apară doamnele. Deodată, din spatele unei draperii, am au-

zit glasul Antoninei ; o ruga în franțuzește pe maică-sa să-mi spună chiar acum *totul*. „Ți-ai ieșit din minți", replică amirăleasa și o liniști asigurînd-o că mi-a făcut ea unele aluzii și-mi va povesti *totul*, după nuntă. Așa e mai bine, iar pînă una-alta, nu trebuie să bănuiască absolut nimic, încheie ea.

Înțepenisem de groază în fotoliu. Iar Antonina urma cu vocea ei melodioasă și blîndă :

— Atunci aranjează dumneata totul, mamă, iar eu voi continua să ascult aiurelile lui de îndrăgostit, oricît de mult mă plictisesc.

— Nu ai de ales, draga mea, după cele întîmplate... Slavă Domnului că am pus mîna pe acest Matvei Ivanovici, care n-a auzit nimic despre tine... Peste patru luni va fi prea tîrziu... Dacă ar afla taică-tu, nu-ți dai seama ce te așteaptă ? Matvei Ivanovici e bun și te iubește la nebunie... Îți va ierta totul și veți fi fericiți...

— Fericiți ? Dar nu-l iubesc...

— Ascunde-i, mai tîrziu, te vei obișnui.

— Niciodată... Mi-e silă de el.

— Va pleca pe mare, în navigație...

Am auzit întreaga discuție, cuvînt cu cuvînt, și pînă acum mi-a rămas întipărită în minte, ca și cînd totul s-ar fi petrecut aseară... N-am mai stat să ascult mai departe, am ieșit pe nesimțite din salon și m-am trezit în stradă. Pe unde am fost și cum mi-am petrecut ziua aceea, nu-mi amintesc. Țin minte că am ajuns undeva în afara orașului, pe ostroave și m-am întors acasă noaptea, tîrziu. Pînă-n zori n-am închis ochii. Cum e posibil, îmi spuneam, acești ochi minunați... acest chip de madonă... și atîta fățărnicie... atîta minciună... Îmi este cu neputință să-ți redau tot ce-am trăit în noaptea aceea. Dealtfel, n-ar avea nici un rost... Un lucru știu însă : deși sentimentul meu fusese batjocorit, deși mă înșelase crunt, o iubeam totuși pe această nenorocită ființă mincinoasă și mi-era grozav de milă de ea... Vezi, de ce este în stare omul ! adăugă Matvei Ivanovici, justificîndu-se parcă, și mă privi cu un aer vinovat.

— Și ce s-a întîmplat mai departe ? La ce v-ați mai însurat cu ea ?... Nu înțeleg.

— În primul moment am vrut să renunț la căsătorie, dar, după ce am cumpănit, mi-am zis că refuzul meu o va duce definitiv la pierzanie... Tatăl ei, îți repet, era un om aspru și dacă ar fi aflat că fiica lui, tînăra pură, e pe cale să devină mamă, ar fi în stare de orice... Avea în el puternic înrădăcinate o mulțime de prejudecăți, nu era omul să ierte... Și apoi, o iubeam... A doua zi m-am

dus la ea... Probabil că eram foarte palid şi abătut, pentru că Antonina m-a privit speriată şi m-a întrebat ce-i cu mine, dacă nu cumva sînt bolnav... După aceea, văzînd că n-am sărutat-o, aşa cum o sărutam de obicei cînd ne vedeam, mi-a cuprins gîtul cu braţele şi, lipindu-se de mine, m-a întrebat alarmată ce-i cu mine şi de ce n-am fost în ajun...

M-am desprins încetişor din îmbrăţişarea ei şi i-am spus că am avut nefericirea să aud discuţia dintre ea şi maică-sa. Înmărmurise. Am văzut desfigurat de groază şi ruşine minunatul ei chip ; se grăbi să-l ascundă în palme. Mie îmi venea să plîng. Îmi era tare milă de ea şi o iubeam atît de mult, deşi ştiam că îi e silă de mine ! Am rugat-o să mă asculte şi cînd ea, distrusă, şedea cu capul lăsat în piept, i-am spus că o iubesc ca şi înainte, că va fi liberă ca şi acum. Nu-i voi impune nici un fel de drepturi de soţ, iar de va avea nevoie de divorţ îi stau la dispoziţie şi voi lua asupră-mi întreaga vină...

Lacrimi mari se rostogoleau pe faţa ei palidă. Îmi şopti : „Ce inimă bună ai !"

— Şi a acceptat sacrificiul dumneavoastră ? l-am întrebat pe bătrîn.

— În situaţia ei nu avea altă ieşire şi, în sfîrşit, după cum s-a constatat mai tîrziu, nu prea era convinsă în ce priveşte renunţarea mea la drepturile de soţ. Cu această mărinimie, îşi zicea ea, vreau să-i cuceresc dragostea şi să mă bucur de mîngîierile ei. După cîte vezi, părerea ei despre bărbaţi nu era dintre cele mai măgulitoare.

Peste două săptămîni ne-am cununat şi, în aceeaşi seară, am plecat în străinătate. Bătrînul amiral şi-a luat rămas bun de la mine cu deosebită căldură şi, între altele, m-a întrebat dacă plec la vară pe fregată, în Oceanul Pacific. I-am răspuns afirmativ şi i-am strîns mîna cu putere. Clătină compătimitor din cap. Probabil îşi dădea seama că e ceva la mijloc şi ştersese din rîndul invitaţilor la nuntă pe tînărul şi prezentabilul colonel.

În tot timpul călătoriei noastre am fost o pereche de tineri însuraţi foarte ciudaţi. Discutam puţin, fiecare preocupat de gîndurile lui sumbre. La hotel stăteam în camere separate şi Antonina s-a convins în cele din urmă că-mi respect cu sfinţenie cuvîntul dat ; se pare că în sinea ei îşi cam bătea joc de mine şi încerca chiar să cocheteze... Eh, prin cîte am trecut !... După patru luni a născut o fetiţă pe care am lăsat-o în străinătate s-o crească o nemţoaică, şi ne-am întors în Rusia. În aceeaşi vară am plecat într-o navigaţie în jurul lumii... şi de acolo, la cererea neveste-mi, i-am

trimis o declarație mincinoasă, ticluită după regulile cerute... M-a ajutat consulul... După ce m-am întors, era măritată cu un demnitar strălucit și — recunosc — am dat tîrcoale casei ei s-o văd, măcar de departe... O mai iubeam pe atunci, deși mi-a stricat toată viața, lăsîndu-mă pînă la sfîrșitul zilelor un singuratec, fără nici un suflet lîngă mine... Da, asta e povestea... dar nu mă căiesc că am procedat așa, și nu altfel. Să nu mă fi însurat cu ea atunci, ce se alegea de ea ? Ar fi ajuns la pierzanie... Taică-său ar fi dat-o afară, în stradă. Acum este o doamnă sus-pusă și influentă... Patronează diferite societăți de binefacere ! încheie Matvei Ivanovici cu un zîmbet ironic și trist.

— Și cu fiică-sa ce s-a întîmplat ? A luat-o la ea ?

— Nu. Am adus-o eu aici. Am dat-o la liceu și acum este studentă...

— Va să zică, nepoata aceea... ?

— Da, confirmă jenat Matvei Ivanovici.

— Și nu-și cunoaște mama ?

— Nu, nu și-o cunoaște. Dealtfel cred că maică-sa trebuie să fie tare bucuroasă că păcatul ei din tinerețe a fost înmormîntat... deși s-ar putea să greșesc... Poate că, de fapt, o doare sufletul... Cine știe ? Omul, dragul meu, este un instrument tare complicat... Ce zici, te-am plictisit cu spovedania mea ?... Sper că nu rîzi, în sinea dumitale, de naufragiul meu, nu-i așa ?

Să rîd ! Dimpotrivă, în noaptea aceea tîrzie am plecat de la Matvei Ivanovici și mai îndrăgostit de acest minunat bătrîn.

Traducere de *Gleb Bocunescu*

NEASTÎMPĂRATUL AMIRAL

I

ÎN ZORII UNEI SUPERBE dimineți răcoroase, pe corveta-amiral „Rezvîi", ce plutea în apele Pacificului, era de cart locotenentul-prim Vladimir Andreevici Șnejkov, poreclit de marinari în zeflemea „Țața Avdotia". Porecla aceasta nu era lipsită de temei. Într-adevăr, silueta cam dolofană a locotenentului, fața lui rotundă, cam puhavă, plină de pistrui, graba inutilă în timpul serviciului și vocea piți-găiată de tenoraș aveau ceva de femeie.

Vladimir Andreevici nu era deloc un om atrăgător, mai ales datorită ochilor săi bulbucați, ca de rac, ce-i dădeau întotdeauna un aer de buimăceală. Purta mustață și favoriți rari, roșcați, avea buze groase și un nas mare, parcă cioplit cu toporul, și împodobit de un neg enorm. Negul îl deranja pe locotenent în special la debarcarea în porturi și trebuia de mult să dispară cu ajutorul medicului de pe corvetă, dar, pînă în prezent, cum promisiunile acestui lăudăros se dovediseră vane, podoaba rămăsese pe locul ei, spre marea amărăciune a lui Vladimir Andreevici.

De obicei, în timpul cartului, Șnejkov suferea de o frică apăsătoare, ca unul care se tot așteaptă la vreo săpuneală. Astăzi însă vădea o minunată dispoziție. Pășea cu deplină dezinvoltură pe puntea de comandă și privea : ba oceanul care își rostogolea molcom enormele valuri strălucind în lumina orbitoare a soarelui, ba pînzele albe umflate de un vînt prielnic uniform, ce făcea nava să alerge cam cu zece noduri pe oră, ba puntea proaspăt spălată — căci obișnuita și minuțioasa curățenie de dimineață era acum în toi — în fine, mai privea și spre clipperul „Golubcik", alb ca neaua și ușor înclinat, asemeni unui pescăruș. Aflat înaintea corvetei, împreună cu care, din chiar ordinul amiralului, pornise de la San Francisco către Nagasaki, „Golubcik" încerca să reducă din viteză mergînd

cu zburătorul strîns, pentru a nu-şi lăsa în urmă tovarăşul de drum sau — cum spun marinarii —să nu-i „arate călcîiele".

Om „aşezat" — astfel puteai gîndi despre Vladimir Andreevici judecînd după aspectul său şi ţinînd seama că împlinise treizeci şi cinci de ani de vîrstă (recent sărbătoriţi) şi doisprezece ani vechime în gradul de locotenent — fluiera acum încetişor valsul zglobiu, pe care îl auzise într-un „Café chantant" din San Francisco şi care îi trezise viu în minte imaginea unei fermecătoare cîntăreţe americane.

Amintire foarte plăcută, fir-ar să fie ! Nu regreta că, în cele două săptămîni cît a stat în San Francisco, dragostea lui pentru cîntăreaţă îl costase nu numai solda pe două luni, ci şi toţi banii agonisiţi de el în ultimii doi ani de navigaţie. Nu regreta deloc, într-atît de irezistibilă fusese acea miss Claire, blondina durdulie, cu părul auriu şi ochişori căprui, care, din prima clipă, a pus stăpînire pe duioasa-i inimă. Vladimir Andreevici era după o lună de zile petrecută pe apă cînd a debarcat la San Francisco. De îndată ce a pus piciorul pe uscat, a şi zărit-o pe miss Claire, au făcut cunoştinţă şi, printr-o graţioasă pantomimă, a invitat-o să cineze împreună.

Lucrurile avansaseră repede. Locotenentul şi cîntăreaţa se înţelegeau de minune, deşi el nu ştia englezeşte decît vreo zece-douăzeci de cuvinte. În schimb, ce mai cuvinte erau ! Toate dintre cele mai esenţiale şi mai duioase. Snejkov le învăţase conştiincios din lexicon şi le repeta acum în diverse combinaţii, întărindu-le efectul cu mimica sa, expresivă îndeosebi după două-trei sticle de şampanie.

Slavă Domnului ! nu mai avea nevoie să apeleze la ajutorul cuiva care să ştie engleza, prostie pe care o săvîrşise cu alte prilejuri asemănătoare. De astă dată trîntea cuvintele sale englezeşti, nestînjenit nici de numărul lor redus şi nici de lipsa oricărei legături logice între ele. Venea pe la miss Claire la hotel, o saluta, îi săruta mînuţa, se aşeza lîngă ea şi, sorbind-o din ochi, aidoma unui motan îndrăgostit, începea — după cum spunea el însuşi — să turuie cam aşa :

—Bună ziua... dragă... foarte bucuros... ce oră este... Minunat... Cum vă simţiţi ?... Fermecătoare... Să bem... Să plecăm... picioruşe... mînuţe... foarte bine... Entuziasm...

Apoi relua cuvintele în ordine inversă, pornind de la „Entuziasm" şi terminînd cu „Bună ziua". Convorbire cum nu se poate mai plăcută ! Miss Claire hohotea ca apucată, îl bătea uşurel pe obrazul puhav şi îi răspundea cu cele mai dulci vorbe. Ce anume

îi spunea, desigur că Snejkov pînă în ziua de astăzi habar n-are, dar atunci se prefăcea a pricepe totul, convingînd-o printr-un procedeu foarte simplu : scotea din buzunar cîteva monezi de aur, mari, mijlocii şi mici, le aşeza în palma lui lată, cărnoasă, şi o îndemna prin semne să-şi aleagă una ca amintire.

Însă americana făcea cu dibăcie să dispară deodată în micuţa ei mînă toate monedele din palma locotenentului, scamatorie de care acesta se entuziasma şi astfel, în culmea fericirii, reîncepea să papagalicească aceleaşi cuvinte.

Nu, niciodată nu va mai recurge la un intermediar pentru asemenea treburi. I-a cunoscut prea bine pe tălmacii ăştia ! Iubăreţ şi gelos, Vladimir Andreevici nici pînă astăzi n-a putut uita cu cîtă neobrăzare se purtase faţă de el, acum vreun an şi jumătate, la Capetown, micimanul Şceglov... Veritabil gentleman, nimic de zis !

Micimanul, în calitate de interpret, cina ca invitat al lui Vladimir Andreevici, în societatea unei frumoase englezoaice, femeie reţinută în purtări şi cu înfăţişare severă ; nu mai era la prima tinereţe, ci „o văduvă de condiţii bune, ajunsă întîmplător la Capetown, după un naufragiu, în timpul căruia îşi pierduse tot avutul". Locotenentul, de la prima întîlnire cu ea pe stradă, nu întîrziase să-i afle această sumară biografie şi s-o invite la masă, într-un „chambre separée", prin mijlocirea amabilă a micimanului.

Şceglov părea să traducă în modul cel mai conştiincios complimentele şi declaraţiile locotenentului, în timp ce — lucru firesc pentru un tînăr de douăzeci de ani ca el — înghiţea cu o poftă de lup mîncărurile gustoase comandate de curtezan. Englezoaica, mîncînd cu tot atîta vrednicie ca micimanul, iar la băutură deloc mai prejos de Vladimir Andreevici, îşi mai pierdu din severitate către sfîrşitul mesei. Asculta cu multă bunăvoinţă cuvintele interpretului şi, din cînd în cînd, surîdea graţios amfitrionului, alle cărui priviri devorau gîtul alb şi braţele ei rotunde. Rămînea doar ca Snejkov să găsească cele mai potrivite căi spre inima „văduvei de bune condiţii, care suferise un naufragiu". După toate aparenţele, Şceglov dusese la îndeplinire şi această delicată misiune, aşa încît Vladimir Andreevici, de bucurie, a mai comandat şampanie. Au urmat coniacul şi cafeaua. Dar, la un moment dat, locotenentul ieşi puţin în grădină să-şi limpezească mintea de vinurile de Capetown, amestecate cu şampanie şi coniac ; întorcîndu-se în separeu, nu mai găsi acolo nici urmă de văduvă şi de miciman. Chelnerul i-a raportat că plecaseră la plimbare şi că vor reveni repede.

Pe lîngă fulgerătoarea veste, chelnerul îi mai aduse şi nota de plată destul de piperată.

Înfuriat la culme, Vladimir Andreevici i-a aşteptat pînă noaptea tîrziu. Degeaba, căci n-au mai apărut. A doua zi dimineaţa, micimanul, prezent pe corvetă, afirma, cu aerul cel mai convingător, că „văduva de condiţii bune care suferise un naufragiu" s-a simţit deodată rău şi a insistat să plece.

— Ce era să fac ?... Recunoaşteţi şi dumneavoastră, Vladimir Andreevici, că n-am nici o vină... Şi, după cîte ştiţi, nu-i o aventurieră oarecare, ci o veritabilă lady !... adăugă micimanul, abia ţinîndu-şi zîmbetul.

De la întîmplarea aceasta, Vladimir Andreevici a încetat să uzeze de interpreţi şi s-a aşternut pe lexicon, iar experienţa din San Francisco i-a dovedit că se descurca minunat englezeşte.

Locotenentul privi din nou pînzele corvetei : erau admirabil întinse ; se uită la cartul compasului : totul în ordine ; mai aruncă o privire îngrijorată spre tambuchiul cabinei amiralului : slavă Domnului ! era închis.

Şi reîncepu să măsoare cu pasul puntea de comandă.

După ce şi-a depănat amintirile plăcute, Snejkov şi-a înlocuit gîndurile cu altele, la fel de plăcute, despre viitorul apropiat. Într-adevăr, navigaţia promitea să fie atrăgătoare. Atît şeful de stat-major cît şi aghiotantul comandantului afirmau aseară că „Rezvîi" va pleca de la Nagasaki în Australia şi va poposi la Sydney şi Melbourne, iar „Golubcik" se va îndrepta spre Hong-Kong într-un doc pentru reparaţiile carenei, şi de acolo, spre Noua Caledonie, unde va trebui să-l aştepte pe „Rezvîi", cu amiralul la bord... Sărmanul „Golubcik" ! N-a avut bafită. Noua Caledonie e plină de doamne sălbatice, cu mutre smolite...

„În schimb, Sydney şi Melbourne sînt nişte porturi minunate, unde găseai femei frumoase, nu ca cele cu ochi înguşti de prin speluncile chinezeşti sau japoneze de care se săturase pînă peste cap", aşa îşi zicea în gînd Vladimir Andreevici şi savura de pe acum ceea ce avea să urmeze, zîmbind radios, apoi şuierînd iarăşi un cîntecel. Marinarul cu semnalele, care se obişnuise să-l vadă pe Snejkov totdeauna posomorît, îngrijorat şi agitat cînd era de cart, acum fu cuprins de uimire.

— Ce s-o fi-ntîmplat ? Ţaţa Avdotia e veselă ! îşi zise el.

Surprinzătoarea bună dispoziţie a lui Vladimir Andreevici, manifestată prin fluierat părea să se datoreze fericitei împrejurări că

astăzi „neastîmpăratul amiral" (cum îl numeau între ei, pe comandantul de escadră, locotenenții și impunătorii căpitani), sau „furiosul Vanka" și „diavolul ochios" (cum îi ziceau și mai expresiv, pe șoptite, ușuraticii micimani și aspiranți), încă nu ieșise pe punte și poate va da Domnul să nu mai iasă deloc pînă la ridicarea pavilionului, adică pînă la ora opt cînd Snejkov își termina cartul. Aseară, neastîmpăratul amiral se culcase tîrziu și probabil că va dormi mult !

Toată lumea de pe corvetă se temea de neastîmpăratul amiral, dar nimeni nu dîrdîia de frica lui ca Vladimir Andreevici. Ofițer sîrguincios, dealtfel, dar departe de a avea vocație pentru meseria de marinar, om cu fire șovăitoare, sperios și molîu, se zăpăcea de tot în fața amiralului. Slab de înger cum era, înmărmurea numai la gîndul că iarăși o s-o „pățească". Ce-i drept, amiralul îl săpunea destul de des, motiv pentru care Vladimir Andreevici făcea tot ce putea să-l evite. Dacă „diavolul ochios" se afla pe punte, locotenentul, roșu de spaimă, îngăimînd rugăciuni și sfornăind, se ascundea ca un laș pe după catarge, fără să mai țină seama că, în afară de el, întregul echipaj era prezent la ordine, iar în timpul prînzurilor obligatorii date de comandant stătea sfios deoparte și tăcea mîlc. Nu rareori se întîmpla ca neastîmpăratul amiral să izbucnească în cumplite accese de furie : alerga pe sus încoace și-ncolo, își strivea în picioare chipiul și, sărind pe punte, ca un apucat, amenința pe cîte un aspirant sau miciman că o să-l spînzure sau o să-l împuște, dar nu trecea o oră și tot el îl invita în cabină unde îl ospăta prietenește. Neputînd înțelege caracterul neastîmpăratului amiral și, de altminteri, obișnuit să se teamă de orice șef, Vladimir Andreevici, în asemenea clipe, tremura ca varga și se îmbolnăvea pe loc de „febris gastrica" — după cum observau ironicii micimani.

— Mă, ce se mai teme țața Avdotia noastră de amiral ! rîdeau marinarii pe teugă atunci cînd venea vorba de locotenent.

— Prea e sperios, n-are nici pic de curaj de marinar... Sadea om de uscat ! căuta să explice șeful de echipaj frica lui Vladimir Andreevici.

— De-aia se tot agită-așa anapoda cînd e de cart... Se ferește va să zică de amiral ! spuneau bătrînii marinari.

Pe tema fricii lui Vladimir Andreevici se glumea mult și în careul ofițerilor. Micimanii îl sfătuiau să-ncerce a-i vorbi „de la egal" amiralului, dar Snejkov răspundea acestor sfaturi făcînd gesturi de neputință. Iar cînd vedea pe unii marinari cum într-a-

devăr se „certau" cu amiralul — fără să li se întîmple nimic — rămînea uluit. El nici măcar să se gîndească la așa ceva nu îndrăznea, ci se ruga la bunul Dumnezeu să-l întoarcă în Rusia cît de curînd și să-i dea un locșor mai liniștit, undeva pe uscat, sau dacă nu, pe un vaporaș oarecare, sau și mai bine, să ajungă pe vreo canonieră, pe care s-o conducă în tihnă, scutit de privirile amiralilor și ale oricăror superiori.

La aceste aspirații deloc ambițioase se mai adăuga visul lui dintotdeauna de a avea o tovarășă de viață, o femeie drăguță. Brunetă sau blondă — asta îi era indiferent iubăreților Vladimir Andreevici, dar cu o singură condiție : nu cumva să fie uscățivă. Îi displăceau femeile uscățive, nebănuind că soarta îi va hărăzi de nevastă chiar o femeie uscățivă, și încă ce femeie !

II

PE TEUGA CLOPOTUL abia bătuse ora șase. De sub duneta unde se găsea apartamentul amiralului, se tîrî alene silueta mărunță a unui om de vreo treizeci de ani, cu nasul cîrn, o bărbiță neagră cîrlionțată și obrajii roșii, întreaga expresie a feței sale avînd ceva somnoros și ușor impertinent. Purta o hăinuță de lustrină, îmbrăcată peste o cămașă de stambă roz, pantaloni albi și niște papuci scîlciați, puși direct în picioarele goale și murdare.

Acesta era Vaska, singurul „țivil" — cum spuneau marinarii — de pe coverta, camerier al amiralului, un ticălos fără pereche, adunat dintr-o mahala din Kronștadt, care însoțea pe amiral pentru a doua oară într-o călătorie în jurul lumii, și care își jecmănea stăpînul cît putea. Vaska era gata oricînd să facă un matrapazlîc. Aspiranților de marină le dădea bani cu dobîndă, le vindea țigări rusești la prețuri fabuloase, în fine — se preta la orice.

Toate amintirile plăcute și celelalte gînduri străine de serviciu ale lui Vladimir Andreevici se risipiră brusc la apariția camerierului, care ținea în mînă o cană de tinichea. Figura i se înnegură, privirea îi deveni și mai buimacă decît de obicei.

— Vaska ! îl chemă el încet, cînd acesta se apropie de puntea de comandă.

Cu un gest galant, Vaska își ridică ușor de pe părul negru, cîrlionțat, chipiul de mătase roșie — un chipiu de jocheu ce făcea mîndria lui față de „aristocrația" de pe teugă — se opri din mers căscînd, apoi își miji spre soare ochii căprui și vicleni, de șoarece.

— S-a sculat ? îl întrebă alarmat Vladimir Andreevici, coborînd pe cît posibil pițigăiatul său glas de tenoraș și făcînd un semn cu capul către cabina amiralului.

— Se scoală... adineauri s-a trezit. Astăzi ne bărbierim. Mă duc după apă fierbinte ! răspunse degajat Vaska, privindu-l pe comandantul de cart cu un zîmbet protector, care părea să spună : „Ce te-oi fi temînd așa de amiral ?"

Și, de parcă ar fi dorit să-l liniștească, adăugă, pe tonul familiar cu care își permitea să vorbească unora dintre ofițeri :

— Înainte de o jumătate de oră sau chiar o oră, nici poveste să iasă pe punte, Vladimir Andreevici. La un ruliu ca ăsta nu poți să te bărbierești repede, oricît de nerăbdător ai fi. Săptămîna trecută, din pricina grabei, s-a tăiat la obraz.

Vaska porni mai departe, încetinîndu-și voit pașii.

„Nu mă grăbesc deloc, numai voi vă temeți de amiral cu toții !", ar fi vrut parcă să spună atitudinea lui.

Vladimir Andreevici începu imediat să se agite. Primul lucru pe care-l făcu — își înălță îngrijorat capul, privind pînzele de sus. Acum avea impresia că gabierul și vela zburătorului nu sînt întinse cum trebuie și ordonă să fie strînse mai bine parîmele. Apoi se repezi spre teugă să vadă cum arată flocurile...

— Flocurile nu sînt tocmai, nu sînt tocmai bine întinse... cum se poate una ca asta ? îl dojeni, cu voce plîngăreață și privire chinuită, Vladimir Andreevici pe aspirantul de cart, care — pentru a scurta cît mai mult timpul — se plimba pe teugă, dezinvolt.

— Cred că sînt bine întinse, Vladimir Andreevici.

— Asta crezi dumneata, iar eu voi fi săpunit !... Nu dumneata, ci eu !... Amiralul va observa și... Hai repede, trage de scota flocului...

— Am înțeles, răspunse aspirantul.

— Uite parîmele... strîngeți-le !... Șeful de echipaj ! Ce căști gura, ai ?

Cu pantalonii sumeși pînă la genunchi, șeful de echipaj — un marinar în vîrstă — răsări ca din pămînt ; acesta care, supraveghind încă din zorii zilei și cu cea mai mare atenție desfășurarea curățeniei, își spărsese pieptul cu sudălmi de îndemn adresate subalternilor, acum raporta calm :

— Curățenia nu s-a terminat, puntea e încă udă, înălțimea-voastră. Îndată ce va fi gata curățenia, vom strînge și parîmele, înălțimea-voastră !

— Dă-i zor la curățenie, dă-i zor, frățioare !

— 'țeles, înălțimea-voastră !

Pe figura gravă și respectuoasă a șefului de echipaj trecu pentru o clipă surîsul acestui gînd : „Ce te-oi fi agitînd așa fără rost ?"

— În genere... continuă Vladimir Andreevici.

Dar frîngînd în locul acesta fraza, căci nu știa ce anume era „în genere", se-ntoarse iute către marinarii care făceau curățenia, strigîndu-le :

— Dați-i zor, băieți, hai, mișcați mai repede, fraților !

Marinarii zîmbeau ironic și comentau :

— Pesemne că trebuie să iasă curînd amiralul și de-asta aleargă țața Avdotia de colo-colo.

Urcînd pe puntea de comandă, Vladimir Andreevici reîncepu să cerceteze aferat în toate părțile. Ba se apropia de compas să controleze rumbul, ba se uita la fanionul umflat ca să se convingă că e în bătaia vîntului... Într-un cuvînt, exces de zel. Iar cînd pe puntea de comandă apăru secundul — un ofițer slab și deșirat, cu ochelari de miop pe nas — care și el cutreiera de dimineață, înnebunit, corveta, supraveghind curățenia generală, Vladimir Andreevici se grăbi să-i aducă la cunoștință că amiralul se scoală, dar nu fără a adăuga :

— Atît numai că se va bărbieri !.

— N-are decît să se scoale, răspunse acesta pe un ton indiferent. Cred că n-ar avea de ce să se lege... Totul e în ordine, slavă Domnului !... Dar cine știe ? Cu ăsta nu poți fi sigur de nimic !... Nici nu-ți trece prin minte din ce motiv ar putea să te facă praf ! completă, puțin iritat, secundul.

— Chiar așa, confirmă abătut Vladimir Andreevici.

Desfăcîndu-și larg picioarele de lungan, secundul înălță capul și începu să examineze pînzele și tachelajul.

— Se pare că e în ordine, Mihail Petrovici. Vergile sînt bine brațate, nu-i așa ? întreabă Snejkov cu vocea alarmată, așteptînd acordul unui bun marinar.

— Totul e perfect, Vladimir Andreevici... Nu te mai zbate degeaba, îl liniști secundul, după ce scrutase, rapid și expert, pînzele... Vîntul e bunicel... Uniform și tărișor... Cu cît înaintăm ?

— Zece noduri.

— Cu vînțulețul ăsta ajungem curînd la Nagasaki... Dar „Golubcik" merge mai bine decît noi... Ia privește, a strîns zburătorii și totuși e înaintea noastră ! spuse cu oarecare ciudă Mihail Petrovici, care era de obicei gelos pe calitățile altor nave, iar acum rămînerea în urmă a corvetei îl contraria.

Luă binoclul și-și fixă avid privirea asupra lui „Golubcik", sperînd să găsească vreo neregulă la pînze. Inutil ! Pe „Golubcik" — zvelt, frumos și elegant — totul arăta impecabil ; nici ochiul cel mai pretențios n-ar fi putut descoperi un cît de mic cusur. Lucru lesne de înțeles, căci secundul de pe „Golubcik", fost elev al neastîmpăratului amiral ca și Mihail Petrovici, era de asemenea un chițibușar.

Mihail Petrovici a mai admirat cîteva minute nava din fața lor, apoi, luînd de la ochi binoclul, spuse :

— Fain clipperaș !

Pe Vladimir Andreevici astfel de voluptăți marinărești îl lăsau rece și, privind cu nepăsare spre „Golubcik", întrebă :

— O să rămînem mult la Nagasaki, Mihail Petrovici ?

— Nu. Încărcăm cărbunele și plecăm.

— În Australia ?

— Probabil că în Australia.

— Nu e sigur ?

— Parcă poți, cu amiralul nostru, să fi sigur încotro te duci ? Nicidecum. În prima mea navigație cu escadra lui, eram ferm convins că voi merge la Calcutta. Și știi unde m-am trezit ?

— Unde ?

— În Kamciatka !

— Cum așa ?

— Foarte simplu. Mă transferase de pe un clipper pe altul, nimic mai mult. Dumneata, Vladimir Andreevici, pesemne că nu-l cunoști. Îi place să facă surprize ! izbucni în rîs secundul.

Și aducîndu-și deodată aminte că nu inspectase încă sala mașinilor, țîșni de pe puntea de comandă ca scăpat din pușcă, se năpusti bezmetic pe scară și dispăru sub punte. Dacă cineva, nefiind marinar, l-ar fi văzut pe secund în această clipă, ar fi crezut că a înnebunit subit sau că se întîmplase pe navă o nenorocire.

III

ÎNTRE TIMP, VASKA își umplu cana cu apă fierbinte, spuse bucătarului să pregătească cafeaua și să prăjească pîinea, și se porni pe taifas lîngă cambuză, cu tînărul furier din statul-major al amiralului, pe nume Lavrentiev, un băiat deprins cu bunele maniere, care știa cîteva fraze franțuzești și englezești, avea batistă și purta pe degetul mic un inel de aur cu peruzea, ceea ce făcea să fie considerat arbitru al eleganței.

Vaska nu se prea sinchisea că trebuie să ducă apa de bărbierit și tot îndruga prietenului său pisar cîteva minunății văzute în orașul Sydney, pe care îl-a cunoscut în cursul primei navigații, împreună cu amiralul.

— Înainte, trăiau prin părțile astea numai ocnași, cum ar fi la noi în Siberia. Acum însă, mă frati-miu, e o capitală adevărată ! Găsești tot ce-ți poftește inimioara ! Și teatre, și magazine, și tramvaie cu cai, și grădini, într-un cuvînt — oameni culți. Și-s deștepți foc, ai dracului englezii ăștia ! Mai ales în ale negustoriei... ăl mai prima popor din lume !

Bucătarul, un marinar mai bătrîn, care naviga a doua oară cu amiralul, interveni :

— Bagă de seamă, Vasili, te așteaptă amiralul... Nu cumva să se supere !

— S-aștepte ! aruncă lăudăros Vaska. Și-și reluă firul : Se aude că de la Nagasaki sigur o să mergem la Sydney... Acolo, mă, Lavrentiev, ți-arăt ce n-ai văzut de cînd ești... Lucruri dintre cele mai interesante... În ce privește domnișoarele, minunea minunilor !

— Mă Vasili... du-te, mă, cu apa, să nu dai de belea... Vezi chiar să nu-ți dea cu cana-n cap ! îl sfătui din nou bucătarul.

— Ba puțin îmi pasă ! Sînt om liber... Dacă ceva nu-mi place... vă rog socoteala și adiu ! Mă opresc în primul port dacă am chef... Slavă Domnului, îl servesc după plac... Îi cunosc firea. Altul n-ar reuși ca mine... trebuie că și el știe asta... Fără mine nu poate !

— Mă rog, să zicem că ești un camerier liber. Totuși ai grijă să nu te-atingă... Mi se pare că-l cunoști la furie... Nu-l scoate din sărite... Hai, șterge-o !

— Într-adevăr, du-te, Vasili Lukici ! spuse și furierul.

Îndemnurile celor doi erau fără îndoială oportune, lucru de care Vaska își dădea foarte bine seama, dar nu contenea să pălăvră-

geească ; nevoia lui de a brava părea mai puternică. În acest timp, din cauză că Vaska întîrzia să-i aducă apa caldă, amiralul, rămas în cămaşe şi izmene, zvîcnea mînios din umeri, zbătîndu-se pe spaţiul larg al somptuoasei sale cabine (cu dublă funcţie : de salon-sufragerie) ca fiara-n cuşcă.

Nu mai trecu mult şi uşa cabinei amiralului se întredeschise, iar vocea puternică, aspră, metalică, a acestuia răsună aprig pe punte :

— Să vină Vaska !

Vladimir Andreevici tresări reflex ca un cal sub pinteni şi, precipitîndu-se, strigă din străfundul bojocilor, cu „tenoraşul" lui piţigăiat :

— Să vină Vaska !

— Vas-ka să vi-i-n-ă ! bubui peste punte vocea şefului de echipaj şi răzbătu pînă la urechile lui Vaska.

— Ai zbîrcit-o ! trînti în derîdere bucătarul.

— Ia te uită la el, nu poa' să rabde o secundă... fir-ar al dracului ! spuse Vaska, de data asta mai puţin ţanţoş, şi o zbughi în sus, cu cana în mînă. Gonea de-a binelea şi încerca să născocească în pripă un motiv de scuză.

Abia dispăru sub dunetă roşul chipiu de jocheu că prin uşa întredeschisă a cabinei amiralului, acoperită de fanion, năvăliră tunetele vocii acestuia. Din cînd în cînd, glasul firav, sîsîit, dar destul de arogant, al lui Vaska izbutea să le întretaie.

— Ticălosule ! răsună după un timp acordul final al amiralului şi totul se potoli.

Amiralul trecuse la bărbierit...

Peste vreo douăzeci de minute, cu obrajii lui cărnoşi proaspăt raşi, îmbrăcat într-un surtuc de lustrină neagră, peste o cămaşă strălucitor de albă al cărei guler răsfrînt îi descoperea grumazul scurt, bronzat, amiralul sui în pas uşor pe puntea de comandă. La salutul lui Vladimir Andreevici, care se pierduse cu firea, îşi scoase chipiul şi, cu un zîmbet amabil, îi strînse mîna lată, răspunzînd voios :

— Bună dimneaţa, Vladimir Andreevici !

Apoi privi o clipă, contemplativ, nemărginitul ocean şi întrebă :

— Mergem bine, nu-i aşa ?

— Minunat, excelenţă ! Zece noduri !

— Şi vremea e splendidă... Fii drăguţ, dă-mi te rog binoclul.

Vladimir Andreevici îi înmînă binoclul. Amiralul, apropiindu-se de balustrada punții de comandă, începu să cerceteze clipperul „Golubcik" ce mergea în față, mînat de vîntul de pupă.

„E bine dispus astăzi", își zicea înseninat Vladimir Andreevici trăgînd mereu cu coada ochiului la neastîmpăratul amiral.

IV

DUPĂ CE ADMIRĂ CLIPPERUL, amiralul dădu înapoi binoclul ofițerului de cart și mulțumit reîncepu să privească departe, în zare.

Își scosese albul său chipiu cu cozoroc mare, lăsîndu-și în bătaia vîntului capul voluminos, cu păr brun, tăiat scurt, nins pe la tîmple, și respira cu vădită plăcere aerul răcoros al minunatei dimineți marine.

Era un bărbat de vreo patruzeci și cinci de ani, masiv și voinic, nu prea înalt, lat în umeri, cu pieptul puternic, gîtul scurt și cu picioarele voinice, butucănoase, „marinărești": Fața lui smeadă, intens bronzată, avea trăsături neregulate și aspre : pomeții proeminenți, nasul lățăreț, fălci de buldog și buze groase, străjuite de mustața tunsă ca o perie, „à la feldwebel". Ochii negri, rotunzi ca la uliu (ba chiar niței bulbucați), cu o căutătură inteligentă, pătrunzătoare, străluceau focoși de sub sprîncenele dese, grele, boltite, foarte aproape de pleoape. Fruntea era largă și bombată. Întreaga înfățișare a amirallului emana vigoarea, prisosul de energie și neliniștea caracteristice temperamentului său, la care viața de marinar călit în primejdii adăugase încrederea de sine și temeritatea. Chipul acesta energic, silueta aceasta vînjoasă, plină de sănătate avea însă și ceva straniu, stihinic, de nestăvilit, ascunzînd totodată o mare blîndețe și naivitate — ca dovadă, iată tocmai acum, cînd amiralul privește depărtările oceanului, ce expresie blajină i-a apărut pe chip !

Dar în asemnea clipe de visare, de contemplare a naturii, nimeni nu s-ar fi îndoit de faima ce și-o făcuse în flotă, de marinar ferm și brav, deplin stăpîn pe meseria lui, în același timp slujitorul ei credincios, fire tumultoasă, pasionată, ce se manifesta foarte adesea furibund și despotic, încît serviciul sub comanda amiralului

nu era deloc o fericire. Nu degeaba căpătase, pe lîngă alte porecle, la Kronştadt, pe aceea de „pipernița dracului".

Se înțelege, trecutul amiralului era bine cunoscut printre marinari.

Se spune că în școala navală fusese un elev „disperat". După ce a absolvit-o, a intrat în flota Mării Negre (unde intrau numai acei elevi serioși, pe care severitatea regimului nu-i speria). Acolo a primit o educație marinărească solidă, la școala lui Lazarev, Kornilov și Nahimov. Favorit al ultimilor doi amirali și entuziast admirator al lor, participase la campania Crimeei și izbutise să se facă vestit prin executarea celor mai periculoase misiuni, îndeosebi prin ieșirile lui îndrăznețe, cu mici vaporașe, din Sevastopolul blocat de flota inamică, și prin recunoașterile temerare pe Marea Neagră, în care mișunau navele dușmanului.

Prin urmare, Konnev — căci așa se numește comandantul escadrei — își începuse în mod strălucit cariera, și exclusiv datorită meritelor sale, nu prin relații sau protecții. Curînd după război, pe atunci aghiotant de gardă, în vîrstă de patruzeci de ani, a fost avansat contraamiral și acum comanda pentru a doua oară escadra din Oceanul Pacific.

Cînd cu șase luni în urmă venise pe neașteptate să-l înlocuiască pe predecesorul său, amiralul N., un om deștept și cult, dar total lipsit de spirit marinăresc, foarte distant cu subalternii, ferindu-se de societatea lor și comportîndu-se extrem de rece cu toți, amabil și în același timp rigid, un aristocrat bogat, obtuz în problemele de serviciu — toată lumea simțise prezența noului comandant de escadră și firea lui neastîmpărată.

Escadra s-a înviorat, așa cum se înviorează un cal de rasă, cînd simte pe călărețul experimentat și îndrăzneț. Toată lumea căuta să fie în formă, între nave apăru emulația. Ofițerii și marinarii simțiseră chiar din primele zile în noul amiral nu numai un comandant, dar și, un marinar pasionat, un cunoscător, care știa să aprecieze orice situație. Acest amiral neastîmpărat care nu pretindea numai executarea obligațiilor de serviciu, dar și dăruire de sine, îi zgîlțîise pe toți, le trezise ambiția și făcuse serviciul parcă mai interesant.

Se dezlănțuise ca un adevărat uragan pe nava-amiral, corveta „Rezvîi", cînd, după obișnuitele întrebări puse echipajului, a aflat că ofițerul cu administrația îi hrănește prost și nu le dă tot ce li se cuvine. Căpitanul și ofițerul secund au fost făcuți praf și pulbere. Ofițerul cu administrația primise ordinul „să se îmbolnă-

vească" imediat şi să se întoarcă în Rusia. „O straşnică săpuneală" căpătase şi un aspirant tinerel care poruncise să fie pedepsit cu bătaia un marinar, neavînd acest drept. L-a făcut pe aspirant „mucos" şi l-a mutat pe altă navă. Iar căpitanul o încasase şi el pentru „dezmăţul" pe care l-a tollerat.

N-a trecut nici o lună de la sosirea amiralului şi în escadra adunată la Hakodato au început schimbările.

Amiralul i-a înlocuit, cu de la sine putere, pe doi căpitani bătrîni nu prea bravi şi nu prea energici, socotindu-i nişte „muieri" după ce-i cunoscuse pe mare. Propunîndu-le să se întoarcă în Rusia şi nedorind în acelaşi timp să le facă vreun rău, le dădu recomandări bune pe care să le prezinte ministrului, în care explica că, deşi sînt căpitani foarte destoinici, sănătatea lor şubredă îi face complet inapţi pentru periculoasele navigaţii pe ocean. În locul lor numise doi ofiţeri secunzi, relativ tineri, iar în locul acestora din urmă — doi locotenenţi, tineri de tot, care navigau pentru prima dată împreună cu el.

După aceste schimbări, amiralul s-a mai potolit.

Se înţelege că cei de la Petersburg, obişnuiţi cu nesfîrşitele corespondenţe şi teama comandanţilor de escadre să nu facă ceva ce n-ar fi pe placul superiorilor, au fost extrem de nemulţumiţi de amiral care lua măsuri atît de drastice şi de samavolnice.

Pe atunci titularul departamentului era amiralul Şrims, care aproape că nu văzuse marea, lucrase toată viaţa pe la statul-major, un om foarte deştept, bine cunoscut de ofiţeri, îndeosebi de cei tineri, cu care se purta simplu şi familiar un chefliu vesel şi cinic, căruia îi plăceau expresiile pipărate. Foarte avid de putere şi obişnuit de multă vreme să comande, ordonase să i se trimită lui Kornev o mustrare severă şi un avertisment în legătură cu ordinele samavolnice ce le dăduse subliniind lipsa de experienţă a căpitanilor şi ofiţerilor secunzi prea tineri pe care-i numise. Hîrtia primită la San Francisco cu vreo trei săptămîni mai tîrziu se încheia cu ordinul ca nici un căpitan să nu mai fie mutat fără aprobarea sa.

Amiralul o citi, o aruncă pe masă, începu să-şi mişte fălcile şi exclamă furios, fulgerînd din ochi :

— Trăznit mai e Şrims ăsta, deşi se pare că ar fi un om deştept.

Aflat în această clipă în cabina amiralului, şeful său de statmajor, căpitanul-locotenent Ratmirţev, un tinerel uscăţiv, curăţel şi pomădat, cu păr bălai, un fanfaron care făcea paradă de manie-

rele sale alese, aruncă o privire speriată amiralului, de care se temea mai mult decît de mare şi pe care îl dispreţuia pentru manierele lui grosolane.

Părea cam ciudat faptul că un „popîndău de curte", cum îl porecliseră aspiranţii pe acest căpitan-locotenent elegant, din lumea bună, putea fi şeful de stat-major al unui om ca neastîmpăratul amiral.

Dar lucrurile aveau o explicaţie simplă.

Complet inapt pentru serviciul de marină, fricos şi molîu, Ratmirţev — datorită legăturilor şi protecţiei pe care le avea — comanda un clipper din escadra Oceanului Pacific. Mult timp amiralul Kornev nu întîlnise acest clipper trimis să încrucişeze de-a lungul coastelor regiunii Primorie. Dar, de îndată ce îl întîlni şi navigă pe el cam vreo săptămînă, îl scoase pe Ratmirţev de la comandă, propunîndu-i locul complet lipsit de răspundere pe care-l avea acum, convins fiind că acesta va cere chiar el să se întoarcă cît mai curînd în Rusia şi că nu va fi nevoie să-i facă el vînt.

Amiralul luă din nou hîrtia primită, o citi iarăşi şi exclamă şi de data aceasta, pe un ton care nu admitea nici cea mai mică îndoială, aruncînd hîrtia :

— Tembelul...

Ratmirţev încercă să dispară diplomatic din cabină.

Amiralul observă această manevră şi-i spuse aspru :

— Te rog, aşteaptă o clipă, Arkadi Dmitrici.

Şi, neacordînd nici o atenţie prezenţei căpitanului, continuă :

— Dobitocul, şade acolo la el în birou şi habar n-are de nimic...

Ratmirţev nu făcea decît să se chircească, scandalizat de aceste expresii.

„Ce animal necioplit !" se gîndea el.

Cîteva clipe se scurseră în tăcere.

— Arkadi Dmitrici !

— Ordonaţi, excelenţă ! răspunse pe un ton foarte politicos căpitanul, luînd totodată o atitudine deferentă şi plină de distincţie.

— Te rog, chiar astăzi, imediat, spuse precipitat şi aspru amiralul, bîlbîindu-se puţin de parcă nu-şi găsea cuvintele, să întocmeşti un ordin pe escadră, în care să exprimi comandanţilor de pe „Zabiaka" şi „Korşun" deosebitele mele mulţumiri pentru starea exemplară a navelor ce le-au fost încredinţate.

Comandanții acestor nave fuseseră recent numiți de amiral, dar neconfirmați la Petersburg, după cum ceruse amiralul.

— Am înțeles, excelență !

— Te rog, Arkadi Dmitrici, întocmește ordinul în expresiile cele mai elogioase... Și nu uita, Arkadi Dmitrici, copia ordinului, împreună cu celelalte hîrtii, trimite-le la Petersburg.

— Am înțeles, excelență !

— Să le citească, spuse cu ironie amiralul, începînd să-și mai revină din tulburare și vădit satisfăcut de hotărîrea luată.

Mai ceru căpitanului să pregătească răspunsurile la cîteva adrese primite de la Petersburg, pe care i le înmînă.

— La asta însă am să răspund chiar eu, apăsă semnificativ amiralul, ca și cum ar fi amenințat pe cineva.

Și, punînd deoparte hîrtia, fixă cu ochii săi mari și rotunzi, care mai scăpărau fulgere, figura spelbă și impasibilă a ofițerului.

Țintuit astfel de privirea lui Kornev, Ratmirțev se întreba : or mai fi și alte ordine ?

După o pauză lungă, chinuitoare, amiralul trecu la un subiect cu totul neașteptat :

— Știi ce am să-ți mai spun, stimate Arkadi Dmitrici ? ...Prea te parfumezi... Ce fel de parfum folosești ? adăugă el, străduindu-se să-și rețină adevăratul gînd, care ar fi sunat așa : „Ce cretin spilcuit mai ești !"

Ratmirțev, uimit și întrucîtva rușinat, bîigui :

— Opoponax, excelență !

— Opoponax ! Tare scîrbos ! Poți să pleci, Arkadi Dmitrici. Și te rog să scrii imediat ordinul !...

După ieșirea lui Ratmirțev, amiralul începu să compună scrisoarea către Șrims. Scrisoarea era destul de convingătoare.

Kornev argumenta că, de la o distanță de cîteva mii de mile, e greu să ceri aprobări și că, purtînd răspunderea escadrei ce i-a fost încredințată, are nevoie de independență și chiar se consideră în drept de a-i schimba pe ofițeri din proprie inițiativă, că un comandant de escadră, cît de cît cu respect față de propria sa persoană, nu poate comanda cu mîinile legate, iar asupra acestui lucru, fără-ndoială, ar cădea de acord orice amiral care fusese pe mare (aluzie înțepătoare la faptul că Șrims nu comandase niciodată vreo navă). În privința căpitanilor numiți de el, „își permite să creadă" că acești tineri, capabili și energici, sînt incomparabil mai folositori decît niște căpitani bătrîni, inactivi, bolnăvicioși și că, în alegerea oamenilor pentru posturile ce necesită cunoștințe, hotă-

rîre, curaj şi prezenţă de spirit, nu trebuie să se ţină seama de vîrstă. Că profesori atît de minunaţi cum erau amiralii Lazarev şi Kornilov se ghidau în noile numiri nu după vechimea în serviciu, ci după calităţile marinăreşti, şi „eu personal, în gradul de locotenent, am avut onoarea să comand pe Marea Neagră o goeletă". Că, din copia ordinului dat pe escadră, anexat la raport, excelenţa-sa se va convinge pe deplin cît de bravi şi destoinici marinari sînt noii numiţi, iar el se socoteşte onorat de a avea în escadră asemenea căpitani. În încheiere, amiralul ruga ca aceştia să fie confirmaţi în posturile actuale, dacă, bineînţeles, conducerea navală superioară doreşte ca el să mai comande escadra, apoi preciza că, pe viitor, în conformitate cu drepturile conferite de regulament comandanţilor de escadră, va continua să acţioneze independent în chestiunile navigaţiei, asumîndu-şi responsabilitatea pentru dispoziţiile sale, prin care înţelege a sluji prestigiul flotei ruseşti.

În aceeaşi scrisoare, amiralul informa că, din pricina incapacităţii totale a căpitanului-locotenent Ratmirţev, mult mai potrivit pentru un post de uscat decît pentru navigaţie, a considerat de a sa datorie să-l elibereze pe respectivul de comanda clipperului şi să-l numească provizoriu în statul său major, de altminteri putîndu-se lipsi de serviciile lui şi aici, deoarece un singur ofiţer cu această funcţie îi era de ajuns ; iar pentru readucerea clipperului, lăsat ruşinos în paragină, la starea cuvenită unei nave militare, l-a numit comandant pe locotenentul Osorghin, ofiţer pe deplin destoinic, fost secund pe cea mai bună navă din escadră — clipperul „Golubcik".

Nerăbdătorul amiral a trimis chiar în acea zi scrisoarea. După care, vizibil înveselit, a debarcat în „civil" — cu clac pe cap şi purtînd un costum de haine ce-i stătea ca un sac ; semăna astfel mai degrabă cu un mic băcan înţolit de sărbătoare decît cu un amiral. Chemă pe doi aspiranţi, care nu apucară să scape de el zbughind-o pe altă stradă şi îi duse la un hotel unde îi invită la masă deşi aceştia jurau că abia prînziseră. În timpul dejunului, Kornev le povesti cîte şi mai cîte despre minunaţii amirali Lazarev, Nahimov şi Kornilov. Şi, ceea ce părea ciudat, nu-şi mustrului musafirii, ci le trecu cu vederea că mîncau peştele cu cuţitul, că îşi turnau vinul alb în paharele mari, nu în cele mai mici, că habar n-aveau de celebrul ordin dat de Nelson înainte de bătălia de la Trafalgar, că nu-şi făcuseră încă tema pe care le-o dăduse demult, anume : cum trebuie cucerit San Francisco şi cum

se nimicește cu trei clippere și două corvete o escadră inamică, presupusă a se afla în radă și depășind cu mult forțele lor...

Într-un tîrziu, amiralul dădu aspiranților drumul. Fericiți că au scăpat, ei țîșniră în stradă rîzînd și exclamînd într-un glas :

— Diavolul ochios e astăzi la „calm" !

Iar în ziua cînd sosi la Petersburg scrisoarea lui Kornev, amiralul Șrims spuse directorului cancelariei sale :

— Privește ce ne scrie bașbuzucul nostru... Se oțărăște...

Apoi, cu un zîmbet fin, de om deștept, urmă :

— N-ai încotro cu nebunul ăsta încăpățînat ! Dă-l dracului ! Mai bine să facă pe satrapul acolo, departe de noi, decît să ne plictisească aici cu tot felul de năzbîtii... Kornev ăsta e mereu cu capsa pusă !...

Adevărul era că Șrims nu putea ignora prețuirea acordată lui Kornev de către amiralul-general (persoană foarte suspusă), lucru pentru care îl și invidia chiar.

— Dă, te rog, aprobarea pentru toți comandanții noi numiți de el... Lasă-i acolo, să-și facă de cap cu amiralul lor cu tot ! conchise Șrims.

Și izbucni într-un enorm hohot de rîs.

Clopotul bătuse de șase ori.

Amiralul încetă să mai admire marea și, punîndu-și chipiul, ridică ochii spre arboradă.

Simțind un fior, locotenentul Snejkov, care urmărea fiecare pas al amiralului, imediat își înălță și el privirea.

— În locul dumitale, Vladimir Andreevici, demult aș fi adăugat cîteva pînze. Mai mare rușinea... îl împiedicăm pe „Golubcik" să întindă vela zburătorului !

— Ce pînze ordonați, excelență, să întindem ? întrebă speriat locotenentul de cart.

— Dumneata, ce, nu știi ? se aprinse deodată amiralul. Doar ești ofițer de marină ! Întinde trinchetinele din dreapta și vela gabier !...

Snejkov începu să se agite și dădu comanda respectivă.

Această pripeală a izbutit să-l irite pe amiral, cel puțin așa păreau să exprime pomeții și umerii excelenței-sale. Dar manevra de întindere a pînzelor, executată cu promptitudine, i-a redat buna dispoziție.

Corveta își mări puțin viteza. Amiralul, vrînd să-l încurajeze pe stînjenitul locotenent, i se adresă, cu aerul cel mai satisfăcut :

— Vezi, dragă prietene, ne-am mărit viteza cu un sfert de nod...

Acest „dragă prietene" nu l-a readus totuşi pe locotenentul Snejkov în apele lui. Ştia foarte bine, ca şi alţii de pe corvetă, că neastîmpăratul amiral putea oricînd, după un „dragă prietene", să-ţi trîntească o mustrare cu totul neprietenoasă, de să-ţi îngheţe inima. De aceea, „ţaţa Avdotia" continua să aibă inima cît un purice.

— Ce fac aspiranţii, se scoală ?

— Nu ştiu, excelenţă.

— Ce tot îi dai zor cu „excelenţă" ?... Ştiu şi eu că-s excelenţă... Trimite pe cineva după aspiranţi... Auzi treabă... să leneveasc㠖n pat... E-o dimineaţă atît de minunată, şi deşteptii ăştia dorm.

V

„SPAIMA OFIŢERILOR", AMIRALUL, îi strunea îndeosebi pe tinerii aspiranţi. Acestora le era nu numai un sever instructor de marină, ci şi un bun educator, care le completa pregătirea prin cunoştinţe de cultură generală, ceea ce în şcolile navale se însuşea destul de puţin.

Cei şase aspiranţi şi cei trei comandanţi de pe corveta-amiral nu păreau deloc recunoscători faţă de Kornev, ba chiar, la drept vorbind, se săturaseră pînă-n gît de pisălogeala lui pedagogică.

Cîte poreclе i-au inventat ei amiralului şi cîte stihuri au scris despre el !

Cînd amiralul coborî de pe puntea de comandă şi începu să umble pe lîngă arborele artimon (locul de adunare al echipajului), îi ajunseră la ureche, prin tambuchiul deschis al cabinei aspiranţilor care tocmai se treziseră, exclamaţiile lor voioase. Şi deodată auzi cîntînd o voce tînără de tenor :

Oare nu e timpul să povestim
Cum am fost nevoiţi să-l aşteptăm
Pe amiral ?...

„E despre mine !“ gîndi amiralul, îndepărtîndu-se de tambuchiu.

Apropiindu-se din nou de tambuchiu, auzi următorul cuplet :

Peste tot îşi bagă nasul
Diavolul ochios
Şi pe toţi îi săpuneşte !

„Ia te uită... diavol ochios ! Nu altcineva decît Ivkov e autorul... Obraznic puştan !“ îşi spuse în gînd amiralul. Acestui „obraznic puştan“, pe care-l ameninţase odată cu spînzurătoarea, iar altă dată cu plutonul de execuţie, Kornev îi purta însă o deosebită simpatie.

— Poftiţi la cafea ! anunţă, apropiindu-se, Vaska, vădit bosumflat din pricina stăpînului său.

— Bine.

În cabina aspiranţilor se aşternu liniştea. Un cap ieşi pe tambuchiu şi dispăru imediat.

— Poftiţi, altfel se răceşte cafeaua. Tot pe mine o să mă certaţi. Iară eu o să fiu de vină, spuse Vaska.

— Bine, bine, viu... nu mai bombăni, canalie !

Amiralul se îndreptă spre cabină.

Între timp, pe punte apăru aspirantul Ivkov.

Amiralul întoarse capul şi, zărindu-l pe Ivkov, îi făcu semn să vină spre el.

Acesta se apropie şi duse mîna la vizieră.

— Bună dimineaţa, Ivkov ! zise amiralul, întinzînd mîna aspirantului şi privindu-l prietenos. Ai băut ceaiul ?

— Da, am băut ceaiul, Ivan Andreevici.

Parcă nemulţumit de faptul că Ivkov băuse ceaiul amiralul schiţă o grimasă.

— Nu importă... Te rog frumos, poftеşte să iei cafeaua cu mine... Sper că nu mă vei refuza, stărui afabil Kornev.

„Pe dracu ! cum o să refuz ?“, gîndi Ivkov, ştiind foarte bine că o rugăminte a amiralului echivala cu un ordin.

Exemple erau destule. Odată, un aspirant, supărat pe amiral pentru că „îl făcuse praf“ de dimineaţă, i-a refuzat prin Vaska invitaţia la masă, trimiţîndu-i vorbă că nu o poate primi. Vai, ce tămbălău a ieşit !

Aspirantul a fost imediat chemat sus.

— De ce nu poți veni la masă, dragă prietene ? îl întrebă amiralul.

Aspirantul nu găsea o justificare satisfăcătoare. Să zică că e bolnav, imposibil, căci îl trăda înfățișarea. Tăcea ursuz.

— Poate că nu sînteți dispus ? întrebă perfid amiralul, care și începuse să-și miște umerii.

— Nu sînt dispus, răspunse morocănos aspirantul.

Amiralul se aprinse pe dată.

— Nu sînteți dispus ?! Ia uită-te la el, nu-i dispus ! Cum îți permiți să nu fii dispus și să nu vii la masă la amiral, hai ?... Crezi că-mi face o plăcere grozavă să văd un necioplit ca dumneata la mine la masă ? Ia te uită la el ! Te invit la masă în interes de serviciu, nu de plăcere. Și n-ai dreptul să refuzi ! Ai înțeles ? La ora șase să fii la masă ! încheie brusc amiralul.

În urma acestei invitații „cu caracter de serviciu", nu prea amabilă, aspirantul fusese nevoit, bineînțeles, să se prezinte la masă. Altfel, dacă ar fi cutezat a se încăpățîna în refuz, se putea aștepta ca amiralul să ordone aducerea lui cu forța.

Amiralului îi plăcea să aibe musafiri la masă. Era un amfitrion foarte ospitalier și îndatoritor, cel puțin pînă în momentele în care îl cuprindeau furiile. În fiecare zi, luau prînzul la el, în afară de ofițerul de stat-major și de aghiotant, comandantul, ofițerul de cart, aspirantul de cart (care făceau de serviciu de la ora patru la opt dimineața) și, pe rînd, secundul, ofițerul de navigație, ofițerul mecanic, ofițerul artilerist și doctorul. Amiralul oferea aceste mese și ca pretext pentru a-și cunoaște cît mai îndeaproape subalternii.

Pățania recentă a lui Lukianov răsări în mintea aspirantului Ivkov, cel invitat acum la cafea. Încît, mulțumind amiralului, dar blestemîndu-l în gînd și cu mutra posomorîtă a omului „căzut mesa", îl urmă în cabina ce servea drept sală de primire și totodată de sufragerie.

Era o cabină enormă, elegantă, îmbrăcată în plăci de mahon și inundată de lumină. Prin ușa întredeschisă a balconașului de deasupra pupei, se vedea ca într-o ramă oceanul și albastrul de peruzea al cerului. Covorul întins pe întreaga podea, canapeaua de-a lungul pereților, mobilele tapisate, balansoarele, dulapul de cărți și masa așezată în mijloc — toate acestea dădeau confortabilei încăperi un aspect de trăinicie și somptuozitate. Cele cîteva uși duceau spre cabinet, dormitor, toaletă și baie.

— Hei, Vaska ! Încă o ceaşcă ! strigă amiralul, apropiindu-se de măsuţa din fundul cabinei, aflată lîngă divan şi acoperită cu o faţă de masă albă ca neaua. Ia loc, dragă prietene, se adresă el lui Ivkov, lăsîndu-se pe divan.

Pe masă făceau cu ochiul franzeluţele abia scoase din cuptor, delicioşii pesmeţi, farfuriile cu şuncă rece, limbă tăiată felii, brînză şi unt, şi borcanul cu frişcă conservată.

Vaska aduse două căni mari de cafea fierbinte ; amiralul puse el însuşi frişcă în ambele ceşti, o amestecă şi, întinzîndu-i lui Ivkov ceaşca, spuse :

— Vaska ăsta face o cafea foarte bună...

Apoi începu să bea cafeaua, înfulecînd din sandvişuri. Deşi aspirantul luase mai înainte ceaiul, nu putu rezista îmbietoarelor bunătăţi de pe masă şi începu şi el să se înfrupte.

— Mănîncă, mănîncă, Ivkov... Poate-ţi plac fursecurile ?... Vaska, adu-ne fursecuri !...

Cîteva minute trecură în tăcere. Amiralul, care îşi băuse ceaşca, porunci lui Vaska să mai aducă una, pentru Ivkov.

— Vă mulţumesc, Ivan Andreevici, nu mai pot.

— Mai serveşte... la voi acolo nu beţi cafea de-asta...

— Se bea ceai.

— Aia e. Vaska, mai pune o ceaşcă !

— Zău, nu mai pot, Andrei Andreevici ! Daţi-mi voie să nu mai beau ! îl ruga zîmbind Ivkov.

— Bine. Cum pofteşti. Vaska, nu mai turna ! Şi strînge de pe masă !

Amiralul scoase portţigaretul şi i-l întinse lui Ivkov.

Aspirantul, care era obişnuit să fumeze numai tutun de Manilla şi rareori îşi permitea luxul să cumpere, pe un preţ fabulos, ţigări de la Vaska (acesta avea rezerve de tutun şi-l vindea ofiţerilor realizînd mari cîştiguri) se înţelege că n-a refuzat minunata ţigară parfumată, oferită de amiral. O aprinse şi trase cu poftă în piept. Îşi aprinse şi amiralul o ţigară. Pufăind, îşi îndreptă acum privirea blîndă, puţin îngîndurată, asupra lui Ivkov, şi-i spuse pe un ton cald, prietenesc :

— Te privesc, Ivkov, şi-mi aduc aminte de tinereţea mea. Îmi reamintesc de tatăl dumitale şi mai ales de răposatul dumitale frate, care a fost cel mai bun prieten al meu... Prieten de pe băncile şcolii... Minunat ofiţer de marină... Era preţuit şi de Vladimir Alexeevici Kornilov, iar Vladimir Alexeevici nu se înşela niciodată. Şi tatăl dumitale era renumit pe timpul său, ca un

admirabil amiral. Atît numai că se purta cam aspru. Noi, micimani pe timpul acela, ne temeam de el ca de foc.

Ochii căprui, nu prea mari, dar vioi şi ageri, ai lui Ivkov, străluciră.

„Cine vorbeşte ! Un apucat ca tine ! Tu nu inspiri frică, mă frate ?" gîndea în sinea sa aspirantul.

— Pe dumneata, Petea, te ştiu de cînd erai uite-aşa de mic ! adăugă tandru neastîmpăratul amiral, care cunoştea întreaga familie Ivkov.

Acest familiar „Petea" şi acest ton duios, intim, nu i-au făcut prea multă plăcere aspirantului şi nicidecum nu l-au mişcat, ci dimpotrivă, el socoti de a sa datorie să arboreze o figură neobişnuit de serioasă şi severă, care ar fi trebuit să însemne : „Nu mai întinde pelteaua !"

Tînăr de tot, aspirantul, care citise cîteva cărţi „deştepte" şi împărtăşea cele mai extreme opinii, visa ca, la întoarcerea în Rusia, „să dea dracului" serviciul şi „să servească" poporul. Cum şi în ce fel, nu ştia tocmai bine. Firește, căuta să se ţină cît mai departe de amiral şi de amabilităţile acestuia. Adesea, în careul ofiţerilor, sau în cercul colegilor aspiranţi, îl ironiza cu răutate, comentîndu-i lipsurile, slăbiciunile şi postûrile ridicole ; şi cu atît mai mult îi ironiza pe acei linguşitori şi laşi care stăteau smirna în faţa amiralului şi-i făceau sluj, suportîndu-i toate năbădăile. Versurile „pline de sentimente civice", prin care Ivkov îl batjocorea pe Kornev, se revărsau din belşug. Tînărul considera nedemnă protecţia, se înfuria ori de cîte ori colegii spuneau că va fi promovat de Kornev, era în culmea fericirii cînd izbutea să-l scoată pe amiral din sărite, şi puţin îi păsa de ameninţarea acestuia că-l va spînzura în vîrful catargului. Vioi, fire pătimaşă şi impetuoasă, chiar intolerantă, Ivkov se monta singur împotriva amiralului, pe de o parte pentru faptul în sine că îi era şef, dar mai ales fiindcă îl socotea un „despot nemilos", incapabil să respecte egalitatea dintre oameni, nici să conceapă că există pe lume alte lucruri mult mai importante decît marina, căreia i se dedicase orbeşte.

Aspirantul recunoştea că amiralul este un marinar brav, totuşi avea întotdeauna faţă de el o atitudine dezaprobatoare. Încă prea tînăr ca să poată cîntări just defectele şi calităţile acestei personalităţi atît de complexe şi originale, abia mai tîrziu, după ce a trecut prin frămîntările vieţii, şi cunoscînd mulţi alţi oameni,

Ivkov a reușit să înțeleagă cu adevărat caracterul neastîmpăratului amiral și să-l prețuiască.

Dialogul continua, amiralul neobservînd figura ursuză a lui Ivkov.

— Erai pe atunci un băiețandru teribil. Odată mi-ai făcut o glumă răutăcioasă... Îți aduci aminte ?

— Nu, excelența-voastră, răspunse Ivkov sec și înadins oficial.

— Eu însă țin minte foarte bine... Venisem într-o seară la voi, acasă... Toată ziua fusesem la instrucție și eram mort de oboseală... Sora dumitale Liubov Alexeevna, cînta... Ascultînd-o, am ațipit... Deodată aud în jurul meu rîsete... Și m-am trezit cu o cască pe cap... Dumneata erai autorul...

Amiralul izbucni în rîs.

După o pauză, adăugă pe neașteptate :

— Iar acum sînt diavol ochios ! Hm ?... Dumneata ești cel care ticluiește toate astea pe seama amiralului ?...

— Eu, excelența-voastră...

— Tare aș vrea să le citesc... Adineauri am auzit numai două cuplete... Probabil că sînt mai multe.

— Mai multe...

— Dacă-i așa, adu-le... Sînt curios să aflu cum mă ocărăști... foarte curios...

— N-o să vă placă versurile mele, excelența-voastră...

— Asta mă privește.

— Bine, am să le aduc ! răspunse provocător Ivkov, vrînd parcă să zică : „Nu mi-e frică de tine !"

— Dar deocamdată, te rog, dragă prietene, tradu-mi cîteva pagini din cartea-pilot a lui Kerhalette... E pe biroul meu... Ia-o altminteri te vei ține de fleacuri, o să compui iar versuri... Și transmite aspiranților să vină cu toții la mine, la ora zece... Vom citi !... Știi ceva, Ivkov ?... Țin foarte mult la dumneata și aș vrea să te fac un brav marinar. Dealtfel, țin la toți tovarășii dumitale. Dar voi nu pricepeți nimic... Credeți că amiralul vostru e nebun și că vă mustruluiește numai așa, ca să vă chinuiască !... Bine, veți pricepe mai tîrziu, cînd o să deveniți mai deștepți ! spuse pe un ton profetic amiralul.

Și, cu aceste cuvinte, părăsi cabina.

VI

IMEDIAT DUPĂ RIDICAREA pavilionului şi obişnuitele rapoarte de dimineaţă, referitoare la buna stare a corvetei, domnii ofiţeri, adunaţi lîngă arborele principal, au coborît repede în salonul lor, pe deplin mulţumiţi de înfăţişarea pe care o avea astăzi amiralul. Se părea că e în cea mai bună dispoziţie : ochii lui nu aruncau fulgere, umerii nu-i umblau şi mîinile nu i se strîngeau în pumni — într-un cuvînt, nici un semn de „furtună" sau „frecuşuri" generale. Furtuna pornea de obicei cu o introducere scurtă, pe un ton energic, nu prea oratorică, despre felul în care trebuie făcut serviciul, învăţate de la glorioşii marinari Lazarev, Kornilov şi Nahimov.

— Şi dumneavoastră, domnii mei, cum vă faceţi serviciul ?

Întrebarea aceasta era, ca să spunem aşa, prevestitorul furtunii. Furtuna ajungea cîteodată pînă la gradul de „uragan", furia dezlănţuită a amiralului crescînd la maximum. În astfel de momente, pe Snejkov îl apucau dureri la „lingurică", iar alţii simţeau că le tremură genunchii şi că le îngheaţă sîngele în vine.

Însuşi faptul că, în timpul cartului de astăzi, Vladimir Andreevici nu „încasase" nimic, însemna că amiralul e în zi bună. Dealtfel, Snejkov, după terminarea cartului, nu mai avea privirea lui buimacă, ba chiar arăta bine dispus şi vorbea, nu fără oarecare mîndrie, în careul ofiţerilor, despre amabilitatea şi tonul prietenos al amiralului, deşi ticălosul de Vaska reuşise să-l enerveze, întîrziind să-i aducă apă fierbinte pentru bărbierit.

— Sincer să fiu, am cam băgat-o pe mînecă. Credeam că vine supărat şi că mă face praf, mărturisi cu o naivă sinceritate Snejkov, ungîndu-şi cu unt o enormă felie de pîine albă.

— Ai nervii cam slabi, Vladimir Andreevici... deşi, după cît se vede, Dumnezeu a fost darnic cu sănătatea... Ia te uită ce s-a-ngrăşat, observă Nikolaev, un locotenent scund şi firav. Ar fi fost timpul să te obişnuieşti... De şase luni ne ducem viaţa cu neastîmpăratul amiral.

— Întocmai, nervii probabil...

— În ce mă priveşte, eu m-am obişnuit, continuă micuţul locotenent cu favoriţi şi mustaţă neagră. Am adoptat o atitudine filozofică. Ce dacă urlă ca un turbat ? Urlă cît urlă şi se potoleşte.

— Ai o logică sănătoasă, interveni doctorul, un om în vîrstă, blond, cu fire imperturbabilă şi flegmatică, pe care nimic nu-l

uimea, nu-l revolta şi nu-l afecta. De ce să-ţi zdruncini nervii şi să-ţi strici buna dispoziţie ?... Pentru că neastîmpăratul nostru amiral este un temperament sangvin ? Zău nu merită...

— Dumitale, tătucule, îţi dă mîna să filozofezi... Dumneata, ca doctor, eşti în afara treburilor marinăreşti... Ce-ţi pasă ? Nu putem decît să te invidiem ! adăugă înciudat Snejkov. Să te văd ce-ai zice dacă ai fi în pielea noastră...

— De bună seamă, domnii mei, ar fi rămas acelaşi filozof, zvîrli ironic, de la capătul mesei, micimanul Leontiev.

Era un tînăr cu păr negru, ochi ageri şi faţa nervoasă ; buza de sus, ridicată, îi dădea o expresie sarcastică şi cam îngîmfată.

— Desigur că aş fi rămas ! răspunse cu sînge rece doctorul.

— Şi ai fi înghiţit sudălmile amiralului ? îl întrebă, vrînd să-l întărîte, micimanul.

— Le-aş fi înghiţit...

— O filozofie de lăudat... Foarte de lăudat... Vorbind în genere, domnii mei, prea multă filozofie a toleranţei şi a supunerii. Din cauza asta se tot înmulţesc samavolnicii de-alde amiralul nostru...

— Ia te uită la el, ce cocoşel umflat în pene ! În curînd o să te dezumfli, tătucule, spuse cu bunăvoinţă doctorul.

Dar micimanul, încă „nedezumflat", desconsideră aceste cuvinte şi, începînd să dea în clocot precum îi era obiceiul, continuă :

— Mă mir şi de başbuzucul nostru. Zău, mă mir ! Prea puţin ne înjură şi prea puţin ne face praf... De parcă s-ar jena...

— După părerea dumitale, prea puţin ? se minună cu naivitate Snejkov.

— Bine-nţeles că prea puţin. De-aş fi eu în locul amiralului şi să am de-a face cu astfel de filozofi ai răbdării duse la infinit...

— Cum ai proceda ? Foarte curios sînt să aflu, Serghei Alexandrovici, spuse micul locotenent.

— I-aş beşteli şi mai şi... Zi de zi i-aş înjosi lovindu-i în demnitatea lor, i-aş trata ca pe nişte lachei... într-un cuvînt, ...m-aş purta cam ca Ivan cel Groaznic ! declară ferm micimanul.

— Şi asta conform cu liberalismul dumitale ?

— Da, cu liberalismul meu...

— Ce rost ar avea o asemenea cruzime, nepotolitule Seriojenka ? îl întrebă uimit colegul.

— Pentru ca, într-o bună zi, răbdarea acestor filozofi ai toleranţei să atingă, limita, să se trezească într-înşii demnitatea de om, iar eu să primesc palme peste bot ! exclamă cu patos micimanul.

În cadrul ofițerilor se stîrni rîsul. O metodă atît de nesăbuită din partea unui amiral, în scopul de a deștepta sentimentele civice ale subalternilor, păru celor de față din cale-afară de eroică... Totdeauna trîntea cîte o năzbîtie Leontiev ăsta !

Secundul se pregătea să părăsească cabina. Observînd însă chipul înflăcărat al tînărului miciman, presupuse că vorbele lui pot deveni mai violente și se grăbi să îndrepte discuția spre alt făgaș.

Iar Vladimir Andreevici, zărind prin tambuchiul deschis picioarele amiralului, care se plimba pe acolo, se așeză lîngă Leontiev, și-i șopti înspăimîntat :

— Amiralul e sus, iar tambuchiul e deschis... Ferească Domnul să fi auzit ce propăvăduiai !... Dragă Serghei Alexandrîci, bine-ai face să nu te mai înfoi atît !

— S-audă ! zbieră într-adins Leontiev... E un om prea deștept ca să nu priceapă că noi sîntem cei care îl facem să fie ce este.

— Domnilor, nu cumva e timpul să curmăm această discuție ? întrebă ofițerul secund. Mi se pare că ne găsim pe o navă militară ! îl stăvili el autoritar pe Leontiev, atît din sentimentul datoriei de a păstra disciplina, cît și din dorința de a-l feri pe tînărul miciman, față de care avea o oarecare slăbiciune, cu toate manifestările lui uneori reprobabile și cu propagarea înflăcărată a unor idei nu totdeauna în concordanță cu regulamentul maritim și cu severa disciplină din marină.

În acest adolescent — însuflețit de ideile deceniului al șaptelea — care pășea în viață cu năzuințe luminoase și plin de revoltă față de tot ce credea că nu corespunde acestor idealuri, Mihail Petrovici se revedea pe sine, în fragedă tinerețe, cînd și el, cu toată asprimea regimului de la începutul deceniului al șaptelea, se indigna, se înflăcăra și se interesa nu numai de slujbă, ca acum.

Se așternu o liniște stînjenitoare. Om foarte cumpănit și de aceea mult îndrăgit de ofițeri, secundul rareori reteza vorba cuiva, așa cum făcuse astăzi.

Leontiev tăcu imediat, totuși, parcă rămînînd în pielea amiralului tiran, își păstră expresia provocatoare.

Oricum, Snejkov nu se înșelase. Într-adevăr, la urechile amiralului ajunsese tirada de revoltă a lui Leontiev, acest mare profet în lumea colegilor săi micimani și aspiranți.

VII

OROPSIȚI DE SOARTĂ — astfel se considerau tinerii aspiranți de pe corveta-amiral, deoarece „diavolul ochios" îi supraveghea aproape tot timpul — acum, în urma ordinului transmis prin Ivkov de a se aduna în cabina lui la ora zece dimineața, erau tare abătuți.

Grozavă plăcere !

Din nou „Vanka-Anticristul" (altă poreclă dată amiralului de către spiritualii aspiranți !) îi va plictisi cu cititul. Îi va obliga să asculte ceva dintr-o carte de istorie (probabil cea de Schlosser, pe care o prefera), sau din biografia lui Nelson plină cu descrieri de luptă, sau vreun articol de fond din „Sovremennik", ori „Russkoe slovo", articol ce, dintr-un motiv sau altul, i se va fi părut foarte interesant. Apoi va începe să discute cele citite și să-i examineze ca pe micii școlari, fir-ar al dracului să fie !

S-ar mai putea să-i vină chef, așa dintr-o dată, să recite din Pușkin, Lermontov sau Kolțov. Trebuia să-l asculți cu atenție ; și nu care cumva să izbucnești în rîs, cînd, ajuns la apogeul pasionatei recitări, tuna : „Să izbească mîna cu putere !" și își agita mîna lată, cărnoasă, cu degete groase și boante.

Dar niciodată nu se putea prevedea cum se vor termina lucrurile. Se întîmpla ca, după cea mai pașnică oră de literatură, amiralul să treacă brusc „pe picior de război", să facă praf pe careva și să-l trimită pe crucetă.

Exista o singură latură bună — după părerea domnilor aspiranți și conducători — în aceste ședințe de lectură și conversație ținute de amiral. Anume că „diavolul ochios", cu toată pisălogeala lui, nu era un „zgîrie-brînză", îi trata din belșug, la ceaiul de seară — dacă aceste reuniuni aveau loc seara — cu fursecuri englezești și feluri franzelute nespus de gustoase. Tinerii le înghițeau cu atîta grabă încît Vaska, valetul, își manifesta nemulțumirea că trebuie să execute prea des ordinul amiralului (acel „mai servește !") însă aspiranții apreciau în special cutia enormă, așezată pe masă, plină cu savuroase țigări rusești, din care, deopotrivă în timpul lecturilor serale cît și al celor dinaintea amiezii, puteai să fumezi cît îți poftea inimioara, și desigur, pe gratis.

Bineînțeles, aspiranții (care de multă vreme aveau în subzistență țigări de Manilla) foloseau la maximum prilejul de a se

desfăta din berechetul de tutun aromat al „ochiosului" şi fumau neîncetat, ţigară de la ţigară, de parcă ar fi vrut să se sature cel puţin pe o zi întreagă. La sfîrşitul orelor de lectură, în enorma cutie mai supravieţuiau vreo zece—douăzeci de ţigări, aşa-zise „de ruşine", ceea ce pe Vaska îl înfuria mult mai mult decît devorarea fursecurilor, deoarece acesta fura de la stăpînul său mari cantităţi de ţigări (pentru a le vinde apoi cu preţuri uriaşe). Aspiranţii, prin abuzul lor de tutun în răstimpul lecturilor, îi ştirbeau simţitor fondul de şterpeleală ; de aceea, pe bună dreptate, Vaska se socotea jefuit de ei, pur şi simplu jefuit. Adesea el raporta amiralului că nu-i va ajunge tutunul dacă va mai îngădui ca droaia de aspiranţi să-l consume aşa în neştire, dar de fiecare dată amiralul îl trimitea pe Vaska la dracu, asigurîndu-l că rezerva sa de tutun e îndestulătoare.

— Iar dacă n-o s-ajungă, înseamnă că furi, canalie !

— Mare nevoie am eu de tutunul dumneavoastră, răspundea Vaska, de obicei cu o mutră jignită. Am şi eu rezerva mea, slavă Domnului !... N-am nevoie de a dumneavoastră.

— Bagă de seamă să nu mă laşi fără ţigări ! adăuga cu înţeles amiralul...

În cabina aspiranţilor, cabină nu prea încăpătoare pentru nouă oameni cîţi erau, se făceau presupuneri asupra lecturii cu care îi va plictisi astăzi amiralul. Unii se întrebau dacă nu cumva „îi va lăsa ţuţ", ordonîndu-le să traducă vreun articolaş englezesc. Cît priveşte pe aspirantul Ivkov, acesta selecta roadele muzei sale, versurile în care îl „proslăvea" pe amiral. Alese din numeroasele poezii două întrucîtva mai acceptabile şi se hotărî — conform promisiunii făcute — să i le arate astăzi. „De ce să creadă că m-am speriat de el ? Să le citească !"

Amiralul nu se întorsese în cabină, ci se plimba pe partea din dreapta a punţii (partea de onoare), provocînd astfel roşcovanului miciman Şceglov, intrat de cart de la ora opt, o stare de neplăcere extremă. Şceglov nu era altul decît perfidul miciman — pînă nu demult interpret şi „cicerone" al lui Vladimir Andreevici Snejkov — despre care ne amintim cît de neruşinat se purtase cu acesta, răpindu-i atunci de la masă pe distinsa englezoaică naufragiată.

Tot aici, pe punte, se afla şi comandantul navei „Rezvîi", căpitanul de rangul doi Nikolai Afanasievici Verşinin, un bărbat de vreo patruzeci de ani, brunet, prezentabil şi înalt, cu o figură frumoasă, rumenă, cam „uzată". El privea spre amiral cu acea ostilitate ascunsă, pe care aproape toţi comandanţii de nave o nutresc

față de comandanții de escadră, mai cu seamă cînd navighează sub directa lor supraveghere și, se înțelege, firește, cît de accentuată putea fi antipatia lui față de un comandant atît de nepotolit.

După ce aștepță cîteva minute să vadă dacă nu vor apărea pentru astăzi niscaiva ordine speciale, Nikolai Afanasievici coborî în cabina sa, ordonă vistavoiului să-i aducă ceaiul și, cu expresia omului cam nemulțumit de soartă, se întinse leneș pe divan.

Marinar bun, stăpîn pe meseria lui, îndrăzneț și cu prezență de spirit în momentele critice, Verșinin era însă un comandant „slab", indolent, lipsit de autoritate asupra marinarilor și ofițerilor, cărora în ultimul timp le lăsase prea slobod frîul. Nu purta de grijă corvetei, o comanda mai mult cu numele, dînd totul în sarcina ofițerului secund. Sus, pe punte, apărea rar. Își petrecea cea mai mare parte a timpului stînd tolănit pe divan, cu o carte în mînă. Numai cînd marea era agitată sau cînd se pornea furtuna, Verșinin se lepăda de lene și stătea ceasuri întregi pe punte, privind calm, atent și ager. De îndată ce trecea pericolul, dispărea din nou în cabină, sau intra în salonul ofițerilor, să mai stea de vorbă. Mare cheflîu, îi plăceau escalele lungi în porturile unde putea găsi numeroase distracții și îndeosebi femei drăguțe. În astfel de locuri chefuia continuu și nu mai urca la bord, știind că acolo se află la post secundul Mihail Petrovici. Pe tema petrecerilor formidabile și a aventurilor sale scandaloase se țeseau multe legende, ce-i compromiteau demnitatea de comandant al unei nave militare rusești. În schimb, o puzderie de femei, care de care mai drăguțe, de diferite naționalități, din Cherbourg, Lisabona, Rio de Janeiro, Capetown, Bangkok, Singapore și Hong-Kong, regretau pînă la lacrimi plecările veselului și darnicului căpitan. Evident că ofițerii erau, nu mai puțin decît comandantul, încîntați de aceste escale, iar comandanții lor superiori păreau satisfăcuți de rapoartele în care Verșinin justifica prelungirea staționărilor în porturi prin reparații ale navei ce nu suportau amînare, sau prin nevoia echipajului de „a se răcori" (după expresia marinărească) după o navigație furtunoasă. Mai totdeauna, în rapoartele lui Verșinin, navigațiile erau bîntuite de furtuni.

Sibarit, fire blîndă și veselă, Verșinin nu prea avea scrupule în privința mijloacelor de satisfacere a firii sale generoase, de boier, și, întrucît solda nu-i ajungea, el nu disprețuia „diversele economii" și semna cu nesocotința omului slab notele dubioase ale furnizorilor.

Se înțelege că o dată cu sosirea amiralului, și încă unul atît de neastîmpărat cum era Kornev, „zilele vesele din Aranjuez" se cam duseră. Nikolai Afanasievici devenise mai disciplinat, mai atent, și nu mai considera fiecare port ca pe o Capua. Trebuia să se ocupe mai mult de serviciu, să fie un căpitan activ și să-și însușească lecțiile de morală ale amiralului.

Amiralul și căpitanul, două naturi diametral opuse, nu se simpatizau deloc... Numai pasiunea pentru mare, comună ambilor, îi apropia oarecum. Nu odată amiralul se gîndise cum „să-i facă vînt", sub un motiv plauzibil, lui Verșinin, iar Nikolai Afanasievici, la rîndul său, visa adeseori la acea clipă fericită cînd neastîmpăratul amiral se va muta pe o altă navă din escadră și-l va lăsa măcar un timp să mai răsufle.

VIII

NU TRECUSE NICI UN SFERT de oră de cînd căpitanul se desfăta la ceai, înfulecînd sandvișuri cu felioare subțiri de șuncă. În cabină, intră ca o vijelie subofițerul de cart și raportă :

— Înălțimea-voastră ! Domnul amiral a ordonat să ne punem în derivă !

„Nu te lasă nici să-ți bei ceaiul ! Ce dracu i-a venit așa, deodată, să ne punem în derivă ?" se miră Verșinin. Astfel deranjat de la micul dejun, se grăbi să urce pe puntea de comandă, încheindu-și din mers nasturii de jos ai vestei albe ca neaua.

— De ce în derivă ? îl întrebă încet pe micimanul Șceglov.

— Nu știu, Nikolai Afanasici.

Pe arborele-zburător-antimon, semnalele de întrebare ale lui „Golubcik" deja fîlfîiau. Imediat după ele, prin mișcarea abilă a marinarului cu semnalele, urcară vertiginos în vîrful catargului, înfășurate în mici ghemotoace, fanioanele pestrițe ce însemnau : „puneți-vă în derivă".

În aceeași clipă, micimanul de cart strigă : „Toată lumea sus !" Peste un minut întregul echipaj era sus, iar secundul urca în goană pe puntea de comandă.

Îndată ce semnalul coborî, pe corvetă și pe clipper începu simultan executarea manevrei : se strînseră pînzele de care nu mai era nevoie, vela gabierului mic fu așezată împotriva vîntului, iar vela

gabierului mare — în bătaia lui. După opt minute ambele nave s-au oprit; acum se legănau pe loc în hula oceanului, foarte aproape una de alta.

Amiralul stătea pe dunetă, privind cu binoclul la „Golubcik". Nu departe de amiral, se afla căpitanul de stat-major Arkadi Dmitrievici, care arăta ca întotdeauna elegant și spilcuit în uniforma sa de aghiotant, dar care, de la San Francisco încoace, nu mai mirosea a „Opoponax", ci a „Paciuli", parfum nou ce încă nu ajunsese să provoace nemulțumirea amiralului. Lîngă catarg, în fața registrelor de semnale așezate pe tambuchiu, și în apropierea celor doi marinari cu semnalizarea, stătea, cu ochii ageri ațintiți spre Kornev, adjutantul Verbițki, un tînăr isteț care se adaptase perfect felului de a fi al neastîmpăratului amiral și părea gata oricînd să-și manifeste zelul. Fața lui, ce emana seriozitate și inteligență, încremenise acum într-o expresie de suprem devotament pentru marină și amiral.

Deși îl bestelea mai des decît pe oricare altul — pentru că dăduse Domnul să-l aibă mereu la îndemînă — amiralul îi acorda lui Verbițki o adevărată dragoste părintească, neputînd nici visa că acest tînăr isteț îl va răsplăti mai tîrziu cu o crîncenă lipsă de recunoștință.

— Arkadi Dmitrici ! Ordonă să fie ridicat semnalul că micimanul Petrov de pe „Golubcik" se transferă pe „Rezvîi".

— Unde va avea loc transferul, excelența-voastră ? La Nagasaki ?

— Cine ți-a spus că la Nagasaki ? zbieră amiralul, înfuriat de această întrebare ce i se păru stupidă. Și își pironi asupra „popîndăului de curte" ochii săi bulbucați, parcă zicînd : „Idiot mai ești, mă băiete !"

— Am presupus, excelență...

— Altădată să nu mai presupui ! Transferul va avea loc aici, imediat... Petrov să se mute într-o jumătate de oră !...

— Am înțeles, excelența-voastră, răspunse uluit căpitanul, căci un asemenea transfer, de pe o navă pe alta, în mijlocul oceanului, era ceva ce nu se mai pomenise.

„Nebun de-a binelea !" gîndi „popîndăul de curte". Și, unduindu-și trupul, se îndreptă încetișor spre adjutantul șefului de escadră, ca să-i transmită ordinul amiralului.

Mersul agale al lui Arcadi Dmitrici, atît de impropriu executării unui ordin de serviciu (marinarii execută ordinele de obicei alergînd), l-a scos din sărite pe neastîmpăratul amiral. A fost ultima

picătură în cupa antipatiei sale pentru căpitanul de stat-major, a cărui întreagă înfăţişare subţire şi sclivisită i se păru în acest moment insultătoare la culme faţă de noţiunea de marinar.

— Ce...

Se reţinu de a pronunţa acel epitet de genul feminin, foarte puţin măgulitor, şi strigă ca muşcat de şarpe :

— Arkadi Dmitrici ! Pe navele militare nu se merge tîrîş ca o broască ţestoasă, ci se aleargă !...

Ofiţerul se smuci ca un cal strîns în pinteni.

Ordinul de transfer dat de amiral a uimit şi pe căpitan, şi pe toţi ofiţerii care nu mai navigaseră cu el.

Iar Nikolai Afanasievici, luat de la micul dejun, se întreba intrigat ce rost are să mai fie mutat pe „Rezvîi" încă un ofiţer, cînd şi aşa sînt destui ?

Secundul răspunse prompt :

— De la noi va fi mutat cineva... Probabil că deocamdată nu s-a hotărît cine... Priveşte-l ! Se gîndeşte ! observă Mihail Petrovici, cu o căutătură furişă spre amiral.

Într-adevăr, amiralul umbla pe punte îngîndurat.

În sfîrşit, rezolvînd probabil chestiunea care-l preocupa, îl chemă pe căpitan şi-i spuse :

— Locotenentul Nikolaev se transferă pe „Golubcik"... Te rog ordonă-i ca peste o jumătate de oră să aibă lucrurile strînse şi să fie gata de plecare cînd va veni barcazul de la „Golubcik".

— Am înţeles ! răspunse căpitanul.

— Mai ordonă ca, în timp ce rămînem în derivă, echipajul să facă o baie în ocean ! adăugă amiralul. Verbiţki ! transmite semnalul : Echipajul de pe „Golubcik" să facă baie !

În clipa cînd micul locotenent cu mustaţă neagră află că va fi transferat, rămase foarte prost impresionat, şi în ciuda filozoficei sale nepăsări faţă de frecuşurile amiralului, îl înjură în gînd, într-un mod care nu cadra cu regulamentul de disciplină militară.

Cum să nu-l înjure ? În loc de perspectiva de a naviga spre Sydney şi Melbourne — oraşe ce i-ar fi oferit toate plăcerile şi distracţiile — urma să navigheze acum spre Noua Caledonie ! Fir-ai să fii, „diavol ochios" ! Dar mai important era faptul că, navigînd în al doilea an pe „Rezvîi", se obişnuise şi cu bunul conte de Monte Cristo (cum i se spunea adeseori, pe „Rezvîi", căpitanului Nikolai Afanasievici) şi cu simpaticul secund, şi cu camarazii, şi cu cabina, şi cu Vorsunka, vistavoiul său... Şi aşa, deodată... Dar, necăjit sau nu, trebuia să-i dea zor cu bagajul.

Prin urmare, marinarul, a cărui soartă fusese atît de neașteptat schimbată de neastîmpăratul amiral, alergă într-un suflet pînă jos, în cabina sa cu care se obișnuise și în care toate erau atît de bine și de comod rînduite, și începu, cu ajutorul vistavoiului Vorsunka, să-și strîngă lucrurile într-o viteză extraordinară, ca un om surprins de incendiu. Cizmele zburau împreună cu vazele japoneze, mundirul cu periile de cizme și numeroasele fotografii ale unei blonde dolofane și drăguțe, logodnică sau verișoară (secretul locotenentului), împreună cu rufele purtate... Nu era timp să le ordonezi. Era astfel nevoit să profaneze sentimentele cele mai sfinte (Iartă-mă, Niutocika !")... N-avea decît o jumătate de oră la îndemînă („blestematul de țicnit !"). Trebuia să mai rezolve și alte chestiuni : să ia de la ofițerul cu administrația solda pe o lună și restul de subsistență, să restituie ofițerului șef de artilerie patruzeci de dolari datorie și să primească — deși se îndoia că-i va primi — zece dolari de la un aspirant... În fine, mai avea să-și ia rămas bun de la camarazi.

— Dă-i zor, dă-i zor, Vorsunka !...

— Sperioasă cestie, înălțimea-voastră ! spunea vistavoiul, neștiind ce să facă cu un evantai elegant din pene, cu care Niutocika ar fi trebuit să-și facă vînt la Cercul ofițerilor din Kronștadt.

— Învelește-l în hîrtie sau... ai dreptate, unde dracu să-l punem ?... Așază-l în tricorn...

— Nu cumva să se vatăme cestia asta... E tare finuță, înălțimea-voastră.

— Dacă-i așa, învelește-l în plapumă, Vorsunka... Îmi pare rău că mă despart de tine, frățioare...

— Și mie îmi pare rău, înălțimea-voastră... Har Domnului, am dus-o bine cu dumneavoastră... Niciodată nu m-ați obijduit...

— Și tu m-ai servit bine.... Uite, ia haina asta... ia și cizmele-astea vechi.. Fir-ai să fii, Vanka-Anticristule ! Pipernița dracului !

— Vă mulțumesc din inimă, înălțimea-voastră ! spuse vistavoiul, gîndind : „Ia te uită ce-l blagoslovește pe amiral !"

— Ești un norocos, Vasili Vasilievici, spuse Snejkov, oprindu-se în pragul cabinei.

— Vă mulțumesc din inimă, grozav noroc ! Vă îndreptați cu toții spre Australia, iar eu...

— În schimb, gîndește-te : nu-l vei mai vedea pe amiral... Numai pentru fericirea asta, aș da toate Australiile... Pe-onoarea mea !...

— Trebuie să vă tratați de nervi, Vladimir Andreici...

— Dumitale îți vine să rîzi, dar să știi că am și început să iau bromură. Cum îl aud că începe să urle...

— Febris gastrica ?

— Chiar ăsta e termenul... Cu cea mai mare plăcere aș face schimb cu dumneata.

— Duceți-vă la amiral... Rugați-l...

— Parcă e posibil ! oftă Snejkov.

— Aia e ! Că e imposibil... Cine-ar îndrăzni să-i spună așa ceva ?... Monte Cristo al nostru nu e în grațiile lui... Ești gata, mă Vorsunka ?...

— Într-o clipă, înălțimea-voastră.

— Rămîneți cu bine, Vladimir Andreici... Îmi pare rău că mă despart de toți cei din careul ofițerilor.

Cei doi locotenenți se îmbrățișară și se sărutară de trei ori.

Locotenentul transferat dădu fuga să-și ia rămas bun de la ceilalți.

În timpul tuturor pregătirilor, echipajul făcea baie.

În apă fusese lansată o pînză mare, legată de bord cu parîme prin cele patru colțuri ale ei. În acest sac enorm se bălăceau zglobii trupurile goale, muschiuloase, ale marinarilor, bronzați pe față, ceafă și brațe. Părăsirea sacului era strict oprită, de frica monstruoșilor rechini.

Marinarii erau foarte mulțumiți de această baie neprevăzută, mult mai plăcută decît stropitul zilnic cu furtunul, și din corpurile îngrămădite în sac răsunau glume și rîsete... Dar băieții găseau că apa e prea caldă și nu-i răcorește ca cea din lacurile și rîurile rusești. Li se spusese că baia vine din inițiativa amiralului. Îl lăudau. Nimic de zis, îi poartă de grijă marinarului. Pe domnii ofițeri îi freacă, îi mustruluiește, iar pe marinar îl miluiește. Și e fără ifose. Se vede cît de colo că nu-i e silă de omul de rînd...

— Hai, băieți, afară ! Basta cu baia ! strigă șeful de echipaj, potrivit ordinului primit de la cart.

Marinarii, unul după altul, ieșeau din mare pe scăriță și, ajungînd pe punte, se scuturau ca niște rațe și alergau într-un suflet spre teugă să se îmbrace.

Amiralul începuse să dea semne de nerăbdare : se uita cînd la ceas, cînd la cei de pe clipper, să vadă dacă lansează barcazul. „Tare se mai foiesc... Mult îi trebuie unui miciman să-și strîngă lucrurile ?... Oare nu acesta era motivul schimbării ofițerilor, ca să-i obișnuiască să fie gata oricînd ? Fel de fel de întîmplări pot

surveni pe mare, îndeosebi în timp de război... Lasă-i să se obişnuiască..." Să înveţe că piedici nu există, nici în mijlocul oceanului..."

— Mihail Petrovici, se adresă el, trecînd pe punţea de comandă, ofiţerului secund.

— Ordonaţi, Ivan Andreici !

— Ce, micimanii au acum cufere întregi de lucruri ? De ce nu vine Petrov ?... Ce crezi ?

— N-a trecut încă jumătatea de oră, Ivan Andreici.

— Cînd comandantul meu suprem mi-a ordonat, în perioada campaniei din Crimeea, să plec la Dunăre, în douăzeci de minute mă şi aflam în căruţă. Iar dumneata îi dai cu jumătatea de oră... Unui miciman, ca să se mute de pe o navă pe alta, îi trebuie o jumătate de oră ?...

— Chiar dumneavoastră aţi stabilit termenul, excelenţă !

— Bine, am stabilit, dar un ofiţer brav... Şi, dacă în timpul unei lupte... înţelegi dumneata... tot o jumătate de oră ?

Neînzestrat cu darul exprimării, amiralul îşi căuta adesea cuvintele... Iar cînd era pornit, se cam bîlbîia...

— În timpul unei lupte nu e nevoie să cari după tine boarfele, Ivan Andreici...

— Ce bagaj are un miciman ? Vorbeşti aiurea, Mihail Petrovici !

Şi, deşi amiralul avea o deosebită simpatie pentru ofiţerul secund (cum se cuvenea acestui admirabil marinar), îi întoarse brusc spatele. Apoi, de nerăbdare, începu să-şi pocnească degetele şi să-şi strîngă pumnii.

Dar iată că tocmai se desprinsese, de la bordul lui „Golubcik", barcazul, care înainta spre corvetă, dispărînd printre valurile imense ale oceanului, sau săltînd pe ele.

Chipul amiralului se înseninã. Barcazul gonea semeţ, cu pînzele perfect întinse.

„De ce naiba, zi de zi, se agită atît ? De ce nu ne-o fi lăsînd pe toţi în pace ? se gîndea Nikolai Afanasievici, obligat să rămînă sus, în loc să coboare şi să-şi continue masa întreruptă. Doar are o carieră strălucită, e foarte bine văzut, a ajuns ceea ce se poate ajunge la vîrsta lui, n-are decît să-şi comande liniştit escadra şi totuşi... îşi bagă nasul peste tot, mută, nu se ştie de ce, în plin ocean, pe ofiţeri, se ceartă cu mai-marii, îi pisălogeşte pe aspiranţi... Ce i-o fi lipsind ?"

Așa cugeta sibaritul Nikolai Afanasievici, așteptînd încordat să se isprăvească odată acest tărăboi, ca să-și poată bea în tihnă ceaiul, așa cum îi stă bine unui om de treabă.

Barcazul acostă de bord. Micimanul Petrov, cu o figură nicidecum încîntată, se prezentă căpitanului.

— Sînt foarte fericit că vom lucra împreună ! îl întîmpină amical căpitanul.

— Dumneata, domnule Petrov, ai mers minunat cu barcazul... Bună ziua... zise amiralul și îi întinse mîna. Nu înțeleg însă de ce ai zăbovit atîta cu pregătirile ?... N-ai vrut probabil să te muți pe „Rezvîi" ? glumi el.

„N-am vrut deloc !" grăi mutra acră a micimanului.

— Am impresia, excelența-voastră, că am terminat pregătirile destul de repede...

— Impresia mea este că prea ai lungit-o, îi replică aspru amiralul.

Micimanul se cam descumpăni.

— Sper că îți vei face la fel de bine serviciul pe „Rezvîi" ca și pe „Golubcik"... Comandantul mi-a dat referințe bune despre dumneata... Vom fi deci prieteni ! se grăbi să-l încurajeze puțin pe stînjenitul micimanamiralul, care mai adineauri îl apostrofase... Poți pleca.

Cînd micul locotenent se prezentă să-l salute la plecare pe amiral, acesta îi spuse :

— Să nu crezi că te transfer pentru vreun motiv oarecare. Nu e nici unul. Te socot un ofițer bun... Îți va fi de folos navigația pe o navă militară-model ca „Golubcik"... Domnul să te aibă în pază, Vasili Vasilievici !...

Amiralul îi strînse puternic mîna.

După un sfert de oră, amîndouă navele ieșiră din derivă și, ridicînd toate pînzele, reîncepură să alerge cu zece noduri pe oră.

Ajutoarele de cartnici primiseră ordinul să coboare. Căpitanul, în sfîrșit, plecă în cabina lui, unde putu să se dedice micului dejun.

De asemenea, amiralul se retrase în cabină. După o jumătate de oră, îl trimise pe Vaska să poftească pe domnii aspiranți și conducători.

Din nenorocire, nu uitase !

Băieții credeau că o să scape, nădăjduind că amiralul, după „deriva cu surprize" de astăzi, va uita de invitația „poruncită" (se întîmpla uneori să mai uite ; atunci, bineînțelse, ei nu-i rea-

minteau). Aşadar, sperau că vor fi astăzi scutiţi de conversaţie. Cînd colo, iată-l pe Vaska apărînd cu mutra lui impertinentă. În mînă cu şapca roşie, de jocheu, rînjea, ticălosul, vorbindu-le pe tonul cel mai degajat :

— Nu binevoiţi, domnilor, să poftiţi la amiral ? Vă roagă cu lacrimi în ochi. Arde de nerăbdare să vă vadă !

Aspiranţii n-aveau încotro. Avînd grijă să precizeze care erau cele două „victime" ale zilei (de „victimă" se făcea cu rîndul), adică cei care trebuiau să stea în imediata apropiere a lui Kornev, de o parte şi de alta, expuşi astfel la o examinare mult mai serioasă decît ceilalţi, îşi aranjară uniformele şi părul ca să arate oarecum cuviincioşi şi, punîndu-şi în gînd să fie de data asta necruţători cu ţigările amiralului, porniră.

Strînşi unul într-altul, cu „victimele" în avangardă, traversară puntea fără prea mare grabă. Pînă adineauri senini şi radioşi, tinerii păreau acum nişte şcolari năpăstuiţi, pe care-i aştepta la examen cel mai aprig învăţător.

Ivkov însă avea o figură hotărîtă şi vitează. Pipăindu-şi buzunarul surtucului său de lustrină, unde avea cîteva stihuri demascatoare pe care urma să le prezinte amiralului, el se închipuia ori marchizul de Posa în faţa lui Filip ori ambasadorul cneazului Kurbski în faţa lui Ivan cel Groaznic...

IX

— SÎNT FOARTE BUCUROS să vă văd... A-ă-ă-ă, foarte bucuros. Domnilor, vă rog să luaţi loc ! spuse amiralul cu un glas amical — şi căutîndu-şi vorbele ca de obicei — celor cîţiva tineri de şaisprezece pînă la douăzeci de ani, cînd aceştia intrară grămadă în cabina lui.

Judecînd după expresia neobişnuită de gravă, plină de tensiune, a feţelor lor bronzate, tinereşti, imberbe sau cu barbişoane şi mustăţi ce abia-abia mijeau, musafirii nu păreau defel încîntaţi să dea cu ochii de amfitrion şi, aşezîndu-şi chipiile pe divanul de lîngă intrarea în cabină, se tot foiau.

— Ce tot vă foiţi atîta ? Vă rog luaţi loc ! strigă amiralul, cu un accent de nerăbdare în voce.

Desigur că aspiranții nu s-au lăsat invitați a doua oară. S-au repezit ca niște mînji îmboldiți și s-au așezat repede în jurul mesei rotunde, pe care erau prezente cîteva cărți, reviste și cutia mare, de culoare verzuie, plină cu țigări ademenitoare. „Victimele" ocupară locurile de rigoare, flancîndu-l pe amiral.

Se așternu o liniște mormîntală.

Amiralul își plimba privirea drăgăstoasă spre „tinerii lui prieteni" și părea nițel mirat : de ce nu s-or fi simțind și ei în largul lor, cum se simțea el în această minunată dimineață. Asta nu-i plăcu.

Toți acești adolescenți, veseli și gălăgioși de obicei, așa cum sînt tinerii în zorii vieții, plini de speranțe, acum ședeau speriați și smeriți, semănînd cu niște șoricei vioi și poznași care s-au trezit deodată dinaintea unui motan îngrozitor.

E adevărat, ochii mari, negri și strălucitori ai lui Kornev îi priveau cu blîndețe, fără să ascundă vreun gînd rău. Dar... cine știe ?

Numai Ivkov, liberal notoriu, și bunul lui prieten Podokonnikov, conductor de navigație, un tînăr foarte simpatic, și foarte blajin care, după ce citise pe nerăsuflate, la San Francisco, *Părinți și copii,* începuse să-l imite pe Bazarov, devenise pasionat numai de științele naturale și hotărîse ca, odată cu terminarea navigației, să intre la Academia medico-chirurgicală, încît mereu îl ruga pe medicul navei să-i țină cîteva prelegeri de fiziologie și anatomie (materii pe care, de bună seamă, medicul le uitase de-a binelea) — ei bine, numai acești doi tineri aveau o atitudine dezinvoltă (cum că lor nu le e teamă de diavolul ochios) și aruncau, din cînd în cînd, colegilor deloc curajoși ocheade discret-ironice, părînd să zică :

— De ce tremurați de frică ? E cu totul nedemn de un cetățean liber !

„Voi, robi umili ai crudului tiran !" îi trecu deodată prin minte lui Ivkov, aflat probabil sub influența muzei inspiratoare care-i trezea sentimentele de cetățean. El era gata — dacă va fi nevoie — chiar să sufere pentru stihul său biciuitor și demascator. Această chemare plină de efect, ce-i trecuse prin minte sub influența unor versuri de Victor Hugo, recent citite, deși îi leza simțul artistic prin tonul său fals — îndeosebi la vederea cutiei de țigări de pe ospitaliera masă a „crudului tiran", pe care îl iubeau și marinarii (cum și-a amintit involuntar Ivanov), îl îmboldi pe tînărul poet să înceapă o nouă creație civică.

Şi, lăsîndu-se pradă acestei chemări poetice, începu să compună în gînd următoarele strofe, nu lipsite — după „modesta" lui părere — de o oarecare expresivitate :

O, robi umili ai crudului tiran,
Voi, inimi de iepuri ce nu cunoaşteţi decît frica,
Treziţi-vă cît mai e timp
Şi doborîţi-l pe jalnicul tiran
Aşa cum, pe timpul lui,
A fost doborît Perun !

Compunînd aceste rînduri, Ivkov, ca de obicei cînd era cuprins de extaz poetic, îşi încrunta fruntea şi, fără să-şi dea seama, făcea nişte grimase oribile care însemnau că e în chinurile facerii.

„Crudul tiran", observînd suferinţa de pe faţa lui, îl întrebă compătimitor şi deosebit de prietenos :

— Ce-i cu dumneata, Ivkov ?... Nu te simţi bine ?... Arăţi de parcă te-ar durea burta. Du-te repede la doctor...

Astfel Ivkov fu părăsit imediat de elanul liric şi răspunse amiralului pe un ton sec, încercînd să mascheze sentimentul său de poet jignit :

— Sînt absolut sănătos, excelenţa-voastră...

După care a încetat să compună versuri în prezenţa amiralului.

Iar Podokonnikov, în tendinţa lui de a semăna cu orice preţ cu Bazarov şi de a nu recunoaşte nimic în afară de ştiinţele naturale, merse şi mai departe şi asta nu în domeniul gîndirii, ci în sfera faptelor. Socotind că a sta pe scaun aşa cum stă toată lumea nu se prea potriveşte cu Bazarov, se lăsă prea mult pe spetează scaunului stînd picior peste picior, într-o poză nefirească şi de loc comodă, în schimb — o poză demonstrativă a unui om care hotărîse definitiv că după el poate veni şi potopul şi că în prezent nu-i pasă de nimic, fiind foarte mulţumit că nu se jenează să semene cu Bazarov, chiar şi în prezenţa amiralului.

Dar, vai ! triumful interior al tînărului Bazarov nu a durat decît cîteva clipe, aşa că nimeni dintre colegii lui n-apucă să observe şi să se uimească de curajul atît de mare al lui Podokonnikov.

O privire întîmplătoare a amiralului care lunecă pe silueta aspirantului, nelipsită de o anumită compătimire faţă de poziţia incomodă în care stătea, i-a tăiat curajul tînărului sfios, l-a obligat să lase imediat piciorul jos, să ia o poziţie mai firească şi în acelaşi timp să roşească pînă la rădăcina părului său roşu, de

ruşine şi de ciudă pentru frica în faţa acestui „tată retrograd" şi „laşitatea sa care-l face de ruşine".

Vai ce laş era şi cît mai avea pînă să ajungă ca Bazarov ! Neapărat trebuie să studieze ştiinţele naturale ! Şi ce porc e doctorul ăsta Arseni Ivanovici ! Probabil că n-are nici un chef să-l iniţieze în fiziologie şi anatomie, şi pretextează că e ocupat. În realitate trîndăveşte toată ziua şi nu face altceva decît să joace şah sau să spună anecdote tîmpite.

— De ce nu fumaţi, domnilor ? Vă rog, serviţi-vă, fumaţi... Ţigările sînt la dispoziţia dumneavoastră, îi invita amiralul cu obişnuita-i ospitalitate.

În timp ce rostea aceste cuvinte, oferea musafirilor, cu amabilitate, cutia. Deodată o scutură şi, după ce privi înlăuntrul ei, urlă furios :

— Vaska !

Urletul fusese metalic şi pătrunzător ca atunci cînd amiralul, bîntuind pe punte, „îi făcea praf" pe subalterni. Tresăriră. „Victimelor" cît pe-aci să le plesnească timpanele (cel puţin aşa au afirmat mai tîrziu).

— Vaska ! Dobitocule !

După o secundă-două, intră valvîrtej Vaska, dar de data aceasta nu mai era în cămaşă de stambă, tîrligi şi fără ciorapi, ci avea ţinuta de „extremă eleganţă" a unui adevărat camerier în slujba unui amiral, ţinută de care se ocupa îndelung, cu minuţiozitate, şi pe care o arbora întotdeauna după ridicarea pavilionului, epatîndu-i pe pisari şi pe vistavoi. Era gătit cu un surtuc de lustrină neagră, făcut dintr-unul vechi al amiralului, cămaşă şi plastron albe, guler înalt, cravată albastră, în care strălucea un ac cu ametist în formă de inimioară. Peste vestă avea un ceas cu lanţ gros de argint, şi ornat cu cîteva breloquri. Ca încălţăminte, purta ghete cu „scîrţ". Părul lui buclat, cu cărare la mijloc, lucea şi mirosea, fiind pomădat din abundenţă.

Din precauţie, se oprise încremenit la cîţiva paşi de amiral, pentru cazul unei explozii neaşteptate. Aplecîndu-şi înainte corpul — nu fără graţie de lacheu — îşi îndoi puţin mîinile, cu degete roşii, ce ieşeau din manşetele largi, prinse în butoni scînteietori. Pe faţa lui cu obraji aprinşi, buze groase, întredeschise, ce lăsau să se vadă dinţii strălucind, şi ochi şmecheri, vicleni se putea citi acum expresia prefăcută de uluire şi de maximă spaimă.

— Ce-i asta îl întrebă amiralul, pironindu-l pe Vaska şi scuturînd cutia.

— Ţigări ! răspunse Vaska pe un ton intenţionat naiv şi făcînd o mutră tîmpă.

— Tîmpitule ! Priveşte ! spuse amiralul şi zvîrli jos cutia din care se rostogoliră vreo zece ţigări.

— Scuzaţi-mă, n-am băgat de seamă.

— Să bagi de seamă cînd îţi ordon... Imediat să aduci o cutie întreagă !

— 'ţeles !

După ce Vaska dispăru, amiralul, devenind din nou vesel, zîmbi şi se adresă musafirilor :

— Aţi văzut ce canalie ? A vrut să vă lase azi fără ţigări !... Aşteaptă, Podokonnikov, nu aprinde... Vine Vaska îndată cu ţigările...

— Am să-mi aprind, excelenţa-voastră, o ţigară de foi, dacă-mi permiteţi, zise tînărul, hotărît să fumeze ca şi Bazarov numai ţigări de foi.

— Nu ştiu ce plăcere ţi-o fi făcînd porcăria asta, mai ales cînd ţi se oferă nişte ţigări bune...

— În general, prefer ţigările de foi, excelenţă ! perseveră curajos Podokonnikov.

— Preferi ? Spune-mi te rog, dragă prietene, cînd ai avut vreme pentru a te deprinde să le preferi ? Eu, cînd am terminat şcoala, şi eram la fel de tînăr ca dumneata, nu ştiam să prefer nimic... Se întîmpla, miciman fiind şi zăbovind la ecuator, să fumez pînă şi mahorcă... Iar dumneata preferi ţigări de foi... Ei, Vaska ! Adu cutia cu ţigări de foi... Ale mele măcar sînt de calitate bună... Deşi... degeaba, că tot nu te pricepi la tutun... Hai zău, fumează ţigări... Te sfătuiesc, Podokonnikov.

Amiralul insista atît de mult încît Podokonnikov, ruşinat, se grăbi să aprindă o ţigară. Probabil gestul l-a satisfăcut pe Kornev, care considera că toată lumea trebuie să aibă aceleaşi gusturi ca el.

Aproape toţi musafirii îşi aprinseseră ţigările şi le savurau aroma.

— Nu-i aşa, dragă amice, că ţigările astea sînt mai bune decît orice ţigară de foi ? se adresă el din nou tînărului navigator, care se simţea fericit că între timp încetase a mai fi obiectul de atenţie al amiralului...

— După părerea mea, excelenţa-voastră... şi ţigările de foi...

— Pe dracu, te pricepi dumneata la ţigări de foi, Podokonnikov ! îl întrerupse amiralul, enervîndu-se de pasiunea total inexplicabilă a acestui tinerel pentru ţigările de foi. „Ţigări de foi,

țigări de foi !" În primul rînd să cunoști, dragă prietene, lucrurile despre care vorbești... Mai zăbovește în slujbă, mai cutreieră mările, mai învață să fumezi țigări, și pe urmă să vorbești. Ia te uită la el, fumează porcării și preferă țigări de foi... Va să zică, ce-am citit ultima dată, domnilor ? schimbă brusc discuția amiralul, luînd de pe masă *Istoria secolului al XVIII-lea* de Schlosser.

— Despre Franța... pe timpul cînd Napoleon era consul, excelența-voastră, rosti una dintre „victime", cu o voce tinerească de bas, care voia să pară cît mai profundă.

Acest aspirant era un băiat scund (de aceea i se și spunea unchiu Cernomor) și nu prea arătos. Avea o figură lătăreață, cu o expresie deloc grăitoare despre inteligență, în pofida frunții sale înalte, și moțăia mai totdeauna în timpul lecturilor. Norocul lui, astăzi, a fost că amiralul nu l-a întrebat nimic mai mult în legătură cu ce se citise lecția trecută.

Kornev își plimbă privirea peste toți cei prezenți și, nemulțumit poate de mina lor apatică, începu să piardă din buna sa dispoziție. Cum adică ? Îi adună pe acești „băiețandri", își omoară timpul cu ei ca să le lărgească orizontul, să le trezească interesul pentru cunoștințe, să le sădească în inimi spiritul de bravi marinari, iar ei... nu prețuiesc nimic din toate astea și stau ca niște curci plouate !

Și, în loc să înceapă lectura, amiralul izbucni pe neașteptate :

— Trebuie să vă spun, prieteni, că sînteți niște nesimțiți...

„Prietenii" își îndreptară pe cît posibil atitudinea în care se aflau.

— Da, niște nesimțiți... Oare oamenii bine crescuți se lasă așteptați ? Ce părere aveți ?

Bineînțeles că toți cei prezenți „nu aveau nici o părere". Dar, în sinea lor, își ziceau că diavolul ochios, care, probabil, fusese „înțepat" de o muscă, nici el nu e chiar un om bine crescut.

— Așa procedează numai...

Pesemne abținîndu-se să folosească un epitet ce ar fi caracterizat mai clar pe oamenii prost crescuți, amiralul se întrerupse o secundă. Apoi continuă :

— Numai cine n-are habar de bunele maniere... Să țineți minte. Și altădată să nu vă mai purtați ca niște porci, le-o trînti Kornev, de data asta nelipsindu-se de exprimarea „metaforică". Și zvîcni dintr-un umăr. De ce n-ați venit la timp și m-ați obligat să trimit pe Vaska după voi ? Doar îi spusesem limpede lui Ivkov să veniți la ora zece... Sper că Ivkov v-a transmis ordinul meu...

Ivkov dorea să facă pe martirul cu „fruntea încununată de spini" și să stea vreo două ceasuri pe crucetă. Deschisese deja gura pentru a lua vina asupră-i, adică de a declara că uitase să transmită ordinul. Dar unchiu Cernomor apucă să raporteze conștiincios, cu vocea lui de bas juvenil, cum că Ivkov transmisese ordinul. Revoltat că i-a încurcat planul, Ivkov spuse în gînd : „idiotul !"

— Așadar, cum de-ați îndrăznit să nu dați ascultare amiralului ? Hm ?

În ciuda aparențelor, barometrul bunei dispoziții a lui Kornev nu scăzuse mult. Un răspuns cu o motivare cît de cît plauzibilă l-ar fi mulțumit pe amiral — iată ce aștepta.

„Victimele" erau obligate, conform obiceiului consacrat, să răspundă nu numai la întrebările directe, ci și la cele pe care amiralul le punea „impersonal", întregului colectiv. „Victimele" de azi tăceau perseverent, negăsind minciuna potrivită. Plăcuta sarcină fu asumată de micul aspirant Poprigopulo, un băiat negricios ca un gîndac, iute la minte și „mieros" — „urmașul împăraților elini" sau prescurtat „urmașul", așa cum îl porecliseră camarazii pe tînărul grec, care făcuse odată imprudența de a-și mărturisi arborele genealogic.

Privind respectuos și admirativ spre amiral — cu ochii săi mari ca niște prune, și lucioși — Poprigopulo spuse cu un glas insinuant, subțirel, un pic sîsîit, și cu o anevoioasă pronunție a dentalelor :

— Am fi putut să plecăm, excelență, chiar în clipa în care ați binevoit să trimiteți după noi... Dar ceasul din cabina aspiranților rămîne în urmă, excelența-voastră... Trebuie să-l îndreptăm... Întîrzie cu zece minute...

Amiralul privi pieziș pe „urmașul împăraților elini" și zîmbi semnificativ. Poate că justificarea cu ceasul i se păruse neghioabă, poate că nu mai avea chef să-i dojenească pe „tinerii săi prieteni", în orice caz, se domoli deodată :

— Pe viitor să vă verificați ceasurile, domnilor... Acum, hai să citim.... Vă rog fiți atenți !

Dar, deschizînd cartea, mai adăugă :

— Un ofițer de marină trebuie să fie un om instruit și să se intereseze de toate... Numai așa se poate face meseria, mai cu cap. Iar voi .. binevoiți să întîrziați și tot voi sînteți nemulțumiți că mă ocup de voi !

— Vai, excelența-voastră... Din contra, sîntem foarte mulțumiți, spuse „urmașul".

Amiralul începu să citească un capitol din Schlosser. Citea bine, cu sentiment și nuanțe, scoțînd în evidență tot ce considera necesar. Unii ascultau cu atenție. Alții se prefăceau că ascultă, fumau fără încetare și sperau că lecția o să se termine curînd.

— Da, prieteni, comentă amiralul, întrerupîndu-și lectura și pironindu-și ochii asupra primului auditor care-i veni la-ndemînă... Un om genial era Napoleon... Neamțul ăsta de Schlosser nu-l prea înțelege... Să-l citiți pe Thièrs...

Tare îi venea lui Ivkov să afirme că, de fapt, Napoleon a fost un mare ticălos, nimic altceva, care, după ce a sugrumat republica, a devenit un tiran. Dar, prudent, hotărî să se abțină. Tot n-ar fi izbutit să-l convingă pe „ochios". El însă știa ce știa. Și Leontiev e de aceeași părere că Napoleon a fost un ticălos, deși un om mare... Și Podokonnikov gîndește la fel...

— Într-adevăr, a fost un geniu, dar nu s-a priceput să-și creeze o flotă... Totdeauna englezii i-au bătut pe francuji pe mare... Să luăm, de exemplu, bătălia de la Abukir. Dumneavoastră, bineînțeles, nu cunoașteți această bătălie... Iată, Ivkov, de exemplu, scrie versuri, citește fel de fel de prostii... diverse romane... și nici el nu cunoaște bătălia de la Abukir !

Apoi amiralul începu să povestească bătălia de la Abukir. Trebuie să recunoaștem că povestea atît de sugestiv, în culori atît de vii și pregnante, încît — cu toată lipsa lui de cursivitate oratorică — reuși să înfățișeze întreg tabloul bătăliei. Chiar cei mai neatenți auditori se treziseră din picoteală și ascultau cu interes.

— De ce credeți că francujii au mîncat bătaie la Abukir, deși escadra lor nu era deloc mai slabă decît a englezilor, iar marinarii francuji nu erau nici ei mai puțin curajoși decît cei englezi ? De ce în toate luptele pe mare francujii au fost bătuți ?

Deoarece nici unul dintre auditori nu răspunse, neriscînd să fie apostrofat pentru vreun răspuns nepotrivit, amiralul, după o pauză, răspunse el :

— Pentru că, pe atunci, la francuji, miniștrii de marină erau niște tîmpiți, iar amiralii niște boi... Se gîndeau la carieră, nu la flotă, și-l minteau pe Napoleon... Marinarii francuji n-aveau o pregătire serioasă, n-aveau școala și nici spiritul acela marinăresc care se capătă în multe navigații... Să țineți minte acest lucru, domnilor !... Fără școală bună, fără navigații multe, care te-nvață să fii întotdeauna gata de luptă, nu se pot obține victorii !

După ce trase această concluzie-povață, amiralul reluă lectura.

Contrar obiceiului, astăzi nu se întrerupea des și nu făcea digresiuni istorisind tot felul de episoade din serviciul său de pe Marea Neagră. După o oră și jumătate, închise cartea și spuse :

— Pentru astăzi ajunge...

I-a scutit și de examinare. Toată lumea aștepta cu nerăbdare cuvintele „puteți pleca". Dar se vedea bine că amiralul avea chef să mai stea de vorbă cu tinerii săi prieteni.

— Azi am transferat doi ofițeri de pe o navă pe alta, chiar în mijlocul oceanului. Ce părere aveți despre asta ?

Toți „tinerii prieteni" credeau că o făcuse numai de „diavol ochios" și de „pipernița dracului" ce era. Putea exista alt motiv ?

Cum nimeni n-avea curajul să-și exprime această opinie, tăcerea se prelungi. Amiralul se pare că înțelese ce gîndeau „tinerii lui prieteni" și urmă :

— Bineînțeles că părerea dumneavoastră ar suna cam așa : amiralul a avut o fantezie și a dat ordinul respectiv... Ei bine, nu, dragii mei prieteni ! Am făcut-o ca să înțelegeți cu toții, pe un exemplu viu, că fiecare trebuie să fie întotdeauna pregătit pentru orice, ca în timp de război... Și știți ce am să vă mai spun ?...

Dar în clipa în care amiralul se pregătea să le mai spună ceva, prin tambuchiul deschis al cabinei sale se auzi nefiresc de puternic strigătul alarmant al ofițerului de cart :

— Liberați funiga gabierului mare ! Velele pe strîngător ! Banda dreaptă !

Glasul ce dăduse comanda părea al unui vinovat.

Imediat apoi, în cabina amiralului intră vertiginos aspirantul de cart și raportă :

— Rafală la bordul subvînt !

Amiralul își luă chipiul, se repezi sus și îi strigă lui Vaska să închidă hublourile.

Mulțumiți că rafala de vînt curmase tocmai la timp conversația, aspiranții ieșiră într-un suflet din cabină. Ei nu bănuiau că rafala avea să fie începutul acelui „uragan" al amiralului, pe care nu-l vor uita cît vor trăi.

X

CA UN VRĂJMAŞ FEROCE, o rafală năpraznică de vînt, însoţită de o ploaie torenţială, s-a năpustit asupra micii corvete-amiral, lungă de două sute treizeci de picioare şi cu trei catarge. Învăluind-o din toate părţile cu o ceaţă de culoarea amurgului, o prăvăli pe o latură, pînă foarte aproape de apă şi, parcă în batjocură, începu s-o fugărească într-o viteză ameţitoare.

Scîrţîind şi tremurînd din tot trupul, corveta înclinată la limită mătura cu bordul „de subvînt" suprafaţa înspumată a oceanului. E aici, înfiorător de aproape, acest misterios ocean ce te-mpresoară cu uriaşele lui creste cărunte. Ţevile tunurilor se bălăceau în apă, puntea se prăvălea ameţitor.

Vuietul vîntului, urletul lui în arboradă şi în parîmele ce se umflau şi se zbăteau şi zgomotul ploii dezlănţuite se contopeau într-un concert diabolic, care te înfiora.

Tinerii, neexperimentaţii marinari treceau prin momente de groază. Părea că mica navă se va apleca şi mai mult. Toţi aşteptau ca din clipă în clipă să fie înghiţiţi de ocean, în fundul căruia îşi vor afla mormîntul, acel mormînt ce nu va fi ştiut de nimeni vreodată.

Mulţi îşi făceau încetişor semnul crucii.

Din fericire, îndată după ce rafala se năpustise asupra navei, pînzele de jos au fost strînse şi dezlegate toate fungele. Încît — suprafaţa şi deci rezistenţa pînzelor fiind simţitor redusă — rafala, cu toată fantastica ei forţă, n-a reuşit să răstoarne corveta, ci doar să îndoaie înălţătoarele zburătorului, făcîndu-le arc.

În schimb, parcă încîntat de greşeala omului, vîntul, repezindu-se nebuneşte, răpusese pînzele rămase nestrînse. Cît ai clipi, gabierul a devenit o zdreanţă ce fîlfîia slobodă, iar ambele vele ale zburătorului, trinchetinele cu vergele şi velele-gabier au fost smulse şi duse de vijelie ca nişte fulgi.

Vinovat era ofiţerul de cart, tînărul miciman Şceglov, care, neobservînd rafala, ordonase prea tîrziu strîngerea pînzelor. Stătea acum pe puntea de cart, palid şi încrîncenat ca şi cum ar fi comis o crimă.

Avînd în faţa ochilor dezastrul celor întîmplate din neatenţia lui, tînărul marinar, cu sufletul cotropit de ruşinea vinovăţiei, se socotea compromis pentru totdeauna şi cugeta cam aşa : Ce fel de

ofițer de marină era el dacă se lăsase surprins de rafală ? Ce va crede despre dînsul amiralul și ce-i va face ? Ce vor spune tovarășii săi și Mihail Petrovici despre un om acoperit de rușine în halul ăsta ? N-avea nici o scuză. Căci, lucru de netăgăduit, zărise acel nouraș cenușiu și amenințător la orizont. Și unde i-or fi fost mințile atunci, de nu i-a dat nici o atenție ?...

Tînărul și ambițiosul miciman considera că, după acest fapt dezonorant, nu mai avea dreptul să se drăgostească prin porturi și că nici măcar să supraviețuiască nu i se mai cuvenea.

Căpitanul, ofițerul secund și navigatorul-șef care ieșiseră în goară pe punte, bătrînul șef de echipaj ca și toți ceilalți bătrîni marinari aflați pe teugă priveau cu jale gabierul ajuns ferfeniță și vergile frînte.

Toți acești oameni țineau la reputația corvetei „Rezvîi", fiind foarte puternic atașați de ea, precum străvechii marinari își iubeau corabia. Dîndu-și seama că „Rezvîi" — o navă de război pe care domnea ordinea și disciplina — s-a făcut de rîs, și încă față de un marinar ca amiralul și față de un concurent ca „Golubcik", se simțeau și ei cuprinși de rușine, de parcă fiecare ar fi avut o parte de vină.

Cîteva zeci de priviri aspre și dojenitoare se îndreptară spre Șceglov. „Ne-ai făcut de rîs ! vroiau să spună.

Pînă și bălanul doctor, om fără nici un fel de vocație de marinar, un flegmatic imperturbabil, care totuși o băgase rău pe mînecă în clipa cînd corveta a căzut pe-o rînă, pînă și el, ce-i drept, după ce-i trecu frica, la vederea chipurilor mînioase, dar nu alarmate ale comandanților clătină dezaprobator din cap și observă, adresîndu-se țatei Avdotia :

— Și unde mai pui că-și zice marinar !

— Ce mai săpunea-lă îl-așteaptă pe Șceglov ! șopti locotenentul Șnejkov. Dar din cauza lui vom fi săpuniți toți, adăugă înfricoșat.

Chiar și căpitanul Nikolai Afanasievici, care de obicei era atît de vesel și de binevoitor cînd se afla pe punte, se înfuriase.

— Ai căscat gura !... Admiră-ți opera... Ah ! scăpă căpitanul apropiindu-se de Șceglov, apoi tăcu, stăpînindu-și furia, și căță alarmat spre celălalt capăt al punții unde amiralul deja începuse să dea din umeri...

„Ce mai istorie o să iasă !" gîndi el, ridicînd capul și învăluind cu privirea arborada.

Mihail Petrovici, ofițerul secund, nu mai puțin tulburat decît Șceglov, nu-i spuse nimic, ci doar îl scrută pe sub ochelari. Doamne ! dar ce uitătură ucigătoare ! Ochii lui Mihail Petrovici, un om deosebit de blînd, aruncau acum fulgere de ură, de parcă ar fi vrut să-l spintece pe micimanul care umpluse de rușine corveta.

„Și unde pui că gabierul era nou !" își spunea în gînd acest Mihail Petrovici, zelosul păzitor și gospodar al navei. Și deodată strigă mînios și autoritar, înspre teugă :

— Coborîți velastraiul !...

Dar, vai !... Din pînză nu mai rămăseseră decît niște fîșii.

Amiralul abia se mai stăpînea și dădea din ce în ce mai repede din umeri.

Acea atitudine de calm și echilibru, pe care Kornev o avea totdeauna în clipele de mare pericol, se schimbase îndată ce, ajungînd sus pe punte, sesizase dintr-o singură privire — cu ochiul său prompt, de marinar experimentat — că nici o nenorocire nu amenința corveta. Știa că rafala va trece curînd și că nava își va reveni.

Nu luă în seamă nici puternicul ruliu, nici ploaia torențială, și se lăsă în voia sentimentului de mînie și indignare față de cele întîmplate. Și, cu drept cuvînt. Căci unde se comisese compromițătoarea greșeală ? Chiar pe nava lui, pe nava-amiral !

Deși stătea în poziția nemișcată de „lup de mare", cu picioarele larg desfăcute, amiralul fremăta și clocotea în întreaga-i ființă. Chipul încruntat îi oglindea furtuna inimii. Pomeții i se mișcau des și nervos, iar ochii mari, rotunzi, aruncau fulgere. Pumnii i se strîngeau, apoi se deschideau iute, pentru ca degetele groase și scurte să ciupească convulsiv fesele, sau să rupă butonierele surtucului, sau să frece mustața aspră ca peria.

Totuși amiralul tăcea, încă stăpînindu-se. Bîțîia cînd un picior, cînd altul. Privea ba pe Șceglov, ba pe căpitan, cu expresia sălbatică a uliului gata să se repeadă asupra victimei.

Într-adevăr, ce rușine !... Un ofițer de cart să fie surprins de o rafală, pe o navă militară ! Și să piardă pînzele !! Și asta în prezența amiralului !

Buzele lui tremurînde șopteau involuntar :

— Imbecilul !... Dobitocul !...

Aceste vorbe de ocară și altele și mai dure au fost auzite numai de către ofițerul de stat-major, care se afla în spatele amiralului și a cărui figură era plină de spaimă și respect. Alături, la cîțiva pași,

se oprise şi căpitanul de stat-major, venit în fugă. Ca de obicei, elegant, spilcuit şi parfumat, stătea acum cu stoicism în ploaie. Faţa lui de filfizon bălan devenise cam palidă şi buimăcită atît din pricina primejdiei cît şi de frica „razei vizuale" a „fiarei neîmblînzite" de la care putea să înghită vreo vorbă de ocară. Totuşi, speriosul iepure cu inima cît un purice era conştient că, pentru a nu-şi pierde cariera de aghiotant, începută atît de strălucit, trebuia să rabde orice.

Dar deodată luă hotărîrea definitivă de a se întoarce în Rusia. Cînd corveta va ajunge la Nagasaki, va cere să fie transferat din motive de boală.... E cu totul altceva serviciul pe uscat, undeva pe la statul-major, acolo sînt oameni de treabă, bine crescuţi !... Aici însă ce are ? O viaţă de pericole şi nişte „bădărani", începînd cu amiralul !...

Pe puntea de cart Vaska apăru cu mantaua de ploaie pentru amiral, de care se apropie prea familiar.

— Poftiţi, excelenţa-voastră ! Să nu vă plouă prea tare !

— La dracu ! îl repezi amiralul.

Vaska dispăru în aceeaşi clipă.

Mai trecură cîteva momente. Amiralul încă se mai stăpînea. Dar furtuna din sufletul lui trebuia să răbufnească în cele din urmă. Nu mai încăpea.

Ca muşcat de şarpe, se repezi spre miciman şi, bulbucîndu-şi albul ochilor, îi strigă, cu o voce pătrunzătoare, drept în faţă :

— Dumneata... dumneata... ştii ce eşti ?...

Se vedea cît de colo că făcea mari eforturi (sau mai bine zis furia nu-l dusese pînă la pierderea totală a stăpînirii de sine) ca să nu-i spună micimanului Şceglov întocmai ce gîndea.

— Dumneata... dumneata... nu eşti ofiţer de marină... ci o spălătoreasă ! încheie amiralul într-un fel cu totul neaşteptat pentru cei prezenţi şi, probabil, şi pentru el însuşi... Spălătoreasă ! repetă Kornev cu ochii holbaţi, parcă vrînd să-l înghită de viu pe miciman...

Micimanul Şceglov, care nu o dată „se ciocnise" cu amiralul, şi care îşi apăra de obicei demnitatea, de data aceasta asculta spăşit, cu degetele tremurînde la viziera chipiului. Se simţea atît de vinovat încît, dacă amiralul l-ar fi apucat de gît să-l sugrume, i s-ar fi supus fără să crîcnească. Nu-nţelegea cum de a fost cu putinţă una ca asta... să se lase surprins de vînt ca un gură-cască el, micimanul Şceglov, orgoliosul care se credea un minunat comandant de cart, el, cu ochiul lui... halal ochi ager de marinar !

Dezarmat de expresia sincer chinuită și disperată a nefericitului miciman — care părea convins că, într-adevăr, nu mai merita de acum înainte decît să se facă spălătoreasă, iar nu ofițer de marină — sau poate fiindu-i acaparată atenția de către Monte-Cristo, spre care, între timp, își aruncase întîmplător privirea, amiralul o lăsă în plata Domnului pe „spălătoreasă". Apoi, scuturîndu-se de apă, se adresă căpitanului, cu un glas de o asprime sporită :

— Nava dumitale, Nikolai Afanasievici, nu e o navă militară, ci un „café-chantant" ! O rușine ! N-ai grijă de nimic... I-ai lăsat de capul lor pe ofițeri... Și-acum, poftim...

Monte-Cristo, la rîndu-i enervat și rușinat, asculta aceste cuvinte tari ce-i lezau onoarea de bun marinar, afișînd cu voit sînge rece, ca un om pe nedrept jignit, dar care cunoaște bine zădărnicia scuzelor și regulile de disciplină.

Expresia serioasă și indiferentă a figurii sale obosite, de petrecăreț înveterat, grăia cam astfel : „urlă cît poți, mă frate, urlă, că de-aia ți se și zice „neastîmpăratul amiral" !"

Interpretînd atitudinea căpitanului drept o scandaloasă nepăsare față de datorie, amiralul zbieră la el, și mai mînios decît prima oară :

— Asta nu-i corvetă, ci o taver-nă ! Taver-nă !

Odată cu această apostrofare, se întoarse scurt și porni spre celălalt capăt al punții de cart. Acolo se opri amenințător. Nu se putea ști dacă se potolise sau dacă nu cumva, ca un nor încă plin de electricitate, se pregătea să dezlănțuie un nou uragan, și mai cumplit. Ambele păreau la fel de posibile, căci firea violentă, pătimașă și capricioasă a amiralului era stihinică ca însăși marea pe care o îndrăgea atît de mult.

— Rușine ! Nemaipomenită rușine ! șoptea tulburat, tremurînd din tot corpul, și strîngîndu-și mînios pumnii, în timp ce privea cu ochii holbați cum fîlfîie gabierul zdrențuit — dovadă vie a unei neglijențe revoltătoare și intolerabile pentru un marinar ca el, care se adăpase la școala bravilor amirali ai flotei din Marea Neagră, acei adevărați cavaleri ai datoriei, adesea necruțător de severi.

Domnii ofițeri ieșiseră ca din tun din salonul lor și stăteau pitiți pe după catargul principal, ferindu-se de ochii amiralului. Numai cutezătorul Leontiev — micimanul care propovăduise teoria despotismului în numele libertății — și părintele Antoni îndrăzniseră să apară pe puntea de comandă.

Aspiranții, înghesuiți unul într-altul lîngă scară ca niște șoricei, priveau șmecheri către cel care mai adineauri le povestise bătălia de la Abukir și îi tratase atît de generos cu țigări, dar care acum...

— O să ne-arate astăzi „diavolul ochios" ce-i aia „bătălia de la Abukir", spunea, cu zîmbet ironic, Ivkov prietenului său Podokonnikov. Ai să vezi... Ia te uită cum seamănă cu Ivan cel Groaznic... La drept vorbind, Șceglov s-a făcut de baftă, adăugă tînărul marinar, dezaprobîndu-și parcă involuntar colegul și simțindu-se jignit de acest accident dezonorant al corvetei.

XI

DUPĂ UN MINUT CEL MULT două de încleștare cu nava — timp în care a izbutit să-i pricinuiască destul de mult rău — cumplita rafală se repezi mai departe, învăluind cu o fîșie lată de ceață orizontul la babord.

La tribord și deasupra navei, cerul se limpezi, prietenos.

Soarele reapăruse și ardea, uscînd repede cu razele sale dogorîtoare, aproape drepte, puntea udă și parîmele umflate, îmbibate de apă (picăturile rămase tremurau și luceau aidoma unor nestemate) ; de asemenea, începeau să se usuce cămășile albe, lipite de spinare, ale marinarilor. Din nou albastrul de peruzea al cerului te cuprindea tandru, iar sus de tot, în înaltul amețitor al boltei, pluteau norișori pufoși, argintii. Din nou valurile oceanului se rostogoleau cu vuietul lor mîngîios. Din nou vîntul lin dinspre nord-vest făcea să fîlfîie fanionul și pavilioanele de la pupa și prova. Aerul era străveziu și minunat de proaspăt, ca de obicei după furtună.

„Rezvîi" apucase să se salte. Fuga lui se încetinea. Pînzele rămase întregi fuseseră înălțate. Deodată se auzi comanda : „Toată lumea sus !" Trebuia să fie schimbat gabierul și să se ridice vergile noi ale zburătorului, iar în locul pînzelor smulse de vînt să se întindă altele.

Sărmanul „Rezvîi" semăna acum cu o pasăre jumulită, abia-abia înaintînd.

De la babord, dinspre vînt, se vedea, la mică distanță, „Golubcik". Suplu și elegant, cu toate pînzele sus, alb ca zăpada, acest uriaș pescărușluneca grațios și ușor pe suprafața apei, aplecat puțin, și sensibil depărtîndu-se.

Rafala de vînt ce se năpustise şi asupra clipperului nu şi-a putut face de cap. Pe „Golubcik" nimeni nu căscase gura, pînzele fuseseră strînse la timp, iar vrăjmaşul fusese întîmpinat cu catargele dezbrăcate.

Marinarii de pe nava jumulită — începînd cu amiralul şi terminînd cu micul şi crăcănatul Dudka, cel cu semnalele — priveau ruşinaţi spre „Golubcik", a cărui înfăţişare elegantă şi strălucitoare, contrastînd cu jalnicul aspect al lui „Rezvîi", le zgîndărea rana încă sîngerîndă.

Amiralul, furat de admiraţie pentru „Golubcik", uită de supărare şi doar se mai încruntă puţin, deoarece clipperul continua să se îndepărteze. Dar, la un moment dat, faţa i se însenină cu totul.

Ca la comanda baghetei unui vrăjitor, pe „Golubcik" dispăruseră toate pînzele de sus şi fusese strîns burduhănosul gabier. Astfel, clipperul începu să navigheze mai lent, aşteptîndu-şi tovarăşul întîrziat.

— Să fie ridicat semnalul pentru „Golubcik" că îi exprim întreaga mea satisfacţie ! ordonă amiralul, întorcîndu-se spre ofiţerul de stat-major.

Într-un minut, semnalul a fost înălţat.

Kornev, cu voce tare, înadins ca să fie auzit de toţi cei aflaţi pe puntea de cart, dar neadresîndu-se nimănui, ca şi cînd ar fi vorbit cu sine însuşi, spunea :

— Iată cu adevărat o navă militară, nu... un „café chantant"... Se vede cît de colo că lumea de pe „Golubcik" ştie cum trebuie făcut serviciul... Ofiţerii ăia nu sînt nişte destrăbălaţi... Ei rîd acum de ruşinea corvetei-amiral... Dracu ştie cum de s-a ajuns la ruşinea asta !...

Monte-Cristo îşi încreţea fruntea şi privea alarmat spre tambuchiul pe unde urmau să fie aduse pînzele noi. Trecuse un minut, două, şi gabierul nu apărea, încît căpitanul, ale cărui gînduri erau acum acaparate de ridicarea pînzelor, îşi ciupea impacientat mustaţa ferchezuită.

Mihail Petrovici, ofiţerul secund, comandantul manevrei, înveninat parcă de gelozie din pricina lui „Golubcik" — mai cu seamă că ofiţerul secund al clipperului era un foarte bun prieten al său, un destoinic marinar, faţă de care nu se simţea mai prejos şi cu

care se întrecea în cunoașterea tuturor subtilităților meseriei — strigă și mai mînios, cu și mai multă înfrigurare :

— Cei de pe teugă ! Unde-i gabierul ? Aduceți-l mai repede !

În acest strigăt plin de nerăbdare și de ciudă urechea fină a unui marinar putea deslușI un timbru de implorare și durere. Dealtfel întreaga ființă a lui Mihail Petrovici exprima acum ceva chinuit, aproape tragic — atît figura crispată cît și înaltul său trup ce se aplecase peste balustradă, părînd a încerca disperat ca mîna-i lungă, cu palma desfăcută, îndreptată înainte, să apuce pînza.

Un singur gînd : să schimbe cît mai repede pînzele. Nimic altceva nu exista pentru el în această clipă și aveai impresia că, în cele din urmă, ca un Richard al III-lea, va striga : „Gabierul ! mai repede gabierul ! Totul pentru un gabier !"

„Doamne-Doamne ! Iar ne facem de rușine, nu reușim să ridicăm pînzele ! Pentru ce pedeapsa asta, Doamne ? Ajută-ne, Doamne !" se ruga el în gînd, aplecîndu-se și mai tare, ca și cum prin această mișcare ar fi putut face să apară mai repede pînza cea mare, strînsă sul, atît de mult așteptată.

A mai trecut un minut — cît o veșnicie — iar pînza încă nu apăruse. Toți priveau încruntați spre teugă ; pe punte domnea o liniște mormîntală.

— Mihail Petrovici ! Ce-i asta ? îl întrebă căpitanul, și el cu o voce chinuită. De asemenea, întreaga înfățișare a acestuia vădea o durere sfîșietoare.

Mihail Petrovici părea că nu aude. Fața lui, de obicei blîndă, deveni de-a dreptul sălbatică, mîinile începură să-i tremure, glasul i se auzi urlînd sugrumat și plin de ură :

— Să fie adusă pînza ! Trimiteți pe șeful de echipaj !...

După care, de pe buzele lui, porniră cele mai grosolane sudalme. Și deodată, parcă pradă unui atac de nebunie, țîșni de pe puntea de cart, alergă cu brațele larg întinse spre teugă, iar de acolo, se repezi spre magazia de materiale.

Amiralul umbla dintr-un colț într-altul pe dunetă ca o fiară în cușcă, își frămînta în mîini chipiul, îl arunca pe jos, apoi îl ridica iarăși.

Un om străin, văzîndu-i pe acești marinari înnebuniți, și-ar fi închipuit că a nimerit într-un balamuc.

Dar nu era decît începutul.

XII

ÎN ACESTE CÎTEVA MINUTE de intensă aşteptare ce păreau marinarilor de pe punte nişte ore fără sfîrşit, subofiţerul cu materialele căuta febril — în magazia lui plină de pînze, parîme, scripeţi şi alte lucruri trebuincioase navei — gabierul nou de rezervă.

Bătrînului subofiţer, pe numele său Artiuhin, marinar conştiincios şi meticulos, aşa cum erau aproape toţi subofiţerii cu materialele, astăzi parcă şi lui îi luase cineva minţile. Deşi ţinea întotdeauna magazia într-o ordine exemplară şi ştia pe de rost unde şi ce se află, acum scotocea ca un apucat prin maldărul enorm de pînze, umplînd strîmta şi întunecoasa încăpere de cele mai îngrozitoare înjurături şi blesteme, menite probabil a înlesni găsirea gabierului.

Prin uşa deschisă a magaziei lîngă care, în aşteptarea pînzei, stăteau marinarii privindu-l pe înnebunitul Ivan Mitrici, pătrundea din timp în timp vocea sonoră a şefului de echipaj. Acesta, din ce în ce mai agitat, trimitea prin tambuchiu „salutări" marinăreşti ce se transformară curînd într-un urlet necontenit de sudalme, semnificînd pentru Artiuhin că cei de sus aşteaptă pînza cu o răbdare deloc îngerească. Astfel, subofiţerul fu stimulat să-şi intensifice atît efortul căutării gabierului cît şi energia propriilor sale vorbe de ocară.

— Fir-ai să fii de ticăloasă !

Cu aceste dulci cuvinte, bătrînul subofiţer — despre a cărui mutră marinarii obişnuiau să spună că „dracii au jucat ţurcă pe ea" (într-atît era de ciupită de vărsat) — smuci furios, cu toată puterea, marginea pînzei în sfîrşit găsite, pe care, împroşcînd-o cu un nou potop de înjurături ca pe o fiinţă vie, foarte vinovată, o arătă cu degetele însîngerate şi strigă :

— Trăgeţi-o, fraţilor, ticăloasa, fir-ar să fie !...

În clipa în care cîţiva marinari ieşeau din magazie cu pînza înfăşurată ce semăna cu un imens cîrnat, din cazarma marinarilor răsări ofiţerul secund, Mihail Petrovici, palid, desfigurat de chin şi furie.

— Artiuhin ! ţipă secundul cu vocea sugrumată, lăsînd pe cei ce duceau pînza să treacă pe lîngă el.

— Iată-mă-s ! răspunse subofiţerul, ieşind din magazie scăldat de sudoare, roşu ca un rac, şi cu expresia posomorîtă a omului conştient de gravitatea vinei, pregătit să-i fie răsplătită după merit, cel puţin prin cîţiva dinţi lipsă.

Judecînd după privirea sălbatică a ofițerului secund și după pumnii lui strînși, porniți spre Artiuhin, fața acestuia era cu adevărat în primejdie. Bătrînul subofițer deja începuse să clipească din ochi, pregătindu-se „să încaseze".

Însă Mihail Petrovici reuși să se stăpînească. Oprindu-și pumnul foarte aproape de nasul lui Artiuhin, nu mai făcu decît să scoată un zbierăt nemaipomenit :

— U-u-u-u... ticălosule !

Și, întorcîndu-se brusc, o zbughi cît îl țineau picioarele spre puntea de comandă.

Dar chinurile lui Mihail Petrovici nu încetară, deși gabierul fusese adus. Ca un făcut, astăzi pe „Rezvîi" o înfrîngere era urmată de alta.

Cînd pînza împăturită începu să fie ridicată spre gabie, ca apoi să fie legată de vergă, parîma ei se înțepeni într-un scripete și — imaginați-vă groaza marinarilor de pe „Rezvîi" ! — gabierul rămase la mijlocul drumului, atîrnat de parîme și refuzînd să se mai urnească din loc.

Rușinea era totală, și încă în văzul celor de pe „Golubcik".

Subofițerul de la gabie smucea de zor parîma înțepenită și, de bună seamă, o gratula așa cum se pricepe numai un brav subofițer cu îndelungat serviciu în flotă. Șeful de echipaj, făcut foc și pară, încerca să deștepenească îndărătnica parîmă, scuturînd de jos, timp în care el slobozea un șuvoi de sudalme îngrozitoare la adresa gabiei — ce-i drept, cu glas nu prea tare, ca să nu fie auzit pe punte, totuși destul de ferm.

„Oare să nu fi văzut, în grabă, că pînza a fost prost legată jos ? Va trebui să fie coborîtă și legată din nou", gîndea îngrozit șeful de echipaj, apoi, parcă revoltat pe sine pentru astfel de gînduri, mai slobozea cîteva înjurături strașnice, de o extraordinară fantezie și inspirație.

Vladimir Andreevici Snejkov, sub supravegherea căruia intra și arborele trinchet, se afla alături, mai mult mort decît viu. Cu înfățișarea lui buimacă, ochii holbați, expresia tîmpă, gura larg deschisă, stătea privind pierdut, deznădăjduit, pînza înțepenită. Destul de des, trăgea cu ochiul peste umăr, spre dunetă, unde vînjosul amiral alerga din colț în colț, ca un turbat, și simțea că „îl suge ceva pe sub lingurică" și că îl doare mijlocul.

— Mă, piază rea, ce-ai făcut, mă ? rosti Snejkov către șeful de echipaj, neputîndu-și explica de ce s-a înțepenit parîma.

— În scripete pesemne că s-a înțepenit, răspunse morocănos șeful de echipaj, continuînd să scuture parîma.

Au mai trecut cîteva minute apăsătoare.

Gabierul nu urca.

— Mihail Petrovici, ce-i asta ? întrebă cu un glas chinuit căpitanul.

Sărmanul secund, care suferea vizibil mai mult decît toți ceilalți, făcu o grimasă parcă pricinuită de o atroce durere de măsele și îi răspunse iritat :

— Vedeți și dumneavoastră ce-i asta !... O rușine !

Apoi strigă pe un ton de tenor dramatic, „di forza" [1] :

— Teuga ! De ce nu merge gabierul ?

— S-a-nțepenit saula ! glăsui subțire și șuierător Snejkov.

— Desfăceți-o mai repede !

Ofițerul secund, deoarece nu prea avea încredere în istețimea lui Vladimir Andreevici, tocmai se pregătea să alerge pe teugă pentru a vedea despre ce e vorba, cînd, deodată, dinspre dunetă, se auzi un strigăt atît de pătrunzător, încît secundul și ceilalți marinari aflați în apropierea lui se cutremurară.

— A-ă-ă-ă... o-o-o-o ! urla amiralul, apucat de pandalii.

Era în acest strigăt plin de furie turbată ceva neomenesc, de dihanie dezlănțuită.

După ce urletul s-a stins, toți cei de pe puntea navei „Rezvîi" au fost, în această minunată zi de septembrie a anului 186..., martorii unui spectacol destul de ciudat. Cu ochii injectați și pumnii strînși, respectabilul amiral și comandant al escadrei, om în vîrstă de patruzeci și șase de ani, își călca sălbatic în picioare chipiul, executînd niște „pași" uimitori.

Acest dans ce semăna cu dansul războinic al pieilor roșii, așa cum e înfățișat pe cărțile poștale ilustrate, a durat aproape un minut.

Imediat după dans, amiralul își ridică chipiul, îl puse pe cap și, năpustindu-se asupra căpitanului, zbieră :

— Curtea marțială !... Ta-ver-nă ! Ga-bieru-ul ! Ridicați gabierul ! În judecată ! Și pe dumneata și pe ofițerul secund și pe toți... Pe toți...

Dar aceste cuvinte relativ blînde puteau oare să ușureze o inimă plină de furie ce nu-și mai încăpea în margini ?...

---

[1] Puternic.

Parcă revoltat că nu putea să-şi uşureze sufletul prin cuvinte şi mai tari sau să-l trimită chiar atunci în faţa tribunalului pe căpitan, spre a fi condamnat la moarte prin împuşcare, pentru desfrîul care domnea pe navă, amiralul se desprinse printr-un salt de lîngă Nikolai Afanasievici, coborî iute scara — cîteva trepte deodată — şi se repezi spre teugă, proferînd groaznice insulte...

Lumea se dădea departe, făcînd drum amiralului, care alerga pe punte, sărind peste parîme, cu uşurinţa unui tînăr miciman. Ofiţerii dispăreau pe după catarge. Aspiranţii se ghemuiau pe locurile lor. Toţi cei de pe punte tăceau, înfricoşaţi de urletele lui Kornev.

Numai printre marinari se auzeau, cînd şi cînd, şoapte. Cîte unul spunea încetişor vecinului :

— S-a-nfuriat moş Martin... Parcă l-a izbit în moalele capului...

— Cred bine. Corveta s-a făcut de rîs.

— Ce papară o să mănînce ţaţa Avdotia !

În clipa în care amiralul ajunsese pe teugă, gabierul ce se înţepenise într-un mod atît de ruşinos nu mai era acolo. Tras de pe gabie şi întins de-a lungul vergei, pe care bravii marinari au legat-o repede, mişcînd în juru-i ca nişte furnici albe, gabierul putuse fi ridicat.

Ca un taur turbat de furie, care ar pierde brusc din vedere adversarul ce-l întărîtă şi, oprit din goană, îşi roteşte cu stupefacţie ochii să vadă încotro să mai împungă, amiralul, rămas locului, căuta cu privirea în toate părţile noua victimă. Alături se găsea şeful de echipaj care nu-şi lua ochii de la comandant. Dar mînia amiralului căuta un ofiţer.

— Unde-i ofiţerul de la catarg ? răsună glasul lui.

— Sînt aici, ex-ce-len-ţa-voas-tră ! mai curînd bîigui decît spuse Vladimir Andreevici, apărînd de după catargul în spatele căruia se ascunsese şi ducînd degetele tremurătoare la viziera chipiului.

Întreaga înfăţişare a ofiţerului inspira o milă nemărginită. Stătea aplecat înainte, iar pe faţa puhavă şi palidă avea expresia descumpănirii şi a groazei. Vocea sa piţigăiată de tenor tremura. Amiralul îl pironise cu privirea şi părea că nu ştie ce să-i facă.

Au trecut cîteva clipe de aşteptare. Inima ţaţei Avdotia era cît un purice. Ca o oaie încremenită în faţa unui înfricoşător boa, privea buimac în ochii ieşiţi din orbite ai amiralului, care scăpărau.

Dar, probabil, locotenentul, livid de spaimă cum arăta, n-a putut să trezească amiralului furia şi impulsul de a-l face bucăţi.

Nu era omul de care avea nevoie în această clipă excelența-sa !

Și, de parcă l-ar fi socotit pe Snejkov un obiect nedemn de mînia lui, amiralul îl măsură din cap pînă în picioare cu o privire ucigătoare și îi strigă drept în față, nu atît de furios cît de disprețuitor :

— Muiere ! Muiere !... Mu-ie-re !

Apoi se întoarse și porni înapoi. Simțea o imensă nevoie de a nimici ceva ; de a face pe cineva una cu pămîntul. Norul de furtună din făptura sa nu se descărcase pe de-a-ntregul.

Apropiindu-se de puntea de comandă, îl văzu pe Leontiev, acel micimân deloc reținut la vorbă, care chiar în cursul dimineții de astăzi, în salonul ofițerilor, propovăduise acele idei protestatare. Stătea lîngă catargul mare, privind calm prin *pince-nez*. Atitudinea lui, așa cum i s-a părut amiralului, era de o impertinență revoltătoare, aceea a unui om care-și închipuie dracu știe ce despre propria persoană.

„A-a-a, iată-l, el e... Dobitocul ! Cum de îndrăznește ?!"

În aceeași clipă, amiralul se aprinse de ură împotriva micimanului, atît pentru ideile lui care încălcau în mod grav disciplina, cît și pentru atitudinea lui insolentă și nepăsătoare față de compromiterea corvetei. În fine, imaginea lui Leontiev părea amiralului a întruchipa totala anarhie ce sălășluia în mijlocul ofițerilor. Lucrul cel mai important însă era că acum Kornev găsise în persoana micimanului o pradă demnă de furia sa.

Lăsîndu-se ca de obicei în voia acestor impresii de moment și simțind că trebuie neapărat să-l pună la punct, amiralul, dintr-un salt, fu lîngă el și, contractîndu-și pumnii, îl întrebă cu voce tunătoare :

— Ce-i cu dumneata ?

— Nimic, excelența-voastră, răspunse micimanul pe un ton respectuos și oficial, întrucîtva uimindu-se de această întrebare surprinzătoare și, după părerea lui, absolut lipsită de sens. Luă poziția de drepți în fața amiralului, duse mîna la viziera chipiului și arboră mina cea mai serioasă.

— Nimic ?... Pe corvetă domnește rușinea, și dumneata... nimic ? Stai ca un pasager, cu lornetă ? Cum de îndrăznești așa ceva ? Cine ești dumneata ?

— Micimanul Leontiev, răspunse tînărul ofițer, zîmbind ușor din ochi.

Acest zîmbet batjocoritor l-a enervat la culme și, ca un posedat, urlă :

— Dumneata nu eşti miciman, eşti o potaie... Potaie, potaie, repeta el, scuturîndu-şi capul şi izbindu-se cu pumnul în piept. Am să-ţi scot eu fumurile astea... Am să te-nvăţ ce-i aia serviciu ! Am... eu... a... ă-ă-ă...

Amiralul nu-şi mai găsea cuvintele.

Dar „potaia" deveni dintr-o dată mai albă decît cămaşa pe care o purta, iar ochii îi scăpărară ca unui pui de lup încolţit. Ceva năvăli în întreaga-i fiinţă. Un nod i se puse în gît. Şi, uitînd că avea dinaintea sa un amiral — cu puteri aproape nelimitate în cursul navigaţiei al cărei comandant unic era — uitînd mai cu seamă că se afla pe puntea de comandă[1], îi strigă provocător :

— Vă rog să nu ţipaţi şi să nu mă insultaţi !

— Să taci în faţa amiralului, potaie ! zbieră înnebunit amiralul, repezindu-se spre miciman.

Micimanul nici nu se urni. Scîntei de răutate străluciră în pupilele lui dilatate. Buzele îi tremurau. Deodată, parcă fără vrere, din piept îi răbufniră aceste cuvinte, spuse cu o voce zguduită de mînie şi inuman de stridentă :

— Iar dumneavoastră... dumneavoastră... sînteţi un cîine turbat !

Toţi cei de pe puntea de comandă au îngheţat. A îngheţat, în sufletul său, şi micimanul. Dar surîdea inconştient.

Pentru o clipă, amiralul rămase uluit şi se dădu spontan înapoi.

După care, cît pe-aci să se-năbuşe, răcni, în culmea furiei :

— În lanţuri cu el ! În lanţuri... Îl degradez, îi pun tunica de matroz ! Luaţi-l de-aici !... Încuiaţi-l în cabină ! La judecată !

Micimanul Leontiev n-a mai aşteptat să fie luat, ci a coborît imediat, însoţit de privirile compătimitoare ale aspirantului Ivkov şi ale conductorului Podokonnikov.

În acest timp, amiralul, înnebunit, urca în goană pe punte şi răgea, adresîndu-se căpitanului :

— Uită-te la ofiţerii dumitale. Admiră-i... Ruşine !... Te trimit la judecată... La judecată ! Ptui ! Tavernă... Ptui !

Şi, parcă nemaigăsind alte cuvinte, sau ca o expresie a supremului său dispreţ, scuipă (peste bord totuşi). Apoi se repezi în josul scării.

---

[1] Obrăznicia faţă de comandant pe puntea de comandă înăspreşte pedeapsa, întrucît puntea de comandă a unei nave militare este considerată un loc sfînt. (N. aut.)

Uşa, printr-un pocnet puternic, raporta că amiralul intrase în cabină.

Acolo, smulgîndu-şi surtucul de-i săriră nasturii, îl aruncă pe jos şi începu să alerge de colo-colo, ca o jivină rănită, în bîrlog.

XIII

PESTE VREO DOUĂZECI DE MINUTE, „Rezvîi" nu mai arăta ca o pasăre jumulită. Cu toate pînzele sus, gonea, spintecînd valurile şi ajungînd din urmă pe „Golubcik".

Se fluierase încetarea alarmei şi coborîrea ajutoarelor de cartnici de pe punte.

Micimanul Şceglov, complet distrus (cel care „căscase gura"), urcă pe punte, reluînd cartul. Stînjenit şi vinovat, privi pe căpitan şi pe ofiţerul secund. Ambii erau posomorîţi şi ursuzi după cele întîmplate pe corvetă.

Se simţea ruşinat îndeosebi faţă de Mihail Petrovici şi nu se putu abţine să nu-i spună :

— Zău, nu pot pricepe cum de s-a-ntîmplat una ca asta, Mihail Petrovici...

— Altădată să nu mai laşti gura cînd eşti de cart, tătucule !... Dar nu dispera !... adăugă el, observînd figura nenorocită a lui Şceglov... Oricui i se poate întîmpla.

— Acum n-o să-mi interzică amiralul să mai rămîn de cart, Mihail Petrovici ? Ar fi ceva îngrozitor...

— Nu cred... Dar cine ştie ?... Astăzi a înnebunit de tot ! făcu el, coborînd în urma căpitanului.

Toţi domnii ofiţeri se aflau în careul lor, abătuţi, amărîţi de „ruşinea corvetei" şi speriaţi de „uraganul amiralului", dar mai ales îngrijoraţi de soarta lui „Seriojenka", acest băiat atît de curajos care a cutezat să-i spună amiralului „cîine turbat" şi asta chiar pe puntea de comandă.

Ce va păţi sărmanul Leontiev ?

— Negreşit că va fi trimis în judecată şi va fi degradat ! zicea Snejkov care încă nu-şi revenise, deşi astăzi scăpase destul de ieftin, înghiţind numai epitetul de „muiere".

— Ce credeți, Mihail Petrovici, îl vor înainta pe Leontiev tribunalului ? se adresă Snejkov ofițerului secund, care fuma tăcut și posomorît o țigară, stînd pe divan, locul său de onoare.

— Nu cred nimic ! răspunse supărat secundul, sătul de întrebări și, în sinea lui, pare-se, aprobînd comportarea favoritului.

— Dacă nu-l dă pe mîna tribunalului, interveni doctorul, în orice caz îl dă afară din slujbă... Sărmanul Serghei Alexandrovici ! Pentru o nimica toată s-a răsturnat cariera unui om !... Iată la ce-a ajuns ! Totdeauna am spus că omul trebuie să fie filozof și să nu-și caute beleaua cu lumînarea... Amiralul ar fi urlat cît ar fi urlat și, după aia, s-ar fi potolit... Acum însă ?... Mă băieți, ordonă el vistavoilor, dați-mi o stidluță de Porto !

Ofițerul secund îi aruncă o privire piezișă și înciudată ce s-ar putea traduce astfel : „E urît să faci reproșuri unui camarad, mai cu seamă cînd e la ananghie !"

— Dar că amiralul îl va expedia din escadră pe Serghei Alexandrovici e clar ca lumina zilei ! interveni artileristul, un marinar mai vîrstnic.

— Dacă o să fie numai atît, are noroc...

— Deie Domnul să scape numai cu atît... dar tare mă-ndoiesc... Gîndiți-vă doar : pe puntea de comandă !... Nu degeaba l-a amenințat amiralul cu tunica de matroz... Vai, Seriojenka ! oftă plin de milă Snejkov. Să mă duc să văd ce face...

— Nu e voie ! îl întrerupse aspru ofițerul secund. E sub arest, cu santinelă la ușă.

— Eu însă am să vă spun, domnilor, că Serghei Alexandrovici nu va păți nimic ! glăsui surprinzător bătrînul navigator șef, care pînă atunci nu scosese nici un cuvînt.

Toți, cu excepția ofițerului secund, îl priviră redumeriți, ca și cum rostise o enormitate.

— De ce vă mirați ?... Nu vorbesc eu aiurea... Îl cunosc pe amiral... Slavă Domnului, am navigat cu el... S-a mai întîmplat un caz, și încă mult mai gogonat ca ăsta, aș zice... Vă aduceți aminte, Mihail Petrovici, povestea aceea de pe „Pospeșnîi", cu Ivanov, ofițerul cu navigația ?

Miahil Petrovici dădu din cap afirmativ.

— Ce poveste ? Spuneți-ne cum a fost, Ivan Ivanîci ! îl rugară pe bătrînelul cu părul cărunt cîteva voci laolaltă.

— Povestea e simplă. La fel s-a înfoiat amiralul atunci, dar din altă pricină... Binevoiți să aflați că ofițerul cu navigația întîrziase să-i întindă harta... Apucat de draci, amiralul l-a înjurat, știți, așa,

pe ruseşte... Iar Ivanov, om neînsemnat pe lîngă amiral, deşi navigator, care avea totuşi mîndria lui, n-a înghiţit şi i-a răspuns în acelaşi dialect rusesc...

Bătrînul chicoti aprobator.

— Şi ce i s-a întîmplat ?

— Nimic... Amiralul şi-a dat pe loc seama de gafă şi i-a spus : Nu pe dumneata, am zis-o la persoana a treia !" „Şi eu, a răspuns navigatorul, tot la persoana a treia, excelenţa-voastră !" Cu asta s-a lichidat ciocnirea... Nu i-a purtat pică şi, aşa cum se cuvenea dealtfel, la terminarea navigaţiei, l-a propus pentru decoraţie... Deşi e turbat, e un om bun la inimă şi drept... Niciodată nu se răzbună pentru chestiuni personale !... Se vede că nu vă cunoaşteţi amiralul, domnilor ! conchise bătrînul navigator şef.

Nu ştia acest lucru, bineînţeles, nici Leontiev, care stătea acum sub arest în cabină, abătut şi înspăimîntat şi pe deplin convins că-l ameninţă degradarea. Cum-necum, comisese o abatere dintre cele mai grave din punct de vedere al disciplinei marinăreşti. Să admitem că obrăznicia îi fusese provocată de insultele „diavolului ochios", dar tribunalul nu va ţine seama de această circumstanţă. Regulamentul este clar şi precis : degradarea.

Plin de ură, Leontiev îl blestema pe „başbuzucul" de amiral care se repezise la el fără nici un motiv, îl blestema fiindcă îl nenorocise. Deşi, în fond, nu-i părea rău de ceea ce făcuse. Era bine de ştiut că n-ai dreptul să insulţi oamenii şi trebuie să-ţi primeşti replica chiar dacă eşti cel mai grozav amiral... Lasă... să-l degradeze... Căci şi ca simplu matroz, îl va pocni pe amiral peste bot de va mai îndrăzni să-i ultragieze demnitatea lui de om...

Şi, evocîndu-şi cum Kornev îi spusese „potaie" — lui, un miciman — tînărul îşi încleştă fălcile şi pumnii, clocotind de revoltă...

Doamne, Doamne ! Azi dimineaţă încă mai era vesel şi fericit şi iată că din cauza acestui „animal turbat", a acestui „despot", tot viitorul său e dintr-o dată cufundat în beznă...

Tînărul se lungi pe cuşetă şi încercă să adoarmă pentru a scăpa de gîndurile negre ce-l năpădiseră. Dar, prea turburat, n-a reuşit să adoarmă şi iarăşi a început să se gîndească la soarta care-l aşteaptă, la tunica de matroz, la amiral...

Trecuse cam o oră. Uşa cabinei se deschise şi intră subofiţerul de cart.

— Înălţimea-voastră, vă cheamă amiralul.

„Ce-o mai fi vrînd de la mine ?“ își zise Leontiev iritat. Și întrebă :

— Unde-i ? Pe punte ?

— Nicidecum, în cabină !

Leontiev sări în picioare, porni sus și, clocotind de ură împotriva amiralului, intră în cabina acestuia, cu figura întunecată și dîrză a omului gata de orice nesocotință.

XIV

TULBURAT, DAR DELOC FURIOS, neastîmpăratul amiral se apropie repede de tînărul miciman, care se oprise în prag. Și, întinzîndu-i ambele mîini, spuse cu o voce puțin tremurătoare, plină de căldură și sinceritatea omului care-și recunoaște vina :

— Te rog, Serghei Alexandrovici, iartă-mă... Nu fi supărat pe amiralul dumitale...

Leontiev încremeni de uimire. Numai la o asemenea primire nu se aștepta.

În loc de ceea ce își imaginase că va urma —tunica de matroz promisă, apoi sentința tribunalului, a asprului tribunal maritim, sentință ce i-ar fi distrus de tînăr viața — iată că amiralul, în persoană, pe care în fața tuturor, pe punte, îl făcuse „cîine turbat“, tocmai el îi cerea acum scuze, lui, unui miciman.

Negăsind cuvinte, descumpănit, Leontiev privea mut această figură blîndă, acești ochi nespus de buni, ușor umeziți de lacrimi.

Nu-l mai văzuse astfel niciodată. Nici nu și-ar fi închipuit că un om atît de energic și de autoritar poate să emane atîta duioșie. Abia în clipa asta înțelese caracterul acestui așa-zis „bașbuzuc“, înțelese cinstea lui sufletească, generozitatea și extraordinara bărbăție de a-și mărturisi vina în fața unui subaltern. Profund rușinat și tulburat, totodată fericit, simțind din nou că trăiește, întinse spre Kornev brațele.

Chipul amiralului se lumină. Strînse cu înflăcărare mîinile tînărului și spuse :

— Te rog să nu crezi cumva că am vrut să-ți aduc vreo insultă personală. Nici gînd de așa ceva... Țin mult la tineret, chezășia și viitorul flotei noastre. Pur și simplu, mi-am ieșit din țîțîni, ca un

marinar ce sînt. Înțelegi ? Cînd o să fii și dumneata căpitan sau amiral, iar pe nava dumitale o să se anunțe furtuna și oamenii vor căsca gura și nu vor schimba la timp gabierul, vei înțelege și mai bine. Și dumneata ai fire de marinar... Ești un ofițer brav, știu... Dar mi s-a părut că nu-ți pasă de rușinea corvetei și... și... că-ți bați joc de amiral... Atunci... am explodat... Știi și dumneata ce fire nesuferită am... nu pot să-i pun frîu !... Pe lîngă asta, trebuie să-ți spun că mi-am început viața într-o școală aspră... Vremurile acelea nu erau ca cele de astăzi ! adăugă amiralul ca o ultimă justificare.

— Sînt eu mai vinovat, excelența-voastră !... Eu...

— Nu ești vinovat cu nimic ! îl întrerupse amiralul. Ai avut impresia că ești insultat și n-ai suportat-o, ai răspuns riscîndu-ți viitorul... Te înțeleg și te respect... Acum, hai să uităm de ciocnirea noastră și, te rog, nu mai fi supărat pe... pe „cîinele turbat", zîmbi amiralul... Zău, nu e rău acest „cîine"... Deci, nu mai ești supărat ? insistă el, privindu-l în ochi pe miciman, cam cu îndoială.

— Deloc, excelența-voastră.

Amiralul se liniști și se învioră.

— Dar, dacă nu ești satisfăcut de scuzele mele prezentate aici, ți le voi prezenta și sus, în fața tuturor ofițerilor... Vrei ?...

— Sînt întru totul satisfăcut și vă sînt extrem de recunoscător...

Amiralul îl cuprinse de mijloc pe Leontiev și făcură împreună cîțiva pași prin cabină.

— Ia loc, te rog...

Micimanul se așeză, Kornev se lăsă pe divan și, după cîteva secunde de tăcere, reluă vorba :

— Știi, Serghei Alexandrovici, aș vrea să-ți spun ceva, nu ca un amiral, ci ca un camarad mai în vîrstă, care a trăit și a văzut mai multe decît dumneata. Nu fi prea aspru și pripit în părerile despre oameni. Am auzit ce susțineai azi-dimineață în careul ofițerilor... Am auzit ce fel de amiral ai dori să fi dumneata ! făcu nițel ironic Kornev. Să știi însă că ai îndrugat numai prostii... Să admitem că sînt pretențios în serviciu, că-i muștruluiesc pe toți, dar sînt oare într-adevăr un despot atît de înveterat cum m-ai descris ?... Și, mai știi ceva ? De n-aș fi auzit, întîmplător, perorația dumitale, acum te-ai fi aflat pe „Golubcik" ! adăugă prin surprindere amiralul.

Leontiev îl privi uimit, nepricepînd nimic.

— Intenționam să te transfer pe „Golubcik", dar, după cele auzite, m-am răzgîndit... Și știi de ce ?...

— Nu pot să-mi dau seama, excelența-voastră.

— Ca să nu-ți închipui că te-am transferat pentru că m-ai bîrfit... Acum ai înțeles ?...

— Am înțeles, răspunse micimanul.

— Sînt fericit că s-a întîmplat așa... Sînt foarte bucuros că vom rămîne împreună. Cel puțin, te vei convinge că nu sînt chiar așa tiran... Vei mai trăi și vei vedea amirali... cu adevărat răi... Atunci poate îl vei pomeni de bine pe ăsta de azi.

— Niciodată nu voi uita ziua de astăzi, excelența-voastră ! spuse, dintr-o pornire curată și sinceră, tînărul. Nu m-am așteptat ca dumneavoastră... să vă purtați atît de mărinimos față de ieșirea mea... Credeam că...

— Credeai cu adevărat că îți voi pune tunica de matroz ?... Că te voi trimite în judecată pentru că m-ai făcut „cîine turbat" ? întrebă surîzînd amiralul.

— Să fiu sincer, da, credeam, excelență.

— Prost îl mai cunoști pe amiralul dumitale ! zise Kornev cu un fel de tristețe în glas, sau chiar de îndurare. Nu mi se pare că-i așa de greu să mă cunoască cineva. Față de voi sînt cu inima deschisă... Dacă ai fi îndrăznit să nu-mi execuți un ordin, sau dacă ai fi fost laș ori incorect, pătînd onoarea drapelului, n-aș fi stat o clipă pe gînduri să te pedepsesc cu toată asprimea... N-aș fi avut pic de milă. Iar în timp de război, pe un ofițer laș sau trădător l-aș trimite imediat în fața plutonului de execuție ! exclamă drastic amiralul, scînteind din ochi și strîngîndu-și pumnii... Dar să distrug un tînăr miciman, și încă pe unul atît de brav, numai pentru simplul fapt că e deopotrivă de turbat ca și amiralul lui și că la obrăznicie a răspuns tot cu obrăznicie... cum de-ai îndrăznit să-ți imaginezi una ca asta ?... Și unde pui că ești băiat deștept !... Totuși, atît de puțin te pricepi la oameni !... Nu, dragul meu, eu nu dau nici o atenție unor astfel de fleacuri. Pentru fleacuri n-am pedepsit niciodată pe nimeni... Nu în asta constă spiritul marinăresc... Cu asemenea lucruri să se ocupe oamenii meschini... acei amirali-negustorași, care nu țin la flotă...

Apoi, cu obișnuita sa expansivitate, amiralul începu să-și expună părerile asupra problemelor de chintesență ale serviciului, asupra raporturilor ce trebuie să existe între comandanți și subalterni și bineînțeles că n-a omis să citeze ca de obicei pe marinarii „de neuitat" care au fost Nelson, Lazarev, Nahimov și Kornilov...

Încheind această convorbire, amiralul spuse cordial :

— Ţine minte că oricînd vei găsi în persoana mea un prieten devotat... Iar într-un viitor mai îndepărtat, dacă îţi voi putea fi de folos cu ceva, vino direct la fostul dumitale amiral. Tot ce-mi va sta în putinţă voi face pentru dumneata... Astăzi însă te invit la prînz... Îţi place purcel cu *caşă* ?

— Îmi place, excelenţă !

— Purcel cu *caşă* de hrişcă ! preciză vesel amiralul.

Tînărul miciman părăsi cabina ca admirator înfocat al neastîmpăratului amiral.

Mulţi ani mai tîrziu, cînd a fost nevoit să facă serviciul cu amirali mai „liniştiţi", mai cu „stagiu", din formaţii mai noi, adesea şi-a adus aminte cu căldură şi cu adîncă recunoştinţă de acel „neastîmpărat amiral" care nu mai era în flotă şi pe care îl regreta nesfîrşit.

— Vaska ! strigă amiralul după ce plecă Leontiev ; dar strigase mai puţin sever decît alte dăţi.

Individul apăru mîhnit, ursuz şi silnic, abia tîrîndu-şi picioarele şi avînd obrazul legat cu o basma neagră.

Amiralul privi piezi. spre obrazul legat şi-şi reaminti că, întorcîndu-se în cabină, după ce turbase pe punte, şi, împiedicîndu-se de Vaska, îl pocnise, din nu ştiu ce motiv. Acum îl întrebă cu un oarecare sentiment de culpabilitate :

— De ce... te-ai legat la ochi ?

— Mă mai şi întrebaţi de ce ! răspunse obraznic Vaska, ştiind bine că amiralul e într-o asemenea dispoziţie sufletească încît poate să-i spună orice, fără riscul de a fi pedepsit... De ce ?!... Păi, cum era să ies aşa în faţa oamenilor ? Mai mare ruşinea...

— Ce ruşine, mă ?

— Vînătaia... M-aţi pocnit adineauri drept în ochi... Să fi fost ceva mai sus rămîneam chior de-a binelea... Măcar să fi avut vreo vină... De pomană, numai din pricina firii dumneavoastră turbate...

Amiralul nu scăpa o vorbă şi Vaska, privind ager şi viclean spre amiral, spuse hotărît, după o scurtă pauză :

— Cum doriţi, dar nu mai sînt de acord să mai suport atîtea chinuri. E peste puterea răbdării mele... Va să zică, de îndată ce sosim la Nagasaki, să binevoiţi să mă „concidiaţi"... Angajaţi-vă alt servitor.

— Pe cine să angajez ? Ce tot trăncăneşti ?

— Nu trăncănesc deloc... Binevoiţi, la Nagasaki, să-mi faceţi socoteala.

— Bine, bine... Nu mai fi supărat... Nu mai bodogăni...

— Eu nu mă supăr... Știu că sînteți un om care îi trece... Dar totuși mă doare... Taman în ochi !...

Amiralul se duse în cabina de alături și, întorcîndu-se, îi întinse o monedă mare americană, de zece dolari :

— E pentru tine... Ia-o... Numai să nu te mai aud bombănind.

Simțind în mînă moneda, Vaska mulțumi și, după un mic monolog, declară că e gata să-l slujească mai departe pe amiral. Rămîne, dar de bună seamă că nu din „anteres" (ce anteres ar avea ?), ci doar că e prea „divotat" excelenței-sale.

Deși își terminase tirada, Vaska zăbovea.

— Ce mai vrei ?

— O micuță rugăminte, excelența-voastră...

— Zi-i !

— Permiteți-mi... paltonașul dumneavoastră civil. Dumneavoastră nu mai binevoiți să-l mai purtați. Atîrnă degeaba în cui... L-aș face pe mine.

— Ia-l.

— Mai aveți și un surtuc. Defel nu se potrivește cu rangul de amiral. Pentru „camerirul" dumneavoastră ar fi de minune !

— Ia-l și pe ăla.

— Vă foarte mulțumesc, excelență !

— Mare canalie mai ești, Vaska, izbucni într-un rîs îngăduitor amiralul.

La complimentul primit, Vaska zîmbi arătîndu-și dinții și ieși din cabină foarte mulțumit că l-a „ars" pe amiral, pentru o vînătaie de nimica toată, abia-abia vizibilă.

Imediat își trase de pe ochi basmaua pe care o pusese înadins ca să obțină de la stăpînul său cît mai multe avantaje. Profita adeseori de uraganele acestuia, procedînd astfel : se vîra anume în calea lui cînd dezlănțuirea era în toi și încasa cîte una „specială", ca apoi, jucînd rolul persecutatului, să-i prezinte stăpînului „nota" de recompensă, corespunzătoare cu nedreptatea suferită.

Amiralul întotdeauna îl despăgubea, căci — așa cum Vaska observase — după trecerea furiei devenea „semplu" de tot. Atunci putea să-i ceară orice, că îi dădea !

XV

CÎND LEONTIEV INTRĂ plin de voie bună în careul ofițerilor, nicidecum semănînd cu un om gata să îmbrace tunica de matroz, toți cei de față și-au dat seama că vizita la amiral se terminase cu bine și au răsuflat ușurați, nerăbdători să asculte ce le va relata micimanul.

Probabil că cel mai mult se bucura ofițerul secund, care ținea în mod deosebit la Leontiev. Deși nu prevăzuse cine știe ce nenorocire în urma necuviinței micimanului, totuși se aștepta la nepăceri, bănuind măcar că favoritul său va fi scos din escadră.

Fața lui posomorîtă se însenină, pe buze îi apăru un zîmbet, ochii lui mici, de miop, începură să strălucească, deoarece expresia de bucurie de pe figura tînărului era elocventă :

— Așadar, nu te mai întorci la arest, Serghei Alexandrovici ?

— Nu mai e nevoie, Mihail Petrovici, nu mai e nevoie... Amiralul m-a invitat azi la masă.

— La masă ?! exclamă perplex țața Avdotia și-și holbă de tot ochii. Asta-i grozavă !

— Și rămîi în continuare în escadră ?

— Nu te-ntorci în Rusia ?

— Și nu pățești nimic ?

— Rămîn... și nu pățesc nimic ! răspunse Leontiev la întrebările ce-l asaltau din toate părțile.

— Nemaipomenit ! răsună vocea de bas a artileristului.

— Uimitor ! socoti de a sa datorie să se mire pînă și doctorul.

Ofițerul cu navigația zîmbea triumfător, ceea ce semnifica : „Vedeți, ce v-am spus eu ?"

— Desigur însă că te-a săpunit, Seriojenka... Te-a frecat serios, nu ? întrebă Snejkov.

— Nu m-a săpunit deloc... Știți, domnilor, ceva ? Nu-l cunoaștem de loc pe amiral. Eu abia acum l-am cunoscut... Ce suflet drept ! Ce corectitudine ! exulta micimanul, așezîndu-se în fața mesei.

— Te-ai îndrăgostit de el, zeflemisi ofițerul de administrație.

— Da, m-am îndrăgostit, confirmă ostentativ Leontiev, m-am îndrăgostit. Și, de-acum înainte, îl voi apăra în orice împrejurare. Și îi voi trece cu vederea toate urletele și accesele de furie... E un om adevărat ! Am fost un tîmpit crezîndu-l om rău și ranchiunos. Vă declar solemn, domnilor, că am fost un tîmpit !

— Povesteşte odată, tot, cu de-amănuntul ! Cum s-a făcut că dumneata, din păgîn, ai trecut într-o clipă la creştinism ? se arătă nerăbdător doctorul.

— Hai, povesteşte, povesteşte, Seriojenka.

— Ce s-a întîmplat ? Iată ce : mi-a cerut scuze. Şi dacă aţi şti cu cîtă sinceritate şi cît de prietenos ! El... un amiral... Vă daţi seama ?

Aceste cuvinte au stîrnit uimirea tuturor.

Fireşte, domnilor marinari, obişnuiţi cu disciplina de fier, le venea greu să priceapă că un amiral poate răspunde, la o insultă ce i-a fost adresată, prin a-şi cere el, cel dintîi, scuze. Putea s-o treacă cu vederea, dar să ceară iertare unui subaltern — era ceva cu adevărat unic.

— Ba mai mult decît atît, continuă cu fervoare micimanul, a recunoscut că obrăznicia mea fusese provocată de insulta lui şi deci nu mă consideră vinovat... Spuneţi-mi, vă rog, domnilor, mulţi comandanţi ar fi în stare de un gest asemănător ?... Numai un om foarte cinstit e capabil să procedeze astfel...

După ce Leontiev povesti amănunţit cum a decurs întrevederea, în salonul ofiţerilor răsunară glasuri aprobative şi entuziaste. Toţi îşi exprimară convingerea că, în ciuda toanelor şi furiilor sale, datorită cărora serviciul marinarilor se desfăşura adeseori cu greu, neastîmpăratul amiral e un om bun la inimă şi drept, demn de cel mai profund respect.

În acea zi în care amiralul, după ce şi-a făcut de cap ca un nebun, îi ceru scuze micimanului care-l jignise, pe „Rezvîi" a început să se cimenteze tainic legătura sufletească dintre neastîmpăratul amiral şi subalternii săi. Tuturor amintirea despre acest „om adevărat" le-a rămas întipărită pentru toată viaţa ca ceva luminos şi exemplar. Spre deosebire de Kornev, amiralii de mai tîrziu — ale căror raporturi cu subalternii se bazau numai pe litera moartă a regulamentului sau pe regulile convenţionale ale „stagiului" — au lăsat o prea ştearsă amintire, deşi se purtau corect şi nu se lăsau copleşiţi de „furie profesională".

În timp ce în salonul ofiţerilor se discuta despre amiral, acesta ieşise din cabină şi se plimba pe punte de la un capăt la altul, aruncînd din cînd în cînd priviri scurte spre roşcovanul micinan Şceglov, care stătea pe puntea de cart.

Înfăţişarea abătută a tînărului marinar trezi compasiunea amiralului. Orgoliosul ofiţer care comisese „o asemenea crimă" trecea în mod evident prin momente grele, ceea ce îl îndemna pe Kornev

să-i ierte vina, şi îi sădea în suflet încrederea că, dacă astăzi Sceglov era atît de puternic zguduit, altădată nu va mai căsca gura în timpul cartului. Amiralul îşi dădea seama că, eliberîndu-l din comanda cartului, aşa cum avusese de gînd, n-ar fi izbutit decît să aducă orgoliului lui — şi aşa destul de lezat — o suferinţă în plus.

Amiralul urcă pe puntea de cart, se apropie de Sceglov şi, de parcă nimic nu se întîmplase, îl întrebă :

— Ce viteză avem ?

— Zece noduri, excelenţa-voastră !

În vocea micimanului se simţea conştiinţa vinovăţiei.

Amiralul îşi înălţă capul, examină pînzele şi observă :

— Minunat sînt întinse pînzele dumitale...

Acest compliment care, în alte împrejurări, l-ar fi bucurat pe Sceglov, acum, dimpotrivă, îl răscolea, reamintindu-i de pînzele pierdute din vina lui. Ba chiar suna a bătaie de joc.

„Mai bine m-ar fi bruftuluit din nou şi mi-ar fi zis iar că sînt o spălătoreasă !" gîndi micimanul, bănuitor şi nervos.

Amiralul păru să sesizeze şi această reacţie interioară. Astfel, impresionat de starea de spirit a tînărului, îl îmbărbătă, spunîndu-i cu blîndeţe :

— Nu trebuie să-ţi pierzi curajul, prietene... Ai căpătat o lecţie grea şi sînt sigur că-ţi va fi de folos... Dar oricui dintre noi ni s-ar putea întîmpla un asemenea necaz... Oricum, dumitale îţi face cinste că-l pui într-atît la inimă... Asta dovedeşte că ai conştiinţă de brav marinar... Da, da !

Tînărul miciman, care încă mai socotea că locul lui e printre „spălătorese", parcă renăscu în urma cuvintelor de încurajare ale comandantului. În această clipă dorea un singur lucru : ca pe corvetă să se năpustească cea mai îngrozitoare rafală de vînt, pentru a dovedi amiralului şi tuturor de pe navă cît e de priceput în arta marinărească. Dar orizontul mării, cît vedeai cu ochii, era absolut limpede, iar tulburatului Sceglov nu-i rămase decît să afirme :

— Credeţi-mă, excelenţa-voastră... am să-mi răscumpăr vina... Veţi vedea...

— Nici nu mă-ndoiesc... Şi am să-ţi mai spun ceva : în timpul carturilor dumitale, voi dormi liniştit ! adăugă amiralul. Şi coborî scara.

Micimanul nu-şi mai găsise cuvintele prin care să mulţumească, ci doar privise cu o expresie de adîncă recunoştinţă spre Kornev, pentru încrederea ce i-o acorda. Sentimentul dezonoarei îi pieri şi ştia că are dreptul să rămînă mai departe în serviciu.

Amiralul nu se înşelase. Din ziua aceea, pe corvetă n-a existat un şef de cart mai vigilent decît Şceglov şi, într-adevăr, Kornev a putut „dormi liniştit" în timpul cartului lui.

Cuvintele de încurajare spuse tînărului marinar, atunci disperat, au fost decisive pentru menţinerea în flotă a unui bun ofiţer. Ele s-au dovedit infinit mai convingătoare decît mustrările, aresturile şi toate celelalte mijloace formale de constrîngere, atît de dăunătoare educaţiei marinăreşti.

Nikolai Afanasievici trîndăvise multă vreme în cabină. Nu se arătă pe sus, ca să nu dea ochi cu amiralul.

În cele din urmă căpitanul îl trimise pe vistavoi să-l cheme pe ofiţerul secund. După ce acesta sosi în cabină şi luă loc, căpitanul îl întrebă :

— Ce spui, Mihail Petrovici ? S-a potolit amiralul ?

— S-a potolit, Nikolai Afanasievici... Adineauri a avut o discuţie cu Leontiev şi i-a cerut scuze.

Monte Cristo strînse din umeri şi zîmbi :

— Un nebun !... Cu ăsta n-ai pic de linişte... Care va să zică, nici pe noi amîndoi nu ne va trimite în faţa tribunalului ?

— Poţi să ştii ?...

— Vai, ce-a mai urlat astăzi... Uf ! răsuflă Nikolai Afanasievici. Şi ceea ce mi se pare mai important, spune-mi, te rog, de ce corveta noastră este un „café chantant" ? se enervă deodată căpitanul, aducîndu-şi aminte de cuvintele jignitoare ale amiralului. Oare ce anume face ca „Rezvîi" să semene cu un „café chantant" ? Hm ?... Asta-i curată porcărie...

— Ne-am făcut de baftă astăzi, Nikolai Afanasievici. Trebuie s-o recunoaştem.

— Da... Toate, din pricina lui Şceglov... Şi unde mai pui, nenorocitul ăla de gabier... De ce n-au fost în stare să-l găsească ?

— Subofiţerul, în grabă, nu dădea de el...

— Bestia !... Totuşi, nu înţeleg de ce i-o fi spus „café-chantant" ?... S-ar părea că pe corvetă e totul în ordine...

— S-ar părea, răspunse cu modestie ofiţerul secund.

— Absolut imposibil să faci serviciu cu dînsul... Dacă va continua aşa, eu, dragă Mihail Petrovici, voi cere să plec în Rusia... M-am săturat... Dar deocamdată te rog să rămînă între noi... „I-ai lăsat de capul lor pe ofiţeri !"... Ce să fac ? Să înjur ca un şef de echipaj ?... Ce înseamnă asta „I-ai lăsat să-şi facă de cap" ?...

Căpitanul îşi mai vărsă un timp necazul în faţa ofiţerului secund, apoi, după ce acesta plecă, se lungi iarăşi pe divan şi se

încruntă la gîndul că, pe deasupra tuturor bucluculilor de azi, va fi nevoit să ia prînzul la neastîmpăratul amiral. E adevărat că dejunurile amiralului erau minunate şi vinul excelent, dar...

— Nu înţeleg... De ce „café chantant" ? exclamă încă o dată Monte Cristo, căutînd din răsputeri să înţeleagă ce a vrut să spună prin aceste cuvinte amiralul.

XVI

AMIRALUL DEJUNA LA ORA ŞASE. Masă îmbelşugată, vinuri admirabile. Cînd se afla în larg, zilnic luau prînzul la el zece oameni. În afară de musafirii permanenţi — comandantul, căpitanul de stat-major şi aghiotantul — mai erau invitaţi : şeful de cart, aspiranţii şi conductorul de cart, care stăteau pe punte de la ora patru pînă la opt dimineaţa, şi, pe rînd, doi-trei ofiţeri din restul colectivului ofiţeresc. Adesea se întîmpla să mai fie invitat cîte cineva, la repezeală, fără să-i fi venit rîndul. Uneori, duminicile, amiralul era el invitat de ofiţeri să ia masa în careul lor.

Pe „Rezvîi" se ştia bine că amiralului nu-i place ca invitaţii să se prezinte înainte de ora fixată. Potrivit tradiţiei englezeşti, admitea o întîrziere de vreo cinci minute, dar cu nici un chip nu îngăduia ca musafirul să se prezinte măcar cu un minut mai devreme.

La început, cînd nu toată lumea cunoştea aceste „reguli", un miciman, invitat la amiral, dorind să fie cît mai corect — după părerea lui — a venit cam cu opt minute mai înainte, drept care a fost primit fără acea obişnuită, caldă amabilitate a amfitrionului.

Fără să scoată un cuvînt, amiralul i-a dat musafirului mîna, i-a arătat cu degetul divanul şi pesemne nemulţumit de ceva a continuat să tacă îndărătnic, mişcîndu-şi nervos umerii şi ciupindu-şi mustaţa ţepoasă.

În culmea tensiunii, musafirul avu o clipă de curaj şi se hotărî să înjghebe o discuţie :

— E o vreme splendidă astăzi, excelenţa-voastră...

În loc de răspuns, amiralul privi pieziş spre miciman. Într-un tîrziu spuse :

— Ştii ce, dragă prietene ?

„Dragul prieten", care avusese destulă vreme să cunoască multe curiozităţi ale „diavolului ochios", îl privi cu nelinişte.

Atît după ton, cît şi după căutătura insistentă a ochilor rotunzi şi holbaţi, musafirul presimţea că, în nici un caz, amiralul nu intenţionează să-i spună ceva agreabil.

„Nu cumva vrea să mă săpunească înainte de masă ?"

Îşi scrută memoria spre a descoperi vreo greşeală comisă în serviciu, pentru care ar fi meritat să fie săpunit.

Amiralul, după ce rosti obişnuita sa introducere, se opri, parcă furat de alte gînduri.

Trecu o secundă, două, de tăcere apăsătoare. Musafirul nu se simţea deloc în apele sale.

În sfîrşit, amiralul, neputînd să-şi învingă dorinţa de a-şi arăta nemulţumirea, totodată căutînd o formă de exprimare cît mai delicată, zise :

— Ceasul dumitale o ia pare-se înainte. Iată ce vreau să-ţi spun.

Tînărul, care nu pricepu deloc aluzia şi întrucîtva mirat de această afirmaţie categorică asupra impreciziei excelentului său cronometru, scoase grăbit ceasul din buzunarul vestei, îl privi şi se grăbi să răspundă :

— Ceasul merge exact, excelenţă... Şase fără cinci.

— Eu însă, dragă prietene, am impresia că te-am invitat la masă la ora şase ?...

— Întocmai, la şase, bîigui micimanul, continuînd să nu înţeleagă despre ce este vorba.

— Prin urmare, trebuia să vii exact la şase ! i-o reteză amiralul.

În fine, micimanul pricepu.

— Scuzaţi-mă, excelenţă... N-am ştiut... Am să plec.

Cu aceste cuvinte, sări de pe divan, ca înţepat de un ac, şi fu cît pe-aci să dispară într-o clipită.

— Unde vrei să pleci acum ? Ia loc ! îi ordonă amiralul.

Ruşinat şi supus, tînărul ofiţer se reaşeză pe divan. Iar neastîmpăratul amiral, uşurat, se linişti imediat şi începu să vorbească pe un ton mult mai blînd :

— Mi-am permis să-ţi atrag atenţia, dragă prietene, ca altădată să ştii : dacă eşti invitat la şase, trebuie să vii la şase.

— Am înţeles, excelenţa-voastră.

— Să-i luăm, de exemplu, pe englezi. Sînt oameni de afaceri şi ştiu să preţuiască timpul. La ei se obişnuieşte ca invitaţii să se prezinte punct la ora indicată. Nici măcar cu un minut mai devreme. După mine, asta e inteligent, chiar foarte inteligent... S-ar putea ca gazda, înainte de ora fixată, să fie ocupată cu ceva — se bărbiereşte, să zicem — iar musafirul apare tocmai atunci. Trebuie

să recunoşti că aşa ceva e lipsit de „tact". Sau să presupunem că gazda pur şi simplu lipseşte de acasă înainte de ora respectivă, iar dumneata te prezinţi şi stai de unul singur, ca un tîmpit... Neplăcut, nu ?

— Absolut, excelenţa-voastră.

— De vină nu e gazda, ci musafirul... Să nu vii înainte de vreme. Sper că eşti de acord cu mine !

Cum să nu fii de acord !

Firește că tînărul îşi exprimă îndată deplinul său acord.

— Totuşi sînt bucuros că te văd, foarte bucuros, spuse amabil amiralul, strîngînd din nou mîna micimanului uluit. De ce nu fumezi ?... Te rog, serveşte-te...

E poate de prisos să mai adăugăm că, de atunci, toţi domnii ofiţeri, aspiranţi şi conducători de pe „Rezvîi" au început să respecte cu stricteţe preceptele englezeşti în materie de punctualitate.

Iar în această zi de ruşinoase eşecuri ce provocaseră mari tulburări sufleteşti, unele încă nestinse, se-nţelege că nimeni n-a îndrăznit să se prezinte în cabina amiralului nici măcar cu o secundă înainte de ora indicată.

Care mai de care mai elegant şi mai festiv îmbrăcat, musafirii s-au înfiinţat fix la ora şase.

Monte Cristo — cu figura sa rumenă şi distinsă, marcată de favoriţi şi de mustaţa neagră foarte dichisită — a apărut într-o frumoasă tunică albă, descheiată, pe sub care vesta impecabilă îi contura pîntecul destul de rotunjor. Avea însă atitudinea convenţională, rigidă, a omului care nu-şi putea uita supărarea că nava comandată de el fusese calificată un „café chantant".

Expresia, severă acum, a frumosului său chip, totdeauna senin şi vesel, însemna : „Am venit să iau prînzul aici numai din datoria impusă de serviciu, nicidecum din propria mea dorinţă".

Cam ursuz era şi ofiţerul secund Mihail Petrovici, care sosise împreună cu doctorul şi cu navigatorul şef. Schimbarea „ruşinoasă" a gabierului continua să-i lezeze mîndria de marinar.

În schimb, bălanul şi bondocul doctor, cu părul lins pe tîmple, privea fermecat măsuţa încărcată de cele mai ademenitoare gustări, savurînd de pe acum plăcerea bogatului prînz ce avea să urmeze.

Navigatorul şef, un om sfios, se strecură uşurel în cabină, salută pe amiral şi se îndepărtă iute de acesta, aşezîndu-se într-un loc mai retras. Pe faţa lui arămie, brăzdată de riduri, se vedea acea expresie de supuşenie şi înţeleaptă împăcare cu destinul pe care o

au mai toți navigatorii — acești copii vitregi ai serviciului marin — îndeosebi atunci cînd se află în fața comandanților.

Vladimir Andreevici Snejkov, care fusese de cart de la ora patru la opt dimineața, și tocmai de aceea era obligat să ia masa la amiral, își făcu semnul crucii de cîteva ori înainte de a intra în cabină, își aranjă părul și-și răsuci mustața roșcată, apoi apăru agitat, congestionat la chip și scăldat de transpirație. După ce îl salută din cap pe amiral, fiind cuprins de obișnuita-i spaimă în astfel de împrejurări, se furișă într-un cerculeț de tineri care stăteau mai la o parte și discutau încetișor. „Unchiul Cernomor" — aspirantul cel scund și cu fruntea mare, care făcuse cu el de cart — conducătorul navigator Podokonnikov — imitatorul lui Bazarov — împreună cu aspirantul Ivkov și cu micimanul Leontiev (învitat în ultima clipă) o ascunseră pe „tața Avdotia" în mijlocul lor.

— Se pare că s-a adunat toată lumea, nu ? spuse amiralul privind împrejur, chiar în clipa în care apăru pe ușă Ratmirțev. Elegant ca totdeauna, în tunica lui de aghiotant cu eghileți, spilcuit, proaspăt ras, cu părul său blond pomădat, cu mîinile îngrijite, albe, cu manecura ireproșabilă cu inel pe degetul mic al fiecărei mîini, aghiotantul adusese cu sine și o adiere de parfum.

— Toți, excelență ! se grăbi să raporteze adjutantul comandantului Verbițki.

— Vă rog, domnilor, serviți-vă ! Nikolai Afanasievici ! Vă rog !... Mihail Petrovici... Ivan Ivanîci... Doctore...

— Dumneata bei votcă amăruie, Nikolai Afanasievici ? întrebă extrem de amabil Kornev.

— Amăruie, excelență ! răspunse pe un ton sec, oficial, Monte Cristo. Dar, apropiindu-se de masă și simțind, în fața abundenței și varietății gustărilor, cum îi lasă gura apă, căpitanul începu să-și mai tempereze supărarea.

Între timp, amiralul, făcîndu-i din ce în ce mai accentuat curte lui Nikolai Afanasievici, pe care intenționase să-l defere tribunalului, și dorind, prin deosebita atenție pe care i-o acorda, să-l facă să uite jignirile cu „taverna" și „café chantant"-ul, și în genere toate ieșirile sălbatice de azi-dimineață, îi umplu personal paharul cu votcă amăruie și, oferindu-i-l, spuse :

— Vaska a reușit să găsească astăzi ultima cutie de icre... Dă-mi voie, Nikolai Afanasievici, să te servesc.

— Nu vă deranjați, excelență.

Dar amiralul deja apucase să-i servească în farfurioară o porție enormă de icre negre tescuite, cantitate parcă echivalentă cu necesi-

tatea sufletească a amfitrionului de a-şi ispăşi nedreptatea săvîrşită faţă de căpitan, care, cu toate defectele sale, era orişicît un brav marinar. Şi, întinzîndu-i farfurioara, şopti cu prefăcută ignoranţă :

— Nu ştiu, or fi bune ? Dumneata eşti un cunoscător, Nikolai Afanasievici...

Monte Cristo dădu peste cap paharul cu votcă şi gustă din icre.

— O minune, excelenţă, exclamă el înghiţind icrele cu vădită voluptate.

Afabilitatea amiralului, delicioasele icre, cît şi aspectul minunat al celorlalte gustări de pe masă ce trezeau cele mai plăcute senzaţii, au muiat inima blîndului şi blajinului Monte Cristo. Chipul său se destinsese într-un zîmbet larg, satisfăcut, iar ochii lui mijiţi se tot aprindeau de poftă, ca ai unui gurmand înveterat ce era.

Nu mînca propriu-zis, ci degusta, încet, ca şi cum ar fi oficiat solemnul ritual al stomacului.

— Încă un păhărel, Nikolai Afanasievici... Îţi recomand aceste ciuperci ruseşti...

— Cu plăcere, excelenţă. Aveţi o amăruie minunată... Nu vă deranjaţi, excelenţă...

Dar amiralul apucase să-i umple paharul. Apoi se adresă adjunctului, care-i administra gospodăria şi care, spre ciuda lui Vaska, făcea proviziile, cumpărînd printre altele şi băutura :

— Verbiţki, ai grijă te rog să avem întotdeauna votcă amăruie... Păstreaz-o pentru Nikolai Afanasievici şi să n-o serveşti aspiranţilor... Tineretul poate să bea şi alt soi de votcă.

— Am înţeles, excelenţă !

Mişcat, Monte Cristo i-a iertat neastîmpăratului amiral „café chantant"-ul, iar după ciuperci, şi-a concentrat întreaga atenţie asupra unui homar cu maioneză...

— Ivan Ivanîci, ce-nseamnă asta, numai un păhărel ? Te rog mai toarnă-ţi, îl invită amiralul pe navigatorul-şef.

— N-o să fie cam mult, excelenţă ? glumi bătrînul navigator, care consuma zilnic o serioasă cantitate de Porto şi Marsala fără să se sinchisească. Şi, dînd pe gît încă un respectabil pahar de votcă, se trase deoparte.

— Dumitale, însă, amăruie nu ţi se oferă, observă Ivkov, rîzînd către Podogonnikov.

— Despre ce e vorba acolo, Ivkov ? De ce rîzi ?... Serveşte-te, te rog.

— Îi spuneam lui Podokonnikov că la gradul nostru nu ni se cuvine amăruie, excelenţă.

— Ia te uită, glumeţul ! izbucni în rîs amiralul... La gradul vostru, dragă prietene, aveţi voie să beţi doar votca ce vi se oferă, şi nu mai mult de un păhărel... Dar hai, fie, turnaţi-vă cîte-un păhărel de amăruie.

— Nu beau de nici un fel.

— Atunci, de ce te agiţi ?

— Pentru Podokonnikov, excelenţă. Lui îi place.

— Atunci toarnă-i lui Podogonnikov... Lui îi plac şi ţigările de foi şi votca amăruie, deşi habar n-are ce-i aia... Ce-i cu dumneata, Vladimir Andreici ? De ce nu te serveşti ? Te rog, poftеşte la masă.

Locotenentul Snejkov se repezi spre masă, ca un cal îmboldit din pinteni.

— De care să-ţi torn, Vladimir Andreici ?

— De care ordonaţi, excelenţă, răspunse roşind pînă la rădăcina părului ţaţa Avdotia.

— Cum adică ? Aici sînt cinci soiuri...

— Mi-e egal, excelenţă !

— Şi mie mi-e egal ! ridică vocea nerăbdător şi enervat amiralul, care nu suporta răspunsuri nehotărîte.

Locotenentul se fîstîcise de tot şi nu ştia ce votcă să aleagă. Simţea un nod în gît. Ochii i se bulbucaseră şi priveau tîmp.

— Eu... eu... excelenţă, îngăimă el.

— Vladimir Andreici bea rafinată, excelenţă, se grăbi să-l scoată din încurcătură ofiţerul secund.

— Păi, de ce nu spui aşa, Vladimir Andreici ? Ce tot îi dai cu „mi-e egal"... Eu poate ţi-aş fi turnat altceva decît doreşti... Te rog, spuse amiralul, întinzînd lui Snejkov păhărelul cu votcă. De ce nu iei o gustare ? îl opri amfitrionul, observîndu-i intenţia.

După ce a băut paharul, Snejkov a fost gata-gata s-o zbughească.

— Te rog frumos... serveşte icre, Vladimir Andreici... Mănîncă icre ! începu aproape să ordone neastîmpăratul amiral, în momentul în care îl văzu pe locotenent cu cîtă grabă şi emoţie încerca să înfigă furculiţa într-o farfurioară cu scrumbii. Icrele sînt o raritate aici... Haide, ia-ţi !...

Snejkov reuşi în sfîrşit să pescuiască o bucată de scrumbie. O băgă în gură, o înghiţi pe nemestecate şi întinse mîna spre icre, privind în acelaşi timp la amiral, cu frică încordată şi ezitare, ca un şcolar zăpăcit în faţa profesorului.

— Stai puţin, îţi dau eu... Prea te foieşti, Vladimir Andreici, şi nu-l laşi pe Arcadi Dmitrici să soarbă un păhărel din preferatul lui Allache...

— Binevoiți a nu vă deranja, excelență, mai am vreme, zise pe un ton ales și respectuos Ratmirțev. Odată cu aceste cuvinte, rostite sacadat, ofițerul — în semn de recunoștință pentru atenția ce i se acorda — și-a înclinat ușor capul și întregul trup, ducîndu-și la piept mîna albă și fină.

Răspunsese excepțional de frumos și plin de grație, desigur vrînd să demonstreze celor prezenți ce înseamnă un om cu maniere alese. Iar cînd Snejkov — roșu ca un rac și transpirat tot, de parcă ieșise dintr-o baie fierbinte — primi farfurioara cu icre din mîna amiralului și se dete brusc la o parte, Arcadi Dmitrici își umplu cu Allache un păhărel minuscul, îl luă cu două degete, pe celelalte ținîndu-le grațios răsfirate, îl bău fără grabă, gustă puțin din icre și se îndepărtă.

— Probabil că asta e manieră de la Curte, șopti Ivkov prietenului său.

— Ți-e silă să te uiți la el ! Ia privește ce aere își dă ! replică indignat Podokonnikov.

— Mă mir, Arkadi Dmitrici, cum de-ți place o porcărie ca Allache-ul, interveni pe neașteptate amiralul...

— Fiecare cu gustul lui, excelență...

— Tocmai de-asta. Mă uimește gustul dumitale... Dealtfel, la Petersburg, multor ofițeri din gardă le place acest Allache. Dar lui Ivan Ivanîci presupun că nu-i place, așa-i ?

— Mie, excelență, îmi place ca votca să fie votcă... Să se simtă amăreala, răspunse bătrînul navigator, care se uita la „degetarul" lui Ratmirțev și la toată făptura acestuia cu un sentiment de adînc dezgust, considerîndu-l de două parale, incapabil și arogant.

— Nu îndrăznesc să mă opun, excelență, acestei păreri, îndeosebi fiindcă este vorba de cineva cu atîta autoritate în materie ca onorabilul Ivan Ivanîci, spuse politicos și moale „popîndăul de curte", privindu-l cu indulgență pe bătrînul navigator, ca pe un om dintr-o rasă complet diferită și inferioară. Ratmirțev era sincer convins că un navigator este o făptură demnă de milă și, mă rog, suportabilă numai în largul mării.

Bătrînul și onorabilul Ivan Ivanîci, care o viață întreagă muncise cu sîrg și conștiinciozitate și care se bucura atît de stima amiralului cît și de respectul colegilor săi, a priceput bine aluzia la faptul că-i cam place să bea, a simțit și acea privire de sus, aruncată de Ratmirțev, dar nu răspunse nimic, ci doar gîndi în sinea lui : „Nu meriți să te bage nimeni în seamă !"

Apoi, ca și cum ar fi vrut să sublinieze că n-a dat nici o însemnătate aluziei, se apropie de masă și își turnă al treilea pahar de votcă.

— Beau și eu cu dumneata, Ivan Ivanovici, spuse vesel căpitanul.

— Facem un wist, Nikolai Afanasievici ?

— Facem !...

Deși nu în aceeași cantitate ca cea din farfuriile căpitanului și ofițerului secund, de care era acum mulțumit că nu mai păreau supărați pe dînsul, amiralul continua să-și trateze musafirii cu mari porții de icre negre.

— Vă rog să vă ocupați locurile, domnilor, spuse Kornev cu bucurie cînd Vaska și ajutorul său Gavrilov, un tînăr vistavoi, ambii cu mănuși albe, aduseră farfuriile cu supă. La dreapta amiralului se așează Nikolai Afanasievici, la stînga Ratmirțev, apoi ofițerul secund, navigatorul șef, doctorul și ceilalți. Tineretul luase loc „pe punte", adică la celălalt capăt al mesei unde, exact vizavi de amiral, ședea adjutantul, în obligația căruia intra, printre altele, tranșarea păsărilor — dacă erau preparate ca friptură — precum și umplerea cu vin a paharelor celor de pe „punte".

Prînzul era excelent, lucru cu atît mai vrednic de laude cu cît „Rezvîi" naviga de două săptămîni în larg. După supa cu pateuri s-a servit somon conservat, minunat preparat, cu diverse garnituri. Amiralul, preocupat ca toată lumea să mănînce și să bea din plin, deseori striga către Verbițki, semnalîndu-i că paharele musafirilor din jur sînt goale, dar cea mai mare atenție, în timpul acestei mese, o acorda tot lui Nikolai Afanasiev și ofițerului secund, umplîndu-le mereu, el însuși, paharele frumos aliniate în fața tacîmului, pahare de diferite forme și dimensiuni, care multă vreme derutaseră pe aspiranți pînă ce Kornev le-a explicat ce vinuri anume se bea în fiecare din ele.

Cînd menu-ul ajunse la purcelul cu caşă de hrișcă, Monte Cristo, care se cam moleșise din cîteva pahare de Xeres, Porto și Bourgogne roșu, dădu complet uitării „café chantant"-ul și intenția sa de a cere permisiunea plecării în Rusia, mai ales că între timp amiralul povestise, într-un moment cît se poate de potrivit, cum odată, în tinerețea lui, „la ei", pe nava „Navarin", comandată pe atunci de Pavel Stepanovici Nahimov p e r s o n a l, în văzul întregii escadre s-a zăbovit cu schimbarea gabierelor.

— Bestia de subofițer era de vină...

— Şi cum a reacţionat Pavel Stepanovici, excelenţă ? I-a tras aceeaşi săpunealâ pe care ne-aţi tras-o dumneavoastră astăzi nouă ? îl întrebase zîmbind Monte Cristo.

— Dumneata tot n-ai uitat-o ?... Ce ranchiunos ! Cîte nu se întîmplă ?... Parcă dumneata, în sinea dumitale, nu erai furios ?... Ce ? Oare nu-ţi părea rău ? Ia întreabă-l pe Mihail Petrovici ce înciudat a fost ?... Nu-i aşa, Mihail Petrovici ?...

— Chiar aşa, excelenţă...

— Vezi, asta-i... noi, marinarii, prea le punem pe toate la inimă... Asta-i dragostea de meserie... deşi adeseori ne înfuriem pentru nişte fleacuri... Dar şi fleacurile pot fi cîteodată importante... Vaska, mai serveşte pe Serghei Alexandrovici cu purcel... îi place purcelul cu caşă... Mănîncă, mănîncă, Serghei Alexandrovici !...

Discuţiile s-au animat spre sfîrşitul mesei. Amiralul a mai povestit cum, odată, în Marea Neagră, doi căpitani puseseră prinsoare — pe un căţelandru de ogar — care dintre ei va ridica mai repede ancora.

— Şi ce credeţi că a făcut Ivkov, răposatul frate al glumeţului nostru ?...

— Ce-a făcut, excelenţă ?

— Cînd văzu că goeleta, cu al cărei comandant pariase, i-o ia înainte, căci acesta apucase să ridice la bord toate ambarcaţiile cu vîsle, iar el nu reuşise încă să ridice barcazul, Ivkov, ca să cîştige timp, porunci scufundarea barcazului, lăsînd în loc o geamandură. Apoi ridică ancora, întinse pînzele şi o luă la sănătoasa cu nava lui... Bineînţeles că a cîştigat puiul de ogar... Mai tîrziu şi-a recunoscut şmecheria... Şmecherie, şmecherie, dar prezenţă de spirit... Un astfel de comandant nu-şi poate pierde capul nici în faţa inamicului. Iată ce înseamnă şcoala Mării Negre...

La rîndul său, Monte Cristo a istorisit cum, aflîndu-se pe fregata „Korşun", marinarii îl-au dus de nas pe amiralul lor.

După desert, amiralul îşi invită oaspeţii să ia loc pe divan. Se serveau lichiorurile şi cafelele.

Pe Nikolai Afanasievici îl cuprinse de braţ şi, ducîndu-l deoparte, îi spuse încetişor :

— Nu-l mai pedepsi pe Şceglov, Nikolai Afanasievici... Te rog... Şi-aşa a fost destul de pedepsit... Dealtfel... nu fi supărat nici pe mine... Cîte nu se întîmplă să spui la necaz... Ştiu foarte bine că nava dumitale e în perfectă ordine...

Încît Monte Cristo a plecat deplin împăcat de la dejunul amiralului. Curînd, amiralul a avut ocazia să se convingă că Monte Cristo, chiar în momente critice, este totuşi un model de căpitan, ceea ce îl hotărî să fie mai îngăduitor cu defectele lui.

Iar cînd, urmîndu-l pe Nikolai Afanasievici, toată lumea îşi lua rămas bun de la Kornev care, bine dispus şi satisfăcut, mulţumea invitaţilor pentru onoarea ce i-au acordat-o, se apropie de el Leontiev. Amiralul îi strînse puternic mîna şi îi spuse :

— Va să zică, acum sîntem prieteni ?

— Prieteni, excelenţă, confirmă zîmbind Leontiev.

XVII

PE CORVETĂ, ÎN AFARĂ de cei de cart, ofiţerii şi marinarii dormeau duşi.

Trecuse de ora unu, în acea minunată noapte de sud, scăldată de lumina lunii. „Rezvîi" gonea în linişte, cu aproape toate pînzele ridicate.

Micimanul Leontiev, care era de cart, umbla de colo-colo pe punte, scrutînd zarea şi strigînd din timp în timp :

— Priveşte înainte !

Deodată, apăru pe punte, ca din pămînt, silueta amiralului. Era după somn, cu tunica pe umeri şi cu papucii de casă pe piciorul gol.

Aşteptă un minut, două, apoi se îndreptă spre Leontiev şi îi şopti :

— Cheamă-l pe toboşar, dar fără nici un zgomot.

— 'ţeles !

După un minut, sosi toboşarul.

— Alarma de incendiu ! ordonă amiralul.

Răpăitul tobei răsună prelung, dînd alarma.

Nu mai trecură nici două minute şi întreaga corvetă prinse viaţă. Se auzea tropăitul a sute de picioare şi apostrofările şefilor de echipaj. Toată lumea alerga spre locurile ştiute. Mai trecu un minut, două, şi punţile fură luminate, iar pompele de incendiu pregătite, ca magazia de explozive să poată fi inundată în cîteva clipe.

Speriați, căpitanul și ofițerul secund, venind în fugă, îl întrebară pe Leontiev de locul incendiului.

— Nici un incendiu... Amiralul... îi asigură acesta calm, arătînd cu capul spre amiral.

— Să mergem, domnilor, să vedem, spuse amiralul, adresîndu-se căpitanului și ofițerului secund, sîntem pregătiți pentru un caz de incendiu... Lumea s-a adunat perfect, așa cum se cuvine pe o navă militară !

Și, însoțit de căpitan și de ofițerul secund, inspectă întreaga corvetă. Totul se afla într-o ordine exemplară. Oamenii erau la posturi, utilajele — în cea mai bună stare.

Urcînd pe punte, amiralul ordonă să fie adunat echipajul în front. La trecerea în revistă, aduse mulțumiri marinarilor.

— Gata oricînd la datorie, 'scelență, răsună peste apele oceanului.

Apoi, amiralul ordonă ofițerilor să se adune pe puntea de onoare și le spuse :

— E o navă militară în ordine... Vă mulțumesc din suflet, Nikolai Afanasievici, Mihail Petrovici și dumneavoastră tuturor, domnilor... Arkadi Dmitrevici, chiar mîine să dai un ordin pe escadră ! Noapte bună ! Liber !

Cu aceste cuvinte, dispăru.

Curînd, liniștea s-a așternut din nou pe corvetă. Ca și mai înainte cu cîteva minute, ea spinteca acum cu pieptul valurile oceanului, tăcută de parcă adormise.

XVIII

ÎNTR-UNA DIN ZILELE următoare, „Rezvîi" a fost nevoit să suporte o cruntă „chelfăneală", dintre cele mai rar întîlnite pe ocean. Astfel de furtuni înspăimîntă chiar pe cei mai experimentați și mai curajoși marinari și le rămîn întipărite în minte o viață întreagă. Dintre toți, cel mai mult au de suferit căpitanii. Aceștia, știind că de prezența lor de spirit, de măiestria și energia lor depinde viața a sute de oameni, sînt supuși unei extreme tensiuni a nervilor și nu rareori s-a întîmplat ca, de aceea , într-o singură noapte, să le albească brusc părul. După ani și ani, despre încercările cumplite prin care au trecut, spun cu gravitate :

— Da, da, strașnică chelfăneală a mai fost !

Firește, un necunoscător în ale marinei nu bănuiește cîtă dramă se ascunde în aceste puține cuvinte și cît pătimesc marinarii în asemenea zile și nopți...

„Rezvîi" fusese pregătit să întîlnească taifunul cu pînzele de furtună, dar diabolica dezlănțuire a durat două zile și două nopți.

În tot acest timp, căpitanul navei „Rezvîi" a dormit doar cîteva ore, sau mai bine zis a dormitat — acolo, sus în camera de hărți, de unde putea oricînd urca repede pe puntea de comandă. Dîrz și încordat la culme, Monte Cristo (el era acela care comanda nava) dădea ordine timonierilor și veghea cu strășnicie ca enormele valuri să nu inunde corveta ce se zbătea gemînd de durere în vîltoarea valurilor înfuriate.

Situația era serioasă.

De însemnătatea fiecărei clipe marinarii erau conștienți, mai cu seamă că „Rezvîi" începuse să-și sleiască forțele în lupta nesfîșită cu stihia sălbatică. Cea mai mică greșeală din partea căpitanului, un moment de ezitare, și corveta ar fi pierit. Toată lumea avea acest sentiment... Se citea pe fețele palide ale marinarilor, în ochii larg deschiși, ațintiți spre punte...

Dar Monte Cristo acum nu mai semăna deloc cu acel ușuratic petrecăreț și leneș pe care-l cunoaștem, ci parcă devenise alt om. Cumpănit și hotărît, plin de energie și cu atenția concentrată, veghea fiecare mișcare a navei, o dirija pieptiș împotriva valurilor și evita atacul lor direct.

Furtuna ajungînd la apogeu, o rafală nemaipomenit de furioasă răpuse arborele mare ; după o scurtă clătinare, acesta se prăvăli cu trosnet pe bordul dinspre vînt. Corveta se aplecă pe un bord. Era un moment de greu impas.

— Aruncați-l imediat peste bord ! tună căpitanul în portavoce.

Ofițerul secund Mihail Petrovici se și găsea acolo, lîngă arborele doborît. Cîteva lovituri de topor... și arborele, degajat de parîme, lunecă peste bord.

Corveta se redresă. Chipul încordat la maximum al lui Monte Cristo se lumină.

— Slavă Domnului ! șopti fără să-și dea seama. Buzele îi tremurau.

Neastîmpăratul amiral, care văzuse atîtea în viața lui, a fost calm, dar mohorît. Nici el n-a părăsit puntea de comandă. A

stat tăcut și încleștat cu mîinile pe parîme, fără să intervină în ordinele căpitanului, care erau impecabile. În adîncul sufletului său s-a născut, cu acest prilej, o deosebită admirație pentru Nikolai Afanasievici. Se convinsese pe de-antregul că e un căpitan brav și energic mai ales în momente critice, și că acest sibarit chefliu va ști, dacă va fi cazul, să moară eroic la datorie.

Astfel, cele două zile de furtună au apropiat două firi cu totul diferite. Neastîmpăratul amiral, acum plin de respect față de purtarea bărbătească și vitează a căpitanului, avea de gînd să-i treacă neobservate cusururile.

Nu o dată îi propusese în timpul furtunii să coboare de pe punte ca să se odihnească :

— Rămîn eu în locul dumitale, Nikolai Afanasievici... Ai obosit...

— Locul căpitanului este aici pe puntea de comandă și n-o voi părăsi atîta vreme cît corveta se află în pericol ! răspundea Monte Cristo.

Cu totul altfel decît de obicei cînd discuta cu amiralul, vocea lui Monte Cristo răsuna energic, parcă vrînd să precizeze că el e căpitanul, cel căruia îi revine exclusiv răspunderea asupra navei și echipajului.

Kornev trimitea mereu după Vaska să aducă sus diverse gustări și vin pentru ca Nikolai Afanasievici să-și mai refacă forțele. Dar căpitanul era în prea mare tensiune a nervilor ca să poată simți foamea. În aceste două zile, s-a mulțumit cu cîțiva pesmeți muiați în puțin vin de Porto.

Cînd în sfîrșit, la capătul celei de-a doua zi, năprasnica furtună începu să se potolească și corveta ieși din pericol, căpitanul îl rugă pe Mihail Petrovici să-l înlocuiască pe punte și, ordonîndu-i șefului de cart să nu-l trezească decît pentru o expresă nevoie, coborî de pe puntea de comandă.

Fața i se trăsese și părea îmbătrînit. Ochii, în fundul capului, își pierduseră scînteia revoltei, erau obosiți și lipsiți de viață. Întreaga sa înfățișare era a unui om sleit, epuizat. Monte Cristo nici pe departe nu mai semăna cu cel care, în urmă cu cîteva clipe, fascina pe toată lumea prin uriașa lui forță.

— Nu vrei să îmbuci ceva, Nikolai Afanasievici ? Îndată poruncesc să ți se aducă, se oferi amiralul care abia ieșise din cabină.

— Vă mulțumesc din suflet, excelență, dar nu vreau nimic...

— Îţi trimit ceva în cabină, Nikolai Afanasievici, n-ai mîncat nimic ! Am o şuncă grozavă, homar, Chester, pateu de Strassburg, somon afumat. S-a mai păstrat pe undeva o sticlă de Madera, un vin minunat, rar... Am primit cadou cîteva sticle în navigaţia precedentă cînd am fost la Madera. A mai rămas o sticluţă. Dă-mi voie să ţi-o trimit.

— Dacă îmi permiteţi, excelenţă, atunci mîine mă voi folosi cu cea mai mare plăcere de amabilitatea dumneavoastră. Acum însă pic de somn.

— Bine, bine... du-te... Dar dă-mi voie să-ţi spun, Nikolai Afanasievici, că eu, ca marinar, am admirat tot timpul ordinele dumitale şi sînt mîndru că am în escadră un căpitan ca dumneata. Numai cu astfel de comandanţi cum eşti dumneata şi comandantul lui „Golubcik" s-a putut ieşi cu cinste din această furtună blestemată şi socot de a mea datorie să vă mulţumesc din toată inima pentru salvarea corvetei şi a oamenilor, spuse sugrumat de emoţie amiralul, strîngînd puternic şi cu căldură mîna lui Monte Cristo. Asemenea clipe nu se uită niciodată, adăugă el. Noapte bună. Odihneşte-te pe săturate. Mîine, dacă se potoleşte vremea, pornim maşinile şi, spre seară, sîntem la Nagasaki.

Monte Cristo, deşi măgulit de elogiile amiralului, nu răspunsese nimic şi coborîse repede în cabină.

— Uff ! oftă el uşurat şi bucuros, văzînd aşternutul curat şi proaspăt, ce constituia acum unica sa dorinţă în viaţă. Alt lucru pe lume nu mai exista. Părea să fi uitat tot ce se petrecuse în aceste două zile, nervii i se atrofiaseră.

Complet vlăguit, după ce fu dezbrăcat de vistavoi, se lăsă inert şi voluptuos pe patul moale. În aceeaşi secundă adormi buştean.

XIX

SPRE DIMINEAŢĂ, VÎNTUL a scăzut simţitor. Norii negri, zdrenţuiţi, pluteau la orizont, iar prin cei vătoşi se zărea din cînd în cînd strălucind soarele arzător. Navigatorul şef Ivan Ivanovici se grăbi să stabilească altitudinea, să facă toate calculele astronomice şi să determine exact poziţia. Trecuseră două zile de cînd îşi întrerupsese observaţiile, ceea ce nu-i prea era pe plac.

Legănîndu-se pe valurile ce se potoleau, totuşi destul de puternice încă, „Rezvîi" şi „Golubcik" înaintau la mică distanţă între ele, pufăind din coşurile lor albe. Amîndouă navele, tărbăcite de furtună, acum arătau ca nişte păsări rănite. De pe „Rezvîi" lipsea arborele principal şi vîrful bompresului. Cuterul căpitanului fusese luat de pe punte şi un bord plesnise. „Golubcik" îşi pierduse arborele trinchet şi toate bărcile, iar cabina de pe punte era zdruncinată.

Dar maşinile, atît ale corvetei cît şi ale clipperului, mergeau în plin, elicele sfredeleau apa. Se înainta cu şapte-opt noduri. Pînă la Nagasaki mai rămăseseră cam vreo sută de mile.

Acolo, în liniştea portului, aveau să fie reparate toate stricăciunile : se vor monta şi arma arborii noi, se vor cumpăra alte bărci. Deocamdată, rănile se tămăduiau cu mijloacele la îndemînă, pentru cazul că „inamicul" ar ataca iarăşi.

La ora ridicării pavilionului, pe „Rezvîi" şi pe „Golubcik" erau deja instalaţi, în locul arborilor pierduţi, arborii aşa-zişi falşi, ce ar fi putut susţine, la nevoie extremă, cîteva pînze, iar bordurile sparte fuseseră reparate. S-a muncit toată noaptea, timp în care Mihail Petrovici n-a închis ochii nici o clipă.

Pe la şapte dimineaţa, amiralul urcă pe punte şi, examinînd mai întîi pe „Rezvîi", apoi privind pe „Golubcik", păru satisfăcut. Deşi niţel cam jumulite, ele îşi păstraseră un aspect prezentabil, de nave militare în bună stare.

Amiralul dădu ordin ca, prin semnale, să fie întrebat „Golubcik" asupra avariilor suferite şi dacă nu cumva pătrunde pe undeva apa.

Semnalele de răspuns au enumerat stricăciunile şi au raportat că apa nu pătrunde în navă.

Kornev zîmbea mulţumit, plimbîndu-se pe dunetă. Chibzuia acum la ce decoraţie să-i propună pe cei doi bravi ofiţeri. Dar nu ştia cum să-l determine pe amiralul Şrims a-i satisface propunerea. Îngrijorat la gîndul că acest Şrims, care habar n-are de marină, ar putea să nu-i aprobe cererea, ambii căpitani rămînînd astfel nerecompensaţi cum se cuvine, se decise ca, în cazul unei rezoluţii negative, să-i scrie lui Şrims o scrisoare... o scrisoare care...

Deodată amiralul îşi aduse aminte că încă nu mulţumise comandantului de pe „Golubcik" pentru comportarea sa din timpul furtunii şi se adresă ofiţerului de cart :

— Serghei Alexandrovici, ordonă ridicarea semnalului prin care vreau să-mi exprim faţă de comandantul clipperului întreaga şi deosebita mea satisfacţie.

— Am înțeles, răspunse micimanul Leontiev.

— Ce-i cu Verbițki, pe unde umblă ? Amiralul e pe punte... e ora șapte... iar aghiotantul doarme... Te rog trimite după dînsul ! strigă, brusc enervat, amiralul.

Dar, observînd pe ofițerul secund, care tocmai suise pe punte, se lumină din nou la chip și îi strînse cald mîna :

— Bună dimineața, Mihail Petrovici... Sînt foarte bucuros să te văd și nu pot să nu-ți spun că m-ai uimit...

— Prin ce, excelență ? întrebă ofițerul secund, nepricepînd despre ce e vorba.

— Mă mai întrebi ? zîmbi amiralul... Să repari cu atîta repeziciune stricăciunile și să montezi un arbore nou... asta... asta... face mare onoare ofițerului secund... Dealtfel, sîntem prieteni vechi... te cunosc demult... totuși... m-ai uimit, Mihail Petrovici. Spune-mi, te rog, nu cumva intră apa pe undeva, după cele de ieri ?...

— Nu, zise Mihail Petrovici și roși, flatat de cuvintele amiralului, care prețuia cu adevărat munca subalternilor, știind bine ce-i munca, el care, la rîndul său, fusese un exemplu de ofițer secund.

— O navă bine construită, o navă puternică. Furtuna a fost serioasă...

— Destul de serioasă, excelență ! confirmă Mihail Petrovici.

— Ai văzut ce bine i-a ținut piept Nikolai Afanasievici ? Nu-i așa ? A demonstrat tuturor ce înseamnă un căpitan curajos în momente critice ! Ce ochi !... Cît calm !... ce iscusință și măiestrie.

— Nikolai Afanasievici trebuie văzut în timpul furtunilor ca să fie pe deplin prețuit și înțeles, excelență !

— Crezi că nu-l prețuiesc ? Cu un căpitan ca el și cu un ofițer secund ca dumneata, plec oriunde... Vă completați unul pe altul. Iată ce voiam să-ți spun, dragă prietene... Altminteri — de ce s-o ascundem ? — Nikolai Afanasievici e un tip comod ; pe vreme liniștită îi place mai mult să trîndăvească... În schimb, în aceste două zile... Apropo, poruncește vistavoiului să nu-l trezească pentru ridicarea pavilionului... trebuie lăsat să se satureze de somn.

— Am înțeles...

— Dealtfel, și dumneata ar trebui să te odihnești, Mihail Petrovici. Uite ce ochi roșii ai.

— Mai e timp, excelență... la Nagasaki o să tot dorm.

— Dumneata, Verbițki, de ce-ai dormit pînă acum ? În urma căror fapte mărețe ? se adresă Kornev aghiotantului pe un ton dojenitor, dar nu lipsit de oarecare îngăduință.

Isteţul miciman, care îl studiase şi îl cunoştea bine pe amiral, înţelese că dispoziţia lui nu prevesteşte „săpuneală", încît minţi curajos :

— Nici pomeneală să dorm, excelenţă.

— Atunci ce-ai făcut ?

— Am citit, excelenţă.

— Se vede după ochii dumitale umflaţi de somn... Ia te uită la el, totdeauna vrea să scape basma curată... Totdeauna are răspunsul pregătit ! rîse amiralul şi îl ameninţă cu degetul, în glumă, pe miciman.

— Arkadi Dmitrici citeşte şi el ? adăugă ironic amiralul.

— Arkadi Dmitrici este bolnav, excelenţă.

— Ce-i cu el ? Pesemne că a avut rău de mare !

— Întocmai. În aceste două zile, Arkadi Dmitrici s-a simţit atît de prost că nici nu s-a parfumat, rosti cu cel mai serios aer Verbiţki, scontînd că o glumă în plus pe socoteala căpitanului şef de stat-major nu poate fi decît pe placul amiralului.

Într-adevăr, amiralul izbucni într-un rîs zgomotos, de copil...

— Nici nu s-a parfumat ? Ha-ha-ha !... Uite, să ştii, de îndată ce se va însănătoşi Arkadi Dmitrici, am să-i spun cu ce măsori dumneata seriozitatea bolii lui. Va să zică, nici nu s-a parfumat ?

— Deloc, excelenţă... Am trecut pe la Arkadi Dmitrici şi alaltăieri şi ieri...

— Şi ce face ? Boleşte în pat ?

— În pat. Şi citeşte acatiste Preacuratei şi Preasfintei Născătoare, precum şi Făcătorului de minuni Sfîntul Nicolae, excelenţă.

Amiralul hohoti din nou.

— Dar haide, nu-ţi mai bate joc... Arkadi Dmitrici e un om evlavios... de-asta citeşte acatiste... Nu-l mai deranja astăzi... lasă-l să se odihnească după furtună. Şi ai grijă ca prînzul să fie pe gustul lui Nikolai Afanasievici... Ştii ce-i place îndeosebi ?

— Voi încerca să nimeresc, excelenţă.

— Nimereşte aşa ca Nikolai Afanasievici să fie mulţumit de masă... Tot astfel şi Mihail Petrovici... Nădăjduiesc că nu mă refuzi, Mihail Petrovici, să prînzeşti astăzi la mine ?

Mihail Petrovici mulţumi amiralului.

— Şi acum, Verbiţki, te rog să afli de ce Vaska nu raportează că e gata cafeaua ? De ce mă lasă pradă foamei, canalia ? Freacă-i bine ridichea.

Isteţul aghiotant era gata să pornească glonţ pentru a executa ordinele amiralului, dar tocmai atunci apăru pe punte silueta plă-

pînă şi mutra adormită a camerierului cu şepcuţă roşie de jocheu. Acesta se apropie de Kornev fără să se grăbească şi, ridicînd cu un gest galant şepcuţa de pe capul său negru şi buclat, rosti :

— Poftiţi la cafea !

— Te foieşti, mîrîi amiralul.

— N-am zece mîini, ci numai două, bombăni supărat Vaska. Şi făcu calea întoarsă.

— Uite la el, canalia ! S-a sculat tîrziu şi tot el se socoteşte nedreptăţit ! spuse zîmbind amiralul. Verbiţki ! Te rog pofteşte la mine la cafea ! ordonă apoi şi coborî de pe punte, însoţit de aghiotant.

— Băieţaşul ăsta o să facă carieră, Mihail Petrovici, observă Leontiev.

— Ei şi ? Lasă-l s-o facă, spuse cu indiferenţă ofiţerul secund.

— Şi, la nevoie, îl va trăda pe amiral, în faţa căruia se ploconeşte acum.

— Şi asta e posibil.

— Mă mir cum de nu l-a mirosit amiralul...

—L-o fi mirosit... dar s-a obişnuit cu el. Mare lucru şi obişnuinţa, tătucule !... Pe de altă parte, Verbiţki e un aghiotant înnăscut şi băiat capabil, asta nu i-o poţi contesta.

— Antipatic... carierist...

— Dumneata ai vrea, Serghei Alexandrovici, ca toată lumea să fie simpatică ?... Ce tînăr eşti încă, tătucule ! zîmbi înţelegător Mihail Petrovici, privindu-l pe Leontiev din dosul ochelarilor cu ochii lui mici, înroşiţi... Dar aş bea o ceaşcă de ceai. Mă duc... Trebuie să recunosc că am obosit grozav. După ora opt mă duc să dorm pe săturate... Azi noapte n-am dormit deloc, din pricina reparaţiilor.

Puţin după ora cinci, cînd soarele se grăbea spre asfinţit, „Rezvîi", avîndu-l pe „Golubcik" în pupă, intra în minunatul port Nagasaki, cu danele sale pitoreşti, aşezate în adîncimea golfului.

Toată lumea se afla sus. Pe corvetă domnea o linişte solemnă, aşa cum se obişnuieşte la intrarea unei nave militare în radă, mai cu seamă dacă rada e străină.

În radă se aflau patru nave militare ruseşti — două corvete şi două clippere aparţinînd escadrei din Oceanul Pacific şi care primiseră ordin să se adune la Nagasaki pentru a-l aştepta pe amiral, precum şi cîteva nave militare ale altor naţiuni.

Cînd „Rezvîi", cu fanionul de contraamiral la pupa, apăru în văzul escadrei, de pe toate navele răsună salutul către amiral şi

îndată se auzi răspunsul dinspre corvetă. Apoi navele străine salutară de asemeni, şi li se răspunse.

După ce fumul salvelor se risipi, „Rezvîi" aruncă ancora şi coborî toate bărcile în apă ; „Golubcik" ancoră alături.

Imediat, de pe toate navele ruseşti porniră bărcile şi velboturile care aduceau pe comandanţi să dea amiralului raportul. Aceste ambarcaţiuni erau foarte elegante. Numai comandantul lui „Golubcik" venise într-o bărcuţă cu patru rame, singura ce supravieţuise.

Unul cîte unul, căpitanii, în ţinută de gală, urcau pe „Rezvîi", iar garda de onoare îi întîmpina ; după aceea, emoţionaţi şi niţel încordaţi, intrau în cabina amiralului.

Amiralul i-a primit pe toţi cu amabilitate, i-a întrebat despre desfăşurarea navigaţiei, despre starea navelor — pe care făgăduia să le viziteze — şi i-a invitat la masă, „exact la şase". Întrucît nu le mai rămăsese destul timp să se întoarcă la navele lor, căpitanii, în aşteptarea mesei, se adunară în cabina lui Monte Cristo. Erau deci, deocamdată, musafirii binevoitorului Nikolai Afanasievici, care porunci degrabă vistavoiului să aducă diverse vinuri şi propuse tuturor să bea cîte un pahar-două „ex".

Se înţelege de la sine că temele principale ale discuţiilor au fost furtuna, amiralul şi presupunerile asupra intenţiilor acestuia : pe cine şi încotro îl va trimite ? se ştie care nave se vor întoarce în Rusia ?

În ce priveşte furtuna, Monte Cristo n-a prea intrat în amănunte.

— Ne-a chelfănit serios, zicea el, turnînd şampanie în cupe. După cum vedeţi, am pierdut arborele principal. Dar care şi unde se duce, poţi să ştii ? Parcă ne spune ceva amiralul ? Asta n-o ştie nici Arkadi Dmitrici, rîse Monte Cristo.

— Nici pe mine nu mă ţine la curent cu intenţiile sale, interveni căpitanul de stat-major.

— În definitiv, nu e totuna dacă aflăm cu o zi mai devreme sau mai tîrziu care încotro se îndreaptă ?... Nici eu nu ştiu încotro voi pleca : În Australia sau în Sidhu... Arkadi Dmitrici spunea că spre Australia... Odată, amiralul aşa a zis...

— Nu m-aş mira deloc dacă i-ar da prin gînd să ne îndreptăm spre strîmtoarea Bering...

Toată lumea izbucni în rîs.

— De la el te poţi aştepta la orice ! observă cineva.

— Chiar aşa... Dar apropo, domnilor, e ceva nou pe la Nagasaki ? Ştiţi, pare mai interesant acest subiect...

— Ce să fie nou ?...

— Cum ce ?... Nu cumva e pe-aici aceeași „Regină Hortensia" de anul trecut ? O să fim iar obligați să facem curte japonezelor ?

— Iată despre ce noutăți vorbești ! Ei bine, atunci te poți bucura... Acum cîteva zile au sosit trei franțuzoaice...

— Așa da... Cum arată ?...

Un căpitan grăsuliu, scund și chel începu să descrie cu lux de amănunte calitățile franțuzoaicelor. Altul, mai tînăr, interveni pentru onoarea japonezelor, lăudîndu-se cu nevastă-sa închiriată pentru o lună [1], și curînd discuțiile onorabililor căpitani deveniră frivole și cam unilaterale.

În concluzie, s-a hotărît ca toți domnii căpitani, chiar astă-seară, să facă lui Monte Cristo cunoștință cu franțuzoaicele.

În acest timp, amiralul examina cu atenție podoabele mesei și-l avertiza pe Verbițki :

— Bagă de seamă, să nu mă faci de rîs... E suficient din toate ?

— Din toate, excelență.

— Ce meniu avem ?

— Supă cu pateuri, șuncă... îi place lui Nikolai Afanasievici.

— Mai departe ?

— Curcan !

— Cîți ?

— Patru.

— Ajunge la douăzeci de oameni ?

— Ajunge. Sînt mari, excelență. Mazăre și ghiveci.

— Bagă de seamă, să fie de toate, pe săturate.

După prînzul oferit de amiral, oaspeții s-au retras. Căpitanii au plecat la navele lor, unde au dat dispoziție ofițerilor secunzi să facă pregătirile pentru inspecție, și-au scos uniformele și s-au îmbrăcat civil. Apoi s-au îndreptat spre țărm. Monte Cristo l-a prevenit confidențial pe ofițerul său secund că s-ar putea să se întoarcă în zori.

— Trebuie să-mi reîmprospătez forțele ! adăugă el rîzînd. Doar n-o să luptăm veșnic cu furtuna pe mare. M-am săturat !

Ofițerii și aspiranții, în afară de cei de cart, au pornit și ei, chiar mai devreme decît căpitanii. Toți se grăbeau să ajungă la țărm, nerăbdători să facă cunoștință cu doamnele indigene și să se adune la hotelul unde era vorba să aibă loc astăzi o mare chermesă.

[1] Acțiunea povestirii se petrece în vremea de dinaintea reformei din Japonia, cînd în casele de toleranță se închiriau neveste pe timp limitat ; acestea erau obligate ca, pe toată durata închirierii, să fie fidele. (N. aut.)

Pe „Rezvîi" rămăseseră, în afară de cei de cart, ofițerul secund, preotul și unchiu Cernomor, aspirantul cel cu fruntea lată.

Amiralul citea ziarele în cabină.

Pe la opt și ceva urcă pe punte să se plimbe.

Găsindu-l aici pe unchiu Cernomor, se apropie de el și-l întrebă :

— Dumneata, dragă prietene, de ce nu te afli pe țărm ? Sau poate că-ți vine rîndul să fii de cart ?

— Nu... Nu prea am chef, excelență...

— Ce vorbești prostii ? Ce-nseamnă nu prea am chef ? De ce n-ai chef ? De ce nu te-ai duce ? ai putea să te plimbi călare... marinarilor le place să se plimbe călare, deși călăresc ca niște cizmari... Ai vedea orașul... De ce să stai pe corvetă ?... De ce n-ai plecat ?...

— Nu prea sînt dispus...

— Nu prea ești dispus !... Nu te cred... Nici la San Francisco n-ai debarcat decît foarte rar... Ce-nseamnă asta ?

— Prea costisitor să cobor pe țărm ! spuse rușinat tînărul.

— Ce-nseamnă costisitor ? Oare nu-ți ajunge solda ? Ce faci cu ea ? Nu care cumva ai pierdut banii la cărți ?... Spune adevărul... Nu te-ntreabă un amiral, ci un coleg mai în vîrstă, adăugă cu blîndețe amiralul.

— Nu joc cărți...

— Dacă-i așa, atunci ce faci cu banii ?... De ce nu cobori pe țărm ?... Nu care cumva îi strîngi ?...

— Cîte ceva mai pun deoparte. Eu... cu... excelență...

— Hai, ce-ntinzi pelteaua ? Vorbește clar, dragă prietene...

— Eu, excelență, păstrez cea mai mare parte din bani... pentru maică-mea... În afară de mine, n-are pe nimeni ! spuse încetișor și umil tînărul aspirant.

— Va să zică, asta-i ! Ce băiat bun ! exclamă cu căldură amiralul, îmbrățișîndu-l.

Apoi, după o pauză :

— Totuși... n-ar strica să te duci și dumneata pe țărm... Da, da... Era mai bine, dragă prietene, dacă-mi spuneai că n-ai parale... Știi ceva ? Dă-mi voie să fiu bancherul dumitale. Ce părere ai ?

— Nu vă-nțeleg. Ce-nseamnă bancher ?...

— Foarte simplu... Dumneata iei acum niște bani de la mine și mi-i dai înapoi cînd o să primești o soldă mai mare. În felul

acesta, mie îmi faci un serviciu... Ca să nu-mi cheltuiesc toţi banii... Te rog... Dar să rămînă între noi...

Şi, cu toate protestele tînărului, amiralul îl duse în cabină şi îi oferi bani. Îl rugă cu atîta insistenţă încît, pînă la urmă, unchiu Cernomor se învoi să ia zece dolari.

— Acum, du-te pe ţărm... colegii dumitale sînt cu toţii acolo... Ţine minte, deci, sînt bancherul dumitale...

După plecarea aspirantului, amiralul începu să scrie scrisori şi porunci lui Vaska să-l trezească a doua zi la ora şase.

— Să vă pregătesc mondirul ?

— Pentru ce ?

— Să faceţi inspecţie !

— Mă Vaska, deşi eşti mare puşlama, totuşi eşti un tîmpit. De ce să fac inspecţie în mondir, cînd se poate face şi cu surtucul ? Hai, nu mă mai deranja !

XX

VAPORUL POŞTAL SOSIT a doua zi de la Hong Kong a adus ziarele din Europa în care, printre altele, se scria despre relaţiile extrem de încordate dintre Rusia, Anglia şi Franţa, prevestindu-se declanşarea unui apropiat război legat de evenimentele din anul 1863.

Neastîmpăratul amiral era alarmat pentru situaţia micii sale escadre şi, mai mult încă, enervat de faptul că din Petersburg nu i se comunicase nimic asupra acestor evenimente.

— Ce dobitoci !... Ce tîmpiţi !... Se grăbesc să-mi scrie toate prostiile, dar despre ceea ce ar trebui nu-mi scriu nimic, spuse tare amiralul şi — vizibil indignat — începu să umble prin cabină, repetînd din cînd în cînd epitetele cele mai puţin măgulitoare la adresa superiorilor săi din marină.

Consulul chemat de amiral n-a putut să-i furnizeze nici o informaţie mai precisă, căci nici el nu ştia nimic.

După plecarea consulului, amiralul s-a plimbat îndelung, examinînd perspectivele escadrei. Într-un tîrziu, a ordonat să fie chemaţi în cabina lui, prin semnalizare, toţi comandanţii de nave.

Le comunică ştirile din ziare, apoi spuse :

— Domnilor, dacă într-adevăr va fi război, ticăloşii de englezi vor afla despre asta mai devreme decît noi şi ar putea să ne surprindă nepregătiţi... În apele Chinei au o escadră enormă. Or să vină să ne facă praf ca pe nişte zevzeci, graţie simplului fapt că la noi la minister se află nişte tîmpiţi !

Ratmirţev, şeful de stat-major, prezent şi el la consfătuire, hotărî să ceară chiar de astăzi plecarea în Rusia, din motive de boală. Totodată se gîndea că are acum atuuri şi mai mari să-l „aranjeze" pe nesuferitul de amiral faţă de conducătorii de la Ministerul Marinei.

— Dar aşa ceva nu se va întîmpla... Nici nu poate să se întîmple ! exclamă amiralul, fulgerînd din ochi. Doar n-o să pună mîna pe noi de vii... Vă rog, domnii mei, fiţi gata pentru luptă în orice clipă... Gurile de foc să fie în permanenţă încărcate... Dealtfel, nici nu mă îndoiesc că, în caz de pericol, fiecare dintre dumneavoastră va şti să apere gloria drapelului rusesc.

Toţi şi-au înclinat capetele fără să scoată un cuvînt.

Amiralul continuă :

— Mîine în zori, vă rog pe toţi să ieşiţi în larg şi să vă ţineţi aproape de Nagasaki... Dacă veţi zări pe englezi sau pe francuji, clipperul „Kobcik" să ne dea de veste imediat. Rămîn aici să aştept poşta din Rusia şi răspunsul ambasadorului nostru de la Yeddo... Sper că dumneata, Nikolai Afanasici, şi dumneata, Egor Egorîci, o să vă grăbiţi să vă faceţi reparaţiile necesare, se adresă amiralul comandanţilor de pe „Rezvîi" şi „Golubcik".

Ambii comandanţi au răspuns că pe navele lor se va lucra ziua şi noaptea.

— Dacă ştirile din Rusia, reluă amiralul, vor confirma pe cele din ziare, fiecare din dumneavoastră, domnii mei, va primi de la mine instrucţiuni. Deocamdată însă vă rog să păstraţi secret tot ce v-am spus. Altfel, această fregată englezească ancorată aici va putea afla intenţiile noastre... Anunţaţi pe uscat — şi toţi ofiţerii să ştie — că plecăm la Hong Kong. În zorii zilei, ridicaţi neapărat ancora !

Unul dintre căpitani îşi mărturisi îndoiala că ar avea timp să încheie socotelile pe ţărm.

— Să fie încheiate ! Şi te rog transmite ofiţerului dumitale cu administraţia că, dacă nu-i ajunge o parte din zi şi întreaga noapte pentru a termina cu toate treburile, atunci am să-l expediez din escadră ca necorespunzător... Ai înţeles ?

— Am înţeles, excelenţa-voastră !

Căpitanii, ieşind de la amiral, se împrăştiaseră fiecare la navele lor şi dădură dispoziţiile în legătură cu plecarea în zori de la Nagasaki la Hong Kong. Pe „Rezvîi" şi „Golubcik" lucrările au început imediat, şi chiar în aceeaşi zi noile catarge au fost aduse de pe ţărm. În acest timp neastîmpăratul amiral şi-a schimbat planul de acţiune în eventualitatea unui război, a scris instrucţiunile pentru comandanţi şi raportul către Petersburg.

Toate acestea le făcea cu o uimitoare energie şi impetuozitate, ca şi cum războiul urma să izbucnească din clipă în clipă.

În cursul zilei, Ratmirţev îl întrebase de cîteva ori pe Vaska ce face amiralul şi răspunsul că amiralul scrie fusese invariabil.

Seara tîrziu, şeful de stat-major s-a informat din nou la camerier.

— Scrie ! a răspuns Vaska.

— Cum e ?... e bine dispus ? mai întrebă Ratmirţev.

— Nu tocmai ! Arkadi Dmitrici... Mai adineauri i-am servit un pahar de limonadă şi... m-a pironit cu o privire aşa de înfricoşătoare că mă aşteptam să mă pocnească-n cap cu paharul...

Fricosului şef de stat-major îi trecu deodată prin minte : „Dar dacă o să mă pocnească şi pe mine ?"

— Dacă doriţi, mă duc să văd, Arkadi Dmitrici, la ce grad se găseşte acuşica...

— Vezi, te rog...

După un minut, Vaska se întoarse şi raportă :

— Binevoiţi să mergeţi la dînsul, Arkadi Dmitrici. Este, aş putea spune, în cea mai bună stare a firii dumisale.

Ratmirţev, cînd intră în cabina amiralului, îl văzu stînd fără tunică şi scriind la masă. În liniştea care domnea, se auzea doar scîrţîitul peniţei pe hîrtie.

Absorbit de gîndurile sale, amiralul, care nu sesizase intrarea căpitanului, continua să scrie.

Ratmirţev îşi îndreptă ţinuta, îşi netezi părul de pe tîmple, deşi era suficient de lins, şi tuşi încetişor.

Nici un rezultat !

Şeful de stat-major tuşi ceva mai tare.

Ridicîndu-şi printr-o mişcare iute capul său voluminos, rotund, cu părul tuns scurt, amiralul îşi aţinti ochii către Ratmirţev.

Aprinşi, scăpărători, aceşti ochi păreau a nu-l vedea pe ofiţer. Priveau altundeva, foarte departe.

— Vă rog să mă scuzaţi, excelenţa-voastră, începu Ratmirţev, înclinîndu-se într-un salut reverenţios. Se pare că v-am deranjat.

Amiralul, abia la auzul acestui glas moale, onctuos, își dădu seama cine se află în fața lui. Și, pe un ton aspru, întrebă :

— Ce dorești ?

— Am venit la excelența-voastră cu o rugăminte, cu o rugăminte mare... Și îndrăznesc să sper că excelența-voastră...

Amiralul puse pana pe masă și îl întrerupse cu nerăbdare :

— Fii mai scurt, Arkadi Dmitrici. Totdeauna o-ntinzi din cale-afară... Despre ce e vorba ?

Ratmirțev nu degeaba fusese numit de amiral „popîndăul de curte". Furios în sinea sa pe „bădăranul necioplit" (o să-l încondeieze el la Petersburg !), începu să vorbească ceva-ceva mai repede, păstrîndu-și însă nobila manieră :

— Oricît de măgulit aș fi să rămîn în serviciu sub directa comandă a excelenței-voastre, starea proastă a sănătății mele...

— Vrei să te-ntorci în Rusia, Arkadi Dmitrici ? îl întrerupse din nou amiralul, dar de data aceasta glasul lui trăda o notă de satisfacție și de bucurie.

— Chiar așa, excelența-voastră, dacă veți binevoi să-mi dați drumul...

— Atunci, Domnul să te aibă în pază, Arkadi Dmitrici. Din moment ce sănătatea dumitale o cere, n-am să te reții și îți voi permite, ca unui om bolnav ce ești, să te întorci în Rusia pe cheltuiala statului, adăugă gentil amiralul.

Ratmirțev nu mai contenea să-i mulțumească. Nu se aștepta să fie trimis pe socoteala statului.

— Cînd vrei să pleci, Arkadi Dmitrici ?

— Cu primul vapor care merge la Hong Kong.

— Îți recomand ca din Hong Kong să te duci în Europa, pe un vapor franțuzesc... Sînt vapoare excelente...

— Chiar așa m-am gîndit, excelența-voastră.

— Ai de gînd să pleci direct la Petersburg ? Sau, în drum, te vei abate și pe la Paris ?

— Aș fi vrut să mai văd cîte ceva prin Europa.

— Minunat... Îndată ce vei ajunge la Petersburg, să-i povestești lui Șrims cum navigăm noi pe aici și cum își face de cap nebunul de „başbuzuc"... Așa mi se spune pe-acolo, știu ! spuse ironic amiralul... Deocamdată, la revedere, Arkadi Dmitrici, am mult de lucru, conchise el, întinzînd lui Ratmirțev mîna. Și poruncește lui Verbițki să-ți dea chiar mîine banii ce ți se cuvin ! îi strigă din urmă.

Ratmirțev părăsise cabina amiralului în cea mai bună dispoziție. Cu banii pe care-i va primi, va putea să viziteze Parisul și, în genere, să-și permită o călătorie fără privațiuni. La rîndu-i, amiralul era bucuros că a scăpat de această „cucoană scrofuloasă" cum îl numea el, în absență, pe șeful său de stat-major.

„Ce-o să-i mai trăncănească lui Șrims pe seama mea!" gîndi Kornev, surîzînd. Și se apucă iarăși de lucru.

A doua zi, în zori, toate navele escadrei, în afară de „Rezvîi" și „Golubcik", ridicară ancora și porniră în larg, salutate prin semnalul înălțat pe corveta-amiral ce exprima satisfacția comandantului. Deși nedormit și cu ochii roșii, acesta stătea pe puntea de comandă și privea prin binoclu mica escadră care se îndepărta într-o formație exemplară. Cînd ea dispăru la orizont, amiralul, vizibil mulțumit, plecă la culcare, cu ferma convingere că mica escadră, în caz de război, își va face datoria.

După trei zile și trei nopți de muncă asiduă, atît „Rezvîi" cît și „Golubcik" erau pregătite să iasă în larg.

A patra zi, vaporul sosit de la Șanhai a adus în sfîrșit corespondența din Rusia. Printr-o hîrtie secretă din partea Ministerului Marinei se confirmau informațiile din ziarele străine și se ordona ca amiralul să-și adune escadra și să se retragă fără întîrziere la Nikolaevsk, pe Amur, unde, în caz de război, navele vor fi ferite de un atac prin surprindere al inamicului.

— Tîmpiților! S-o credeți voi c-am să v-ascult! strigă furios amiralul.

Imediat adăugă la raportul său că nu consideră posibilă executarea acestui ordin, de natură să-l țină în inactivitate. În raportul amănunțit pe care-l scrisese înainte de sosirea ordinului, amiralul anunțase că-și va aduna escadra la San Francisco și că, în momentul în care va fi înștiințat telegrafic de izbucnirea războiului, își va trimite toate navele să încrucișeze, pentru a captura pe cele comerciale ale englezilor și pentru a ataca prin surprindere coloniile lor. Iată ce avea de gînd, în loc să se ascundă în mod rușinos la Nikolaevsk pe Amur. Odată cu raportul către Ministrul Marinei, amiralul scrisese și un raport către Augustul-Amiral-general.

În aceeași seară, l-a chemat pe Ivkov.

— Te trimit curier în Rusia, cu documente foarte importante, Ivkov, spuse el, strîngînd mîna tînărului.

— Am înțeles, excelența-voastră, răspunse uimit Ivkov.

— Mîine dimineață plecăm, iar dumneata rămîi la Nagasaki și, cu primul vapor, vei pleca în golful Peceli, iar de acolo, prin Pekin, în Siberia și apoi la Petersburg... Sper că n-ai să-mi dezamăgești încrederea și vei dovedi că marinarii pot zbura la fel de iute ca și curierii speciali.

— Îmi voi da toată osteneala.

— Sînt convins, de aceea te-am și ales. Delegația și banii pentru drum ți se vor înmîna chiar astăzi, iar mîine la ora șapte dimineața fii gata și vino la mine să iei hîrtiile... Ai grijă de ele... De la Petersburg, dacă vrei, întoarce-te la escadră. Vrei ?...

Ivkov, care și începuse să viseze demisia, nu se grăbi cu răspunsul.

— Bine, cum dorești... Ești un băiat ciudat... Vreau să te am aici lîngă mine, iar dumneata stai în cumpănă... Să știi că te simpatizez foarte mult, Ivkov. Din dumneata ar fi ieșit un marinar bun... Ai toate calitățile... Dar dumneata preferi să scrii poezioare și să-l zeflemisești pe amiralul dumitale... Bine, du-te, pregătește-te de drum.

A doua zi dimineața, la ora șapte punct, Ivkov se găsea la amiral. Acesta îi înmînă o mică mapă și îi porunci să și-o lege pe după grumaz, sub cămașă, chiar în fața lui. Apoi îl îmbrățișă, îl sărută și-i spuse :

— Să-mi telegrafiezi la San Francisco, de îndată ce sosești la Petersburg.

— Am înțeles.

— Acum, dragul meu, ascultă te rog un sfat prietenesc. Să nu-ți frîngi gîtul la Petersburg. Ai înțeles ? Ești prea pasionat și prea înflăcărat... La Petersburg sînt diverse cercuri... Tot felul de idei noi... Se vrea totul, bătînd din palme... Bagă de seamă, poți să nimerești în vreun bucluc... Zău, hai, întoarce-te mai bine la escadră, la mine...

— O să mă mai gîndesc.

— Gîndește-te și telegrafiază-mi numaidecît. Am să cer să fii trimis aici. Ține minte, Petea, adăugă cu înflăcărare amiralul, că oriunde te-ai afla și orice ți s-ar întîmpla, ai un prieten credincios care ține la dumneata... Uite, acest „diavol ochios" ! încheie amiralul zîmbind cu blîndețe. Cu bine, dragul meu... Dumnezeu să te aibă în pază...

La ora zece dimineața „Rezvîi" și „Golubcik" au ridicat ancora. După ce au ieșit în larg, pe ambele nave, gata de luptă, au fost încărcate tunurile. Curînd apăru escadra. Pe corveta-amiral se și înălță semnalul : „Puneți-vă în derivă". Apoi, micimanul Verbițki duse tuturor comandanților, sigilate, pachetele cu instrucțiuni. La întoarcerea acestuia pe corvetă, amiralul ordonă să fie ridicat semnalul : „Imediat plecați la San Francisco".

Toată lumea a rămas uimită de ce escadra se îndreaptă spre America, tocmai acum cînd se aștepta izbucnirea războiului.

Ivkov, după patru zile de călătorie, ajuns în golful Peceli, debarcă la Taku. De aici porni cu o șaretă chinezească pe două roți, trasă de catîri, la Tean Sin și de acolo, mai departe, la Pekin. De la Pekin la Kalhan, oraș la frontiera cu Mongolia, merse călare, însoțit de un cazac de la ambasadă și de un cinovnic chinez. Cumpără aici o căruță mongolă pe două roți și cu cai de poștă. Străbătu în goană, ziua și noaptea, pustiul Gobi, îngrozindu-i cu viteza lui nebunească pe însoțitorii cinovnici chinezi, care se schimbau după cîteva stații. De la Kiahta luă poștalionul și călători singur pînă la Petersburg. Amiralul scontase pe faptul că tînărul ambițios o să alerge mîncînd pămîntul. Ziua și noaptea, Ivkov gonea ca un dement, oprindu-se la stații numai ca să înbuce iute ceva și asta, în total, nu dura mai mult de un ceas din cele douăzeci și patru. A sosit, într-adevăr, de la Nagasaki — prin China și Siberia — nemaipomenit de repede la Petersburg.

De la gară, tot fără să se oprească, merse la Ministrul Marinei. Curierul din antecameră i-a spus că poate intra în cabinet fără să fie anunțat.

Ivkov intră. La o masă mare de scris, stătea amiralul Șrims, gras, puhav, cu un halat descheiat la gît, pus direct peste cămașa de noapte.

În jurul său, pe scaune sau în picioare, cîțiva amirali și ofițeri, îmbrăcați în mundire. Șrims le povestea ceva și rîdea cu poftă, zgomotos.

— De unde vii în halul ăsta, tinere ? exclamă uimit ministrul, văzîndu-l pe Ivkov oprit în ușă, plin de praf și extenuat. Pe unde-ai chefuit azi-noapte ? Probabil că dintr-un anturaj vesel ai nimerit direct la ministru ! hohotea, amenințîndu-l șugubăț cu degetul, Șrims, cel atît de bine cunoscut printre marinari pentru stilul său degajat, familiar, și pentru glumele lui cinice. Vino mai aproape... Lasă-mă să te văd... Nu-ți fie frică, nu te muște.

Cam nedumerit de această primire, Ivkov se apropie de birou, se înclină şi vru să rostească obişnuita frază de prezentare, dar amiralul Şrims, întinzîndu-i mîna sa albă, mare şi cărnoasă, insistă pe acelaşi ton flecar, spre înveselirea subalternilor :

— Hai, recomandă-te. De unde şi în ce scop ai binevoit să pofteşti ?

— Aspirantul Ivkov...

— Fiul răposatului Andrei Petrovici ?

— Exact, excelenţa-voastră. Adineauri am sosit de la Nagasaki, sînt din escadra Oceanului Pacific... Am călătorit prin China şi Siberia.

— Cine-i nebunul care te-a trimis aici ? întrebă tot rîzînd, şi cu vădită anume intenţie, ministrul.

— Pe mine nu m-a trimis un nebun, excelenţa-voastră.

— Atunci, cine ? zîmbi viclean Şrims.

— Comandantul escadrei din Oceanul Pacific, contra-amiralul Kornev din suita Maiestăţii-Sale. M-a trimis cu acte la excelenţa-voastră ! răspunse cu toată seriozitatea Ivkov, puternic dezamăgit de această atitudine neserioasă faţă de misiunea ce-i fusese încredinţată. Gonise ca un nebun zi şi noapte, şi iată ce primire ciudată !

Îi întinse ministrului plicul şi se depărtă de birou.

— Ia uite ce zor l-a apucat... Îi fugăreşte pe curieri neîmblînzitul nostru Kornev ! observă cu ironie ministrul, adresîndu-se celor doi amirali aşezaţi în fotolii.

Amiralii şi mai toţi cei prezenţi se grăbiră să facă haz.

Răsucind cu nepăsare între degetele sale albe plicul, ca şi cum ar fi dorit să se înţeleagă că el nu acordă cine ştie ce importanţă hîrtiilor aduse şi că nu e deloc nerăbdător să le afle conţinutul, ministrul îl întrebă pe Ivkov :

— În escadră e totul în ordine ?

— Totul în ordine, excelenţa-voastră ! răspunse tînărul, simţindu-se jignit pentru „diavolul său ochios".

— Vă freacă rău acolo amiralul vostru ? Îşi mai calcă-n picioare chipiul ? Vă săpuneşte ? Eşti fericit, sper, că ai plecat din escadră. Spune, nu te jena, tinere.

Ivkov înţelese perfect că acest grăsun vesel, cu figura puhavă şi inteligentă, poate cîndva frumoasă, care făcuse o carieră strălucită fără să fi fost vreodată pe mare, aşteaptă confirmarea lui ca să se distreze pe socoteala neastîmpăratului amiral, pe care — se vedea cît de colo — nu-l prea înghiţea.

Dar în loc să-i facă jocul, Ivkov, profund revoltat împotriva acestui cinic măscărici, spuse pe un ton oficial afectat şi puţin iritat :

— Este atît de stimat şi iubit comandantul escadrei noastre, excelenţa-voastră, că nimeni dintre noi n-ar putea dori să nu mai servească sub comanda lui... Şi nimeni dintre marinarii care îşi iubesc meseria nu se supără dacă amiralul se întîmplă să ne facă morală sau observaţii... Observaţiile de la un amiral cu adevărat marinar ca Ivan Andreevici, deşi nu e plăcut să primeşti observaţii, le primeşti pentru că are întotdeauna dreptate.

Ministrul îl examină atent pe tînărul aspirant şi zîmbetul îi pieri de pe faţă.

— Eşti cumva un favorit al amiralului dumitale ?

— N-am fost favoritul nimănui şi nu vreau să fiu aşa ceva, excelenţa-voastră, replică Ivkov, indignat din toată fiinţa.

— Ia te uită la el, ce înfierbîntat s-a-ntors din ţările calde ! Te sfătuiesc, tinere, să-ţi mai potoleşti nitel elanul. O să fie mai bine ! spuse pe jumătate glumind, pe jumătate serios, ministrul. Bine, dragul meu, Domnul să te aibă în pază... du-te... pune-te la punct şi prezintă-te superiorilor aşa cum se cuvine... Am să te mai chem.

Ivkov salută şi părăsi cabinetul.

În timp ce mergea cu trăsura spre hotel, făcu inerenta comparaţie şi acel „diavol ochios", acel „Vanka-anticristul", pe care îl biciuise în poeziile sale, acum îi devenise mai simpatic, ba chiar drag, dîndu-şi seama că e un om mult mai necesar pentru flotă decît grăsanul de ministru... Ce diferenţă !

XXI

AU TRECUT MULŢI ANI de atunci.

Toate acele nave, printre care „Rezvîi" şi „Golubcik", şi-au trăit traiul şi mai există acum numai în amintirea bătrînilor marinari care navigaseră cu ele pe mări îndepărtate, deprinzînd acolo greaua meserie, sub comanda unui dascăl atît de devotat vocaţiei sale cum fusese neastîmpăratul amiral. Flotei de lemn, mînată cu aburi şi vînt, i-au luat vertiginos locul giganticele cuirasate, care

costă milioane şi care, prin aspectul lor greoi şi metalic, semănînd mai degrabă cu nişte fiare de călcat, jignesc ochiul marinarilor din vechea generaţie. Aceste nave cu catarge mici şi golaşe (de multe ori, chiar fără catarge), ce nici nu mai amintesc de splendidele arborade de altădată, în schimb sînt armate cu tunuri înfricoşătoare şi catapulte. Ce-i drept însă, datorită puternicelor maşini instalate la bord, ele ating o viteză la care nimeni n-ar fi îndrăznit nicicînd să se gîndească.

Cu obişnuita sa energie, neastîmpăratul amiral s-a dedicat reorganizării flotei. Ani de-a rîndul s-a bucurat de recunoaşterea autorităţii lui şi a exercitat o mare înrîurire. Datorită capacităţii sale şi activităţii intense, clocotitoare pe care o desfăşura, Kornev era considerat ca un ministru, deşi nu deţinea acest post. Fără participarea şi sfaturile lui, nu se construia nici o navă. Stînd în cabinet, în mijlocul schiţelor şi al desenelor, discutînd cu inginerii, antrenat şi frămîntat de problemele noilor tipuri de nave, continua să fie acelaşi neastîmpărat amiral de pe puntea corvetei „Rezvîi", care ştia şi aici să imprime viaţă în tot ce întreprindea, s-o insufle şi altora, şi se întîmpla să mai „facă praf" pe un miciman întîrziat, sau să se înfurie pînă la nebunie dacă, de pildă, inspectînd o navă în construcţie, constata că lucrările nu se execută la timp şi nici aşa cum trebuie.

În cabinetul amiralului venea multă lume. Cunoscîndu-i autoritatea, vizitatorii căutau să-i intre în voie, îl linguşeau şi simulau pasiunea în activitatea lor pentru a-l convinge că sînt asemenea lui. De fapt, întrezăreau în amiral pe viitorul ministru al marinei şi orice om abil căuta să-i speculeze încrederea în oameni. Adeseori Kornev se lăsa indus în eroare de cei care afectau dragostea de muncă şi, crezîndu-i cu adevărat capabili, îi sprijinea şi încerca să-i ridice...

E inutil de adăugat că mulţi îl invidiau pe neastîmpăratul amiral şi îl vorbeau de rău — îndeosebi marinarii lipsiţi de aptitudini şi acei adepţi ai birocratismului, oameni leneşi care se complăceau în lîncezeală şi pe care puterea de dăruire a lui Kornev, cel pretutindeni şi continuu activ, parcă îi ofensa. Ei îşi făceau pur şi simplu serviciul, îndeplinindu-şi cu indiferenţă şi rutină obligaţiile „de aici şi pînă aici". Pe cîtă vreme amiralul, neobosit şi înflăcărat, întoarnea mereu noi proiecte...

Dar au venit alte timpuri. Au început să se cînte alte cîntece. În flotă au apărut alţi oameni, iar activitatea amiralului a fost brusc curmată.

Deşi încă plin de energie, Kornev era „pus la dosar".

Şi, aşa cum se întîmplă de obicei, neastîmpăratului amiral i-au întors spatele în primul rînd cei care îi călcaseră mai des pragul şi îi erau mult îndatoraţi pentru sprijinul său generos. Parcă se temeau ca, frecventîndu-l mai departe, să nu piardă în ochii cuiva.

Cel dintîi care s-a purtat astfel a fost, desigur, Verbiţki, nu demult avansat contra-amiral datorită lui Kornev.

Amiralul devenise indezirabil, aproape căzuse în dizgraţie, încît faptul că lumea începuse să-l ocolească şi să-l bîrfească e lesne de înţeles. În aceste vremuri se contesta şi repudia tot ceea ce constituise flota de altădată : spiritul, sistemul de navigaţie, navele şi neastîmpăratul amiral, ca unul dintre eminenţii reprezentanţi ai marinei din trecut, căruia fostul ei comandant suprem îi preţuise calităţile excepţionale.

Oamenii noi aveau nevoie să demonstreze că totul înainte de ei nu fusese bun de nimic, pentru a-şi întemeia programul lor de reînnoire.

Apăruse celebrul stagiu... Apăruse o concepţie contabilicească şi negustorească asupra serviciului. Orice mediocritate, orice individ lipsit de talent, orice impostor putea izbuti. Treptat-treptat, tînăra generaţie a fost subjugată de acel spirit negustoresc care devenise principiu călăuzitor. Marinarii se dezvăţaseră să navigheze şi propriu-zis nici nu mai navigau. Fiecare ţinea numai la cîştigul de bani şi se grăbea să-şi termine stagiul „pe apă". Pe apă însă cum ? Şi pe ce ? Pe cîte un vapor care făcea curse între Petersburg şi Kronstadt sau pe vreun cuirasat care lîncezea undeva în rada de la Trandsund, ceea ce era indiferent.

De altminteri, pe vapoare se trăia în linişte. Într-un fel sau altul, oricine care ştia să nu deranjeze pe cei mai mari putea deveni la rîndul său comandant şi avea toate şansele ca nava respectivă să eşueze în rada de la Kronstadt. Acest punct de vedere pur comercial asupra serviciului, această totală nepăsare faţă de interesele superioare ale marinei, şi-au desăvîrşit opera. Pe măsură ce creştea numărul de cuirasate-gigant şi triumfa „cultul banului", oamenii se depersonalizau. Dispărea tot mai mult acel spirit cu adevărat marinăresc, acea vocaţie şi dragoste pentru meserie, acel eroism al vechilor marinari, toate acele însuşiri statornicite prin timp, fără de care minunile tehnicii se dovedeau acum nişte jucării ridicole şi pe deasupra foarte costisitoare.

Astfel de gînduri îl frămîntau adesea pe neastîmpăratul amiral. În nesfîrşitele zile de inactivitate şi părăsire, umbla amărît prin cabinetul său, de data asta nu cu pasul lui energic şi impetuos de odinioară — ca pe puntea lui „Rezvîi" — ci în ritmul domol al unui om îmbătrînit.

Aceste gînduri triste, ca şi discuţiile cu puţinii prieteni care îl vizitau, nu priveau direct persoana lui. Ştia că e un om demult sfîrşit. Nu suferea pentru sine. Aproape uitase chiar jignirile şi copitele de măgar primite odată cu căderea sa în dizgraţie, ci suferea pentru soarta flotei pe care o iubea cu atîta înflăcărare.

În ciuda celor şaptezeci şi ceva de ani, Kornev mai arăta încă destul de viguros. Alb ca neaua, cu părul său tuns scurt, cu ochii mari şi rotunzi, păstrase urmele fostei lui energii de nestăpînit şi nu rareori mai semăna cu fostul amiral „neastîmpărat" în clipele lui „de furtună". Îmbătrînise mult, totuşi firea lui nepotolită mai răbufnea din cînd în cînd.

Necesitatea de a lucra dăinuia puternic într-însul, încît toată vremea îşi crea cîte o activitate. Acasă citea, citea foarte mult, urmărind viaţa marinărească. Frecventa diverse societăţi al căror membru era şi adesea făcea rugăminţi şi intervenţii pentru multă lume. În mundir, cu pieptul încărcat de ordine şi decoraţii, se prezenta pe la diferite autorităţi şi persoane influente să recomande pe acel „om foarte cumsecade", care-i ceruse sprijinul. Şi de cîte ori reuşea să realizeze ceva, în special pentru foştii săi colegi, se bucura ca un copil.

Leontiev, cel care îi spusese cîndva lui Kornev „cîine turbat", a trebuit la un moment dat să părăsească serviciul din cauza imprudenţei de a se fi exprimat la club despre un tînăr amiral că e un om cu atitudine prea „familiară" în mînuirea banilor statului (deşi această familiaritate nu era pentru nimeni un secret). În plus, ceea ce constituia un act şi mai criminal, publicase, fără permisiunea celor mari, un articolaş în care lua poziţie critică faţă de „stagiu" şi afirma că „spiritul negustoresc" descompune flota. Cînd deveni, astfel, un ofiţer incomod în flotă, Leontiev avu ocazia să constate odată mai mult sincera prietenie a neastîmpăratului amiral.

Auzind că îşi dăduse demisia şi că o duce foarte greu împreună cu întreaga lui familie, Kornev, fără ca Leontiev să-l fi solicitat, începu să intervină pentru fostul său camarad, bătu pragurile diverşilor potentaţi şi, tot plictisindu-i şi sîcîindu-i, izbuti pînă la urmă să obţină o mică slujbă lui Leontiev.

O grijă într-adevăr părintească din partea neastîmpăratului amiral simţise şi Ivkov, care ieşise demult din cadrele flotei. El nimerise într-o „istorie", din pricina căreia, o vreme, a zăbovit acolo unde nu ar fi zăbovit de bunăvoie.

XXII

ÎN ACEASTĂ DIMINEAŢĂ de decembrie, potrivit obiceiului, neastîmpăratul amiral se sculase la ora opt. Cînd Efrem — fost marinar şi, de mai bine de zece ani camerier al excelenţei-sale — îi aduse cafeaua, Kornev întinse slujitorului o foaie de hîrtie pe care erau scrise nişte nume, spunîndu-i :

— Du-te chiar acum la biroul de adrese şi află unde locuiesc aceşti domni... Notează-ţi adresele... Ai înţeles ?

— Am înţeles, excelenţa-voastră.

— Du-te.

După micul dejun, neastîmpăratul amiral plecă la plimbare. Se plimba zilnic, pe orice vreme.

Întorcîndu-se de la plimbare, luă de pe birou o telegramă, se duse în camera soţiei, pe care o salută, apoi îi spuse :

— Dragă Maşenka, aseară tîrziu de tot, am primit o telegramă plăcută. Ascultă.

Şi bătrînul, cu o voce emoţionată, îi citi :

— „Fostul comandant şi ofiţerii navei «Golubcik» adunaţi la o masă colegială beau în sănătatea fostului lor amiral şi dascăl şi îşi reamintesc navigaţiile sub comanda dumneavoastră cu cel mai profund sentiment de recunoştinţă, vă trimit sincere urări şi expresia celui mai profund respect bravului şi minunatului amiral al cărui nume niciodată nu va fi dat uitării în flótă".

— Şi-au adus aminte, Maşenka, şi cu cîtă căldură... Nu-i aşa ? L-am şi trimis pe Efrem să afle adresele celor care au semnat telegrama, ca să trec chiar în cursul zilei de astăzi pe la ei şi să le mulţumesc... Dar pe unde-o fi umblînd teleleu tîmpitul ăsta ? strigă deodată amiralul. Şi, întorcîndu-se brusc, plecă în cabinetul său.

Efrem era prost, cinstit şi devotat. Amiralul ţinea la el, dar, oricît se obişnuise cu prostia lui, nu înceta să se uimească şi să-şi exprime această uimire într-o formă destul de viguroasă.

Despre faptul că se obişnuise cu Efrem şi cu „tîmpenia" lui, neastîmpăratul amiral pomenea într-un mod cam original şi adesea surprinzător pentru cei care-l auzeau, bunăoară folosindu-l ca aluzie pilduitoare la problema dificilă a înlocuirii miniştrilor :

— Să luăm, de exemplu, pe Efrem. Un tîmpit, un tîmpit din născare. Totuşi îl ţin de zece ani ! spunea el.

Neastîmpăratul amiral strigă după alt servitor, îi porunci să fie înhămaţi caii la caretă şi începu să umble nervos prin cabinet, mişcîndu-şi umerii.

Cu mutra lui tîmpă şi radioasă, apăru în fine şi Efrem, care înmînă stăpînului lista cu adresele.

— De ce-ai întîrziat atît ?

— Am trecut, excelenţa-voastră, în drum, pe la croitor, după surtuc.

— Ţi-am ordonat eu aşa ceva ?

— Deloc, excelenţa-voastră.

— Tîmpit mai eşti, Efrem, zău ! Hai, du-te şi spune să tragă careta, rosti pe un ton mai blajin ca alte dăţi amiralul, de fapt continuînd să fie bucuros de telegrama primită.

Întors acasă, Kornev îi povestea soţiei cum s-a perindat pe la toate adresele. Fusese nevoit să urce şi cîte cinci etaje.

— I-am găsit acasă numai pe trei. La ceilalţi am lăsat cărţi de vizită... Ştii ceva, Maşenka ? I-aş invita pe toţi la masă... Să le mulţumesc pentru atenţie... O să-i poftesc şi pe Leontiev, şi pe Ivkov... Chiar mîine îi invit ! O să ai tu grijă de toate, Maşenka, nu-i aşa ?

— Bine.

— Am fost şi pe la nătîngul de Liubimov.

— De ce ?

— Trebuia să intervin pentru cineva... Dar dobitocul ăsta nu vrea să facă nimic, Maşenka... E un cretin sadea, şi îşi închipuie că dacă a fost ministru e şi deştept... Mi-a spus şi o noutate. Ratmirţev, îl cunoşti pe acest bou spilcuit de Ratmirţev ?

— Da, îl cunosc, zîmbi amirăleasa, care se familiarizase cu vocabularul tare al amiralului.

— A fost numit comandant de escadră... Muierea asta ! ! Acest „popîndău de curte", cum fusese poreclit, pe vremea cînd era miciman în escadra mea... Cu comandanţi de-ăştia nu poţi să ajungi departe ! hotărî furios neastîmpăratul amiral.

Tăcu puţin, apoi, revenindu-şi din enervare, adăugă :

— Se spune că oamenii ar fi nerecunoscători şi că uită multe lucruri... Dar telegrama de ieri ? Ce spui, Maşenka ? Înseamnă că mai există oameni, care n-au uitat că am făcut ceva pentru flotă.

— Crede-mă, dragul meu, că toţi îţi dau seama de asta în sinea lor, spuse cu căldură amirăleasa.

— Nu chiar toţi... În ziua de astăzi, Maşenka, nu mai sînt marinari, ci negustori... N-au suflet de marinari... ce să mai discutăm...

Amiralul făcu un gest de mîhnire cu mîna şi se retrase în cabinetul său. Să citească „Times".

Dar în ziua aceea lectura nu mergea.

Trecutul şi prezentul defilau prin faţa ochilor părăsitului bătrîn. Cuprins de nostalgie şi de gînduri amare, Kornev îşi înclină capul nins de ani.

Traducere de *Radu Căplescu*
şi *Gleb Bocunescu*

VISTAVOIUL EGOROV

I

ÎN ACESTE ZILE din preajma sărbătorilor, în locuința spațioasă și frumos aranjată a contraamiralului Leșciov se făcea o curățenie riguroasă, ca dealtfel în toate casele din capitală.

Din tot personalul de serviciu al amiralului nimeni nu deretica cu atîta zel cabinetul excelenței-sale ca Egorov, un bărbat în vîrstă, mic de stat, vînjos și îndesat, îmbrăcat într-o hăinuță scurtă, neagră și slinoasă, cu papuci scîlciați de pînză, din cei pe care de obicei îi poartă matrozii pe mare. Avea o față lătăreață puțin arătoasă, cam aspră ; pe fondul ei roșietic ardea ca para focului un nas mic aidoma unui bulb de ceapă, iar de sub sprîncenele negre și stufoase străluceau doi ochi negri pătrunzători, inteligenți și grozav de blajini. Picioarele ușor strîmbe și niște mîini enorme vînoase completau urîțenia acestui om neîndemînatic, adus de spate.

Servitorul atît de puțin prezentabil pentru un apartament atît de luxos, care provoca zîmbete ironice tînărului și fercheșului valet, subretei și bucătăresei, era Mihailo Egorov în persoană, un marinar în retragere, care îl servise pe Leșciov timp de cincisprezece ani fără întrerupere. La început fusese vistavoi la el, iar apoi, lăsat la vatră, rămase pe lîngă amiral în calitate de fecior de casă și persoană de încredere, de o cinste ireproșabilă, om pe care amiralul se putea bizui cu ochii închiși. Împreună cu stăpînul său, Egorov luase parte la numeroase curse, atît pe mări îndepărtate, cît și pe altele, mai apropiate, iar întreaga avere a stăpînului se găsea pe mîinile lui Egorov. În atîția ani, cei doi se obișnuiseră unul cu celălalt. Egorov era un om de încredere, îi purta de grijă comandantului său și îi păzea interesele ca un cîine credincios și, deși amîndoi aveau defecte pe care și le știau, nu se puteau despărți, măcar că se amenințau întotdeauna cu despărțirea în clipele de furie.

Nu s-au despărțit nici atunci cînd, cum zicea Egorov, amiralul „s-a țicnit la bătrînețe" și, neținînd seama de cele mai sumbre avertizări ale acestuia, pe care le ascultase jenat, se însurase cu vreo doi ani în urmă cu o tînără blondă, drăguță și foarte vioaie, pe care Egorov nu a putut s-o sufere chiar din primul moment și pe care o poreclise — nu se știe din ce motiv — „coțofana albă".

Chiar atunci îl rugase pe amiral să-l „concetieze".

— Am trăit amîndoi, Lexandra Ivanîci, slavă Domnului, de unii singuri, iar acum nu-i chip să mai rămîn cu dumneata ! spunea Egorov cu vocea lui blîndă, de bas, privind, cu oarecare milă, fața smeadă, năpădită de barbă, lipsită de frumusețe și radioasă, a amiralului său care „se țicnise".

— De ce, mă rog ?...

— Cred că nu mai e nevoie să vă *explic*... De acu înainte, cu doamna amiral în casă alta o să fie rînduiala... Doamna amiral va cere ca să vă angajați un fecior de-adevăratelea, nu ca mine. Se știe că omul trebuie să asculte de tînăra lui nevastă, adăugă, nu fără ironie în glas, Egorov.

— Ține-ți limba, dobitocule !...

— Și dacă mi-o țin, și dacă nu mi-o țin, eu vă spun adevărul.

Amiralul, cam jenat, îl înjură pe Egorov în limbajul marinăresc și îi ordonă să rămînă la el.

— Vei rămîne pe lîngă mine, ca mai înainte... Ai înțeles ?

— Să trăiți, am înțeles, excelență !...

— Dar bagă de seamă... nu care cumva să-ți treacă prin gînd să vorbești obraznic cu cucoana...

— De ce să-i vorbesc obraznic ?... Nici n-o să am de-a face cu cucoana... Dumneaei o să aibă servitorii dumneaei... Cît mă privește pe mine, eu îs pe lîngă dumneavoastră...

Amiralul, care era îndrăgostit lulea de tînăra lui soție și îi făcea totul pe plac, îl opri totuși foarte hotărît pe bătrînul său vistavoi, al cărui aspect prea puțin arătos și glasul grosolan, tunător, o cam șocau pe eleganta amirăleasă. Amiralul i-a promis că Egorov nu se va arăta nici în salon, și nici în sufragerie — în acest scop va fi angajat un valet aspectuos — îl va servi numai pe el și va pleca cu dînsul pe mare. Se obișnuise doar atît de mult cu Egorov !

Doamna amiral acceptă acest compromis și, satisfăcut, amiralul continua să asculte cu obișnuita-i răbdare observațiile bombănitoare pe care Egorov își permitea să i le facă, mai ales pe mare, cînd „coțofana albă" locuia la vilă, și mai ales atunci cînd Egorov se întorcea cherchelit de pe uscat.

În ultima vreme, observațiile acestea se refereau în special la căsătoria amiralului. Tînăra soție care cheltuia bani mulți și-l obliga pe amiral să-și restrîngă foarte mult cheltuielile personale în timpul curselor pe mare îl indigna pe Egorov. În afară de aceasta, nici purtarea amirălesei nu-i plăcea și Egorov, nu fără oarecare temei, presupunea că, abuzînd de încrederea amiralului, „coțofana albă" îl înșală pe acesta și „se încurcă" cu micimani.

Deseori, întorcîndu-se de pe țărm, Egorov apărea în cabina amiralului și, proptindu-se de ușă, îi vorbea cu limba îmbletită :

— Și unde mai pui că e amiral... Amiral, dar rangul nu știm să ni-l cinstim... Altă dată îi invităm la masă pe ofițeri... așa cum se cuvine, îi tratam... în fiecare zi veneau pe rînd cîte trei sau patru domni ofițeri și mîncau la noi... iar acușa... am înțărcat !... Mîncăm de unii singuri... nici bani n-avem... I-a suflat vîntul... Se duc toți pe uscat... De ce se-ntîmplă toate astea ?... Dați-mi voie să vă întreb, Lexandra Ivanîci... Cam ce părere aveți despre toate astea, excelența-voastră ?

— Egorov ! Ești beat, canalie... Du-te la culcare !...

— Bine, bine, am să mă duc...

Dar în loc să plece, Egorov nu se urnea din loc și-i dădea înainte :

— Totuși, Lexandra Ivanîci, am să vă spun adevărul gol-goluț... Tare mi-e milă de matale, dragul meu... Hăinuța ți s-a ponosit... cizmele-s peticite... și nimic n-avem pus deoparte... Și cine e de vină ?... matale, Lexandra Ivanîci... și nimeni altul. Nu l-ai ascultat pe Egorov... Egorov, măcar că e matroz de rînd, îi băiat deștept... Foc de deștept !... Am trăit becheri noi amîndoi, nu-i așa ?... Har Domnului ! Și bani aveam mereu, și de toate din plin aveam puse deoparte, și rangul ți-l cinsteai... Parcă azi era, mi-aduc aminte : „Egorov ! Șampanie !" „Să trăiți, am înțeles !" și căram cît porunceai matale... Acușa însă, după ce făcuși prostia...

— Egorov ! Ieși afară ! Îți rup gura !

Dar această amenințare nu numai că nu-l speria pe Egorov, ba din contra, îl aducea chiar într-o stare de oarecare entuziasm.

— Ei și, n-aveți decît să mi-o rupeți ! Fiți bun, dați-i drumul !... O să-mi facă numai plăcere ! O spun doar din dragoste... Slavă Domnului, de cincisprezece ani vă slujesc cinstit... Totuși, văd bine, deși sînteți amiral, prea multă minte nu aveți... Bine, hai să zicem... A dat ghes inimii diavolul la bătrînețe... Dacă-i așa, însoară-te, frățioare... cu o văduvă sirioasă, arătoasă, mai trupeșă și mai cu cap, și nu cu una...

De obicei Egorov nu reușea să încheie, întrucît amiralul înfuriat sărea de pe divan și, apucîndu-l pe vistavoi de guler, îl băga în minuscula lui cabină și-l încuia cu cheia.

„Neapărat îl dau afară pe animalul ăsta beţiv !" hotăra amiralul în culmea furiei. Dar furia trecea și „animalul ăsta beţiv" apărea din nou înaintea amiralului ca un om apropiat, credincios, iar amintirea îi șoptea cum acest „animal beţiv", primejduindu-și viața, și-a salvat comandantul în timpul unui naufragiu.

Și amiralul îi ierta lui Egorov vorbele îndrăznețe, rostite la beție, și bombăneala lui cînd era treaz ; la rîndul lui, Egorov îi ierta amiralului înjurăturile și argumentele aplicate cu pumnul în clipele de furie dezlănțuită.

Amîndoi țineau mult unul la altul.

II

EGOROV — OM ÎNGRIJIT și conștiincios, după obișnuința marinărească — făcu lună cabinetul și micuțul dormitor al amiralului. În aceste două camere totul lucea și strălucea. Nicăieri — nici un firicel, nici un grăunte de praf. Toate ferestrele erau spălate, frecate cu cîrpa. Pervazurile străluceau, iar clanțele ușilor și broaștele pur și simplu parcă luau foc. Covoarele fuseseră bătute, întreaga garderobă a amiralului scoasă afară, aerisită, scuturată și periată, așezată cu grijă în șifonier. Pentru cazul în care amiralul s-ar duce la palat să ia parte la slujba Sfintei Învieri, Egorov prinse pe mondier ordinele și înșurubă stelele. Oare mai e nevoie să adăugăm că cele cîteva perechi de cizme ale amiralului străluceau atît de orbitor, încît te puteai uita în ele ca-ntr-o oglindă ?

De restul odăilor, „ale dumneaei", cum numea Egorov, nu fără oarecare dispreț, camerele care formau domeniul doamnei amiral, el nu se atingea și numai la vederea dezordinei care domnea acolo, se strîmba ironic și dădea din umeri. Valetul și subreta care îngrijeau de aceste camere nu se bucurau de simpatia lui. Îi considera puturoși, din cei care fac pe „grozavii", și avea față de ei o atitudine ostilă, la fel ca și față de bucătăreasă și cucoană. Pe tînăra și drăguța amirăleasă, în sinea lui, pur și simplu n-o înghițea și nu făcea decît să se mire de „prostia" amiralului, care nu vede nimic și care, în loc

s-o apuce de cozi şi s-o zgîlţîie bine pe „coţofana albă", se gudură pe lîngă ea ca un motan zăpăcit şi nu-i frînge coastele acelui tînăr domn din „ţivili" care, ticălosul, şi-a luat obiceiul să vină în fiecare zi şi tocmai la orele cînd amiralul nu e acasă.

— S-a prostit de tot amiralul meu, îşi spunea adesea, cu glas tare, Egorov şi se necăjea sincer pentru amiral.

La drept vorbind, atît amirăleasa cît şi servitorimea din casă erau în ochii lui Egorov o singură bandă care-l înşela şi-l jefuia pe amiral. Toţi aceştia formau un grup de oameni, iar el cu amiralul — alt grup, care nu avea nimic comun cu primul. Vai ce bine-ar fi dacă amiralul i-ar goni pe toţi, împreună cu nevastă-sa ! Altfel, îl vor da de rîpă !

Totuşi, Egorov nu pomenea amiralului niciodată nimic despre cele ce-l frămîntau. Are şi el ochi, n-are decît să vadă. Iar în ceea ce-l priveşte pe el, Egorov, n-are nici un chef să stîrnească zîzanii.

Şi Egorov, ştiind bine că nici amirăleasa nu-l simpatizează de loc şi l-ar fi gonit în doi timpi din casă dacă nu era amiralul, căuta s-o evite şi în rarele lor întîlniri avea ţinuta respectuoasă şi ursuză a marinarului care ştie ce este disciplina. În relaţiile cu servitorii însă arbora un aer grav, evita să stea de vorbă cu ei şi era prieten numai cu vizitiul. Numai pe acesta îl învrednicea cu amintirile sale din îndepărtatele călătorii pe mare şi povestiri despre diferitele minunăţii, cum ar fi „peştele-rechină" sau despre „oamenii cu mutrele negricioase, care crapă fel de fel de porcării şi umblă aşa cum i-a făcut muma." Tot la prietenul său vizitiul rămînea să-şi revină din beţie, atunci cînd se-ntîmpla să se întoarcă acasă beat şi n-avea chef să se ducă la el în odăiţa de lîngă dormitorul amiralului.

La rîndul său, Egorov se bucura printre servitori de reputaţia unui „marinar necioplit şi grosolan", cu care nici nu merită să ai de-a face, şi cu care rişti să te facă albie de porci. În timpul prînzului, la bucătărie, era gratificat cu zîmbete ironice, cărora Egorov nu le acorda nici cea mai mică atenţie. Şi numai în rare cazuri, cînd fercheşul valet, ca să facă pe placul subretei, se lega de Egorov, acesta, cu calmul cel mai desăvîrşit, trîntea nişte înjurături atît de marinăreşti, încît fina subretă şi grăsuna „bucătăreasă care trecea drept bucătar", care trăise — după cum afirma — numai la generali, începeau să ţipe speriate şi o zbugheau din bucătărie.

III

SAVURÎND DINAINTE PLĂCEREA de a primi de Sfintele Paşti tradiţionalele cinci ruble de la amiral, şi cu această ocazie „să ia toate terţarolele", adică să se îmbete criţă în compania cumătrului său, muncitor la Amiralitate, Egorov, stînd sîmbăta seara în odăiţa lui unde dereticase cu grijă şi unde, lîngă icoană, licărea o candelă, cîrpea unele neajunsuri ale toaletei sale festive cu care avea de gînd să plece cu cinstea cuvenită la Sfînta slujbă de Înviere. Deodată auzi bătăi în uşă.

— Cine-i ? Intră !

— Te cheamă cucoana ! îl anunţă tînărul valet.

— Da unde ţi-e cucoana ?

— În sufragerie, unde e şi domnul dumitale ! îl apostrofă valetul.

După vechiul obicei marinăresc, Egorov se îndreptă în trap grăbit spre sufragerie.

Acolo şedea amirăleasa, în capod, cam melancolică şi obosită de grijile gospodăriei, iar lîngă ea — amiralul.

— Eşti liber, Egorov ?

— Să trăiţi, sînt liber, excelenţă ! bubui Egorov şi aruncă o privire amiralului, ca şi cînd ar fi întrebat dacă „este liber ?"

— Vai, nu striga aşa tare ! Alexandr, n-ai nevoie de el ? Că pe Anton îl trimit la croitoreasă...

— Nu.

— Atunci, uite ce e Egorov, du-te, te rog, şi adu jambonul, cozonacii şi pasca şi vino cît mai repede cu toate acasă... Poţi lua de acolo o birjă...

Şi amirăleasa, cu oarecare silă, ferindu-se să atingă lăboiul mare şi vînos al lui Egorov, întinse micuţa ei mînă, îi lăsă încetişor în palma lată banii şi chitanţele cu adresele scrise pe ele.

— Trăiţi, înţeles, excelenţă !

Apoi, strîngînd în pumn tot ce-i dăduse doamna amiral, părăsi sufrageria.

Pe coridor îl ajunse din urmă amiralul şi-i spuse cu grijă :

— Bagă de seamă, Egorov, să nu întîrzii... Te rog, nu te abate pe nicăieri...

— Pe unde să mă abat, Lexandra Ivanîci, decît pe acolo unde mi s-a ordonat ?... Fiţi fără grijă. Cît ai bate din palme...

Şi într-adevăr, Egorov, „cît ai bate din palme", se repezi din Serghievskaia în Koniuşennaia după cozonaci şi pască, de acolo pe Liteinaia după două jamboane şi purcelul umplut şi tocmai tocmea un birjar să-l ducă acasă cu toate bunătăţile, cînd îl bătu pe umăr „cumătrul" care exclamă radios :

— Respectele noastre lui Mihail Nilîci !

— Noroc, cumetre...

Vorbă după vorbă, discuţii, şi pentru că nu se cade şi nici nu prea e potrivit să discuţi în stradă, cumătrul i-a propus să intre într-o „locantă".

— Să cinstim cu ocazia Sfintelor Sărbători, Nilîci, cîte un ciocănel şi cu asta basta — fiecare la treburile lui. Tu la amiralul tău, iar eu la nevastă-mea... O să mergem la slujba Sfintei Învieri... Sărbătoare mare, mîine !

Cumătrul vorbise cu atîta convingere, încît Egorov nebănuind pericolul care-l păştea, atît pe el, cît şi toate bunătăţile care i-au fost încredinţate şi, fără să mai ţină seama de slăbiciunea lui pentru băuturile tari, primi cu plăcere propunerea, după care, cei doi prieteni, luînd cu grijă cutiile şi pungile, au intrat în „locantă", ca să dea în grabă pe gît cîte un ciocănel.

— Să ştii, cumetre, că mă grăbesc, spunea Egorov, savurînd votca ca un adevărat beţiv.

— Păi, asta zic şi eu... Şi eu mă grăbesc, cumetre.

IV

TRECUSE DE ORA ZECE seara, dar Egorov încă nu se întorsese. La început, doamna amiral oftă, apoi se înfurie şi în sfîrşit fu cuprinsă de disperare. E îngrozitor ! I-au promis nişte prieteni apropiaţi să vină la masa tradiţională şi... pînă în clipa de faţă nu are nimic din cele de trebuinţă !

Inutil să mai spunem că cel mai rău a păţit-o amiralul.

— Uite, omul dumitale credincios şi de nădejde !... Grozav e ! Nimic de zis ! Pentru prima dată m-am hotărît să-l pun la treabă şi...

— Nu te enerva, Katenka !... Va aduce totul ! îşi liniştea nevasta amiralul, care dealtfel era el însuşi alarmat, întrucît ştia că dacă Egorov nu rezistă şi trage la măsea, e nenorocire mare.

— Cum să nu mă enervez ? Dumnezeu ştie ce-o mai fi şi asta... Cînd te gîndeşti că tu îl ţii pe beţivul ăsta lîngă tine... Oare nici după asta n-o să-l dai afară ?...

— Dar, Katenka...

— Ce tot îi dai mereu cu Katenka şi Katenka !... La urma urmei, mă plictiseşti cu prostiile dumitale ! exclamă Katenka enervată şi se încuie în dormitor.

Înfuriat, amiralul măsura cu paşi mari cabinetul, împroşcîndu-l în gînd pe Egorov cu înjurăturile cele mai tari, pe care de obicei şi le permitea numai în larg.

Era gata să se ducă la nevastă-sa şi să-i propună să meargă îndată după cumpărături, cînd aceasta intră în cabinet valvîrtej, strigîndu-i enervată la culme :

— Vino, te rog, şi admiră ce-a adus omul dumitale de nădejde ! Vino !

Supus, şi cu o expresie vinovată, amiralul îşi urmă soţia în sufragerie, şi ceea ce îl aştepta acolo fu îngrozitor : în locul celor doi cozonaci văzu două lipii turtite. Din fericire, jamboanele, purcelul şi pasca rămăseseră nevătămate.

— Ticălosul ! atîta spuse amiralul.

— Ce ne facem fără cozonaci ! oftă amirăleasa.

Amiralul îi porunci valetului să plece imediat să cumpere alţi cozonaci şi strigă :

— Să vină Egorov !...

Peste un minut-două, acesta apăru în sufragerie. Se ţinea destul de bine pe picioare, deşi era foarte băut.

— Christos a înviat ! Lexandra Ivanîci... Sînt vinovat, excelenţă... E-e adevărat, chiar eu am turtit cozonacii... De-aia că l-am întîlnit pe cumătru... spunea Egorov cu limba împleticită.

— E beat mort, se îngrozi amirăleasa.

— Chiar aşa, excelenţă !... Beat, dar asta nu vă priveşte... Sînt vistavoiul lui Lexandra Ivanîci, iar nu al dumneavoastră. Servitorul amiralului... Dumnealui să mă pedepsească !... Băteţi-mă, Lexandra Ivanîci, cotonogiţi-mă, pe mine ticălosul... Să n-aveţi milă de Egorov pentru ceea ce-a făcut cu cozonacii... O să-ndur tot de la dumneavoastră, pentru că mi-e milă de dumneavoastră. Am trăit altădat', har Domnului, bine, iar de cînd matale, la bătrîneţe...

— Afară ! urlă amiralul, şi-l scoase în brînci pe Egorov din sufragerie.

O săptămînă în şir Egorov se lăsă pradă beţiei, iar după ce se trezi, se prezentă la amiral şi-l rugă să-l „concetieze".

Iar amiralul, care reușise între timp să-și înduplece consoarta să-l ierte pe Egorov și primise din partea ei asigurarea că nu-l va mai trimite nicăieri, nu l-a „concetiat" pe vistavoi, ba în aceeași vară, îmbarcîndu-se pentru o cursă pe mare, îl luă cu dînsul.

Traducere de *Gleb Bocunescu*

EVADAREA

I

SOARELE SE RIDICA grăbit în tăria de peruzea a cerului fără de nori, promiţînd o zi fierbinte.

Inunda cu strălucirea lui de foc oglinda golfurilor din faţa Sevastopolului, ameţitor de adînci, nemişcate în calmul lor, intrate adînc în ţărm, precum şi numeroasele nave militare, fregate, bricuri, goelete şi cargouri acostate în radă, ale vechii flote din Marea Neagră. Aceleaşi văpăi inundau şi minunatul Sevastopol care se înălţa în amfiteatru deasupra mării strălucind, cu forturile sale, bisericile, casele şi căsuţele sloboziilor, în potopul verde al grădinilor, al bulevardelor şi al fermelor din împrejurimi.

O dimineaţă minunată de august. Abia a trecut de ora cinci şi pe nave munca este de mult în toi.

La ridicarea pavilionului, pe la ora opt, toate navele căpătau acel aspect de eleganţă, de curăţenie uluitoare şi ordine impecabilă prin care se distingea în general flota Mării Negre.

Dis-de-dimineaţă mii de braţe de marinari frecau, spălau, răzuiau, ştergeau sau, după expresia marinarilor, „făceau lună" punţile, tunurile, arama — într-un cuvînt, tot ce se găseşte pe punţi şi sub acestea, pînă la cală.

Din zori se muncea în docuri, la amiralitate, în diferite ateliere portuare instalate pe ţărm. Prin bătaia ciocanelor şi hîrşîitul ferestraielor răzbătea în răstimpuri cîntecul „Dubinuşka", în al cărui ritm rusului îi vine parcă mai uşor să ridice greutăţi şi să mînuiască buşteni uriaşi.

S-au golit şi navele-închisori ancorate fix, departe de toate celelalte nave, chiar în fundul golfului, de parc-ar fi fost leproase. Erau „casele moarte" plutitoare.

Locatarii „caselor", închişi acolo cu forţa, delincvenţii din companiile de deţinuţi, fuseseră scoşi încă de la ora patru şi repartizaţi

la diverse munci. Îmbrăcați cu cămăși și pantaloni din pînză groasă, cu șepci cenușii urîte pe capetele lor rase, trecuseră zăngănind din lanțuri, în cîteva grupuri, însoțiți de santinele, pe străzile încă pustii, urmînd să se întoarcă acasă numai seara, cînd se va lăsa răcoare și „întregul oraș" se va revărsa pe bulevarde și pe cheiul Grafskaia.

Și atunci în bezna minunatei nopți sudice, în aceste nave-închisori vor începe să licărească luminițele lanternelor și prin liniștea golfului vor răsuna strigătele tărăgănate ale santinelelor, la fiecare cinci minute, unul după altul : „As-cul-tă !"

S-au trezit și sloboziile care împrejmuiau orașul, împreună cu căsuțele lor mici și albe, clădite parcă din chirpici văruit, populate în special de familiiile marinarilor în retragere și ale celor în termen, ale soldaților artileriști, meșterilor cu slujbă la stat și în genere de oameni săraci și trudiți.

Piața, acest club al majorității populației, așezat lîngă golful Artileriei, forfotea de mult.

Grupuri de oameni, gălăgioase și animate, se înghesuiau printre tarabe și măcelării, cu carne de vițel și berbec, găini, rațe și fel de fel de vînat, printre grămezi de zarzavat și legume care cresc în sud — munți de pepeni verzi și pepeni galbeni aromați și o mulțime de fructe aduse din livezile locale. Lumea tîrguia, striga și se certa. Tot aici se spuneau și se aflau ultimele noutăți, se vindeau haine vechi și încălțăminte purtată.

Chiar la mal erau ancorate navele de pescari încărcate cu pește proaspăt, venite din Balaklava, orășel învecinat. Fel de fel de pește ! Și calcan, și scrumbie, și chefal gras, și guvizi și barbuni mici și aurii, pe care gurmanzii îi socotesc cei mai gustoși pești din Marea Neagră. Stridiile de abia pescuite zăceau în coșuri și erau oferite bucătarilor și bucătăreselor.

Tot aici, alături de hala de pește, în apa străvezie și cristalină a golfulețului cu reflexe de smarald, făcea baie un grup de băieți. Se aruncau în apă rîzînd în hohote, se bălăceau, se stropeau, înotau, se afundau aidoma rațelor, luîndu-se la întrecere, sub ochii celor care căscau gura.

Deasupra pieței scăldată în strălucirea radioasă a soarelui meridional stăruia vuietul neîntrerupt al mulțimii. Se vorbea o limbă bogată în cuvinte pocite, originare de prin orașele din sud, cu rezonanța mlădioasă a vorbirii ucrainene. Din cînd în cînd răsuna vorba sîsîită grăbită, răsunătoare și în același timp insinuantă a vînzătorilor de pește și stridii, halva și rahat, a grecilor focoși din Balaklava, cu figurile lor cărnoase și smede, cu nasuri coroiate, cu ochii negri

şi galeşi, aidoma unor măsline mari, cu gesturile repezite ale mîinilor muşchiuloase dezgolite, de culoarea bronzului. Se auzeau şi glasurile guturale ale tătarilor ; stăteau pe vine lîngă coşurile cu pere, struguri şi mere, cu expresia mîndriei nepăsătoare pe feţele lor frumoase, cu trăsături clasice ce reaminteau originea pură a strămbunilor lor — genovezi şi eleni, care populaseră cîndva Crimeea. Din cînd în cînd se auzea acoperind vuietul mulţimii cîte un „zău" disperat al „cocoanelor pieţii" — precupeţele, neveste de marinari, isteţe şi arţăgoase. Sudalmele lor energice, condimentate cu improvizaţii ruseşti dintre cele mai pure, puteau să trezească invidia oricărui şef de echipaj şi stîrneau rîsul zgomotos şi plin de simpatie al publicului din piaţă.

Totul respira aici viaţa plină a unui oraş mare şi însufleţit de pe ţărmul mării.

Se înţelege că nimeni din această mulţime zgomotoasă nici nu bănuia măcar că în scurtă vreme Sevastopolul va fi numai ruine şi că aceste minunate şi însufleţite golfuri vor rămîne pustii, iar pe suprafaţa radei unde stătea ancorată acum flota Mării Negre, se vor înălţa, asemenea crucilor de pe morminte, doar vîrfurile de catarge ale navelor scufundate.

II

PE LA ORA ŞAPTE a acestei însorite dimineţi, în camera copiilor din locuinţa rezervată comandantului portului şi guvernatorului militar al Sevastopolului, un băieţel slăbuţ cam de vreo opt-zece ani, cu o figură neobişnuit de mobilă şi cu ochi căprui ageri, se grăbea să-şi termine toaleta cu ajutorul bătrînei dădace Agafia.

— Dă-i zor, dadă ! Totdeauna te moşmondeşti, spunea nerăbdător şi autoritar băiatul, în timp ce scunda şi îndesata Agafia îi pieptăna fără grabă părul castaniu, cîrlionţat, des şi rebel.

— Ia te uită la el, neastîmpăratul !... Nu stă o clipă locului. Mereu e zorit, ca la foc, bombănea dădaca, privindu-l drăgăstos pe preferatul ei. Stai locului, ai auzit, nu te mai răsuci ca titirezul ! O să rămîi nepieptănat ca o haimana de pe stradă.

Dar băieţaşul, nepăsător probabil la bombăneala dădacei şi plictisit la culme de acest ritual al pieptănatului care nu se mai termina, în vreme ce soarele juca atît de zglobiu prin cameră şi pe fereastra

larg deschisă pătrundea o pală de aer proaspăt împreună cu aroma florilor din grădină, n-a mai răbdat, s-a smucit din mîinile bătrînei şi, radios, plin de viaţă, zîmbitor, îşi punea în grabă hăinuţa.

— Lasă-mă măcar să-ţi aşez cîrlionţii, Vasenka.

— Las' că-mi stă bine şi-aşa, dadă.

— Ce să zic, tare bine !... Băiat de amiral şi cu părul vîlvoi ! Dacă o să observe tăticu, să ştii că n-o să-i pară prea bine.

Vasea nu mai auzi ultimele cuvinte ale bătrînei Agafia pe care o iubea, dar nu o lua în seamă, ştiind că e trup şi suflet la cheremul lui şi-i face totul pe plac. O zbughi afară din odaie, încheindu-şi din mers hăinuţa, trecu în fugă prin anfilada de camere şi se opri în dreptul uşii închise a cabinetului.

Faţa radioasă a băiatului căpătă deodată o expresie de îngrijorare. Rămase cîteva clipe nehotărît : să intre sau nu, şi-l străfulgeră un gînd obişnuit, dealtfel — că vizita de fiecare dimineaţă la tatăl său pentru a-i da bineţe este o obligaţie extrem de neplăcută, de care s-ar putea foarte bine lipsi.

„Totuşi, trebuie", îşi zise Vasea, deschise încetişor uşa şi intră.

În cabinetul spaţios, la birou, şedea cu ochii în hîrtii un bătrîn înalt, uscăţiv, într-un halat de vară. Avea obrajii zbîrciţi şi bine raşi, cu o rumeneală trădînd sănătate, pieptănat după moda veche, cu un moţ şaten pe alocuri încărunţit, care se înălţa pe creştetul capului, ca o creastă de cocoş. Mustaţa cărunţă, tunsă scurt, stătea ca o perie.

Această mustaţă ţepoasă „de şvab" îl înfricoşa cel mai tare pe băiat, mai ales atunci cînd se mişca repede şi nervos, dînd la iveală, o dată cu smucirea uşoară a umerilor şi mişcarea pomeţilor, proasta dispoziţie a severului şi neînduplecatului amiral, de care absolut toată lumea din casă, începînd cu amirăleasa, se temea ca de foc.

— Bună dimineaţa, tăticule ! rosti încet, încet de tot, cu vocea tremurînd de emoţie, Vasea, apropiindu-se de masa de lucru, fără să-şi desprindă de la taică-său privirea gata să se stingă ca fermecată şi care exprima exact ceea ce poţi citi în ochii unei păsărele în faţa unui uliu.

O fi auzit tatăl bineţele fiului şi voit, aşa cum s-a mai întîmplat şi altădată, nu-i acorda nici cea mai mică atenţie, obligîndu-l pe băieţel să stea nemişcat în faţa biroului cîteva minute interminabile, sau, preocupat de hîrtii, nu-l observa cu-adevărat — era greu de spus, în orice caz nu întoarse capul.

Trecură cîteva clipe lungi...

Pe ferestrele larg deschise ale cabinetului, plin de răcoarea dimineţii, se uitau salcîmii deşi şi umbroşi, nucii cu coroanele lor bogate,

care nu lăsau să treacă razele soarelui, împodobiți cu roade mari în coajă verde, și toate acestea, fără voia lui, îi aduceau aminte lui Vasea că în grădina de sus, departe de casă, îl așteaptă numeroase plăceri, bucurii și întîlniri despre care nimeni dintre ai casei nici nu bănuia.

Mustața tatălui rămînea țeapănă, iar pometii obrajilor zbîrciți nemișcați.

Și, într-un avînt de bărbăție, băiatul se hotărî să vorbească din nou, ridicînd un pic vocea-i subțire :

— Bună dimineața, tăticule !

Cu o mișcare rapidă, energică amiralul își înălță capul și-și opri privirea gravă, concentrată și parcă nemulțumită asupra mezinului său.

Pentru o clipă o expresie blîndă, chiar duioasă lumină trăsăturile acestea aspre și se aprinse în acești ochi mici albaștri-cenușii, autoritari și pătrunzători, care păstraseră vioiciunea, energia și strălucirea tinereții, deși amiralul trecuse de șaizeci de ani.

— Bună ziua ! rosti el scurt și aspru.

Și, contrar obiceiului, în loc să schițeze un simplu gest din cap, dîndu-i în acest fel să înțeleagă că poate pleca, amiralul bătu ușurel cu mîna sa costelivă obrăjorul îmbujorat al fiului și urmă pe același ton aspru și poruncitor :

— Desigur, ești sănătos ? În curînd pleci la școală. La întîi septembrie te duci cu vaporul la Odesa. Acum poți să pleci !

Vasea nu se lăsă invitat de două ori. Ieșind cu repeziciune din cabinet, răsuflă ușurat și, bucuros ca și cum ar fi scăpat de-o povară grea, se trezi în camera divanelor, alături de dormitorul maică-si care, ca și surorile lui, mai dormea încă.

După ce sorbi în grabă un pahar de lapte pregătit de dada Agafia, băgă pe furiș în buzunar, să nu-l observe bătrîna, vreo cîteva bucăți de zahăr și alergă în grădină.

Lăsînd în urmă răzoarele cu flori, serele, sări peste treptele unor scări nu prea lungi care despărțeau terasa de o grădină întinsă. Rînduri dese de viță de vie străjuiau marginile aleilor, iar pe răzoarele așezate chiar pe mijlocul teraselor și îmbrăcate frumos în gazon, creșteau în rînduri regulate fel de fel de pomi fructiferi, încărcați cu piersici mari și catifelate, pere zămoase, prune mari galbene și verzi, mere chihlimbarii, migdale, nuci și dude albe și roșii.

Grădina întinsă care cobora în terase, cu fațada pe trei străzi și împrejmuită cu zid de piatră, cu minunatele ei răzoare de flori în jurul casei, sere, boschete învăluite în flori înmiresmate, cu un

foişor de lemn, de unde se deschidea o panoramă minunată spre Sevastopol şi împrejurimi şi de unde cu un an mai tîrziu Vasea avea să privească prin lunetă cum înaintau armatele franceze într-o fîşie lungă şi albăstruie, prin valea Inkerman, îndreptîndu-se spre marginea de sud a oraşului — această grădină era păstrată într-o ordine exemplară şi strălucea de curăţenie, captivînd privirea, îndeosebi datorită muncii pe care o depuneau deţinuţii.

Grupul format din doisprezece-cincisprezece oameni, dis-de-dimineaţă, de îndată ce soarele răsărea deasupra oraşului, intra pe portiţa grădinii de sus, prin uliţa din spate şi lucra acolo pînă la ora trei-patru, în timp ce doi soldaţi din escortă moţăiau rezemaţi de arme, lîngă portiţă sau pe undeva prin grădină.

Deţinuţii care lucrau zilnic, în afară de sărbători, în grădina comandantului portului, erau de obicei aceiaşi. Cărau hîrdaie cu apă, stropeau plantele din sere şi răzoarele, pliveau buruienile, tundeau pomii, măturau potecile, presărau cu pietriş proaspăt aleile şi apoi le bătătoreau cu maiul, într-un cuvînt, făceau tot ce le ordona grădinarul-şef, un salariat civil, ordonatul Karl Karlovici.

Nu era o muncă dintre cele mai grele, şi deţinuţii, mulţumiţi pesemne să îngrijească grădina, se străduiau din răsputeri.

Tocmai spre aceşti oameni care ispăşeau pedepse grele pentru greşelile lor se grăbea Vasea.

III

CU TOATĂ INTERDICŢIA mamei şi a surorilor de a vorbi cu aceşti oameni oropsiţi, neavînd voie nici măcar să se apropie de ei, băieţaşul urca radios, în salturi, terasă după terasă, scrutînd cu privirea ageră lungile alei, savurînd dinainte plăcerea de a mai sta de vorbă cu deţinuţii şi de a se înfrupta cu o parte din micul lor dejun — o felie zdravănă de pepene verde pe care o înghiţea, ca şi puşcăriaşii, cu un codru de pîine neagră muiat bine în sare. Ei erau bucuroşi să-şi împartă dumicatul cu domnişorul, ospătîndu-l care mai de care.

Băieţaşului această gustare i se părea cea mai grozavă din lume, mult mai gustoasă decît felurile alese servite la ei la masă, iar în compania acestor oameni cu capetele rase, cu lanţurile zăngănind la

picioare, se simțea incomparabil mai bine, mai însuflețit și mai degajat decît acasă, îndeosebi în timpul prînzului, cînd se aduna toată familia, toți tăcuți și abătuți, iar el înghițea în silă, lingură după lingură, supa scîrboasă, pentru a nu-și atrage mînia tatălui său, aproape totdeauna încruntat, și aștepta cu nerăbdare sfîrșitul mesei, mut, neîndrăznind nici măcar să se clintească.

Făcuse cunoștință și se împrietenise cu deținuții abia în vara aceasta, datorită faptului că de obicei se ducea în grădină singur, nesupravegheat. Pînă atunci îi fusese o frică grozavă de ei și, dînd cîte o raită prin grădina de sus ca să mănînce fructe, căuta să se strecoare pe lîngă ei, la o distanță respectabilă și neapărat în fugă. Pe timpul acela îi considera pe toți acești oameni cu șepci cenușii în cap, care săpau pămîntul din grădină sau cărau nisipul cu roaba, capabili de orice nelegiuire, gata chiar — așa, după cum încă nu demult îl convinsese dădaca Agafia, atunci cînd făcea motturi — să răpească un băiat și după aceea să-l frigă și să-l mănînce, chiar dacă e fiu de amiral. Aceste cuvinte ale dădacei făcuseră la timpul său o impresie profundă asupra băiatului, deși alte persoane, ca de exemplu maică-sa, surorile și frații, nu mergeau chiar atît de departe în acuzațiile lor. Cel puțin, nu auzise niciodată de la nimeni confirmarea spuselor dadei Agafia. Dar, în orice caz, vorbele aruncate cîteodată în treacăt, în prezența băiatului, la adresa deținuților, nu lăsau nici cel mai mic dubiu asupra faptului că acești oameni cumulează atîtea vicii pe care nici măcar nu le-ai putea înșira, și dacă ar fi lăsați liberi ar arăta de ce sînt în stare ! Nu degeaba sînt ținuți în lanțuri și umblă rași în cap.

Cam așa vorbea odată un general bătrînel, venit în vizită la mama lui Vasea, indignat de o jalbă depusă de deținuți, în care se plîngeau că sînt prost hrăniți și că nu li se dă tot ce li se cuvine după lege. Acest bătrînel, pare-se chiar el părtaș la afacerea cu delapidarea fondurilor pentru deținuți, se înțelege, nici măcar nu se gîndea că la scurt timp după aceea, cînd Sevastopolul se va afla în fața unui inamic, toți acești pușcăriași vor fi eliberați, li se vor scoate lanțurile și vor deveni apărători la fel de viteji ai orașului asediat, ca și toți ceilalți.

Toate povestirile acestea atîțau și mai puternic curiozitatea băiețașului și, cu toată frica ce i-o inspirau acești oameni îngrozitori, se hotăra totuși cîteodată să-i privească — desigur însă, de la o distanță care permite, în cazul vreunui pericol iminent, să poată scăpa cu fuga.

Discuțiile lor dintre cele mai pașnice, care ajungeau pînă la urechile lui Vasea, cîte un crîmpei de cîntec fredonat în timp ce munceau, în sfîrșit, multe alte constatări, nu corespundeau deloc cu acea noțiune pe care o căpătase băiatul din spusele altora și-i clătinară întrucîtva încrederea în cele auzite de la dada Agafia.

În special două întîmplări l-au uimit.

Odată, primăvara, văzu cum un pușcăriaș, un brunet înalt, în vîrstă, cu privirea încruntată a ochilor mari, ascunși sub niște sprîncene negre și stufoase — Vasea îl considera ca cel mai înfricoșător și se temea de el mai mult decît de alții — zărind un pui de vrabie căzut din cuib, se repezi la el, îl luă și îl strînse cu grijă în pumn, se urcă în pom și îl așeză la loc, spre marea bucurie a mamei-vrabie care dădea tîrcoale cuibului și piuia alarmată. Iar după ce coborî din pom și se apucă din nou să presare nisipul din roabă pe alee, fața lui, spre marea uimire a lui Vasea, se luminase parcă, devenind blajină și chiar duioasă.

Altă dată, pușcăriașii au găsit în grădină un cățelandru părăsit, micuț, cu blana năpîrlită pe alocuri, prăpădit și s-au purtat cu el cu multă grijă și chiar gingășie. Vasea văzu cum îi băgau în gură bucățele mici de pîine neagră, mestecată, cum l-au culcat într-un colțișor ferit, acoperindu-l grijulii cu o cîrpă și auzi cum se învoiră să-l ia cu dînșii, hotărîre, care, se vede, i-a bucurat pe toți.

— Se prăpădește dacă-l lăsăm aici ! observă același pușcăriaș fioros, cu sprîncenele stufoase. Mă frăților, am să-l îngrijesc ca o dădacă ! adăugă el, rîzînd voios.

După socotelile lui Vasea, faptele dovedeau în orice caz că acestor oameni îngrozitori nu le sînt străine manifestările unor sentimente frumoase.

Ca să se lămurească, Vasea s-a adresat curînd după aceea bătrînului marinar Kirilla, ordonanță care servea la ei în casă ca valet : e adevărat oare că pușcăriașii îi răpesc pe băieți și că după aceea îi mănîncă ?

În loc de răspuns, Kirilla, om de obicei serios, grav, ba chiar posomorît, izbucni într-un rîs atît de puternic, deschizîndu-și gura enormă, încît Vasea se ruși nă, dîndu-și seama că n-a nimerit-o și că a pus o întrebare prostească.

— Cine v-a spus-o, domnișorule ? întrebă în sfîrșit, printre hohote, Kirilla.

— Dada.

— Te-a mințit, Vasili Lexandrîci, ca o scroafă, iar dumneata ai binevoit s-o crezi ! S-a mai auzit oare vreodată, să-mi fie cu ier-

tăciune, ca oamenii să fie mîncați ? În toată lumea creștinească nu se există una ca asta. Pe oricine poți întreba. Există, adevărat, o insulă, tare departe de noi, peste mări, unde trăiesc oameni sălbatici de tot, de seamănă cu maimuțoii. Aștia, adevărat, se îndoapă diavolii cu carne de om. Mi-a povestit un marinar care călătorise în jurul lumii și fusese peste tot. Crapă, zicea, și șobolani, și fel de fel de gîngănii, și șerpi și chiar oameni, dacă li se întîmplă să le cadă în mînă vreun străin. Dar în afară de aiastă insulă, nimenea nu face una ca asta — să mănînce copii ! Cu atît mai mult n-ar face-o un rus. Dada a vrut să te sperie pe matale. Zi-i muiere ! Nu-și dă seama, cap sec, că-l minte pe un copil ! adăugă pe un ton de dispreț Kirilla.

— Dealtfel, nici eu n-am crezut-o. Știu că oamenii nu sînt de mîncat ! se dezvinovăția băiatul atins în mîndria lui. Te-am întrebat și eu, așa, într-o doară. Și apoi știu și eu că pușcăriașii nu sînt deloc înfricoșători ! adăugă Vasea pe un ton nu tocmai sigur, dorind tainic să capete în acest sens explicațiile unui bun cunoscător, cum îl socotea pe Kirilla.

— De ce să fie înfricoșători ? Oameni ca toți oamenii. Atît că sînt fără noroc — asta-i tot.

— Da de ce oare, Kirilla, au ajuns pușcăriași ?

— Pentru tot soiul de treburi, domnișorule, toți sînt foști soldați sau marinari... Nu e chiar așa de greu să te faci vinovat la armată. Unii, la drept vorbind, sînt vinovați... de-a binelea... s-au apucat de tîlhării sau i-a prins cu hoții... Și pentru asta își ispășesc păcatele... Alții, din pricina firii lor nesupuse...

— Cum așa ? întrebă Vasea, neînțelegîndu-l pe Kirilla.

— Uite așa. N-au răbdat, cum s-ar spune, apăsarea. Li s-a răzvrătit sufletul din pricina bătăilor, a pumnilor și a nuielelor. S-au obrăznicit în fața celor mai mari și iată-i în haine de pușcăriaș ! Alții pentru beție. Și asta se poate ! Nici nu-ți trece prin cap ce te poate trimite la pușcărie !

— De ce oare ?

— Iată, de pildă, dacă un om cu firea mai iute dă peste o tiară de comandant care îl bate în neștire pentru orice fleac... Rabdă cît rabdă omul și, în cele din urmă, răbufnește și, la supărare, îi zice ce nu se cade... Pedeapsa-i pe loc... Îl bat cu vergile... După care e mai mult mort decît viu și se trezește la pușcărie... Dumneata, domnișorule, să nu crezi minciunile baborniței... Nu trebuie să-ți fie frică de ei și nu se cade să-i disprețuiești... Trebuie să-ți fie milă, uite ce-am să-ți spun eu, domnișorule, încheie Kirilla.

După acest gen de explicații care confirmau întru totul și impresiile lui Vasea, băiețelul începu să se teamă mult mai puțin de deținuți. Risca să se apropie de ei și să privească aceste ființe de oameni — ca toți oamenii — în cea mai mare parte, blînzi, și care n-aveau nimic din expresia unui răufăcător. Discutau, glumeau și rîdeau la fel ca și alți oameni, iar de mîncat mîncau — așa cum i se părea lui Vasea — ce era mai bun și cu poftă.

Odată, cînd Vasea privea lacom cum aceștia înfulecau cîte un codru de pîine neagră muiat bine în sare și sorbeau apa, unul dintre deținuți îi oferi cu atîta bunăvoință domnișorului să guste „pîine de pușcăriaș", încît Vasea primi, mîncă cu plăcere deosebită două bucăți și rămase în tovărășia lor. Toți îl priveau cu bunăvoință, cu blîndețe și-i vorbeau așa de frumos, încît lui Vasea îi păru rău cînd pauza pentru masă luă sfîrșit și deținuții s-au împrăștiat să-și continue munca, salutînd prietenește din cap pe musafirul lor.

De atunci, între fiul de amiral și deținuți s-a legat o prietenie trainică, pe care Vasea, bineînțeles, o trecea sub tăcere, știind că acasă nu va fi lăudat pentru așa ceva. Și cu cît îi cunoștea mai bine, se convingea din ce în ce că dada, maică-sa cu surorile și bătrînul general se înșală cu siguranță considerîndu-i oameni îngrozitori. Dimpotrivă, după părerea lui Vasea, erau cumsecade și buni, iar el nu făcea decît să se mire că ei, care munceau cu atîta rîvnă, se purtau atît de frumos cu el, îl alintau făcîndu-i cadou jucării meșterite de mîna lor și-l primeau cu atîta ospitalitate — erau rași în cap, cu lanțuri la picioare, lipsiți — sărmanii — de putința de a alerga așa cum alerga el.

Vasea era în relații bune cu toată această lume pe care de abia o cunoscuse, dar mai mult decît cu ceilalți, se împrietenise cu un deținut tînăr, bălai, de statură mică, bine croit, cu ochi albaștri și prietenoși. Vasea nu știa de ce ajunsese pușcăriaș, dealtfel nici nu încerca să afle, socotind că a ajuns aici pentru o nimica toată.

Ținea mult la acest tînăr cu privirea îngîndurată, pentru faptul că îi spunea basme minunate, pentru că adesea era trist, pentru vocea lui blîndă și plăcută, pentru neobișnuita lui bunătate și zîmbetul cald — pe scurt, pentru toate.

Îl chema Maxim. Deținuții îi mai spuneau și „Canarul" pentru că, în timp ce lucra, cînta, și cînta foarte frumos.

Cînd se întîmpla ca băiatul să asculte cîntecele lui pline de adîncă nostalgie, fără voie îl cuprindea un sentiment de nemăr-

ginită milă pentru acest cîntăreț în lanțuri, inima i se strîngea și i se punea un nod în gîtlej.

Deseori, zguduit, fugea acasă.

IV

VASEA AJUNSESE ÎN GRĂDINĂ tocmai la timp.

Deținuții intraseră în pauza de jumătate de oră, și se așezaseră care în grup, care de unul singur, la capetele aleilor, sau la umbra zidului și mîncau pîine neagră cazonă și pepeni verzi, cumpărați pe banii lor.

Băiețelul se apropie în fugă de ei și vesel, îmbujorat, plin de bucuria vieții, dădea din cap drept răspuns la salutul lor, al tuturor. Din toate părțile răsunau voci :

— Ai dormit bine, domnișorule ?

— Nu te-a mai speriat dada ?

— Nu vrei o felie de pepene, domnișorule ?

— Am un pepene grozav !

— Domnișorul va împărți gustarea cu Maximka. D-aia a cumpărat Maximka un pepene mare la piață.

— Dar unde-i Màxim ? întrebă Vasea, căutîndu-și prietenul din ochi.

— Uite-l, colo, s-a ascuns în vie... Du-te la el, domnișorule, și poruncește-i să nu mai fie necăjit... E necăjit rău de tot...

— De ce ?

— Întreabă-l... Pesemne că nu s-a obișnuit încă cu viața noastră de pușcăriași... Tînjește, ca pasărea în colivie...

— Iar aseară, acasă, a mai încasat-o pe deasupra și de la subofițer ! adăugă deținutul smead, în vîrstă, cu sprîncenele stufoase, aduse streașină deasupra ochilor, care imprimau feței lui ciupite de vărsat o expresie cam fioroasă.

— Pentru ce a încasat-o ? se interesă Vasea.

— Vorbind cinstit, pe degeaba... Nu l-a observat Maximka pe subul și nu s-a dat la o parte, iar bestia asta de diavol l-a plesnit peste bot... O dată, de două ori... Oricine s-ar supăra pentru una ca asta... Nu crezi și dumneata, domnișorule ? Să fi fost vinovat cu ceva, mai înțeleg, dar așa, pe degeaba ! explica deținutul în vîrstă cauza supărării lui Maximka.

Vasea ştia din propria experienţă a vieţii lui, încă atît de scurte, ce jignitor este să fii pedepsit pe nedrept, numai aşa, în clipele de mînie ale tatii sau de proastă dispoziţie a mamei. De aceea se grăbi să încuviinţeze că era dureros ca un subofiţer să-l bată pe Maxim şi că e într-adevăr un diavol căruia i-ar fi „lustruit botul" cu plăcere.

Stîrnind prin ultimele cuvinte, împrumutate din argoul puşcăriaşilor, un rîs aprobator şi observaţia cum că „bine-a zis domnişorul", Vasea se grăbi la prietenul său Maxim.

— Să trăieşti, Maxim ! spuse el, după ce intră în vie şi-l văzu pe tînărul deţinut, iar lîngă el aşezate pe jos cîteva bucăţi de pepene, mai adineauri tăiate, şi cîteva felii de pîine neagră.

— Bună dimineaţa, domnişorule ! îi răspunse Maxim cu vocea sa blîndă cu puternic accent ucrainean. Cum ai dormit ? Poftеşte, te rog. Uite ce bun e... Mănîncă ! adăugă el, întinzîndu-i lui Vasea o felie de pepene cu o bucată de pîine, zîmbind fericit şi privindu-l cu ochii lui mari şi trişti. Te-am aşteptat...

— Mulţumesc, Maxim... Pot să stau lîngă tine ?...

— De ce nu ! Stai jos, domnişorule... E bine aici, răcoare.

Vasea se aşează şi, scoţînd din buzunar cîteva bucăţele de zahăr şi un pic de ceai, învelite într-o hîrtie, le întinse deţinutului, spunîndu-i :

— Ţine... sînt pentru tine... să ai de ceai...

— Îţi mulţumesc, domnişorule... Eşti tare bun la inimă... Mă tem nu care cumva s-o păţeşti pentru că şterpeleşti zahăr şi ceai pentru mine.

— Nu-ţi fie frică, Maxim. Nu păţesc nimic. Dealtfel, nu ştie nimeni nimic... Toată lumea doarme... Numai tata s-a sculat şi e în cabinet. Avem şi ceai şi zahăr destul ! explică în grabă Vasea, vrînd să-l liniştească pe Maxim, şi se apucă să mănînce cu poftă pepenele cu pîine neagră, fără să bage de seamă că zeama i se scurge pe hăinuţă.

Băgînd ceaiul şi zahărul în buzunarul pantalonilor, Maxim luă şi el o felie de pepene în mînă.

— Mai ia, conaşule ! îl invită el, observînd că Vasea terminase o felie.

— N-o să-ţi ajungă ţie, observă şovăitor băiatul, deşi ar mai fi mîncat o felie şi, în felul acesta, nu l-ar fi jignit nici pe Maxim.

— Mi-ajunge... Dealtfel nici nu prea mi-e foame.

— Dacă-i aşa, mai mănînc o felie.

Curînd terminară cu pepenele şi cu pîinea, şi Vasea îl întrebă :

— Nu eşti prea vesel astăzi, Maxim ?

— La noi, la puşcărie, veselie ?

— Te doare de la lanţuri ?

— E tare rău să fii închis, domnişorule... Şi slujba îţi face silă, da la puşcărie e şi mai şi...

— Ce-ai fost, soldat sau marinar ?

— Marinar, domnişorule. În echipajul patruzeci şi doi... Poate că aţi auzit de căpitanul de rangul I Bogatov... Era comandantul navei noastre „Tartararki" [1].

— Îl cunosc... Vine pe la noi... E unu gras, cu burtă mare...

— Ei, din pricina ăstuia am ajuns puşcăriaş. Să-i dea Domnul pe lumea ailaltă ce i se cuvine, că m-a nenorocit.

— Ce ? Nu cumva i-ai răspuns obraznic ?

— Chiar aşa... Obraznic... Eram, conaşule, un marinar liniştit, potolit, ăsta însă m-a făcut să mi se-ntunece minţile... Mă bătea de mă snopea !

— Pentru ce ?

— Pentru toate. Cu vină şi fără vină... Şi la instrucţie... De două ori am zăcut la spital din pricina lui... Şi uite aşa, într-o bună zi nu m-a mai răbdat inima... L-am făcut de fiară... Şi într-adevăr e fiară... M-au condamnat, domnişorule... M-au trecut printre rîndurile de vergele... Apoi m-au trimis la puşcărie... Mai bine să fi răbdat... Poate, cine ştie, aş fi scăpat de ăsta şi aş fi nimerit la altul, mai bun, nu fiară ca el. Aş fi rămas marinar, slobod... Da aici, după cum ştii şi matale, domnişorule, viaţă de puşcăriaş... vai şi amar... Fiecare poate să dea în tine. Ce mai vorbă — puşcăriaş ! adăugă cu un zîmbet amar Maxim.

După cîteva clipe de gîndire, Vasea, care îl ascultase cu compasiune adîncă, spuse cu cel mai hotărît ton :

— Dacă-ţi vine aşa de greu, Maxim, de ce nu fugi ?

La auzul acestor cuvinte, în ochii deţinutului se aprinse o flacără de bucurie :

— Dumneata ce crezi ?... De mult aş fi fugit, dacă puteam, domnişorule... M-aş fi dus prin părţile mele...

— De unde eşti ?

— Din gubernia Kameneţ-Podolskului... Poate aţi auzit de oraşul Proskurov... îi la vreo zece verste de satul meu... I-aş fi văzut pe tata şi pe mama, şi după aia aş fi trecut graniţa austriacă, să-mi caut

[1] Aşa îi spuneau marinarii din flota Mării Negre navei „Trei Ierarhi".

altă soartă, urmă Maxim, într-o şoaptă tulburată, aprinsă, ca şi cînd şi-ar fi spovedit visul lui de evadare tăinuit de mult. Dar, bagă de seamă, te rog, domnişorule... să nu afle cineva... tot ce-ţi spun... Altfel mă vor omorî în bătaie !... adăugă Maxim, ca şi cum s-ar fi speriat că şi-a mărturisit taina domnişorului. N-ar fi de mirare să trăncănească băiatul.

Vasea îşi făcu solemn semnul crucii şi, cu ochii plini de lacrimi, îi declară că nici o fiinţă din lume nu va afla nimic din cele auzite de la Maxim. Poate fi liniştit, iar din vina lui nimeni nu se va atinge de Maxim. Deşi e încă un copil, ştie totuşi să-şi respecte cuvîntul.

Şi, după ce îl mai linişti cu asigurările lui, lăsîndu-se şi el pradă gîndului la evadarea deţinutului şi fuga peste graniţa austriacă, despre care, în treacăt fie spus, avea o foarte vagă idee, Vasea urmă pe tonul grav şi tainic al unui complice :

— Spui că nu se poate fugi ? Eu cred că se poate, şi chiar foarte uşor.

— Cum aşa, domnişorule ? îl întrebă Maxi zîmbind prietenos.

— Uite aici, în grădină la noi, rupe-ţi lanţurile... Iţi aduc eu ciocan. Apoi treci peste zid şi după aia fugi peste graniţa austriacă.

Maxim schiţă un zîmbet trist.

— În straie de puşcăriaş ? Mă înhaţă imediat.

— Noaptea, Maxim.

— Noaptea nu e chip să fugi din puşcăria de pe apă... Stăm în dosul uşilor ferecate. Dealtfel, te-mpuşcă santinelele...

Faţa emoţionată a lui Vasea se întunecă şi-l întrebă cu glasul întristat :

— Va să zică, nu se poate fugi ?

Deţinutul nu-i răspunse, şi se lăsă o tăcere apăsătoare.

Părea că la un moment dat îi străfulgeră un gînd prin minte şi faţa lui slabă, palidă, luă dintr-o dată o expresie de tulburare, iar în ochi i se aprinse un licăr. Se uita întrebător şi alarmat la băieţel, de parcă ar fi vrut să-i pătrundă în suflet, să-i spună ceva, dar nu îndrăznea.

— De ce taci, Maxim ? Sau ţi-e teamă c-o să te dau de gol ? îl întrebă supărat Vasea.

— Nu, domnişorule... Dumneata nu eşti în stare să-l obijduieşti pe-un puşcăriaş... Ai o inimă bună ! spuse hotărît şi grav Maxim şi, ca şi cum s-ar fi hotărît la ceva foarte important pentru el, adăugă, aproape în şoaptă : În ceea ce priveşte fuga, cred că aş putea să fug, da' nu aşa cum spui dumneata, domnişorule.

— Dar cum ?

— Dacă am putea face rost de îmbrăcăminte.

— De care ?

— De femeie, să zicem, din aia de care poartă dădaca matale.

— De femeie ? repetă băiatul.

— Da, şi aş mai zice, o basma din aia de femeie, s-o pun pe cap... Atunci aş putea să fug !

Vasea se gîndi o clipă, apoi declară cu hotărîre :

— Îţi aduc rochia dadei şi basmaua ei.

— Mi le aduci... domnişorule ?

De emoţie, nu mai era în stare să continue şi, apucînd dintr-o dată mîna lui Vasea, o duse la buze şi o acoperi cu sărutări.

Ca răspuns Vasea îl sărută cu drag pe puşcăriaş.

— Cum o să faci ? Da' dacă te prinde cineva...

— Nu-ţi fie teamă, Maxim... Nimeni n-o să mă prindă... Am s-o fac cu îndemînare, în timp ce toată lumea doarme. Mă întreb însă unde să ascund bocceluţa ?

— Uite aici... în viţă... O acoperi bine cu frunze ca să nu se vadă.

— Sau poate s-o acopăr cu pămînt ? Ce crezi, Maxim ? întrebă serios şi preocupat Vasea.

— Nu, nu are rost să te trudeşti, domnişorule. Ajunge şi cu frunze. Nu vine nimeni pe aici să caute.

— Bine. Mîine dis-de-dimineaţă le aduc pe toate aici. Sau poate ar fi mai bine să le aduc la noapte... N-o să-mi fie frică să mă duc noaptea în grădină. De ce să-mi fie frică ?

— Dumnezeu să te binecuvînteze, dragul meu domnişor. Toată viaţa o să mă rog Domnului pentru dumneata.

— M-ă-ă-ă ! La muncă ! răsună din depărtare vocea santinelei.

— Am să mai vin pe la tine, Maxim. N-o să ne mai vedem după aceea. Mîine nu vei mai fi aici ! spuse Vasea trist.

Cu aceste vorbe ieşi din vie şi se îndreptă spre casă.

V

TOATĂ ZIUA VASEA o petrecu într-o stare de surescitare, preocupat de ceea ce avea de făcut. Nici o clipă nu se gîndi la ce-l aştepta dacă taică-său i-ar afla cumva fapta. Planul de operaţiuni în vederea furtului rochiei şi al ciocanului pe care-l văzuse în ajun în cameră

pusese pe de-a-ntregul stăpînire pe el. În timpul zilei făcu o recunoaștere în camera dadei, văzu unde era pus ciocanul și ochi o rochie atîrnată în cui. Ziua aceasta era nespus de lungă și insuportabilă pentru el. Mereu ieșea în grădină, umbla preocupat pe alei și se ducea des pe la Maxim, atunci cînd îl vedea singur. Venea în fugă și schimbau cîteva vorbe tainice.

— Cu bine, dragul meu Maxim... poate că mîine o să fii departe de tot ! spuse el cu ochii în lacrimi, înainte ca deținuții să plece din grădină.

— Cu bine, domnișorule ! șopti deținutul, privindu-l pe băiețaș cu nemărginită recunoștință.

Încolonați, deținuții au plecat zăngănind din lanțuri, și încă mult timp Vasea i-a petrecut cu privirea.

Din fericire, nimeni dintre cei de-ai casei nu a observat tulburarea băiatului. E adevărat că în timpul mesei, taică-său îl privi de vreo două ori, și Vasea îngheță de frică. I se părea că i-a ghicit taina și uite acum îi va striga : „Știu tot, ticălosule !"

Dar amiralul l-a întrebat doar :

— De ce nu mănînci ?

— Mănînc, tăticule.

— Prea puțin. La masă trebuie să mănînci ca lumea ! strigă el.

Și Vasea, care n-avea nici un chef să mănînce, înfuleca de zor, fericit în sinea lui că taică-său nu s-a dumerit în ce-l privește.

Spre seară, ciocanul se găsea sub patul lui Vasea. În ziua aceea băiatul s-a dus la culcare mai devreme decît de obicei, deși la masa de seară au venit musafiri și se povesteau lucruri interesante.

Cînd se apropie de maică-sa, să-i spună „noapte bună", amirăleasa îl privi și-l întrebă îngîndurată, atingîndu-i cu mîna fruntea :

— Nu cumva ești bolnav, Vasea ?... Îți arde obrazul.

— N-am nimic, mămică, sînt sănătos... Pesemne c-am obosit.

Îi sărută mîna albă și fină, dădu bună seara surorilor și musafirilor și, mulțumit că taică-său lipsea de acasă și că nu era obligat să-și ia rămas bun și de la el, porni în fugă spre camera copiilor.

— Dadă, dadă, vreau să dorm ! strigă el.

— Așa devreme ? Sau ai obosit de joacă ?

— De joacă... am obo-sit, da-dă ! rosti el căutînd să n-o privească în ochi și simțind oarecari remușcări față de femeia pe care avea de gînd s-o jefuiască.

Bătrînica îl dezbrăcă și se arătă dispusă să-i spună un basm, dar copilul nu avea chef de basme. Vrea să doarmă. Va adormi îndată.

— Bine, bine, drăguțule, culcă-te și dormi !

L-a sărutat, l-a binecuvîntat şi cînd dădu să plece, Vasea îi spuse :

— Ştii, dadă, după ce va fi ziua mea îţi fac cadou o rochie nouă.

— Îţi mulţumesc, drăguţule. Ce-ţi dă prin minte, ce nevoie am de încă o rochie... Am atîtea...

— Cîte, dadă ?

— Vreo şase trebuie să fie, în afară de încă vreo două de lînă.

— Aha ! făcu satisfăcut băiatul şi adăugă : Dacă-i aşa, dadă, am să-ţi dăruiesc altceva... De ziua mea am să am bani mulţi...

— Tare eşti bun la inimă... îţi mulţumesc de făgăduială... Hai, dormi, drăguţule, dormi. Mă duc şi eu să mă culc.

După scurt timp, Vasea o auzi din camera vecină pe Agafia sforăind.

Era surescitat. Hotărî să nu aţipească pînă ce nu va adormi toată casa şi atunci va putea să se strecoare fără nici o primejdie în grădină, prin camera divanelor, ca să deschidă uşurel uşa balconului, de obicei încuiată. Maică-sa nu-l va auzi, iar dormitorul tatii se afla la celălalt capăt al casei. La urma urmei, ar putea sări şi pe fereastră, nu e prea înaltă.

Auzea sunetul clopotelor de pe nave — băteau jumătăţile de oră. „As-cu-ultă !" răsuna monoton şi tărăgănat în depărtare strigătul santinelelor, şi băiatul se gîndea stăruitor că nu trebuie să adoarmă şi că nu va adormi ; îşi făcea planul cum va deschide fereastra, cum va trage cu urechea să se convingă că e linişte peste tot, şi cum se va duce la dada, în vîrful picioarelor, să ia rochia. Se gîndea la Maxim, cît de mult se va bucura el mîine şi cum va fugi peste graniţa austriacă. Se va simţi tare bine acolo, şi nu-l va prinde nimeni. Şi nimeni nu va afla, că el, Vasea, l-a ajutat să fugă. Îi făcea plăcere să se simtă salvatorul lui Maxim. După gîndurile acestea care roiau în mintea lui înflăcărată veneau altele... Şi el va fugi peste graniţa austriacă, dacă, acolo, la Odesa, în internatul unde va fi dus în septembrie se va simţi prost şi va mînca bătaie. Acasă îl bate tata, el are dreptul s-o facă, dar ceilalţi nu-l au ! Neapărat va fugi, îl va găsi pe Maxim şi va trăi cu el. Gîndul îi părea ademenitor, dar era şi mai ademenitor un alt gînd care îi trecu prin minte : se vedea mare, general. După o absenţă îndelungată, se apropie călare, pe un cal alb frumos, de casa lor şi toată lumea este uimită că e general. Nici tata nu-l mai bate — e mare — şi amiralul e uimit că, tînăr cum e, are grad de general. Şi mama, şi surorile, şi fraţii — toată

lumea este uimită şi toţi îl felicită. Şi el le povesteşte de ce a fugit şi cum s-a distins în război.

„Ce b-i-n-e e !“ se gîndi el, întinzîndu-se ; nu-şi dădea seama dacă visează sau e aievea.

— Nu e voie să dorm ! îşi şopti Vasea adormind pe loc.

Parcă l-ar fi înghiontit ceva în coaste, Vasea se trezi, se aşează cu repeziciune în capul oaselor şi, speriat că a dormit peste măsură şi l-a înşelat pe Maxim, nu-şi putu da seama în primele clipe cît era ceasul. Se frecă la ochi şi privi jur împrejur. Prin storul alb străbătea lumina slabă. Slava Domnului ! se pare că nu e tîrziu.

Sări din pat, dădu la o parte cu o mişcare smucită perdeaua şi privi afară, pe fereastră. Abia se crăpa de ziuă şi grădina mai era cufundată în penumbră.

— E timpul !

Păşind tiptil, desculţ, se strecură în odaia dadei, luă rochia şi basmaua ei de lîngă pat şi se întoarse la el. După cîteva clipe, era gata îmbrăcat, iar lucrurile furate împăturite şi legate în două prosoape. Acum rămînea să hotărască : cum să ajungă în grădină ? Pe fereastră sau traversînd camerele ? Deschise uşurel fereastra, privi în jos şi se trase înapoi — prea sus ! Atunci îşi scoase ghetele şi numai în ciorapi ieşi pe uşă.

Inima îi bătea puternic cînd, cu răsuflarea tăiată, trăgea cu urechea la orice foşnet, se strecura pe coridor pe lîngă camerele surorilor şi, în sfîrşit, intră în camera divanelor. Iată şi uşa... Răsuci uşurel cheia... o dată, de două ori... se auzi un zgomot... Încremeni o clipă de frică şi porni ca o săgeată în grădină, sărind peste treptele scărilor. Iată şi cea de-a doua terasă de sus... Ajungînd într-un sutlet la capătul aleii, aşeză bocceluţa la locul ştiut, aruncă deasupra un maldăr de frunze de viţă şi o porni în fugă înapoi.

După ce se reîntoarse cu bine în casă şi se sui în pat, îl apucă un tremur ca de friguri. Era nespus de fericit şi în acelaşi timp se temea grozav să nu iasă totul în vileag ; de-ar fi aşa, tatăl lui l-ar trimite chiar pe el la puşcărie.

VI

...Se trezi destul de tîrziu. Lîngă patul lui stătea dada. Îşi reaminti pe loc întîmplările din noaptea ce trecuse şi o privi. Dar nu văzu

nimic ieşit din comun. Ca de obicei, era duioasă şi bună, pesemne că nu-l bănuia. Pe cap avea altă basma.

— Ia uite la el, somnorosul... Da' ai dormit, nu glumă ! Hai, scoală-te ! E trecut de opt...

Vasea se ridică în grabă, se îmbrăcă şi, de data aceasta, îi dădu voie dadei să-i pieptene ca lumea cîrlionţii.

— Nu care cumva, Vasenka, ai văzut pe undeva basmaua mea ? Am căutat-o, am căutat-o şi nicăieri n-am dat de ea. Parcă a înghiţit-o pămîntul, spuse Agafia îngîndurată, scotocind prin patul lui Vasea.

— Nu, dadă, n-am văzut-o.

— Ciudat ! bombăni bătrîna.

— Nu te necăji, dadă ! îţi cumpăr alta nouă.

— Nu-i vorba de asta... nu-mi pare rău de basma, da' mă întreb ce s-a făcut cu ea ?

Şi, după ce Vasea era gata îmbrăcat şi pieptănat, Agafia îl vesti :

— Să ştii că astăzi tăticu-i supărat foc.

— De ce ?

— S-a întîmplat o nenorocire, Vasenka.

— Nenorocire ? Ce nenorocire, dadă ?

— Azi dimineaţă, din grădina noastră a fugit un puşcăriaş.

Inima lui Vasea începu să tresalte de bucurie. Totuşi, reuşi să-şi ascundă emoţia şi, cu o indiferenţă prefăcută, o întrebă :

— A fugit ? Cum a fugit ?

— Ei, tocmai asta-i. Acu s-a aflat. Şi-a lăsat hainele de puşcăriaş şi a fugit... Toată lumea se miră — de unde o fi făcut rost de îmbrăcăminte... Doar n-a fugit în pielea goală... Acum îi scutură pe toţi... pe toţi îi descoase ofiţerul de iscortă... I s-a raportat şi tăticului tău, domnului amiral... S-a înfuriat rău de tot... Să fugă un puşcăriaş din grădina guvernatorului !

Mai mult mort decît viu se prezentă Vasea în cabinetul tatii. Într-adevăr, amiralul era prost dispus şi, ca răspuns la obişnuitul „Bună dimineaţa, tăticule", înclină doar din cap. Convingîndu-se însă că tăticul său nu bănuieşte nimic, Vasea plecă din cabinet cu inima uşurată, dar curînd auzi strigătele lui : îl muştruluia pe şeful poliţiei care se prezentase la raport.

Toată ziua Vasea o petrecu în nelinişte, aşteptîndu-se să fie chemat din clipă în clipă la tatăl său, şi luat la întrebări.

Dar nimeni nu-l chema. În timpul prînzului, tata era chiar destul de bine dispus şi binevoi să-i spună amirălesei, o doamnă înaltă,

corpolentă, în vîrstă, care-şi păstrase încă urmele trecutei frumuseţi :

— Ai auzit ce s-a întîmplat astăzi ? O canalie de puşcăriaş a evadat din grădina noastră.

— Cum de-a reuşit ?

— Deţinuţii spun că ducea o bocceluţă, în timp ce erau escortaţi de la nava-dormitor spre grădină... Probabil că acolo avea lucrurile. S-a schimbat şi a evadat... Prea i-a lăsat comandantul de capul lor... I-am spus-o... Dealtfel şi escorta cască gura... N-o să umble slobod prea mult... Azi sau mîine îl vor prinde... Şi, după ce va gusta din vergele, o să-i piară cheful să mai evadeze !

Lui Vasea i se făcu inima cît un purice. Oare îl vor prinde într-adevăr ?

Dar, peste cîteva zile, cînd mama l-a întrebat pe tata dacă l-au prins pe puşcăriaş, acesta îi răspunse furios :

— Nu... Parcă l-a înghiţit pămîntul pe ticălosul acela ! şi nu s-a putut afla de loc de unde naiba şi-a făcut rost de haine !

Cînd, după o săptămînă, Vasea, care se liniştise de tot, ieşi dimineaţa în grădină, puşcăriaşul în vîrstă, cel cu sprîncenele negre şi zburlite, tăind crăcile uscate ale unui pom, îi făcu pe furiş un semn băieţelului. Vasea se apropie şi, cu mare grijă, ca nu cumva să fie văzut, omul îi puse în mînă o cruciuliţă mică sculptată în lemn, spunîndu-i :

— Maximka mi-a poruncit să ţi-o dau dumitale, domnişorule !

Şi, mîngîindu-l cu privirea pe micul Vasea, adăugă cu o voce neobişnuit de duioasă :

— Să-ţi dea Dumnezeu numai bine în viaţă, bunul nostru domnişor !

Traducere de *Gleb Bocunescu*

POVESTEA UNUI BĂTRÎN MARINAR

I

— PE UNDE ȚI-AI LĂSAT urechea, Tarasîci ? La război ?

Tarasîci, marinar în retragere, paznic al băii publice din Sevastopol, cu care stăteam adesea de vorbă în faptul dimineții, la acea oră cînd nimeni nu s-ar fi scăldat în mare, își întoarse privirea spre ușa îngustei cabine în care mă dezbrăcam și îmi răspunse cu un tel de ciudă :

— Uite-așa fiecare vrea să știe ce-a fost cu urechea mea, și dă-i și povestește și iar povestește ! Le-am spus la toți cum că un plumb de flintă, la război...

— Și ce, nu la război ?

Tarasîci, după o clipă de ezitare, răspunse cam misterios :

— Asta e, înălțimea-voastră, că nu la război. Cît a ținut războiul pentru Sevastopol, n-am avut o zgîrietură măcar, deși m-am aflat toată vremea pe bastionul patru. Domnul Dumnezeu m-a ocrotit.

— Atunci, unde ți-ai pierdut urechea ?

— La Novorossiisk... Se încheiase pacea. Făceam curse pe goeleta „Drotik", pe lîngă Kapkaz, și începeam să-i ducem la turci pe cerkezii nesupuși... Poate ați auzit ?

— Am auzit.

— **Ei, chiar în primăvara aia.** Transportasem un lot de cerkezi și, cînd ne-am întors la Novorossiisk, atunci mi-am pierdut urechea, înălțimea-voastră.

— În ce fel ?

— Uite-așa. Pot să spun că uite-așa, prostește.

— De ce prostește ?

— Nu merită să vă explic pricina. Nici măcar pricină nu pot să-i spun, înălțimea-voastră.

Tarasîci tăcu și se apucă din nou să scoată de pe balustrade cearșafurile și prosoapele puse la uscat.

Acest aer misterios al lui Tarasîci, de obicei vorbăreț, amator de discuții, după expresia lui, „deștepte", m-a intrigat și am stăruit să-mi spună care era pricina de nici nu merita să-i zici pricină.

In sfîrșit, Tarasîci cedă.

— Dumneavoastră cred că pot să vă povestesc, spuse el apropiindu-se de mine, dumneavoastră cred că o să puteți înțelege cele ce am să vă spun...

Și, coborîndu-și vocea, deși la baie nu era nimeni, îmi șopti stingherit, parcă vinovat :

— Din pricina unei muieri, înălțimea-voastră.

— Din pricina unei muieri ? l-am întrebat fără să vreau.

— Chiar așa, din pricina slăbiciunii mele pentru o muiere. Pe timpul acela, domnule, eram mai tînăr, continuă Tarasîci, căutînd să se dezvinovățească, din pricina muierii aceleia era gata să fiu ciopîrțit.

— Va să zică, era o cerkeză.

— De ce cerkeză ? O rusoaică, curat rusoaică de-a noastră. Venise cu bărbată-său de pe Don. Vai ce muiere era, domnule ! N-am mai văzut una la fel nici înainte, nici după ea ! adăugă înflăcărat Tarasîci, pradă amintirilor. Acum nu se mai sfia, dimpotrivă, părea bucuros să le povestească.

— Povestește-mi, Tarasîci, în amănunt istoria asta.

— De ce n-aș povesti-o ? Pot s-o povestesc pe de-a-ntregul, căci dumneavoastră nu mă veți osîndi, ci veți îngădui că un matroz, bunăoară, a rămas, cu iertare să-mi fie, din pricina unei muieri, fără ureche... Poate-i și de rîs pentru alții, dar dumneavoastră... într-un cuvînt... mă veți înțelege... Lăsați-mă un pic pînă strîng cearșaful. Între timp, îmbăiați-vă. Apa e răcoritoare. Am apucat să fac baia... Acu numai dis-de-dimineață e bună baia. Dumnealor vin pe la opt, că atunci bate soarele mai tărișor și apa e caldă... De fapt, prostie curată !

Astfel zicînd, Tarasîci, cu pași grăbiți și ușori, ca și cum ar fi mers pe puntea unei nave militare, s-a îndreptat spre celălalt capăt al cabinelor, să strîngă rufăria întinsă.

Îmi dădui seama că îl admiram...

Acest bătrîn uscățiv, dar bine croit și vînjos, arăta minunat, în ciuda celor șaizeci de ani ai săi. Fața lui smeadă mai păstra urmele frumuseții de altădată : rumeneala sănătoasă din obraji și pielea aproape netedă. Ochii mari, de culoare închisă, ageri, blînzi și în același timp ironici își păstraseră strălucirea și uneori chiar scînteiau. Părul negru, discret ondulat, și barba mare, neagră și ea, erau abia

înspicate de timp. Dinții albi și puternici străluceau de sub mustață dacă Tarasîci zîmbea sau ținea în gură mica lui lulea.

Era curat îmbrăcat și se vedea cît colo că nu fără grijă pentru eleganță. Purta un burșlat — palton scurt, tăiat după fason milităresc — cu crucea Sfîntul Gheorghe în petliță, și pantaloni largi de pînză. Tot de pînză, ghetele pe care le încălța duminica ; în zilele de lucru umbla prin cabine desculț.

Îndatoritor, dar cu o ținută demnă (nu se ploconea în fața nimănui), Tarasîci era egal de serviabil cu clienții, indiferent de situație sau rang. Ci doar, în virtutea amintirilor, acorda o anumită atenție marinarilor și îndeosebi veteranilor din războiul Sevastopolului. Tarasîci cunoștea pe toți marinarii și îi stima, după cum și el se bucura de considerația lor. Cu ei intra bucuros în vorbă, se adresa pînă și amiralilor după numele patronimic, le aducea fără să i se reamintească hîrdăul cu apă, le arunca cearșaful pe umeri, le freca cu mîinile lui mari, vînjoase, de băieș dibaci, spinările acestor clienți-favoriți.

Am început să mă bucur de o deosebită atenție din partea lui Tarasîci la scurtă vreme după sosirea mea în Sevastopol, el aflînd de undeva că am fost marinar și, pe deasupra, că m-am născut la Sevastopol. Curînd am devenit prieteni și pălăvrăgeam adesea. În zorii zilei pescuiam guvizi, iar cîteodată, seara, după ora de închidere a stabilimentului de băi, Tarasîci mă vizita la hotel și sorbea cu plăcere cîte un pahar-două de ceai cu coniac, căruia îi spunea — cine știe din ce considerente — „băutură folositoare".

Probabil că această „băutură folositoare" a contribuit în bună măsură la apropierea noastră, mai ales că turnam coniac din belșug în ceaiul musafirului.

II

— A FOST BUNĂ APA, înălțimea-voastră ? mă întrebă voios Tarasîci, aruncîndu-mi cearșaful pe umeri și începînd să-mi frece sîrguincios spinarea.

— Minunată, Tarasîci, îi răspunsei la fel de bine dispus, înviorat după baie.

— Eu așa zic că la noi, la Sevastopol, baia e clasa una dacă o faci cu cap... dis-de-dimineață... Binevoiți acum să vă îmbrăcați,

domnule. Numaidecît vă aduc un hîrdăiaş de apă pentru picioare.

După ce s-a întors, i-am amintit că-mi promisese să-mi istorisească în amănunt pățania aceea amoroasă.

— Adevărat, doriți s-o auziți ? întrebă Tarasîci, privindu-mă cercetător.

— Chiar foarte mult, Tarasîci.

— Dacă-i aşa... Am să vă povestesc totul, de-a fir-a-păr...

— Chiar te rog.

— Sînteți un domn cu înțelegere, repetă el iarăşi, parcă spre a se asigura de întreaga mea seriozitate față de ce avea să-mi povestească.

Tarasîci se aşează pe un butuc, se rezemă de un stîlp, îşi aprinse luleaua şi, uşor emoționat, începu, cu glasul lui blînd şi plăcut, să-şi depene amintirile.

III

— MI-ADUC AMINTE, înălțimea-voastră, că era duminica floriilor. Plecaserăm de la Constantinopol înapoi spre Novorossiisk. Socoteam că, peste vreo trei zile de navigație, ajunşi la Novorossiisk, vom rămîne în noaptea învierii pe țărm şi vom întîmpina cu toată cinstea luminoasa sărbătoare. Dar s-a întîmplat altfel după voia Domnului... Ajunsesem foarte aproape de Novorossiisk şi deodată se stîrni o furtună cumplită... Parcă era vîntul bora, bătea năprasnic dinspre țărm. Se-nțelege, am întins degrabă pe mica noastră goeletă pînzele de furtună şi aşteptam să treacă. Dar, zvîrlită dintr-o parte în alta, goeleta lua mereu apă peste bord. Maşina abia-abia mai trăgea, aproape că nu ne mişcam din loc... Pe atunci, ştiți şi dumneavoastră, nu erau maşini ca acum. Am aşteptat o zi, şi încă o zi, să mai slăbească năpasta. Nici pomeneală. Ba dimpotrivă, a treia zi, chiar în Vinerea Mare, s-a dezlănțuit stihia, de parcă venise sfîrşitul lumii. Jur împrejur numai pîclă şi apă. Vîntul urla, marea ziceai că fierbe. Nu mai văzusem în viața mea o furtună ca asta. Goeleta se zbătea de colo-colo ca o coajă de nucă, valurile treceau peste punte. Tare greu, înălțimea-voastră... Bieții marinari vedeau moartea cu ochii. Nimeni nu mai trăgea nădejde să scape, era sigur că Marea Neagră o să ne-nghită. Dar căpitanul nostru, Piotr Ivano-

vici Ceaikin... poate ați auzit de el ?... dumnealui e amiral acum, la Petersburg...

— Am auzit.

— După cum spuneam, dumnealui, că așa se și cade unui căpitan, își încuraja echipajul : „țineți-vă bine, băieți, vom rezista !" Se legase de punte să nu-l ia valurile și, mai alb decît cămașa, comanda ne-ncetat : „banda stîngă", „banda dreaptă !" Parcă putea ți vorba să mai stăpînești goeleta ! Nu mai asculta de cîrmă, scăpase din mîinile noastre și-și făcea de cap. Toate pînzele erau numai zdrențe. Mașina nu mai trăgea deloc. Într-un cuvînt, jale. Se înghesuiseră bieții marinari, cum s-ar zice, ca niște oi, în jurul catargului. Își făceau cruce, gata de moarte. Rămas pe locul său, comandantul era cuprins și el de deznădejde. Își dădea bine seama că nu putea născoci nimic, cît ar fi fost el de căpitan printre căpitani. Stătea locului și de ochii lumii tot făcea pe grozavul : „banda stîngă", „banda dreaptă !" Vocea îi tremura.

Tarasîci trase de vreo două ori fumul în piept, scuipă și continuă :

— Eu, în timpul ăsta, stăteam la pupa, la timonă, împreună cu două ajutoare —eram timonier-șef. Căutam din răsputeri, întorcînd mereu timona, să așez goeleta de-a curmezișul valurilor... Nici chip ! Ne arunca în toate părțile. Și mă cuprinsese o amărăciune nemaipomenită, înălțimea-voastră. Îmi părea rău să mor așa de pomană, eu, un marinar tînăr. De fapt, mă mistuia dorul după Glafira, aia din Novorossiisk. Îmi ziceam că n-am s-o mai văd niciodată. Și, în loc să mă gîndesc la păcatele mele, și să mă rog Domnului, toate gîndurile mele erau la ea... Îmi ziceam că n-o să afle niciodată ce mult am îndrăgit-o... și nici nu l-ar plînge, draga de ea, pe bietul marinar. Cu gîndurile astea, greul era și mai greu. Și mi se tot nălucea că Glafira, porumbița de ea, răsare din apă ca o sirenă și mă privește cu ochi dojenitori... „Las' să te-nghită apa, nu mi-e milă de tine... Nu-mi ești drag !..." Nici azi nu pot să înțeleg cum de mă vrăjise în așa hal. Atîta numai am să vă spun că, de cum am intrat prima dată în prăvălioara ei și am văzut-o — în toamna aceea eram ancorați la Novorossiisk — am simțit o lovitură în moalele capului ca și cînd m-ar fi trăsnit gabierul. Crezui că mi-am pierdut mințile. Nu mi se mai întîmplase una ca asta... Pe timpuri, muierile nu fugeau de mine, și dealtfel nici eu nu prea le ocoleam... Totuși niciodată n-am pățit să mă cuprindă nebunia din pricina vreuneia. In ce le privește, neamul lor, cîtă iarbă și frunză !... Însă îndată ce-am întîlnit-o pe Glafira, chiar din clipa aceea, numai ea mai era în

lume pentru mine. Pe altele nici nu le vedeam... În halul ăsta mă fermecase, să n-o uit pînă la moarte, blestemata ! Vă dați seama ce mi se întîmpla ! exclamă, cu un zîmbet binevoitor, Tarasîci, parcă impresionat el însuși de puterea acestei pasiuni, a cărei amintire nu-l părăsise.

— Era arătoasă Glafira asta ? l-am întrebat.

— Depinde de gust ; pentru mine alta mai frumoasă nu se putea, domnule. Știți și dumneavoastră, nu-i frumos ce-i frumos, e frumos ce-mi place mie. Cît o fi vreuna de frumoasă ca-n poveşti, îngăduit să-mi fie, nici n-o bagi în seamă, stai colea așa lîngă frumoasă, și ea strigă proastă ca o păuniță : „U-a !" Se întîmplă și altfel. Cîte una nici măcar frumoasă nu e, dar tare ți-e dragă, mai abitir ca cea mai frumoasă... Și eu socotesc, înălțimea-voastră, că fiecărui om îi e hărăzită una singură, una de-adevăratelea, una — cum s-ar spune — dorită. Numai că nu ți-e dat totdeauna s-o-ntîlnești. Uite, de-o pildă, stai la Sevastopol, iar ea își duce traiul la Kronștadt, inima însă simte care ți-e sortita. Dac-ai întîlnit-o, te-ai pecetluit. Se știe că împotriva firii n-ai ce face. Și-a întîlnit sufletul perechea, numai că rar li se-ntîmplă să se unească. Iar cînd bărbatul și femeia sînt uniți numai după lege, nu se-nțeleg, se ceartă, se dușmănesc. Fiecare suflet tînjește după altul pe care ar fi dorit să-l întîlnească.

— Ești însurat, Tarasîci ?

— Nu, domnule. M-am ferit.

— De ce ?

— De ce să mă-nsor ? Numai ca s-o fac ? De la Glafira n-am mai găsit alta să-mi fie dragă. De atunci îmi duc viața de holtei. Cel puțin nu mănînc zilele alteia și nici eu nu trebuie să îndur mofturile unei muieri.

— Dar cu Glafira te-ai fi însurat ?

În loc de răspuns, Tarasîci, cam iritat, își drese glasul și pufăi din lulea.

— Ce anume ți-a plăcut la ea și cum arăta ? l-am întrebat, intrigat de acest mod de a gîndi la care nu mă așteptam.

Chipul simpatic al lui Tarasîci prinse a se lumina, parcă întinerind. Ochii săi bruni și blînzi licăriră ; apoi, odată cu reluarea povestirii, căpătară expresia unei nostalgii nemărginite, a unei dureri adînci.

— Era, dacă binevoiți să știți, înălțimea-voastră, tare curățică. Mijlocie de stat, uscățivă și gingașă la trup... Chiar plăpîndă aș zice, dar dreaptă ca un plopșor tinerel și mlădioasă ca o sălcioară.

De-o vedeai umblînd, credeai că plutește. Un puf, stimate domn. S-o ții în palmă. Într-un cuvînt, straşnic meşter părea c-o cioplise, aşa ca-n piatră... totul în „pliporție"... Glafira avea fața albă-albă şi curată — nici măcar prinsă de soare — dar umbrită de gînduri, îngrijorată, chiar aspră puțin. Cu ochii aceia cenuşii, de găinuşă de baltă, stătea mereu la pîndă să vadă de n-o amenință ceva. Sperioasă era de oameni, sălbatică, ca o căprioară. Ce-i drept, doar ştiți şi dumneavoastră ce soi de oameni sînt la Novorossiisk : obraznici, adunătură. Soldații se leagă de femei, lasă că nici marinarii noştri nu-s mai prejos... Cît despre domnii ofițeri, cinstit vorbind, tare-s neruşinați şi dînşii... Glafira se ținea foarte mîndră. Nici pomenealâ să te apropii. Nu primea nici un fel de „galanterii". Doamne fereşte !... Te-ncremenea cu privirea ei mîndră, te-ngheța de-a binelea, şi tocmai din pricina asta o numeau unii „sloi de gheață". Precupețele o porecliseră „Glaşa cea roşcată", cumva din pricina părului auriu, dar mai curînd din ciudă, că Glaşa nu se amesteca cu ele, nu era de teapa lor. Nu-şi chema muşterii în prăvălie, nu foşnea din fuste, nu-i sclipeau ochii... Femeie aparte de tot, domnul meu, femeie dintr-o bucată !

Tarasîci tăcu o clipă, apoi continuă.

— Avea fire ascunsă. Mîndră şi dîrză. Nu se mărturisea ca alte muieri. Lucru ştiut, muierea nu poate să nu se dea în vileag. Asta însă, niciodată. Închisă mai era, fire de nepătruns. Nu flecărea. O priveam pe furiş, căutam să ghicesc ce are pe suflet : o fi trăind fericită sau în silă ? Rar o vedeai mai veselă, de obicei era îngîndurată... Femeie cu cap... deşteaptă... Trăgea la carte... Orişicînd veneai în prăvălie, o găseai cu cartea-n mînă... Femeie fără seamăn, zău ! Eu aşa o vedeam, înălțimea-voastră ! încheie Tarasîci înflăcărata sa caracterizare.

— Era tînără ?

— Zicea că are treizeci de ani... Dar nu-i arăta deloc, domnul meu... vreo douăzeci să-i tot fi dat... N-ai fi spus că-i femeie măritată... Ca o fetiță ! Subțirică.

— Bărbatu-său era tînăr ?

— Tînăr, de-o seamă cu ea... Bărbat voinic, sănătos.

— Ce fel de om era ?

Punînd această întrebare, ştiam aproape sigur că Tarasîci nu va fi prea binevoitor cu soțul femeii pe care o iubea cu atîta ardoare. Dar răspunsul său mă ului.

— Un om bun, înălțimea-voastră. Harnic și priceput în meseria lui. Băiat isteț. Era negustor de vite... pleca adesea de-acasă... Cît privește nevasta, pot spune cinstit — se închina la ea... O sorbea din ochi... tare bun era cu ea... o îndrăgea mult de tot. Îi făcea numai pe plac.

— Dar ea îl iubea ?

— La drept vorbind, aș minți că îi purta o dragoste adevărată. Își respecta soțul cum îi șade bine unei neveste, nu călca legea. Dar să-l îndrăgească așa... nebunește, cum se zice... nicidecum... Și asta, atîta cît mă duce mintea, stimate domn, cred că venea dintr-o singură pricină : sufletele lor nu erau făcute unul pentru altul... De aceea nu putea fi între ei o adevărată dăruire...

— Cum așa ?

— Uite-așa... Nu s-au potrivit unul cu altul, spre pildă ca la noi, cînd nu-i chip să se-ncheie cap la cap o corabie. El se gîndea mai mult la treburi, la ale vieții. Cumpăra, vindea ! Și, deși își adora nevasta, o alinta și o împodobea, sufletul ei ales nu-l simțea... Iar Glafira tocmai disprețuia orice era numai lumesc... Îi plăceau mai mult dintr-ale minții... Cum s-ar spune, de-ale sufletului și altele de-alde astea, înălțimea-voastră. Adică, de ce trăiește omul pe lume și ce ar trebui să facă pentru ca să trăiască așa cum trebuie ? Și cum să găsească în lumea asta adevărul ! Și din ce pricină ard steluțele în tăria cerului și pe urmă cad la pămînt ?... Și cît de mare o fi lumea asta ?... Grozav ar fi vrut Glafira să afle toate lucrurile astea !... Bărbatul ei însă, Grigori Grigorici, habar n-avea de nimic din toate lucrurile astea... Și nici nu era curios... De-aici nepotrivirea între ei, înțelegeți, de bună seamă... Jale mare fără așa ceva ! adăugă Tarasîci și se cufundă în sine.

IV

— CUM AI CUNOSCUT-O, Tarasîci ?

— Păi... a fost de vină patima ei pentru vorbe înțelepte... iar, dacă nu vă e cu supărare, înălțimea-voastră, cum și pe mine mă-nflăcărează de-alde astea, așa s-a-ntîmplat că m-am apropiat de dînsa, cît de cît. Deși om întunecat, s-ar zice, totuși fel de fel de gînduri îmi năpădesc mintea... În sfîrșit, de întîia oară cînd am văzut-o pe Glafira s-ar putea spune c-am înnebunit pe loc. A doua zi m-am în-

voit să debarc şi am pornit întins, de-a dreptul la prăvălie... chipurile să cumpăr nişte aţă. M-am apropiat de prăvălie, dar îmi lipsea curajul să intru... Inima îmi bătea să-mi spargă pieptul... Mă miram şi eu de teama ce mi se cuibărise în suflet... Altădată umblam peste tot... nici pomeneală de frică, iar acum, ca un boboc... Totuşi am intrat. Mă uit. În locul stăpînei, bărbatu-său. Am cumpărat un mosorel. M-am băgat în vorbă. Se plictisea să stea de unul singur în prăvălie şi-i plăcea să se lungească la pălăvrăgeală. M-a întrebat dacă am acostat de mult, pe unde navigaserăm. Eu îndrugam mereu, nădăjduind c-o să se ivească şi Glafira. Îi povesteam despre Sevastopol, despre călătoriile în Mediterana, despre italieni, despre furtuni... Mai cinstirăm şi din ploscă... Între timp, intrase şi ea... Asculta... Numai ochi şi urechi. Era curioasă. Cînd am observat-o, i-am dat bineţe şi am simţit cum îmi năpădeşte sîngele obrajii. Însă izbuteam să-mi ascund sfiala... Continuam... Ba chiar povesteam parcă mai frumos... De unde îmi veneau atîtea vorbe ? Mă ungea pe inimă că m-asculta... Aş fi vorbit o zi întreagă, numai ca să m-asculte ea ! N-apucasem să termin cînd mă rugă să mai povestesc ! „Dumneavoastră, marinarii, se spune că aţi văzut multe în viaţă". Se înţelege, nu m-am lăsat rugat... I-am povestit cum am văzut la Neapole soarele mîncat de vîrcolaci — „iclipsa" — şi cum împroaşcă muntele Vezuviu lavă... Grigori Grigorici a mai adus vin. Dar l-am refuzat, că de cînd mă ştiu am băut totdeauna în „pliporţie"... Mai apoi, dădui să plec. Bărbatu-său, care luase seama că sînt băiat cuminte şi umblat, îmi zise : „Să ne mai vedem şi-altădată, tinere. Mai vino pe la noi !" Glafira Nikolaevna îmi întinse mîna şi-mi spuse încet : „Eşti un om fericit... Ai văzut lumea, pe cîtă vreme eu— spunea — n-am văzut nimic ! Să te-ascult numai şi tot îmi face plăcere..." Nici n-aş putea, înălţimea-voastră, să vă povestesc în ce stare de tulburare am fost în ziua aceea, după ce m-am întors la bord. Parcă ceva mă schimbase... Eram un alt om. Şi lumea mi se părea mai bună, şi viaţa mai frumoasă... Noaptea-ntreagă am privit stelele. Noian de gînduri îmi cuprinsese capul... Şi toate, în jurul ei... Ce mai încoa' şi-n colo, mă ţicnisem în lege !

— I-ai spus vreodată c-o iubeşti ?

— Cum puteţi să vă-nchipuiţi, înălţimea-voastră ! îmi răspunse aproape speriat Tarasîci. Cum de-aş fi-ndrăznit una ca asta, dacă nu-i păsa de mine !... Nici pomeneală... Dealtfel, treceam destul de rar pe la ei... atunci cînd acostam la Novorossiisk... Rămîneam vreun sfert de oră în prăvălie, mai schimbam cîte o vorbă şi... tuleşte-o acasă, băiete... Îmi părea rău că plecam. Dar ea nu-ncerca să mă

oprească... Ba dimpotrivă, cîteodată îmi spunea : „Du-te, Maxim Tarasîci... nu mai pot zăbovi !..." Ce să-nțeleg decît că nu-i plăcea de mine ? Se făcuse, cum s-ar zice, îngăduitoare abia... Eu, domnul meu, din pricina ei, mi-am pierdut de tot firea... Nu mîncam, nu dormeam... Pe mare se întîmpla să încrucișăm, domnul meu. Stăteam la timonă, eram de cart. Cu ochii la busolă... Nopțile erau călduroase... Pe cer străluceau steluțe... Sufletul însă mi-era mistuit de jale, lacrimile îmi picurau neîncetat... Mă topeam de dor... Adevărată năpastă, nici chip să mă vindec...

— Știa că o iubești ?

— Unei muieri nu-i scapă slăbiciunea unui bărbat față de ea... Simte... Bănuiesc că și Glafira simțea... Se făcea că nu observă și se purta tot mai aspru cu mine... Odată mi-a spus : „Prea vii des pe la prăvălie. Să știi că nu-mi place asta !" Așa mi s-a dus orice nădejde...

— Și ce-ai făcut ?

— Serile veneam pe furiș... trăgeam cu ochiul pe fereastră... Mi-era tare rușine că din pricina unei muieri mă fac de rîs, însă degeaba. Jurasem să nu mai debarc, dar nu răbdam mai mult de-o zidouă pe apă ; a treia mă învoiam — și... iarăși spre prăvălia de la marginea orașului, și iarăși mă uitam pe geam... Ea ședea în odaie, aplecată asupra cărții... Pînă și de băutură m-am apucat, înălțimea-voastră, ca să-mi uit aleanul... Cam vreo trei luni am băut, ca omul în pierzanie... Eram ades pedepsit cu nuielile... și zadarnic... fiindcă Glafira asta mereu îmi tulbura mințile, mereu...

V

AU TRECUT UN MINUT-DOUĂ în tăcere.

Curios să aflu deznodămîntul istoriei lui Tarasîci, l-am întrebat într-un tîrziu :

— Și cum ați scăpat atunci cu goeleta din furtună ?

— S-a milostivit Domnul. Altfel, de mult ne-ar fi înghițit peștii... A potolit împăratul cel ceresc stihia... Spre amiază a început să mai slăbească. Am ridicat velastraiul și vela de mizenă și am ieșit la drum după compas. „Drotic" a încetat să se mai răzvrătească, a început să dea ascultare cîrmei și, de bine de rău, în prima zi de Paște am ajuns la Novorossiisk. Tocmai trecuse de amiază. Nu mai

puteam de bucurie, înălțimea-voastră, c-am scăpat cu viață. Furtuna aia ticăloasă bîntuise și pe-acolo, așa că lumea a rămas cu gura căscată cînd l-a văzut pe „Drotic" întreg. A venit pe goeletă însuși comandantul portului, care, după ce l-a tot descusut pe căpitan, a mulțumit echipajului. În timpul acesta eu, înălțimea-voastră, eram cu gîndul numai la Glafira. Ardeam de nerăbdare să debarcăm. Să trag o fugă, să-i fac urările cuvenite de Sfintele Sărbători. Îi pregătisem, încă de la Constantinopol, o băsmăluță albastră de mătase, să i-o dăruiesc împreună cu oul roșu. După masă s-a dat semnalul debarcării. M-am îmbrăcat așa cum se cere de sărbătoare și... întinde-o, băiete !... Prăvălia era închisă. M-am îndreptat spre locuința lor... ale cărei ferestre dădeau într-o ulicioară... Lîngă poartă ședea un bărbat tînăr cu mutră de cuțitar, argatul lor Alinka, un cerkez din cei care se supuseseră... Ședea și mormăia un cîntecel. „Nu-s acasă stăpînii. Au plecat". Și, în timpul ăsta, mă privea supărat foc. Vedeam că minte. Mă îndrept spre poartă, iar el din spate : „Tăiat la tine capațin !" S-o crezi tu, în gîndul meu, tătăroi spurcat. Și i-am răspuns și eu : „Tăiat la tine capațin !" Și am intrat pe poartă. Stăteau amîndoi la ceai. „Cristos a înviat !" Grigori Grigorici s-a bucurat... „În oraș se răspîndise zvonul cum că v-ați înecat cu toții... pe furtuna asta năprasnică !..." După vechiul obicei rusesc, ne-am sărutat de trei ori. Apoi m-am apropiat de Glafira Nikolaevna. „Cristos a înviat !" Eram pierit după ce m-am sărutat și cu ea. „Uite așa și pe dincolo... ziceam... dați-mi voie să vă fac un dar". Se înăspri dintr-o dată. „Nu-mi place așa ceva". Însă bărbatu-său îmi ținu parte. „Nu-l supăra pe om. Ia-o, e minunată". Glafira luă basmaua și o puse deoparte. Cît despre mine, înălțimea-voastră, mult m-am rușinat de o asemenea primire din partea ei. Grigori Grigorici porunci să mi se toarne ceai, mă așeză la masă și de îndată începu să mă întrebe cum am îndurat furtuna... „Tare îmi părea rău de tine, Maxim Tarasîci... nu credeam să ne mai revedem". Glafira, gătită într-o rochiță de culoare deschisă, ședea alături. Era frumoasă și proaspătă ca o dimineață de primăvară, dar avea privirea aspră, aspră. Tăcea. Să fi spus măcar un cuvînt de bucurie că scăpasem de la moarte... Mă simțeam atît de obijduit, înălțimea-voastră, cît nu pot nici să vă spun, de necaz m-aș fi pornit pe plîns. Pesemne că totuși îi păru rău de mine și mă întrebă cu glas nițel mai blînd : „De ce nu bei ceaiul ?" Cînd am auzit vorbele astea, parcă am înviat, înălțimea-voastră, și iarăși mi se făcu dragă viața... Glafira parcă nu mai era chiar așa de aspră. O priveam pe furiș... Își rezemase căpșorul pe mîna ei micuță, gata cum s-ar spune să-mi asculte

povestea. Dealtfel, Grigori Grigorici mă tot îmbia să povestesc despre furtună. Bineînțeles că am început... Și le-am istorisit ce grozăvie de furtună fusese, ce frică trăsesem și cum ne pregăteam de moarte pe goeletă. Glafira asculta cu răsuflarea tăiată, buzele strînse tare, și mă pironise cu ochii. După ce am isprăvit, a ieșit din cameră. Bărbatu-său, după ea. Curînd s-a întors zicîndu-mi : „Prea jalnic ai povestit cele pățite, Maxim. Ai zguduit-o pe Glașa". Am mai șezut ca vreun ceas, apoi, cînd mă pregăteam să-mi iau rămas bun, a venit și Glafira. Avea ochii plînși. Deși, la fel de severă. Mi-a întins mîna fără să scoată un cuvînt. Grigori spuse că el va să plece a doua zi, pentru o săptămînă, la Suhumi, și m-a rugat să mai trec s-o văd pe nevastă-sa. Ea însă i-o reteză : „N-are nici un rost să treacă pe-aici. Și eu am treburi, și Maxim Tarasîci le are pe-ale lui". Sărmanul Grigori Grigorici amuți și se făcu mic, mic... Trebuie să cred, înălțimea-voastră, că Glafira nu mă lăsa să mă apropii de ea, nu din răutate, ci din milă pentru mine. Mai tîrziu, cînd mi-au venit mințile acasă, așa am înțeles... Dumneavoastră ce credeți ? mă întrebă pe neașteptate Tarasîci.

Și, vrînd parcă să fie mai limpede, adăugă :

— Nu voia, cum s-ar spune, ca eu, văzînd-o din ce în ce mai des, să înnebunesc și mai mult... Nici nu bănuia, dealtfel, că din pricina ei eram de tot pierdut... De bună seamă, femeie cinstită fiind, nu dorea, ca alte muieri, să se joace cu un bărbat.

— Să zicem că-i așa. Dar poate și dumneata i-ai plăcut, Tarasîci. Poate se ascundea de dumneata ! observai eu.

Tarasîci schiță un zîmbet trist. Modestia și profunzimea sentimentului lui nu admiteau această presupunere.

— Nici atîtica, înălțimea-voastră ! răspunse el, arătînd vîrful degetului mic. Ar fi simțit inima mea. Ori s-ar fi dat Glafira de gol, într-un fel sau altul, deși era o fire atît de ascunsă. M-ar fi privit măcar odată mai duios... Ar fi scăpat vreun cuvînt mai din inimă... De stimat, mă stima pentru că pricepeam multe. Dar nici gînd să-i fi fost eu pe plac.

— Bine, Tarasîci, povestește mai departe.

— Mai departe nu mai am de spus mare lucru, înălțimea-voastră... După acea primire de Paști ce-mi tăiase aripile, am stat trei zile în șir la bord... A patra, n-am mai răbdat. Pe seară, m-am învoit să debarc și... ia-o la picior ! Seara era întunecoasă... m-am strecurat pe ulicioara pustie și m-am apropiat de fereastră... Priveam prin crăpătura oblonului și o vedeam pe Glafira... Avea părul despletit, pesemne că tocmai făcuse baie. Ședea singură-singurică și, drept să vă

spun, tare tristă, ca o orfană. Mi s-a strîns inima. Mi-era milă, mă cuprinsese jalea... Nu știu ce-aș fi dat ca draga de ea să nu mai sufere ! Și de ce oare suferea ? Ce gînduri o frămîntau pe ea, pe porumbița mea ? Stăteam așa, cufundat în gînduri și măcinat de durere. Deodată se ivi lîngă mine o umbră, apoi ceva șclipi și urechea îmi fu șfichiuită. Mă uit : Alinka, cerkezul ăla, cu un pumnal... „Tăiem și nasul la tine... dacă venit și iar venit aici". M-am întors, m-am năpustit pe el, și ne-am încăierat. După ce-l dădui la pămînt, începui să zbier : „Din ce pricină, mă, cîine turbat, de ce te-ai repezit la mine ?" „Și la hanîm și la tine taiam capațin... De ce vine la hanîm..." „Și pe tine ce te privește ?" „Hanîm nu iubit la mine, iar eu iubit la hanîm, păzit la ea". Va să zică l-a ajuns gelozia pe diavol. Sigur că Glafira nici nu-l băga în seamă pe cerkez... avea o mutră, ce să vă mai spun... Poftim ce-a fost în stare, din răutate... al dracului... Încercam să-i smulg pumnalul, dar mă izbi cu el iar, în mînă de data asta. Atunci, apucat de furie, l-am apucat de gît... Horcăia, cînd Glafira ieși din casă cu o lampă... „Ce faceți aici ? Dumneata ce cauți aici, Maxim Tarasîci ?"

M-am ridicat în picioare. Tăceam... S-a ridicat și cerkezul. Se uita crunt... Nu-l slăbeam din ochi... Pumnalul lui rămăsese la mine... Glafira îi spunea ceva pe tătărește... Cred că vorbe foarte jignitoare... Ticălosul îmi smulse din mînă pumnalul și se repezi la ea... la Glafira. Cît ai clipi, eram între ei. Pumnalul mă nimeri în umăr. Atunci, l-am pocnit pe cerkez de vreo două ori peste creștet și l-am doborît grămadă... Îl țineam de guler, iar el, ticălosul, îmi șoptea : „A fost bătai. Hanîm nu văzut. Și tu spune : Bătai a fost. Hanîm nu văzut". Pasămite nu voia s-o bage în bucluc... Aha ! Iacă-te cine-mi ești !... Glafira îmi porunci să-l car pe cerkez în magazie și să-l încui acolo. Așa am și făcut de îndată. „Mîine îl ducem la poliție", a zis ea după aceea. „De ce ?... nu trebuie", i-am răspuns, și voiam să-mi iau rămas bun. Dar cînd ridică lampa și-mi văzu fața însîngerată și sîngele ce-mi năclăise cămașa la umăr, trase un țipăt de spaimă. Apoi mi se păru că se simte vinovată, căci mă privea cu atîta milă, și mă-ndemna să intru în casă : „Vino, vino să te speli și să-ți legi rănile... am să-ți dau niște cîrpe..." Am intrat, m-am spălat. Îmi lipsea o jumătate de ureche. M-am legat cu cîrpe și am început să-mi iau rămas bun... „Îți mulțumesc că m-ai scăpat de cerkez... Atît că e în zadar !..." N-am mai putut să mă abțin, m-a podidit plînsul și am zbughit-o din odaie... Iar ea, din prag : „Cu bine, Maxim Tarasîci... Nu mai veni pe la mine. E mai bine pentru dumneata. Numai nenoroc aduc oamenilor..." M-am întors pe navă. Toți marinarii mă întrebau :

„Cum, de ce, unde ?“ Le-am spus că m-am bătut cu un cerkez, altceva nimic... M-au dus la infirmerie, unde am zăcut ca vreo săptămînă. Mi se tămăduiau urechea și umărul, dar eu, înălțimea-voastră, toată săptămîna m-am mistuit de jale... Pe la sfîrșitul săptămînii a venit să mă vadă Grigori Grigorici care mi-a istorisit că ticălosul de Alinka a fugit de la poliție în munți și i s-a pierdut urma... Pățania era încheiată și nimeni n-a aflat din ce pricină se iscase... Acuma însă, înălțimea-voastră știe întocmai cum mi-am pierdut urechea !...

— Pe Glafira n-ai mai văzut-o ?

— Ba da, am văzut-o... Cum m-am vindecat, m-am și dus să-mi iau rămas bun. Iar începuserăm să-i cărăm pe cerkezi la Constantinopol. De acolo, ni se comandase, să ne îndreptăm spre Odesa.

— Și cum te-a întîmpinat ?

— Cu asprime, înălțimea-voastră, ca și cum în seara cu pricina nu fusese picătură de sînge. Dar în clipa cînd am vrut să plec, pesemne că a cuprins-o din nou mila de mine. Îmi strînse tare mîna și-mi spuse : „Nu mi-o lua în nume de rău. Sînt o femeie fără de noroc...“ Eu însă n-am mai răbdat și mi-am deschis sufletul : „Nu te voi uita pînă la capătul vieții. Nu am pe nimeni și nu voi avea niciodată pe nimeni mai scump ca pe dumneata în lumea asta !“ Așa vorbind, am plecat. Apoi m-am pomenit în larg... Nu-mi venea să mai trăiesc, la ce bun ?... În sfîrșit, după trei ani, am debarcat iar la Novorossiisk... Nu-mi simțeam picioarele... am alergat într-un suflet spre prăvălie... Acolo Grigori... Îmbătrînise... Era tras la față... Întîi s-a bucurat că mă vede, dar deodată a izbucnit în lacrimi... „Ce-i cu tine, Grigori Grigorici ?“ Mi-a explicat că Glașa, cu un an în urmă, a plecat la Ierusalim și i-a scris să n-o mai aștepte... Îi cerea iertare... Și-l lămurea că va lua toiagul pribegiei, căutînd adevărul Domnului... „Și de tine, Maxim, și-a adus aminte, ți-a trimis o cruciuliță... mi-a poruncit să ți-o dau...“ Iat-o, înălțimea-voastră, zise Tarasîci și, descheindu-și gulerul cămășii, îmi arătă o cruciuliță din lemn de chiparos. Cu ea am să și mor ! adăugă el și sărută cruciulița.

— N-ai mai auzit nimic de atunci despre Glafira ?

— Nimic... Nici bărbatu-său n-a mai aflat... Dă liniște, Doamne, sufletului ei tulburat ! murmură cu înduioșare și-și făcu semnul crucii.

În această clipă apăru un client și îmi luai rămas bun de la Tarasîci.

Traducere de *Radu Căplescu*
și *Gleb Bocunescu*

DOI MARINARI

Dedicat lui A. N. Almedingen

I

VICEAMIRALUL ÎN RETRAGERE Maxim Ivanovici Volînțev abia se ridicase de pe divanul său tare, pe care-și făcuse cuvenita siestă de jumătate de oră.

După ce își drese glasul, Maxim Ivanovici își scoase halatul, îl atîrnă cu grijă în dulap, își puse un foarte frumos, deși cam vechi, surtuc de amiral, pe ai cărui epoleți erau depuse transversal, ca la toți militarii în retragere, își netezi cu peria părul cărunt, tuns scurt, își pieptănă mustața și barba albă, stufoasă, apoi aprinzîndu-și o țigară groasă, se așeză la un mic birou, într-un fotoliu de pai împletit.

După care, scoase tacticos ochelarii din toc și luă de pe birou ziarul ce fusese cu grijă împăturit.

Deși toate obiectele din jur erau vechi și demodate, iar stofa mobilei se cam uzase, acest cabinet avea un aspect deosebit de atrăgător, datorită acelei sclipitoare curățenii ce există numai pe navele militare.

Podeaua era ca oglinda. Clanțele ușilor, zăvoarele ferestrelor și florile de aramă ale cuielor, pe care atîrnau, ocupînd aproape un perete întreg, fotografii în rame negre și simple, scînteiau sub razele soarelui petersburghez — soare care apărea destul de rar pe acolo, dar care, în acea zi de august, luminase din plin. Perdelele de la ferestre erau de un alb strălucitor : de asemeni plantele, proaspăt spălate — ficușii, araliile și micii palmieri — străluceau. În fine, totul din această încăpere dovedea exemplarul spirit de ordine și curățenie cu care amiralul fusese deprins, și crea o atmosferă îmbietoare.

Pînă și drăguța „Veruška" (așa o numea Maxim Ivanovici pe micuța lui cănăriță) părea neobișnuit de curățică și veselă astăzi și

cînta de zor. Amiralul, de două ori pe zi, curăța cu mîna lui spațioasa colivie albă și presăra nisip proaspăt, așa ca pasărea să trăiască și ea într-o rînduială desăvîrșită.

Cabinetul semăna cu o cabină, ba chiar, din cauza preșului cu iz pregnant de catran (așezat în loc de covoraș în dreptul biroului, la picioarele amiralului), impresia că te afli pe o corabie era foarte vie.

Dealtfel, însăși înfățișarea lui Maxim Ivanovici emana aceeași lumină și acurateță.

Maxim Ivanovici avea vreo șaizeci de ani. Scund, puțin adus de spate și uscățiv, acest bătrîn cu fire robustă și deschisă îți inspira de la prima privire o simpatie fără rezerve. Pe fața lui brăzdată de riduri, dar îmbujorată, iradiind de sănătate, și îndeosebi în expresia ochilor săi negri, ageri și pătrunzători, se putea citi o extraordinară blîndețe, timiditate și puritatea morală a unui adevărat marinar, care trăise toată viața cinstit și sobru.

În întreaga lui activitate, într-adevăr, amiralul fusese nu numai un militar capabil și conștiincios, ci și un om de inimă, care, în pofida acelor timpuri aspre, excelase printr-o purtare blîndă. Marinarii îl stimau și îl iubeau nespus de mult. Extrem de onest și demn, el a respectat întotdeauna cu sfințenie avutul statului, n-a căutat niciodată să intre în grațiile șefilor și nu și-a creat nici un fel de avantaje personale. Deși socotit, pe drept cuvînt, unul dintre cei mai destoinici marinari și deși navigase enorm, Maxim Ivanovici n-a făcut ceea ce se numește o carieră strălucită, căci, la un moment dat (avea pe atunci gradul de contra-amiral), nu s-a putut înțelege cu unii superiori din marină și și-a dat demisia, spiritul său de independență fiind deosebit de puternic. E de la sine înțeles că nu făcuse avere și trăia acum modest, împreună cu familia sa, din pensia de militar.

Desfăcînd ziarul, Maxim Ivanovici începu să citească foiletonul, pe care îl păstra de obicei pentru lectura de seară. În cursul dimineții, citea mai întîi articolul de fond, apoi pe toate celelalte pe de-a-ntregul, de la primul pînă la ultimul rînd. Era unul dintre acei cititori care nu lasă să le scape nici o informație, și dau lecturii ziarului o importanță de ritual.

Dar Maxim Ivanovici, cu oricîtă convingere obișnuia să citească gazeta, nu credea deplin în tot ce se scria acolo și adesea nu era deloc de acord cu unele lucruri. Bunăoară, citind în articolul de fond cum că „Rusia nu va admite" nu știu ce, și pătrunzînd sensul frazelor sforăitoare, patriotarde, pline de cel mai deșănțat șovinism,

bătrînul amiral, care luase parte la asediul Sevastopolului pe unul din bastioanele lui şi care, locotenent pe atunci, primise pentru vitejia lui decoraţia Crucea Sfîntul Gheorghe, păstrată pînă astăzi în petlita mundirului, clătina dezaprobator din cap şi se întîmpla s-o spuie cu voce tare :

— Scrie şi ăsta ! E încă prea tînăr ! Ehee ! Ia să te trimitem pe tine, scribule, la război !

Bătrînul se revolta îndeosebi cînd în gazetă se aduceau necumpănite osanale vreunui nou demnitar. În astfel de cazuri, figura lui, de obicei binevoitoare, căpăta o vădită expresie de dispreţ.

— Cine oare te trage de limbă, linguşitorule ? Prea devreme îl lauzi, frăţioare... Nu e bine ! spunea Maxim Ivanovici adresîndu-se probabil autorului articolaşului apologetic.

În schimb, dacă articolul îi plăcea şi găsea că opiniile expuse sînt „juste şi înălţătoare", repeta cu voce tare şi plin de însufleţire expresiile care-l impresionau mai mult, apoi exclama :

— Bravo ! Grozav !... Chiar aşa trebuie să scrii, dacă Dumnezeu te-a hărăzit cu talent !...

Se întîmpla chiar să trimită la redacţia ziarului o scrisoare în care îşi exprima recunoştinţa faţă de autorul, uneori anonim, al articolului pentru satisfacţia pe care i-o oferise.

În timpul micului dejun, Maxim Ivanovici obişnuia să împărtăşească soţiei şi fiicei sale, prin rezumate mai mult sau mai puţin scurte, tot ce citise mai interesant în gazetă.

Acestea, care îl adorau pe bătrîn, îl ascultau întotdeauna cu atenţie, chiar dacă citiseră şi ele ziarul. Pînă cînd amiralul, dîndu-şi seama, le spunea, cu zîmbetul său binevoitor :

— Doar le-aţi citit şi voi...

— Nu face nimic, nu face nimic, continuă...

Dar Maxim Ivanovici nu mai continua, ci trecea la observaţii adesea critice asupra ziarului.

Foiletonul de azi se pare că nu-i plăcu amiralului. În timpul lecturii, îşi mişca nervos umerii. Într-un tîrziu, spuse :

— Fleacuri... ia te uită ! Lăudărosul !... Tot armamentul lui, de două parale !

Tocmai atunci, în cabinet intră cu o tavă în mînă, şi păşind uşor de parcă plutea, fiica amiralului, Nataşa, sau, aşa cum îi spunea el, Nita, o blondă înaltă cu trup zvelt şi mişcări graţioase, în vîrstă de vreo douăzeci şi cinci de ani, cu ochi mari, albaştri-cenuşii şi strălucitori. Figura ei trăda inteligenţa, blîndeţea şi frumuseţea sufletească a fiinţelor alese, de fapt exprima aceeaşi puritate de caracter ca şi a

tatălui, deşi propriu-zis nu semănau la trăsăturile chipului. Era îmbrăcată foarte simplu, şi cu un remarcabil bun gust ce nu se datora numai croitoresei. Purta o fustă de stofă neagră — de sub care se zăreau picioarele delicate — şi o bluză de culoare gri deschis, cu guler înalt, care îi ascundea gîtul. Totul o prindea bine şi se potrivea de minune cu faţa ei albă, fragedă, puţin îmbujorată. Nu purta cercei în gingaşele-i urechi, nici inele pe degetele mîinilor foarte lungi şi subţiri, rasate. Numai o mică broşă, cu trei briliante — cadou de la părintele său — îi licărea pe piept.

— Pe cine ai luat în primire, tată ? îl întrebă ea surîzînd şi punîndu-i pe masă un pahar cu ceai şi o farfurioară cu dulceaţă.

— Pe Vigo ăsta... nu-mi place... E un prefăcut... I-ai citit foiletonul de astăzi ?

— L-am citit, tată.

— Nici ţie nu ţi-a plăcut ?

— Nu mi-a plăcut.

— Avem aceleaşi gusturi, Nitocika ! zise tatăl, privindu-şi fiica plin de admiraţie şi dragoste.

În loc de răspuns, Nita îl sărută.

— Buna mea fetiţă ! exclamă afectuos bătrînul. Curînd îmi va sosi de pe mare şi băiatul, copil bun de asemeni, adăugă cu căldură Maxim Ivanovici.

— Cînd ?

— Peste vreo trei zile cred că vor ajunge la Kronştadt, dacă nu-i va împiedica nimic. Cînd eşti pe mare, dragă Nitocika, niciodată nu poţi face socoteli. Probabil că Serioja va telegrafia data plecării din Copenhaga, iar de la Kronştadt voi fi anunţat, tot telegrafic, de îndată ce nava „Viteaz" va apărea în faţa farului de la Tolbuhin. I-am rugat... Vom merge cu toţii în întîmpinarea lui Serioja... Nu l-am văzut, dragul de el, de şase ani ! oftă Maxim Ivanovici.

Într-adevăr, tatăl îşi văzuse ultima oară fiul înainte ca acesta să fi absolvit şcoala navală, cînd tînărul avea optsprezece ani. Amiralul, fiind numit atunci comandant de escadră în Oceanul Pacific, a trebuit să lipsească din Rusia timp de trei ani, iar cînd s-a întors, nu l-a mai găsit pe băiat. Serioja plecase şi el într-o navigaţie de lungă durată, în jurul lumii.

Bătrînul tăcu un răstimp, apoi reluă :

— Sînt convins că Serioja este un vrednic ofiţer şi că nu mi-a uitat sfaturile asupra felului în care trebuie să te comporţi în serviciul marinei. A fost întotdeauna un copil bun. Atît că l-a cam stricat

niţel şcoala navală. În ziua de astăzi, acolo se dă mai multă atenţie aşa-ziselor maniere... Fumuri !... Ştii... prieteniile cu băieţii de bani gata, cu prinţişorii... ţi-aduci aminte cum mă certam cu el pentru asta ?... Da, dar pe timpul acela era încă un băieţandru şi desigur că toate astea au trecut o dată cu anii... E doar un băiat deştept şi cinstit ! sublinie cu înflăcărare bătrînul.

— Desigur ! exclamă cu aceeaşi înflăcărare Nita. Apoi, ca alarmată de ceva, întrebă cu precipitare : Dar ştii ceva, tată ?

— Ce să ştiu, Nita ?

— Serioja îşi dă cîteodată nişte aere de filfizon. Te rog să nu iei în seamă dacă vei observa... Ceva aşa... străin de el... care nu e cu adevărat...

Nita încerca să-l pregătească pe Maxim Ivanovici pentru ceea ce urma să vadă cu ochii lui. Scrisorile, pe care le primea din timp în timp de la frate-său, o contrariau. Simţea în ele ceva profund mîhnitor şi presupunea că bătrînul va fi mîhnit, la rîndu-i, regăsindu-şi fiul altfel decît spera. În lipsa tatălui, Serioja, înainte de a pleca pe mare, dusese o viaţă deloc pe placul surorii sale. Tînărul etala şi nişte concepţii reprobabile şi nu o dată Nita, care îşi adora unicul frate, s-a străduit să-i schimbe ideile, ducînd cu el discuţii aprinse.

Acum, la gîndul apropiatei revederi dintre Serioja şi acest bătrîn extraordinar de curat şi integru, Nita era apăsată de o tainică presimţire. Vai, cît de mult ar fi vrut să se înşele : poate că Serioja nu devenise un om chiar atît de „practic" precum se desluşea din scrisori, ci doar căuta să pară astfel...

— Bineînţeles, e ceva prefăcut... Aşa e la modă azi. Marinarii bravează cu ceea ce noi, în tinereţe, socoteam ruşinos... Din nenorocire, ăsta-i spiritul care tronează acum în flotă... Idealul nu face două parale... Un fel de negoţ... Da, Nitocika, marinarii nu mai sînt ca înainte ! Nouă nici prin gînd nu ne trecea să-i uimim pe cei din jur cu fanfaronade, maimuţăreli şi petreceri prin restaurante de lux... Pe de altă parte, să ştii că, deşi eram mai sărăcuţi, niciodată n-am făcut compromisuri cu propria noastră conştiinţă, n-am zăcut prin antecamerele superiorilor, n-am umblat pe la unchi şi mătuşi pentru protecţie. Ci trăgeam cinstit la edec. Acum însă... în fine, ce să mai discutăm ?...Eu însă sînt convins că Serioja al nostru este fiul tatălui său, pe care nu-l va face niciodată să roşească... Nu-i aşa, porumbiţa mea ?... Tu eşti doar fata mea cea bună şi cuminte !

Nita se grăbi să fie de acord cu Maxim Ivanovici, dar, cînd ajunse în micuța și luminoasa ei odaie, amintirea lui Serioja puse din nou stăpînire pe gîndurile sale. Și o milă nemărginită pentru bătrînul ei tată o cuprinse.

II

— ANNA VASILIEVNA ! Nita ! Sînteți gata ? Peste un sfert de oră trebuie să plecăm, să nu întîrziem la vapor ! spunea Maxim Ivanovici la ora opt dimineața, ciocănind pe rînd la ușile camerelor. Arăta proaspăt, viguros și vesel. Se îmbrăcase în ținută de gală, cu un mundir nou, și purta la gît, ascunsă sub barba deasă, marea cruce a Sfîntului Vladimir, clasa II-a.

Om care nu întîrziase niciodată în viață, bătrînul își tot privea vechiul său ceasornic de aur. Cu cinci minute înainte de ora stabilită pentru plecare, bătu din nou la ușă.

Doamnele erau gata. Două birje trăseseră în fața casei. La ora nouă fără zece, familia se afla pe vaporul pentru Kronștadt.

Dimineața era frumoasă, caldă, însorită. Volînțevii stăteau pe punte, emoționați de bucuria reîntîlnirii cu Serioja.

Iată-i în sfîrșit la Kronștadt.

De la chei, au pornit spre Kupeceskaia. Acolo, amiralul tocmi o barcă pînă la rada Malaia.

— Nu e periculos cu barca, Maxim Ivanovici ? întrebă, privind cam cu frică, amirăleasa, o femeie de vreo cincizeci de ani, înaltă și prezentabilă, al cărei chip își păstrase urmele frumuseții de altădată. Barca era într-adevăr nu prea mare.

— Binevoiți a nu avea teamă, doamnă. Chiar pe timp rău navigăm cu ea, darmite astăzi, pe timpul ăsta liniștit ! spuse bătrînul barcagiu.

— Hai, ia loc, Anna Vasilievna, nu te teme ! o liniști amiralul. Te-ai obișnuit să mergi pe cutere, și încă pe cele mari. Dar acum sîntem în retragere, nu ni se mai cuvin cutere ! adăugă el pe ton de glumă.

— Serioja ar fi putut să ne trimită un cuter ! observă amirăleasa, instalîndu-se, cu ajutorul soțului, în barcă.

— De unde să știe că ne-am îndreptat spre dînsul chiar cu primul vapor ? Nu este exclus ca nici să nu ne aștepte... Dar uite ce

timp minunat !... Grozav e să te afli acum pe apă ! exclamă amiralul, respirînd cu nesaţ aerul proaspăt al mării.

Într-adevăr, frumoasă vreme ! Deplin liniştită, marea verzuie era netedă ca o oglindă. Pe cerul fără nori, soarele zîmbea radios.

Departe, la rada Bolşoi, se zăreau cîteva crucişătoare, cu înfăţişare impresionantă dar rigidă, iar mai aproape, în rada Srednii, se vedea crucişătorul „Viteaz", închis la culoare şi elegant, cu cele trei catarge înalte, cu păienjenişul de greement şi cu două coşuri vopsite în alb.

Barca înainta, apropiindu-se cu repeziciune de „Viteaz".

Amiralul îşi aţinti asupra crucişătorului privirea ageră de marinar şi-şi aminti cu mîndrie de ordinea exemplară şi de aspectul impecabil al navelor pe care le comandase pe vremuri ; totodată îşi reaminti de dragostea ce i-o purtaseră atît colegii cît şi subalternii. Pasionat de această meserie plină de primejdii, îi plăcuseră mult navigaţiile de lungă durată, pe întinsul nesfîrşit al oceanelor, cu a căror forţă luptase adesea. Îşi iubea marinarii — aceşti fii ai apelor, neobosiţi truditori, gata de orice dacă erau bine trataţi şi consideraţi oameni, nu numai braţe de muncă. Acum, amiral în retragere, Maxim Ivanovici regreta că nu mai e în mijlocul lor. Îi fusese atît de dragă această lume a mării... Dar nu era el de vină că plecase din flotă... Punînd mai presus de toate demnitatea umană, n-a putut rămîne cu preţul umilirii în faţa superiorilor.

Maxim Ivanovici rămăsese încîntat de aspectul exterior al „Viteaz"-ului. Rangoutul era întins ireproşabil, vergele la fel, pescajul navei era fără cusur.

— Grozavă navă, arată minunat ! spuse bătrînul pe un ton nostalgic, aproape drăgăstos. Ia priveşte-o şi admir-o, Nita !

— O şi admir, tăticule !

— Sînt bucuros că Serioja a făcut înconjurul lumii pe un crucişător şi nu pe un cuirasat. Cel puţin ştie cum se navighează cu pînze. În ziua de astăzi tinerii ofiţeri habar n-au ce-i aia o velă... Se plimbă numai pe nave cu aburi !

Nerăbdarea pasagerilor creştea pe măsură ce se apropiau de crucişător.

După cîteva minute, barca acosta la scara principală a „Viteaz"-ului. Marinarii vîslaşi, în cămăşile lor albastre, cu gulere răsfrînte, ce le dezveleau grumazurile arse de soare, stăteau pe marginile scării, prezentînd amiralului onorul.

Pe cei sosiţi i-a întîmpinat la intrarea pe punte tînărul miciman care era de cart.

— Aş vrea să-l văd pe locotenentul...

Dar bătrînul n-a apucat să termine.

Cel cu atîta dor aşteptat deja săruta mîinile şi obrajii mamei sale, iar ea, Anna Vasilievna, lăcrimînd, îi acoperea de sărutări capul bălan, cu părul tuns scurt, şi faţa tînără, frumoasă, care, însă, din prima clipă, i se păru lui Maxim Ivanovici necunoscută, străină — atît de mult se maturizase şi atît de puţin îi reamintea chipul fraged şi tandru al adolescentului de altădată.

După un minut, Serioja, desprinzîndu-se din îmbrăţişările mamei, se sărută cu tatăl, apoi cu sora... Toţi aveau lacrimi în ochi...

Fiecare voia să spună ceva, dar spunea cu totul altceva.

— Să vezi, tată, la noi se continuă curăţenia. Să mergem mai bine în cabină ! spuse în sfîrşit Serioja, cu o voce plăcută de bariton, în timp ce privea furiş toaleta Nitei, de care păru încîntat.

— Du-ne unde vrei, Serioja, răspunse emoţionat tatăl.

— Iată-l pe căpitanul nostru, tată... Dă-mi voie să vă fac cunoştinţă.

Şi, fără să mai aştepte încuviinţarea lui Maxim Ivanovici, îl aduse pe căpitan — un bărbat în vîrstă, scund, brunet şi păros — pe care îl prezentă îndată.

După cîteva minute de conversaţie în cursul cărora căpitanul l-a elogiat pe tînărul locotenent, au coborît în careul ofiţerilor. Ofiţerii aflaţi acolo s-au ridicat în picioare şi au salutat. Serioja prezentă familiei doi ofiţeri tineri, dintre care unul cu nume de cneaz.

— Fă-ne cunoştinţă cu toată lumea, spuse încet amiralul, dîndu-şi seama că fiul vrea să-i conducă imediat în cabină.

După ce satisfăcu această dorinţă, Serioja împreună cu ai săi porniră spre cabină. Era o încăpere spaţioasă, luminoasă, mobilată luxos.

— Să-ţi spun cinstit, Serioja, nu te-am recunoscut în primul moment... Te-ai schimbat atît de mult... te-ai maturizat de cînd nu ne-am văzut. Hai, apropie-te, să te văd mai bine.

Rostind aceste cuvinte, Maxim Ivanovici strînse puternic în mîna lui subţire, osoasă, dar încă plină de vigoare, pe aceea moale, plinuţă şi bine îngrijită a fiului, pe care îl privi îndelung, cu o duioşie de nemăsurat.

— Ce bine arăţi ! îi spuse în cele din urmă bătrînul, apoi începu să-i examineze cabina.

Înalt şi bine făcut, tînărul Serioja, care fusese recent avansat în gradul de locotenent, avea un chip frumos, cu trăsături fine şi

expresie inteligentă, tenul fraged, uşor bronzat şi o bărbuţă blondă, tunsă „modern", *à la Henri IV*. Se putea spune că într-adevăr arăta foarte bine, dar avea un aer cam infatuat, preţios şi în acelaşi timp grav — după modelul filfizonilor din lumea bună, pe care numeroşi marinari ai noilor generaţii începuseră să-i imite. Cîtă deosebire faţă de marinarii de odinioară, care erau atît de modeşti, chiar timizi în societate, şi care, îmbrăcaţi mai curînd neglijent, considerau că e compromiţător pentru un marinar să se ocupe de aceste fleacuri ale cochetăriei.

Tînărul Volînţev, dimpotrivă, spilcuit pînă în cele mai mici amănunte, vădea o excesivă preocupare pentru persoana şi îmbrăcămintea sa.

Surtucul elegant, nu tocmai după regulament cusut — mai lung decît se îngăduia — îi venea ca turnat. Gulerul înalt, cu colţurile îndoite în afară, era de un alb strălucitor, iar cravata de mătase neagră, legată într-un nod marinăresc, îi stătea impecabil. Purta ghete la ultima modă, cu vîrfurile ascuţite şi fără tocuri. Barba şi mustaţa, puţin răsucită în sus, răspîndeau o undă de parfum subtil. Pe degetul mic al mîinii purta un splendid inel cu peruzea, iar sub manşetă se zărea o brăţară de aur — *porte-bonheur*.

Serioja semăna cu Nita la trăsăturile feţei, dar, spre deosebire de ea, ca şi tatăl lor, avea, mai cu seamă în expresia ochilor lui căprui, ceva încrezut, rece şi aspru. Deşi tînăr, se simţea că este o fire voluntară.

Fericit de revedere, Maxim Ivanovici nu sesizase deocamdată nici eleganţa extremă, nici aerul de om infatuat şi cu aplomb al lui Serioja. Examinînd cabina, spuse :

— Văd că ai multe lăzi pe aici. Ai adus lucruri multe, Serioja.

— Nu e încă tot, tată... Mai sînt şi în bocaport.

— Ce faci cu atîtea ?

— Şi pentru voi, şi pentru mine...

— Dar toate astea costă... Sau tu, dragul meu, te-ai privat de altele, ca să poţi cumpăra tot ce-ai adus ?...

Serioja se îmbujoră puţin şi răspunse grăbit :

— Mi-au ajuns banii. Ţie, Nita, ţi-am adus mătăsuri chinezeşti pentru rochii elegante, şi nişte evantaie, şi perle de Brazilia pentru cercei, şi smaralde pentru brăţară... Vrei să le vezi ?

— Nu... mai tîrziu... Vrem pe tine să te vedem. Îţi mulţumesc, dar eu n-am nevoie... Nu ies în lume.

— Stă mai mult pe-acasă Nitocika ! interveni tatăl. Mereu cu cartea-n mînă...

— Păcat ! Te-ai făcut atît de drăguță încît ai putea să ieși în lume și să găsești o partidă bună ! exclamă rîzînd Serioja.

Nita roși. Acest ton îi displăcea. Nici amiralului nu i-a plăcut.

— Bine, bine, nu te supăra, Nita... Fii călugăriță și savantă — e voia ta.

Și o îmbrățișă.

Anna Vasilievna nu-și mai lua ochii de la Serioja, admirîndu-l cît e de frumos și de elegant. Îi povestea despre rude, despre prieteni, îi spunea în glumă că e așteptat cu nerăbdare de multe domnișoare. Serioja zîmbea încîntat și își răsucea mustăcioara.

Maxim Ivanovici asculta și se uita atent. Abia acum remarcă eleganța lui Serioja. Pe bătrînul marinar îl frapase în mod neplăcut îndeosebi brățara.

„Parcă-ar fi o femeie, poartă brățară !" gîndi el. Totuși nu spuse nimic.

Nita își plimba speriată ochii de la tată la frate.

— Dar tu, tată, cum o duci ? îl întrebă Serioja.

— Minunat, după cum vezi... Știi de ce mi-am dat demisia ? îl întrebă pe neașteptate bătrînul.

— Știu, mi-ai scris...

— Dar nu mi-ai răspuns nimic...

— Ce era să răspund ? zise evaziv Serioja.

— Cum adică ce ? M-am așteptat să fii de acord cu hotărîrea mea.

— Iartă-mă, tată, dar mi-a părut extrem de rău că ai părăsit serviciul... Flota are nevoie de amirali buni...

— Să admitem că-i așa...

Nita își ținu răsuflarea. Știa că Serioja încă de atunci dezaprobase demisia. În scrisoarea lui către soră, calificase drept „copilărie" această retragere la pensie. Pe cîtă vreme ea era mîndră de gestul tatălui.

— Și, dacă are nevoie, continuă tînărul pe un ton întrucîtva condescendent, mi se pare că ar fi fost mai logic să nu părăsești flota... Iartă-mă, tată... eu îmi exprim doar părerea. Din moment ce mă întrebi...

— Sigur că te întreb... N-are nici un rost să te scuzi... Și crezi că trebuia să mă duc la mai-marii mei și să le cer iertare pentru faptul că aveam dreptate ? întrebă Maxim Ivanovici privindu-și fiul cu un aer de om vinovat.

De fapt, bătrînul simțea că Serioja își dăduse demult verdictul. O simțea în privirea lui condescendentă, ca și în tonul cu care băiatul

îi vorbea. Adolescentul de altădată pierise. În fața lui Maxim Ivanovici se afla un tînăr serios, plin de spirit practic, atît de nepotrivit vîrstei, care se credea capabil să aprecieze greșeala tatălui său și să dea sfaturi.

— Serioja nici nu se gîndește la așa ceva, tăticule ! Nu-i așa, Serioja ? interveni Nita, parcă vrînd să sugereze fratelui că ar trebui să vorbească altfel.

Serioja n-a binevoit să răspundă sorei și urmă, adresîndu-se amiralului :

— Mi se pare că chestiunea putea fi tranșată și fără să ceri scuze, dacă acest lucru ți-era prea penibil... Oricum, nu merita să părăsești serviciul la care țineai atît de mult... Pentru asemenea cazuri, există intermediari care aranjează neînțelegerile... Dar tu, tată, te-ai pripit... Ai acționat sub impulsul unui sentiment, desigur, nobil, dar din cauza căruia flota a pierdut un minunat amiral ! adăugă Serioja.

Bătrînul încercă să zîmbească, dar nu reuși decît o grimasă amară.

— Poate că ai dreptate, dragul meu... Da, cred că ai dreptate... Noi, bătrînii, sîntem prea sensibili și adeseori uităm... regulile înțelepciunii vieții. Dar nu mai pot să-mi schimb firea, Serioja... Datorită acestei firi mi-am și dat demisia, iar flota a pierdut, cum spui tu, un amiral bun.

— Nu te supăra, tată, că mi-am permis să-mi exprim sincer părerea...

— De ce m-aș supăra, Serioja ? Tu ești mai... ponderat decît mine... Ei, dar să lăsăm asta. Spune-mi, dragul meu, ești mulțumit de serviciu ?... Ai îndrăgit marea ?...

Serioja mărturisi că nu iubește prea mult marea, dar își face conștiincios serviciul și e bine notat de căpitan. De acum doi ani funcționa ca ofițer de administrație. A fost numit îndată ce predecesorul său s-a îmbolnăvit și s-a întors în țară.

— E un serviciu cu multă bătaie de cap... N-ar fi trebuit să-l primești.

— Într-adevăr, multă muncă. Dar, din moment ce m-a rugat căpitanul, am socotit că nu-l pot refuza.

Între timp, Serioja se uitase la ceas și apăsase pe butonul soneriei electrice.

În pragul cabinei luă poziția de drepți un tînăr vistavoi. Din expresia încordată a feței lui și din privirea oarecum speriată, se putea desluși imediat că acest marinăraș bălai, cu ochi albaștri și niței bolditi, se cam teme de locotenent.

— Vezi dacă e gata micul dejun ! zise Serioja pe un ton sec, de comandă.

— Am înțeles, înălțimea-voastră !

Vistavoiul dădu să plece.

— Stai ! îl opri brutal Serioja.

Vistavoiul încremenise și-l privea pe locotenent fără măcar să clipească.

— Spune-i bufetierului să pună trei tacîmuri în plus... Ai înțeles ?

— Să trăiți, am înțeles, înălțimea-voastră !

— Du-te !

Glasul aspru, poruncitor, al lui Serioja, zgîria auzul fostului amiral. Acesta își aduse aminte de felul în care se purta el cu vistavoii săi și cît erau de credincioși, de buni și apropiați, niciodată temători de stăpînul lor. Apoi întrebă :

— E demult la tine, Serioja ?

— Chiar de la începutul călătoriei... De ce mă întrebi ?

— Are o față plăcută băiatul... Ești mulțumit de el ?

— Așa și-așa... Nu-i prea isteț ! răspunse cu nepăsare Serioja.

— Din ce gubernie este ?

— Nu știu... Nu m-am interesat, tată... Ca să fiu sincer, nu prea mă bat pe burtă cu marinarii... Altfel, ei sînt oricînd în stare să-și uite lungul nasului...

— Pe timpul meu nu-și uitau lungul nasului ! scăpă amiralul, și tăcu.

După cîteva minute, vistavoiul, apărînd cu mănuși de ață, raportă că micul dejun e servit.

— Tată, mamă, să mergem... Nita !...

Toți s-au îndreptat spre careul ofițerilor unde încă nimeni nu luase loc, în așteptarea musafirilor. Amirăleasa și amiralul au fost instalați pe locurile de onoare ; lîngă ei s-au așezat căpitanul, invitat special, și secundul. Nita fu încadrată între Serioja și tînărul locotenent cu titlul de cneaz.

Masa a fost animată. S-a băut șampanie. S-au ținut toasturi pentru întoarcerea cu bine a navei în patrie.

Lui Maxim Ivanovici, care navigase mult în viața lui, și care știa să sesizeze repede atmosfera din mediul ofițerilor, nu i-a scăpat că în acest salon de pe „Viteaz" nu exista coeziune sufletească. A observat cum ofițerii de navigație, doctorul și cîțiva tineri marinari făceau opinie separată, părînd chiar neprietenoși cu ceilalți ofițeri,

printre care era și Serioja. Simțea mai ales că atitudinea unora față de fiul său nu e deloc binevoitoare.

Curînd după micul dejun, Volînțevii au părăsit crucișătorul. Firește că li s-a pus la dispoziție un cuter.

Serioja n-a putut merge cu ei — îndatoririle l-au împiedicat — dar le-a promis că va veni a doua zi.

Luîndu-și rămas bun de la soră-sa, Serioja îi șopti :

— Ți-a plăcut cneazul Usolțev ? Fii atentă cu el. E un băiat bun și are un venit anual de douăzeci de mii... Îl aduc mîine cu mine...

Nita îi șopti indignată :

— Te rog să nu-l aduci...

Bătrînul amiral s-a întors la Petersburg nu tocmai bine dispus. În tot timpul prînzului din acea zi, a fost îngîndurat și distrat : altfel se așteptase să-l revadă pe Serioja !

În schimb, Anna Vasilievna era entuziasmată : feciorul îi păruse întruchiparea perfecțiunii.

— Nu-i așa că-i minunat Serioja ? Cum îl găsești, Maxim Ivanovici ? Parcă nu ești prea încîntat de el, spunea Anna Vasilievna, cam nedumerită și amărîtă de lipsa de entuziasm a soțului.

— Vai de mine, ce spui Anna Vasilievna ! Sigur că Serioja e un băiat minunat. Și cinstit ! exclamă cu înflăcărare bătrînul, de fapt ascunzînd față de soție și fiică reaua impresie pe care i-o produsese fiul și care îl chinuia acum.

Dragostea lui pentru Serioja se lupta cu aceasta primă impresie, încercînd s-o alunge. Căzut pe gînduri, amiralul se învinuia de graba cu care își judecase băiatul. Își zicea că poate, fiind un părinte prea exigent, în ochii lui micile scăderi ale fiului luaseră proporții excesive și căpătaseră înțelesuri înșelătoare. În definitiv, atitudinea aspră a lui Serioja față de vistavoi și ținuta sa extrem de luxoasă nu erau niște crime, iar spiritul practic și siguranța de sine, pe care le manifesta, însemnau maturitate și putere de dominare a sentimentelor... În tot cazul, e un băiat bun și cinstit ! Va veni, își va deschide inima și atunci tatăl se va convinge că prima impresie a fost falsă...

Astfel se amăgea în gînd bătrînul. Deodată se adresă din nou soției :

— Știi, Anna Vasilievna, chiar îmi place această încredere în sine. Și seriozitatea lui, și simțul practic...

— Serioja mai mult vrea să pară decît... Nu e tocmai așa de practic, tată ! interveni Nita.

Amiralul își învălui fata cu o privire caldă, plină de recunoștință pentru cuvintele ei atît de liniștitoare.

III

TRECUSE O LUNĂ de la întoarcerea lui Serioja, fără ca el să-şi fi deschis sufletul. Cu nimic nu se destăinuia şi, în genere, evita să-şi expună părerile. Ci doar, în unele împrejurări, lăsa să se înţeleagă că în multe privinţe are o concepţie total diferită de cea a tatălui său şi a Nitei. Era însă concesiv faţă de mentalitatea lor şi ocolea orice controverse, tocmai ceea ce bătrînul părea să caute într-adins. De altfel, Serioja, în timpul pe care-l petrecea la Petersburg, nu prea stătea cu ai săi. Venea uneori la masă ; alteori, în treacăt, pentru cel mult un ceas, după care pleca la diverse treburi, ori la teatru, ori pe la prieteni. Nu trăgea acasă cînd sosea în oraş, deşi i se pregătise fosta lui odăiţă, ci la prietenul lui, cneazul Usolţev, pe care, cu toate protestele surorii sale, îl adusese atunci acasă.

O mulţime de cadouri aduse de Serioja împodobeau acum locuinţa modestă a Volînţevilor. Vase japoneze splendide, mesuţe, feluri obiecte de artă chinezească din carapace de broască ţestoasă şi din fildeş fuseseră aşezate în salon şi în camera Annei Vasilievna. În cabinetul amiralului, pe masă, se afla un minunat joc de şah, cu piese mari, tot chinezesc. Iar comoda din camera Nitei era plină de stofe chineze şti şi japoneze, evantaie, pene de struţ, şi multe bibelouri preţioase. Serioja făcuse cadouri la fel de scumpe şi unor prieteni. Dar, mai cu seamă apartamentul său de la Kronştadt era ticsit de obiectele de preţ aduse de asemenea din lunga călătorie în jurul lumii.

Tatăl se mira mereu, deoarece astfel de lucruri valorau enorm, Serioja nu putuse să le cumpere numai din soldă. Totodată, pe Maxim Ivanovici îl mira şi viaţa pe care fiul său o ducea la Petersburg : trăsurile de lux, prietenia cu cneazul Usolţev, mesele prin restaurante, teatrele...

De unde atîţia bani ?

Bătrînul, care în viaţa lui nu făcuse nici cel mai mic împrumut de bani, se îngrozea la gîndul că Serioja s-ar fi înglodat în datorii.

Nehotărîndu-se, din delicateţe, să-l întrebe direct, aduse odată vorba pe departe despre tinerii care se înfundă în datorii. Serioja înţelese unde bătea amiralul şi îi răspunse rîzînd :

— Fii pe pace, tată. N-am nici o datorie.

„Atunci, de unde ai bani ?" era gata-gata să întrebe bătrînul, dar se abţinu şi nu mai adăugă nimic.

Într-o zi, îşi aduse aminte că tînărul este ofiţer de administraţie. Ştia foarte bine că, în ultimul timp, ofiţerii cu astfel de posturi precum şi numeroşi căpitani nu se jenau deloc să dobîndească venituri ilegale, ba mai mult, se şi lăudau cu asta.

„Doamne ! Oare şi Serioja ?!"

Pe onestul bătrîn îl cutremură această bănuială cumplită şi, cînd se retrase în cabinetul său, chipul i se crispă de durere şi groază.

„Imposibil ! E o eroare !" îşi replica amiralul, încercînd să gonească bănuiala.

Nu spunea nici o vorbă fiului, ci aştepta ca el, din proprie iniţiativă, să lămurească neînţelegerea. Poate că Serioja cîştigase o sumă mare la cărţi. Marinarilor, doar, le plac jocurile de noroc şi joacă adesea cînd se întorc pe uscat.

Dar Serioja continua să tacă, iar bănuielile reveneau chinuitor şi obsedant în mintea bătrînului.

De cîteva zile nu-i mai dădeau pace. Unde erau buna dispoziţie, veselia de altădată ? Deşi Maxim Ivanovici se străduia să ascundă soţiei şi fiicei suferinţa ce-l stăpînea, expresia dureroasă şi rătăcită a figurii lui îl trăda. Devenise tăcut şi-şi petrecea în cabinet cea mai mare parte a timpului.

Îngrijorată, Anna Vasilievna îl întreba de sănătate, iar el se eschiva, pretinzînd că proasta dispoziţie se datoreşte reumatismului. Fire sensibilă, Nita, care pricepuse că numai purtarea lui Serioja îl face să sufere, se purta mai tandru ca oricînd cu bătrînul, venea des în cabinet şi se oferea să-i citească ceva.

Maxim Ivanovici o săruta înduioşat şi-i spunea :

— Îţi mulţumesc, îţi mulţumesc, Nitocika... nu-i nevoie. Ticălosul de reumatism mă sîcîie... Mai stau în pat... Tu du-te pe la maică-ta...

Într-o zi s-a întors acasă distrus. Fusese la un restaurant, pe insula Vasilievski, unde mergea uneori să citească ziarele englezeşti şi să bea o cafea, şi auzise acolo pe nişte tineri marinari discutînd despre Serioja. Nu-l vorbeau de rău, dimpotrivă, îl lăudau şi spuneau cu invidie că e „ofiţer isteţ cu administraţia" şi că ar fi adus vreo zece mii de ruble din călătorie, în afară de lucruri... Bravo lui ! N-a stat cu degetu-n gură.

Simţindu-se parcă împroşcat, amiralul fugise din restaurant şi, abia ajuns acasă, s-a încuiat în cabinet.

„Imposibil... e o calomnie !" Acest om de o cinste desăvîrşită nu putea să-şi creadă urechilor şi se hotărî să stea de vorbă neapărat cu fiu-său.

„Va dezminți aceste afirmații tîcăloase !... Indiscutabil !"

Speranța era urmată de disperare și iarăși reapărea speranța. Dragostea nețărmurită a părintelui lupta cu înverșunare împotriva evidenței. Trebuia, în cele din urmă, să afle adevărul. Nu mai putea răbda.

Însă, la gîndul unei explicații cu Serioja, neînfricatul amiral, care trecuse prin atîtea primejdii în viața lui de marinar, era cuprins de teamă.

Își imaginase vreodată că va avea o asemenea discuție cu fiul său ?

În acea zi Serioja veni la prînz acasă, în familie. Mulțumit, vesel, spuse printre altele că actualul comandant de pe „Viteaz" a fost numit comandantul cuirasatului „Pobednîi" și că acesta îl cheamă acolo, să ocupe aceeași funcție, de ofițer cu administrația.

— Și tu ai fost de acord ? îl întrebă, cu neliniște în glas, bătrînul.

— Se-nțelege, tată ! răspunse Serioja. Peste un an, „Pobednîi" pleacă pentru doi ani în Marea Mediterană !, adăugă el.

„Prin urmare, veniturile vor fi și mai mari", trecu involuntar prin mintea bătrînului.

După terminarea mesei, amiralul îi spuse cam stingherit :

— Vino pe la mine, în cabinet, Serioja... Vreau să-ți arăt proiectele unui crucișător nou, englezesc... Interesante... Va fi un crucișător minunat...

Nita, observînd sfiala bătrînului, înțelese că nu despre crucișător e vorba și îl privi speriată.

IV

— IA LOC, SERIOJA... Să vezi... lartă-mă te rog, dragul meu... N-am nici un proiect să-ți arăt... Înțelege-mă... să vezi... mama și sora... de ce ar trebui să știe și ele ?... Trebuie să stăm de vorbă... Vei înțelege chiar tu că e necesar și îl vei ierta pe taică-tău, că eu... într-un anumit fel...

Amiralul, intimidat, vorbea incoerent, nehotărîndu-se să intre în fondul lucrurilor.

Serioja, din contra, era calm şi, privindu-l cu ochi senini, oarecum surprinşi, spuse :

— Vorbeşte direct, tată... nu te jena... Despre ce vrei să stăm de vorbă ?

Această atitudine de om sigur pe sine şi acest ton calm l-au bucurat pe bătrîn.

— Eram convins că toate vorbele acelea nu sînt decît minciuni ticăloase... Totuşi... ştii... m-au chinuit... Cum de îndrăznesc să spună aşa ceva pe socoteala ta ?...

— Ce anume, tată ?

— Cum că ai fi un isteţ ofiţer de administraţie şi că te-ai întors din călătorie cu zece mii de ruble...

Amiralul reuşi chiar să pufnească în rîs.

Chipul frumos al tînărului locotenent se aprinse. Dar ochii lui priviră la fel de clar şi de hotărît.

— E adevărat, tată. M-am întors cu opt mii !

Amiralul nu-şi putea crede urechilor. Atît de simplu şi de nepăsător fuseseră rostite aceste vorbe...

— Pentru că... ai fost... ofiţer cu administraţia ? întrebă în sfîrşit bătrînul, cu vocea înăbuşită.

— Da, tată. Am făcut ceea ce fac aproape toţi şi trebuie să-ţi declar că nu văd absolut nici o ticăloşenie în asta... Nu merită să pui la inimă... De n-aş fi luat partea mea, căpitanul ar fi luat totul... Unde scrie aşa ceva ?... Dealtfel, cele opt mii care mi-au revenit mie n-au fost luate de la nimeni... N-am făcut abuzuri, nici cu cărbunele, nici cu alimentele... Cumpăram numai după preţurile din mercurialul pe care îl primeam de la consulate... În definitiv, ce-ar fi trebuit să facem cu obişnuitele rabaturi de zece la sută care se aplică pretutindeni ?... Nu aveam cum să le trecem în registre la capitolul venituri... Doar nu era să le lăsăm furnizorilor... Ar fi fost curată prostie... Profiturile se împart între căpitan şi ofiţerul de administraţie... Şi nimeni nu vede în asta un lucru condamnabil...

— Bine dar asta e... furt !... Rabatul trebuie să fie vărsat la stat... Oare tu şi căpitanul tău nu pricepeţi acest lucru ?... Chiar nu pricepeţi ?... Doamne, Doamne, cît de inconştienţi sînteţi !... Şi tu, fiul unui om care în întreaga lui viaţă nici n-a conceput să tragă vreun profit, tu nu găseşti nimic reprobabil în faptele tale ?...

— Iartă-mă, tată, eşti prea idealist şi pretinzi oamenilor un eroism de care, dealtfel, nu are nimeni nevoie. Eu însă privesc viaţa mai altfel... Eu nu...

— Îmi dau seama... ajunge... Sîntem de păreri diferite, îl întrerupse bătrînul, al cărui glas trăda o nemărginită durere. Acum în flotă nu se mai ştie ce este condamnabil şi ce nu... Chiar tineri ca... Vezi, de-asta n-ai fost de acord cu demisia mea... Ai spirit practic, nu se prea potriveşte cu tinereţea... Probabil vei face carieră... Du-te, du-te, Serioja... Nu mai avem ce discuta !... Un singur lucru te rog : să nu-i spui nimic Nitei... Nici ea nu te va înţelege...

Parcă nedumerit de „lamentările" tatălui, Serioja dădu din umeri şi părăsi cabinetul, iar Maxim Ivanovici, istovit de această discuţie, îşi lăsă în jos capul cărunt.

Cînd îi aduse ceaiul, Nita îl văzu pe bătrîn stînd încă la biroul lui şi avînd pe faţă o expresie de adîncă dezolare. În momentul în care îşi zări fiica, Maxim Ivanovici încercă să zîmbească, dar zîmbetul lui exprima mîhnire. Nita îl îmbrăţişă, iar el o strînse puternic la pieptul său.

Ochii bătrînului amiral erau plini de lacrimi.

Traducere de *Radu Căplescu*
şi *Gleb Bocunescu*

SCRISOAREA

(Povestire din viața de marinar de altădată)

I

ÎNTR-O DIMINEAȚĂ caldă, încîntătoare, de decembrie, a anului 186*, clipperul militar rusesec „Cearodeika", care se îndrepta înspre Oceanul Pacific, după ce avusese un drum furtunos de la Cherbourg, iar în „Biskaika" (astfel numea timonierul-șef golful Biskaia) trecuse printr-o „scuturătură" zdravănă, ancoră în rada Funceal de pe insula Madera, radă deschisă tuturor vînturilor.

Era o vreme liniștită și clipperul se legăna ușor pe valurile lenește ale oceanului.

Trecuseră vreo două ceasuri și cei mai mulți dintre ofițeri coborîseră pe uscat, cînd de la consulat a fost adusă poșta sosită din Rusia.

În cabina spațioasă, elegantă și plină de lumină, comandantul navei — căpitanul-locotenent Serghei Mihailovici Verșinin, un brunet smead, cam la vreo treizeci și cinci, treizeci și șase de ani, sorta plicurile oficiale, scrisorile, teancurile de ziare. Tocmai citise cu nesaț scrisoarea iubitei sale soții, din care cauză se afla într-o stare de profundă tulburare și euforie. Deodată însă păli, de parcă ar fi zărit pe neașteptate, la prova clipperului său drag în plină viteză, o stîncă abruptă sau valuri cărunte amenințătoare și, ca orice brav marinar încercat, și-ar fi dat seama că „Cearodeika" e pierdută, și că nu e nici o scăpare.

Chipul lui frumos, uscățiv, viril, grav și împodobit de favoriți negri, înspicați cu fire argintii, se posomorî deodată, căpătînd o expresie de uimire, suferință și groază. Ochii căprui, ageri ca ai unui uliu, de obicei calmi — iar pe timp de furtună puțin aroganți chiar — se dilatară ; în ei se aprinse o mică flacără de neliniște și mînie. Buza de jos tremura, descoperindu-i dinții albi, strălucitori. Îi tremurau și degetele mîinii drepte, subțiri, lungi, cu unghii tari și ascuțite la vîrf, care strîngeau crispate, ca pe ceva odios și înfricoșător, un plic nu prea mare, destul de voluminos, ce conținea — după

cum se putea bănui la pipăit — cîteva file de scrisoare şi o fotografie, şi era adresat lui Boris Konstantinovici Ognivţev, miciman şi comandant al cartului cinci de pe „Cearodeika".

Verşinin îşi pironi privirea asupra scrisului nesigur de pe plic — fără doar şi poate un scris de femeie — şi din adîncul pieptului său izbucni un geamăt de mînie şi durere.

Trecură cîteva secunde. Adînc tulburat şi descumpănit, Serghei Mihailovici era incapabil parcă să ia o hotărîre.

Simţea însă că trebuie să facă ceva.

În sfîrşit realiză ce anume. Pe faţa sa apăru expresia mulţumită a omului care a luat o hotărîre, un zîmbet triumfător îi flutură pe buze.

Fără să lase din mînă plicul, parcă nefiind în stare să se dezlipească de acest obiect neobişnuit de important în clipa aceea pentru el, Verşinin scoase cu cealaltă mînă, din buzunarul lateral al tunicii albe, descheiate, un alt plic desfăcut — în care se afla scrisoarea adresată lui, o singură filă, acoperită cu litere lăbărţate, şi se apucă să compare cele două scrisori, examinînd fiecare literă, cu perseverenţă, cu atenţia concentrată şi temătoare a unui expert, de a cărui mărturie depinde propria sa viaţă.

Scrisul de pe plicul adresat „acestui ticălos", cum îi spunea în gînd Verşinin micimanului, care pînă atunci se bucurase de o simpatie deosebită din partea căpitanului, părea să fie altul, deşi unele litere semănau uimitor.

În schimb plicul...

Acest obiect nu prea mare, ce stîrnise în sufletul marinarului o furtună mai năprasnică, mai cumplită decît toate furtunile din cîte i-a fost dat să trăiască în largul mărilor, era identic cu cel primit de el.

Acelaşi format, aceeaşi hîrtie englezească, pînzată, mată, groasă şi — lucrul cel mai semnificativ — acelaşi parfum tare, excitant, „Peau d'Espagne" parfumul preferat al soţiei sale, care făcu îndată să-i apară înaintea ochilor minţii chipul unei femei micuţe încîntătoare, cu ochi ispititori de rusalcă.

Cuprins de chinurile geloziei, căpitanul era aproape sigur că ţine în mînă scrisoarea neveste-si către miciman.

„Şi ce uşor pot să mă conving !... N-am decît să..."

Acest gînd îi trecu fulgerător prin minte, iar mîna ce ţinea plicul adresat altuia era gata-gata să-l deschidă.

— Uff, ce josnicie ! şopti în clipa următoare cu dezgust.

Şi, ruşinat, scîrbit, zvîrli pe masă cu un gest de repulsie scrisoarea, zicîndu-şi :

„Asta mai lipsea !"

Cînd primul şoc al geloziei chinuitoare trecu, Verşinin simţi nevoia să-şi demonstreze netemeinicia bănuielilor.

„Parcă o altă femeie n-ar putea să folosească acelaşi fel de plicuri şi acelaşi parfum !" îşi zise el, şi se mai linişti un pic.

Dar pentru cîteva clipe doar.

În mintea înfierbîntată a căpitanului goneau în vîrtej nebun tot felul de gînduri despre nevastă-sa şi bănuielile de mai înainte, gelozia şi durerea creşteau sfîşiind inima bietului marinar.

II

VERŞININ NU CĂUTA să se autoînşele. Într-adevăr, fermecătoarea Marusia, care-i scotea din minţi pe toţi micimanii din Kronştadt, acea Marusia pe care, pierzîndu-şi capul, beat de amor, după flirtul cu ea, o luase cu trei ani în urmă de nevastă, îi dădea prilejuri de gelozie.

O iubea nebuneşte, dar uneori o şi ura, pentru că îl chinuia şi pentru că devenise sclavul ei. Era gelos, dar din amor propriu se chinuia în tăcere şi aducea el însuşi în casă micimani tineri, pentru că Marusia se plictisea dacă nu avea în jurul ei admiratori. Căpitanul credea şi nu credea în ea. După atîta amar de vreme se îndoia : îl iubeşte Marusia cu adevărat, sau îl suportă numai, *dîndu-i voie* s-o iubească, triumfătoare că a reuşit să-l facă sclavul ei pe bărbatul care pînă atunci nu se lăsa dominat de femei, iar astăzi, după trei ani de căsătorie, era mai îndrăgostit de nevastă-sa decît pe vremea logodnei.

Marusia cunoştea prea bine puterea farmecelor ei senzuale şi ştia să uzeze de ele. Tocmai datorită acestor farmece, Verşinin se însurase atît de pripit, fără să fi cunoscut firea viitoarei sale soţii.

De atunci, căpitanul se simţea parcă scos de pe făgaşul lui, Marusia subjugîndu-i întreaga fiinţă. Viaţa fără ea i se părea de neconceput. Bărbatul acesta atît de ataşabil şi de pasionat nu încercase niciodată pînă atunci un sentiment de dragoste atotbiruitor şi acum îşi iubea tot mai înflăcărat soţia, cu toate defectele ei, sperînd că, sub înrîurirea lui, toate se vor estompa şi că Marusia va deveni cîndva nevasta pe care şi-o dorea el, o tovarăşă credincioasă.

Dar timpul trecea şi înrîurirea lui Verşinin nu se făcea simţită. Viaţa Marusiei era pentru el o continuă nelinişte şi chin, prilejuri de gelozie sfîşietoare şi de teamă de a o pierde pe această femeie micuţă, graţioasă ca o pisică, bine făcută şi atrăgătoare, elegantă, cu părul castaniu, cu ochii mari de un cenuşiu-verzui care-şi schimbau mereu expresia. O femeie lipsită de voinţă, dar în acelaşi timp încăpăţînată, deşteaptă, sensibilă, inimoasă şi ascunsă, leneşă şi lascivă, veselă iar uneori cuprinsă de nostalgie, băgîndu-şi în cap că nimeni n-are nevoie de ea şi că nimănui nu-i poate dărui fericirea.

Nu era deloc frumoasă. Avea trăsături neregulate, dar acest chip expresiv, mobil, cu alunite pe obraji, cu bărbia rotundă şi delicată, cu dinţii mărunţi sclipind printre buzele-i umede întredeschise, şi îndeosebi ochii mari umbriţi de gene lungi, avea ceva atrăgător, felin şi totodată viclean, ironic şi încrezut.

Verşinin îşi dădea seama de tot chinul umilitor al vieţii sale, permanent otrăvită de gelozie, dar le uita pe toate, ierta totul pentru fericirea de a o avea.

Cîteodată, era îngrozit la gîndul că nevastă-sa nu-l iubeşte şi că vara, în timpul călătoriilor lui îndelungate pe mare, flirtează cu un altul, cum flirtase cu el cînd erau logodiţi. Şi atunci i se furişa în minte gîndul de a-şi lăsa nevasta.

Dar era suficient numai un zîmbet al ei, o privire plină de duioşie şi voluptate, şi Verşinin, cunoscut de toată lumea ca un bărbat voluntar, o fire hotărîtă, se minuna cum de a putut să-i treacă prin minte o idee atît de absurdă ! Şi nu numai că nu se mai gîndea la despărţire, dar nici măcar nu cerea vreo explicaţie, ascunzîndu-şi adînc în suflet chinurile geloziei.

Era un adevărat canon pentru Verşinin să vadă mereu la el acasă admiratori de-ai nevestei, s-o vadă pe Marusia cum se înviorează îndată ce sosesc musafirii, fără să se sinchisească nici un pic dacă-i place sau nu purtarea ei.

Ştia că Marusia adora să i se facă curte şi nu numai atît, voia ca admiratorii să se îndrăgostească cu adevărat de ea, de aceea asculta cu încîntare declaraţiile provocate de cochetăria ei şi, trebuie spus, nu era prea exigentă în alegerea sa. În vanitatea ei, adoraţia bărbaţilor o flata nespus, şi atunci cînd un îndrăgostit, căruia ea îi dăduse oarecare speranţe şi-i permitea tacit să-i sărute mîinile frumoase şi parfumate, îşi pierdea de tot capul, îi făcea plăcere să-l chinuiască, compătimindu-l, spunîndu-i că nu se aşteptase deloc să fie ceva „serios" din partea lui, că ea, la rîndul ei, nu simte absolut nimic pentru dînsul.

— Dealtfel, ai face mult mai bine să nu mai vii pe la noi... Iartă-mă, dacă, fără să vreau, ți-am provocat o neplăcere ! încheia de obicei Marusia, atunci cînd curtezanul venea cu pretenții obraznice sau începea s-o plictisească cu aerul lui nătîng, pe care îl au de obicei îndrăgostiții.

Acest fel de a se purta îl indigna pe Verșinin.

Dealtfel, știa că un miciman nu prea deștept a fost gata să-și tragă un glonte în cap din pricina Marusiei, iar un căpitan de prim rang, bărbat serios, însurat, dăduse în darul beției.

Veșinin încercase să stea de vorbă cu ea. Rîzînd, Marusia își explică indignarea lui prin gelozie. Ce vină are dacă bărbații se îndrăgostesc de ea și dacă se găsesc nebuni care sînt gata să se împuște sau să ia calea beției. Pe ea o interesează să studieze oamenii. E vreun rău în asta ?

— Sau poate că vrei să mă ții sub cheie, ca să nu văd pe nimeni ? îl întreba ironic Marusia și adăuga : Atunci să știi că am să fug de la tine... Iubește-mă așa cum sînt sau părăsește-mă dacă, după părerea ta, sînt rea.

Și se uita la bărbatu-său cu o privire provocatoare, fascinantă.

Acesta amuțea supus, asigurînd-o de dragostea lui.

— Aș vrea s-o mai văd și pe asta, să îndrăznești să nu mă iubești ! spunea autoritar Marusia, cu un zîmbet triumfător și îi întindea buzele binevoitoare.

Din cînd în cînd pe Verșinin îl obseda gîndul că nevastă-sa are un amant.

Și atunci o privea iscoditor drept în ochi. Dar ochii de „rusalcă" nu-i risipeau îndoielile și nu-i spuneau nimic. Deși nu-i dădea prea multe semne duioase de dragoste, Marusia era totdeauna drăguță cu el, tandră, atentă și nu se împotrivea mîngîierilor lui.

Și Verșinin credea din nou, și-și zicea că cel puțin nu-l înșală, că el e singurul care se bucură de fericirea mîngîierilor Marusiei.

Era de ajuns însă o observație rece, nepăsătoare, ca răspuns la declarațiile lui înflăcărate, o mină plictisită și obosită în prezența lui și însufletită atunci cînd mai erau și alții, și Verșinin era cu ochii în patru. Și parcă o iubea mai mult pe Marusia, atunci cînd era mai puțin sigur de ea.

N-aveau copii, ceea ce îl mîhnea.

„Să fi avut copii, n-ar fi dus ea o viață atît de trîndavă, banală, nu și-ar fi petrecut zile întregi să pălăvrăgească cu admiratorii, să cocheteze cu ei", se gîndise nu o dată Verșinin.

Cînd avea accese de ipohondrie şi Verşinin îi vedea ochii trişti, plini de deznădejde parcă, îl apuca o nespusă milă de ea şi se gîndea ce ocupaţie să-i găsească, cu ce să-i umple viaţa. În epoca aceea de însufleţire care pusese stăpînire pe societate, erau atîtea lucruri de făcut !

Îi propuse într-o zi să lucreze într-o şcoală duminicală de alfabetizare.

L-a privit uimită şi, cu o notă de uşoară ironie în glas, i-a răspuns :

— Ai de gînd să mă îndrepţi ?

— Vreau să-ţi găsesc o ocupaţie, Marusia.

— Crezi că sînt capabilă să fac ceva ?

— Tu să nu fii ? Fetiţa mea cuminte şi deşteaptă ?

— Parcă tu, Serghei, preţuieşti la mine cumînţenia şi deşteptăciunea ?

— Sigur că da !

— Tare mă îndoiesc ! spuse ea, tristă şi îngîndurată. Nu e prea tîrziu ? adăugă apoi.

— Ce e tîrziu ?

— Să mă rînduieşti la o treabă oarecare ?

— Încearcă, Marusia ! Încearcă, draga mea, spunea cu neobişnuită duioşie Verşinin.

— Şi crezi că asta o să te facă fericit ? întrebă ea, cu o privire în care se citea mai mult milă, decît dragoste.

— Sînt fericit şi fără asta, Marusia... Tu însă...

— Eu nu mă plîng ! îl întrerupse tînăra femeie.

În clipa următoare rosti :

— Ei... Hai, să încercăm cu şcoala duminicală...

La început se apucă cu rîvnă de treabă, dar curînd se plictisi.

— Mă plictisesc, nu mă pasionează, îi explica ea lui bărbatu-său. Dealtfel, n-o să fac niciodată cine ştie ce ispravă !

Şi din nou îşi relua viaţa dinainte : citea romane franţuzeşti, îşi pierdea timpul cu adoratorii, căuta distracţii, pînă cînd veneau iar zilele în care, parcă dîndu-şi seama de goliciunea vieţii sale şi de lipsa ei de voinţă, se lăsa pradă ipohondriei în cochetul ei birou, unde se încuia şi nu mai primea pe nimeni.

Dar trecea o zi, alta şi Marusia devenea din nou femeia uşuratică a cărei principală ocupaţie era jocul cu adoratorii, pe care, dealtfel, nu prea îi alegea. Micul cerc de tineri care o vizitau nu era deloc strălucitor. În schimb, ea juca în acest cerc primul rol, ca fiind mai deşteaptă, şi asta o consola.

Verşinin se încuia adesea în cabinetul său, chinuit, în singurătatea lui, de gelozie. Mereu musafiri, mereu vreun miciman, de dimineaţă şi pînă seara, în casa lui — Verşinin se revolta, dar tăcea, fiindcă cea mai mică observaţie din partea lui ar fi fost considerată de nevastă-sa ca o îngrădire a libertăţii ei şi ca o manifestare a geloziei, şi nu era deloc exclus ca Marusia să-l părăsească.

În ultima vreme îi vizita un oarecare miciman Ognivţev, un tînăr care la Kronstadt se bucura de reputaţia unui liberal, om cu scaun la cap şi literat. Publicase într-o revistă un articol înflăcărat, în care înfiera pedeapsa corporală şi pentru care încasase două săptămîni de arest, atrăgînd astfel atenţia asupra sa. Marusia îl văzuse la o serată, la club, ceruse să-i fie prezentat şi îl invitase la ei. Verşinin, care-l cunoştea pe Ognivţev, era bucuros de această relaţie.

— Cel puţin este un tînăr deştept şi simpatic... Cam prea înflăcărat însă !... îi spunea Marusiei.

III

CHIAR DE LA PRIMA sa vizită la Verşinini, Ognivţev începu prin a ataca vehement felul de viaţă înapoiat al tinerei femei, cu vervă ironică şi elocvenţă pătimaşă, simţitor aţîţată probabil de fizicul atrăgător al Marusiei. Îi demonstra că pentru aceste vremuri, cînd toată lumea trebuie să trăiască conştient şi pe măsura puterilor să contribuie la binele poporului eliberat, viaţa ei este goală, lipsită de conţinut, şi-i demonstra că trebuie să devină o femeie evoluată, cultivată, în care scop o sfătuia să citească numai cărţi bune, folositoare.

Deşi era puţin cam îndrăzneţ, Marusia nu numai că nu se supărase pe el pentru obrăzniciile debitate, pentru că nu-i făcuse nici un compliment şi pentru că-i afumase salonul fumînd ţigare după ţigare, dimpotrivă, era bucuroasă de prezenţa noului musafir — un tînăr deştept, vioi, pasionat şi pare-se chiar sincer, acest miciman de douăzeci şi cinci de ani, plin de viaţă, prezentabil, imberb, cu părul castaniu-deschis, buclat, cu mustăcioară, cu ochii căprui, ageri ca ai unui şoricel, cu o nesecată rezervă de sănătate, forţă şi speranţe şi cu credinţă fermă, nestrămutată în apropiata domnie a adevărului, a binelui şi a bunei stări generale pe pămînt. După ce a stat aproape

o oră, pălăvrăgind fără întrerupere pe teme civice, micimanul sări din fotoliu, la fel de repezit cum se aşezase, iar Marusia îi acordă o privire fermecătoare şi, strîngîndu-i cu putere mîna, îl rugă să treacă mai des pe la ea, oricînd doreşte.

— Numai dacă n-ai să te plictiseşti în societatea unei femei înapoiate ca mine ! adăugă ea cu un zîmbet viclean.

— Dacă am timp... sînt foarte ocupat... studiez... Citesc ! spuse micimanul pe un ton voit tăios, deşi în sinea lui încîntat de invitaţia, care-i oferea o nouă ocazie de a-şi propovădui ideile, şi unde mai pui, unei... unei...

„Unei retrograde atît de fermecătoare, naiba s-o ia !" adăugă în gînd Ognivţev, gratificînd-o nitel cam pripit pe noua sa cunoştinţă cu un epitet dispreţuitor şi părăsind în mare grabă salonul.

Bineînţeles că micimanul a găsit timp liber, şi la vreo trei zile de la prima vizită, în ziua de 30 ianuarie 1867, a venit din nou, a rămas aproape toată seara, şi a plecat cu convingerea că Maria Nikolaevna nu este chiar atît de „înapoiată", cum o categorisise prima dată, şi că din ea ar putea să iasă „un om adevărat".

Concomitent cu această concluzie, tot atît de pripită ca şi prima, Ognivţev constată că Maria Nikolaevna are nişte ochi extraordinari — parcă te mîngîie şi rîd în acelaşi timp. Privirea ei cînd te arde ca o flacără, cînd te îngheaţă...

— E răsfăţată... încrezută !... pesemne că nu-i e capul decît la amor ! spuse cu glas tare Ognivţev, dispreţuitor faţă de o ocupaţie atît de deşartă, întorcîndu-se acasă la el, în cămăruţa-i mică, închiriată la o văduvă de patruzeci de ani, pe care neastîmpăratul miciman căutase, de asemeni, s-o facă „om adevărat", cel puţin în măsura în care ea să n-o mai cicălească de dimineaţă pînă seara pe supusa-i fată din casă.

Văzînd însă că nu are sorţi de izbîndă, o categorisi „vacă sătulă", promiţîndu-i că o va demasca în ziare şi că va depune o plîngere la judecătoria de pace, dacă ea nu încetează să se poarte urît cu Annuşka.

După prima seară petrecută în societatea Marusiei, micimanul veni des la Verşinini şi începu, după cum se spunea pe timpurile acelea, „s-o ridice" pe tînăra femeie cu sîrguinţa unui autentic propagandist. Se înfiinţa zilnic la Marusia, şedea ceasuri întregi cu ea ; devenise omul casei şi introdusese un suflu nou, proaspăt în atmosfera unor conversaţii destul de frivole, de galanterii şi de declaraţii amoroase. Pe nesimţite împrăştie cîrdul de adoratori ai Mariei Nikolaevna ; în faţa micimanului înzestrat cu darul vorbirii, aceştia erau

nevoiți să tacă, ca să nu li se spună, fără prea mult ocol, în timpul unei discuții în contradictoriu, că sînt idioți, retrograzi, capete pătrate sau să fie gratificați cu alte epitete de care micimanul nu ezita să uzeze, de îndată ce era vorba de o problemă socială sau etică dragă lui.

Iar Maria Nikolaevna arătă un viu interes față de înflăcărarea și optimismul lui Ognivțev ; ea nu-și reținu admiratorii, de care se despărți cam fără milă, revărsîndu-și întreaga atenție asupra lui.

Verșinin se arăta și el bucuros de noua cunoștință. Cel puțin, iată în sfîrșit un om deștept care nu vine să holbeze ochii la Marusia sau să debiteze trivialități. Ognivțev trebuie să aibă o influență binefăcătoare asupra ei, fapt care, dealtfel, a și început să se facă simțit... Apartamentul lor nu mai era han. Și Mariusia parcă devenise mai serioasă.

Cel puțin așa gîndea Verșinin și se purta prietenos cu micimanul, socotindu-l un om prea corect ca să facă curte soției altuia. Dealtfel o asemenea purtare ar fi fost în total dezacord cu vederile exprimate de miciman la orice pas.

Acum Verșinin se odihnea de accesele lui de gelozie și nu se temea să-și lase nevasta în compania lui Ognivțev, plecînd cîteodată seara la club să joace cărți.

În timpul acesta Ognivțev rostea monologuri înflăcărate despre problemele vieții, îi citea Marusiei din *Sovremennik, Russkoe slovo,* Focht, Büchner, Molechotte și *Reflexele cerebrale* și demonstra — chiar în prezența lui Serghei Mihailovici — că, în forma în care există, căsătoria este o instituție anacronică. O sfătuia pe Maria Nikolaevna să deschidă un atelier, o legătorie de cărți pe bază de artel, sau — ceea ce ar fi și mai bine — să se pregătească temeinic și să plece în străinătate să studieze medicina. După scurtă vreme — așa cum îi stă bine unui miciman de douăzeci și cinci de ani, Ognivțev se îndrăgosti de Marusia, după care începu să afirme și mai arogant, pe un ton și mai categoric, cum că dragostea nu este de fapt decît o prostie, o simplă atracție între sexe în scopul reproducerii umanității (îl citise tocmai atunci pe Schopenhauer) și că oamenii cu scaun la cap nu trebuie să sufere din pricina ei, așa cum e descris în romane, ci să se situeze deasupra acestei „pierderi stupide de timp". Să te consacri unei cauze cinstite, drepte — iată scopul principal în viață, și el, micimanul Ognivțev, Boris Konstantinovici Ognivțev niciodată nu se va îndrăgosti „pînă peste urechi", fie ea și Cleopatra a Egiptului, nu va suferi din dragoste și nu va ajunge rob al vreunei femei, ca un tîmpit oarecare ! — adăuga micimanul, privind însă

destul de curios, pe furiș, cu ochii săi ageri de șoricel, mîna frumoasă a Mariei Nikolaevna cu verigheta pe degetul mijlociu și cu un rubin pe cel mic.

— Niciodată. Puteți fi sigură ! exclamă el hotărît, cu o înflăcărare excesivă, ca și cum ar fi contrazis pe un oponent nevăzut.

Tînăra femeie îl asculta și, zîmbind șiret, spunea :

— Ești sigur ?

— Absolut sigur.

— Și nu ai fost niciodată îndrăgostit ?

— Mă îndrăgosteam eu pentru vreo două săptămîni, dar pe urmă...

— Pe urmă te înamorai de alta ?...

— Se întîmpla și asta... Dar în genere niciodată n-am acordat atenție acestor fleacuri... Sînt alte treburi pe lume mai serioase decît dragostea.

Și ca o dovadă a afirmațiilor sale categorice, micimanul nu făcea nici cea mai slabă aluzie la ceea ce se cheamă o declarație de dragoste, nu „holba" ochii la tînăra femeie, nu-i săruta niciodată mîna frumoasă, deși avusese destule ocazii potrivite ; continua să-i citească cărți folositoare și să-i țină discursuri înflăcărate, vrînd probabil să rămînă în mod hotărît un om „cu scaun la cap" și să nu cadă în sclavia acestei încrezute cuconițe.

IV

ASTFEL TRECU O LUNĂ.

Hotărît, această comportare eroică a lui Ognivțev o uimea pe Marusia, și chiar o atingea în amorul ei propriu ; era ca și cînd Ognivțev ar fi manifestat față de persoana ei o nemaipomenită și neașteptată îndrăzneală.

Într-adevăr, era de necrezut.

De obicei, aproape toți cei care făceau cunoștință cu Maria Nikolaevna, după o săptămînă, erau prizonierii, sclavii ei, într-a doua săptămînă se prosteau, oftau și-i dedicau versuri destul de stupide, îi făceau declarații și nu scăpau nici o ocazie să-i sărute mîinile ; pe cînd acest propovăduitor care-i citește din cărți și consideră dragostea drept o pierdere de timp, își închipuie de-a binelea că este invulne-

rabil şi că nu se poate „îndrăgosti pînă peste urechi"... Ia te uită la el ce grozav e !

Şi cu obişnuita-i iscusinţă, cu uşurinţa ei de femeie vanitoasă, a început să-l „prelucreze" pe micimanul, şi-aşa prelucrat, dar încă ferm pe principiile sale teoretice.

Ocheadele elocvente ale ochilor „de rusalcă", uneori trişti şi îngînduraţi, alteori duioşi, ademenitori, promiţători... Replici de încuviinţare la discursurile lui înflăcărate... Tăceri enigmatice... Elanuri spontane... Cuvinte de extaz, involuntar rostite, preamărind inteligenţa micimanului... Rochii uşor decoltate. Poze pitoreşti studiate, în timp ce sta întinsă pe sofa, plîngîndu-se de o uşoară indispoziţie şi... pe lîngă toate, în toiul acestei „hăituieli", poate şi o uşoară atracţie pentru miciman.

Acesta însă se ţinea eroic, căutînd să nu-şi dea în vileag sentimentele pentru o femeie încă nu demult „înapoiată", pe care acum o considera deşteaptă şi sensibilă faţă de tot ce era bun şi cinstit... Totuşi, aceste priviri pline de farmec, simpatia ce i se arăta la orice pas, tăcerile ei enigmatice, îl făceau pe miciman să devină din cînd în cînd, într-adevăr, un nemaipomenit „ticălos". Îl făceau să uite de transformarea apropiată a universului şi despre cei trei băieţi pe care îi învăţa carte — în ultima vreme nu chiar atît de regulat — îl făceau să citească mizerabil cu glas tare, ca şi cînd i s-ar fi uscat gîtlejul, *Reflexele cerebrale*, şi, în loc de „reflexe", să se gîndească la aceşti ochi mari albaştri-cenuşii, considerînd drept supremă fericire dragostea lui pentru Marusia şi ideea de a fi iubit de ea. Din cînd în cînd simţea o dorinţă nebună de a-i săruta ochii, mîinile mici, gingaşe cu degete subţiri şi lungi, şi buzele roşii întredeschise, al căror farmec îl observase abia de curînd, fapt pentru care se autogratificase, cinstit, cu un „tîmpissimus".

Marusia aştepta, plină de nerăbdare, declaraţii într-o seară de martie, în timp ce Ognivţev îi citea din cale-afară de prost un articol al lui Dobroliubov, întrerupîndu-se din citit, fumînd tulburat ţigară după ţigară, aruncîndu-i priviri severe, hotărîte şi iscoditoare tinerei femei care şedea la doi paşi de el, pe o sofa, în capod şi cu papuci în picioare.

Soţul ei nu era acasă, şi Maria Nikolaevna era aproape sigură că micimanul, care citea atît de mizerabil, tulburat de prezenţa ei, şi o privea cu atîta fermitate, va folosi acest prilej favorabil pentru a-i declara tot ceea ce probabil că-i tăinuise pînă atunci.

Şi ca şi cînd l-ar fi îndemnat la destăinuiri, îi spuse, acordîndu-i acea privire tainică, plină de farmec care, după definiţia lui Ogniv-

țev, era în stare „să-l facă scrum pe un om" și să-i dea unele speranțe :

— Citești prost de tot astăzi, Boris Konstantinovici.

— Da, mă cam rîcîie în gît. Probabil că am răcit un pic, Maria Nikolaevna...

— Dacă-i așa, nu mai citi.

— Trebuie să termin... Vedeți ce articol grozav e !

— Îl terminăm mîine. Acum, hai mai bine să trăncănim un pic.

— Dacă doriți... cu multă plăcere...

Și cu toată „multa plăcere", Ognivțev, care de obicei trăncănea cît doi, de data asta nu găsea ce să spună și fuma mereu cu același aer hotărît.

În schimb, tînăra femeie nu tăcea o clipă. Spunea cum că articolul lui Dobroliubov îi place, că trebuie să mai învețe și să citească mult și că poimîine va pleca la Petersburg să vadă opera italiană („Poate că vii și dumneata ?"), și apoi, schimbînd pe nesimțite tonul, vorbindu-i cald, intim, îi mărturisi că este încîntată de a fi cunoscut un om atît de inteligent și multilateral, cum este el, Boris Konstantinovici.

Și observînd cum, la auzul laudelor ei, „inteligentul și multilateralul" Boris Konstantinovici s-a înroșit de plăcere, adăugă :

— Niciodată nu mă plictisesc cu dumneata, Boris Konstantinovici... Devin parcă mai deșteaptă. Întreaga mea viață atît de trîndavă îmi apare în toată goliciunea ei. Sînt atît de bucuroasă la gîndul că vom fi prieteni, Boris Konstantinovici... Cred că pot să fiu prietenă cu dumneata, fără să-mi fie teamă că te poți îndrăgosti cu adevărat de mine, sau cum spuneai dumneata... Parcă foloseai o expresie nostimă ?...

— „Pînă peste urechi !" o ajută conștiincios Ognivțev.

— Exact... Ziceai doar că nu admiți acest mod stupid de a-ți pierde timpul ? Nu-i așa ?

— Exact. Nu admit ! spuse, de data asta nițel cam nehotărît, micimanul.

— Minunat... Vom fi deci prieteni... Vrei ?

Și, fără să-i mai aștepte răspunsul, îi întinse mîna și-l privi cu ochii ei catifelați.

Ognivțev strînse atît de tare micuța mînă a Mariei Nikolaevna, încît ea era gata-gata să țipe de durere și poate, de uimire, că nu i-a sărutat-o.

Dar uimirea ei fu și mai mare cînd Ognivțev sări ca un apucat din fotoliu și, măsurînd de cîteva ori în lung și în lat salonul, se opri în fața ei și o întrebă tulburat :

— Maria Nikolaevna ! Îți iubești soțul ?

Tînăra femeie, care nu se aștepta defel la asemenea întrebare, rămase descumpănită pentru o clipă și tăcea.

— Îl iubești pe Serghei Mihailovici ? întrebă din nou micimanul.

— Ce întrebare ciudată !

— Nu vrei să-mi răspunzi ?

— De ce mă întrebi ?

— Trebuie s-o știu ! spuse pe un ton solemn, aspru și hotărît tînărul ofițer de marină.

— Chiar „trebuie" ? repetă rîzînd Marusia.

Și, după o pauză, în timpul căreia reuși să deslușească în ochii marinarului nerăbdare și chin, spuse pe un ton enigmatic :

— Dragostea este o noțiune relativă. Și adăugă : Să presupunem că-l iubesc. Ce te privește pe dumneata ?

— Pe mine ? !

O, cît de mult ar fi vrut micimanul, care în taină începuse să nutrească pentru Verșinin o ostilitate stîrnită de gelozie, să-i spună acestei femei micuțe că îl privește enorm de mult, mult de tot, dar în loc de asta amuți și apoi, cu un efort, îi spuse :

— Se înțelege că, de fapt... pe mine... nu mă privește. Te rog, scuză-mă, Maria Nikolaevna... Într-adevăr, a fost o întrebare stupidă, ridicolă... Cum ai fi putut trăi cu un bărbat pe care să nu-l iubești ?... Ar fi fost îngrozitor ! Ar fi fost...

Era cît pe ce să adauge că e un lucru rușinos să fii nevasta unui bărbat pe care nu-l iubești, dar se opri la timp și, tulburat, palid, căutînd din răsputeri să-și păstreze aerul acela îndrăznet, se așeză din nou în fotoliu și cu oarecare dezinvoltură spuse :

— Dacă-mi dați voie, Maria Nikolaevna, am să continui lectura.

— Dar n-o să te rîcîie din nou în gît, Boris Konstantinovici ? se alarmă Marusia.

— Fiți fără grijă !

— Dacă-i așa, îți dau voie. Să știi că mi-ai stîrnit curiozitatea... Spune-mi, de ce m-ai întrebat dacă îmi iubesc sau nu bărbatul ? M-auzi ce-ți spun ? ! Vreau s-o știu. Și eu *trebuie* s-o știu ! adăugă ea semnificativ.

— Nu mă mai întreba, Maria Nikolaevna ! Îți iubești bărbatul și cu asta... basta !

— Dar dacă, să zicem, nu l-aș iubi cu adevărat... ci numai l-aș suporta. Ce-ar fi atunci ? aruncă deodată, ca într-o doară, Marusia, mai încet.

— Dacă... dacă... Cîte n-ar putea fi... dacă...

— Totuşi, răspunde-mi... Sîntem doar prieteni !... Spune...

— Ţii neapărat ?

— Neapărat.

— Atunci ţi-aş fi spus că te iubesc. Şi dacă mi-ai putea răspunde la dragostea mea tot prin dragoste, ţi-aş fi zis : Părăseşte-ţi bărbatul şi să începem împreună o viaţă nouă ! declară convins Ognivţev, plin de extaz, îndreptîndu-şi spre Marusia o privire îndrăgostită, plină de veneraţie.

— Eşti tam... impetuos, Boris Konstantinovici... Şi asta o spui dumneata ? Dumneata, care negi dragostea ? Dumneata care niciodată nu ai fost îndrăgostit... cum spuneai... „pînă peste urechi ?" Oricum, tot nu te-aş fi crezut...

— Dar de dorit, ai fi dorit să mă crezi ?

— De ce nu ? făcu Marusia.

— Şi ai fi putut să mă îndrăgeşti ? Răspunde-mi : ai fi putut ?

Marusia tăcea, dar, triumfătoare, îl privea cu ochi atît de galeşi; încît marinarul, ameţit şi încurajat, citi în această privire tot ceea ce dorea cu atîta foc şi începu să-i spună că abia acum a înţeles cît fusese de idiot, atunci cînd negase dragostea, că s-a îndrăgostit de ea de cum a văzut-o, că o iubeşte la nebunie, că el...

Dar nu şi-a terminat monologul, deşi ar fi vrut să-i spună încă foarte multe...

Beat, literalmente, de această privire lascivă şi provocatoare, se şi instalase alături de Marusia pe divan şi, dorind pesemne s-o convingă definitiv de înflăcăratul său amor, se repezi să-i acopere cu sărutări mîinile.

Marusia nu şi le retrăgea şi, deodată, micimanul îi lăsă în pace mîinile şi, obraznic, îşi lipi buzele de gura ei.

Probabil, tînăra femeie nu se aşteptase la asemenea îndrăzneală nemaipomenită, şi la o trecere atît de rapidă, de la mîini la buze, mai ales de la cineva care, cu cîteva clipe înainte, afirmase că dragostea este o absurditate. Dar se lepăda atît de sincer de rătăcirea sa şi era atît de drăguţ acest miciman tînăr şi plin de viaţă, încît Marusia nici n-a apucat măcar să se supere cum trebuie ca să-l respingă ; nu numai că nu opunea rezistenţă sărutărilor lui nebuneşti, chiar ea însăşi îl săruta.

Se smulse din îmbrăţişarea lui puternică numai atunci cînd îşi dădu seama că marinarul este gata să-şi piardă complet capul.

— Gata, ajunge. Pleacă... pleacă ! şopti ea şi, prudentă se ridică de pe divan, retrăgîndu-se în celălalt capăt al salonului.

Încă un sărut de despărțire, „cuminte" pe cuvînt de onoare, și Ognivțev plecă fericit, total amețit și nu prea „cu scaun la cap".

Trecu o săptămînă, încă una. Cînd Verșinin era acasă, micimanul citea și-i arunca Marusiei, pe furiș, priviri de îndrăgostit, iar atunci cînd soțul lipsea, Ognivțev îi vorbea de dragoste, întărindu-și cuvintele prin sărutări pătimașe.

Dar... avea mustrări de conștiință și suferea crunt din pricina geloziei, ori de cîte ori se gîndea la soț. Și mai mult ca orice voia să se termine cît mai repede situația asta, să înceapă o viață nouă. Deși, ori de cîte ori pomenea el despre o viață nouă Marusia răspundea evaziv ; micimanul însă nu se îndoia o clipă că este iubit și că și ea dorește această schimbare.

Într-o seară, după o porție de sărutări, i-a declarat hotărît Marusiei că nu se mai poate bucura de o fericire furată. Trebuie să vorbească cu Verșinin. Dacă ea nu se poate hotărî, atunci o va face el, chiar mîine dimineață ; îi va explica totul lui Serghei Mihailovici.

— Ce anume ? întrebă uimită și speriată Marusia.

— Cum adică, ce anume ? Asta... că ne iubim... și că bărbatul dumitale trebuie să se retragă.

— Ți-am spus vreodată că te iubesc într-atît încît să-mi părăsesc bărbatul... Ce te-a făcut s-o crezi ?

Marinarul încremeni de uimire.

— Îmi placi, de ce să te mint... Sînt vinovată față de dumneata că te-am indus în eroare și că am admis ceea ce nu trebuia să admit... Iartă-mă, Boris Konstantinovici, iartă-mă. Dar ca să frîng o viață, să fac nefericit pe un om care mă iubește atît de mult... spune și dumneata, Boris Konstantinovici ! Ești doar un om deștept și integru... O să-ți treacă repede. Există treburi mai importante pe lume, mai serioase decît dragostea. Și mă vei ierta, nu-i așa ?

Ognivțev nu-și credea urechilor.

— Va să zică... înseamnă că... totul s-a terminat ! rosti el cu glas pierit.

— Adică, ce s-a terminat ?... Știi doar că te simpatizez... Îmi place să trăncănesc cu dumneata... Să rămînem prieteni, și mai vino să mă vezi...

— Îți bați joc de mine ? Rămîi cu bine, Maria Nikolaevna, pentru totdeauna.

— Pentru totdeauna ? Înseamnă că nu vrei să mă mai vezi ?...

Și din nou Marusia îi aruncă o privire înflăcărată.

— Nu vreau să te mai văd ?!...

Şi micimanul începu din nou să-i vorbească despre dragostea lui, cu îndrăzneala omului deznădăjduit care vrea să-şi salveze viaţa, şi atît de înflăcărat, cu atîta pasiune, încît Marusia asculta din nou cuvintele-i ademenitoare cu atîta interes şi bunăvoinţă, pe chipul ei se citea atîta bucurie şi se uita atît de duios la miciman, încît el îi ceru, ca un laş, un ultim sărut de despărţire, ceea ce i s-a acordat.

Şi a fost atît de nesfîrşit, atît de aşteptat sărutul acesta ultim, încît marinarul era gata-gata să izbucnească în plîns, cînd Marusia îşi retrase, în cele din urmă, chipul îmbujorat...

— Adio, Maria Nikolaevna ! rosti Ognivţev, părăsind în fugă salonul.

— Va să zică, nu mai vii niciodată, Boris Konstantinovici ? îi aruncă din antreu, Marusia.

— De dumneata depinde...

Marusia schiţă un zîmbet ironic.

— Am impresia, Maria Nikolaevna, că te joci cu mine... Ţi-am spus adio, pentru totdeauna.

— Chiar aşa ? Eu ziceam că ai să vii chiar mîine, nu ? îi aruncă provocator Marusia.

— Eşti sigură ?

— Aproape.

— Te înşeli... Ori totul, ori nimic ! Mă auzi ? strigă la rîndul său Ognivţev.

— Nimic ?! Ti se pare puţin, ceea ce numeşti dumneata „nimic" ? Ingratule ! Dacă-i aşa, nici să nu mai vii. Nu vreau să te mai văd. M-am înşelat în ce te priveşte.

— Şi eu la fel, în ce te priveşte pe dumneata... N-am să mai vin. Adio !

— Adio ! rosti rece Marusia.

Ognivţev trînti uşa şi se întoarse acasă revoltat, trist şi mai îndrăgostit de femeia care, după părerea lui, se purtase atît de nemilos, refuzînd să înceapă cu el o viaţă nouă.

După acest ultim dialog, dăduse de cîteva ori tîrcoale casei în care locuia „femeia asta", dar ambiţia nu-l lăsa să intre la Marusia şi se întorcea din drum. În sfîrşit, ca să-şi învingă mai repede dragostea, plecă într-un concediu de o lună, în gubernia Tambov, la o mătuşă bătrînă. Părinţii lui Ognivţev muriseră demult şi mătuşa era ruda lui cea mai apropiată şi cea mai iubită.

Cînd, într-o zi, îi povesti mătuşii, de ce venise la ea, la ţară, bătrîna, plină de înţelepciune, îi ascultă spovedania şi-i spuse :

— Ai procedat cuminte. Femeia asta n-a iubit niciodată şi nu

va iubi pe nimeni. Numai pe ea însăşi se iubeşte. Să-i mulţumeşti lui Dumnezeu, Borea, că totul s-a terminat cu bine... Asemenea femei sucite nu aduc fericire... Nu fac decît să-i zăpăcească pe bărbaţi. Sînt flori fără rod !

— Ce-o fi cu Ognivţev, de nu l-am mai văzut de mult ? întrebă Verşinin pe nevastă-sa, curînd după ultima vizită a micimanului.

— Nu ştiu... Probabil că s-a plictisit să mai vină...

— Nu care cumva s-a îndrăgostit de tine ?... Şi ca un om corect ce este...

— Numai la asta ţi-e gîndul ! izbucni cu năduf Marusia.

Era enervată şi se cam plictisea fără micimanul ei „turbat". Aproape sigură că va veni, se mira că nu apare şi, peste o săptămînă, s-a dus la club, la un bal, sperînd că-l va întîlni acolo şi... îl va face din nou să vină la ea. Dar nu-l găsi la club. Nişte ofiţeri cunoscuţi i-au spus că a plecat pe neaşteptate în concediu.

Marusia, uimită la culme, se lăsă un timp pradă ipohondriei şi, în zilele ce-au urmat, a fost deosebit de nervoasă şi rece cu Verşinin, ceea ce nu-i scăpă acestuia, care în sinea lui îi era recunoscător lui Ognivţev că plecase.

Trimiterea navei „Cearodeika" într-o călătorie în jurul lumii a fost cu totul neaşteptată pentru Verşinin. „Cearodeika" pleca în locul altei nave, a unui clipper nou-nouţ care la probe s-a dovedit necorespunzător şi necesita unele modificări serioase.

Era imposibil să refuze această călătorie. Tot ce a putut obţine Verşinin a fost promisiunea şefilor săi de a fi autorizat să se întoarcă în Rusia cu un an mai devreme.

Se înţelege că îi venea foarte greu să se despartă de soţie. Doi ani departe de Marusia ! Cîte nu i se pot întîmpla unei femei atît de uşuratece ca ea !

Îl alina totuşi gîndul că aceşti doi ani Marusia nu va rămîne singură la Kronstadt, ci va locui la Petersburg, împreună cu mama şi tatăl ei, amiral în retragere. Pe deasupra, Verşinin observase că, după plecarea lui Ognivţev, nevastă-sa a devenit parcă mai serioasă şi nu se mai înconjura de admiratori; ca altădată.

Între timp, Ognivţev s-a întors din concediu şi nu s-a dus măcar odată pe la Marusia. Numit, la cerere, ofiţer la bordul navei „Cearo-

deika", muncea cu sîrg pe clipper şi numai cu cîteva zile înainte de plecare, veni pe la Marusia într-o scurtă vizită, în timp ce bărbatul ei era acasă. Rămase doar cîteva minute şi, după cum i se păru ei, arăta trist şi — contrar obiceiului — vorbea puţin.

În ziua plecării navei, cînd Marusia venise pe clipper, Verşinin observă cît de duios, cu cîtă gingăşie se uita la Ognivţev, vorbind cu el mai mult decît s-ar fi cuvenit unei soţii ce-şi petrece ultimele minute cu bărbatul de care se despărţea pentru doi ani.

Dar nu-i arătă deloc în ce măsură îl atinsese purtarea ei şi, în ultimul minut, înainte de despărţire, atunci cînd pe clipper vuiau maşinile şi ancora fusese ridicată, privi lung, drăgăstos şi iscoditor în ochii aceia de rusalcă şi, strîngîndu-i mîna, rosti cu un ton neobişnuit de grav :

— Ţine minte, scumpa mea, un singur lucru : nu mi-e frică de nici un adevăr. Mă tem numai de minciună. Te iubesc, mai mult decît viaţa, şi te implor : dacă vei îndrăgi pe altcineva, scrie-mi, n-am să te stinghereşc. Îţi voi da divorţul.

Marusia îl privea trist. Parcă îl mîngîia şi-l plîngea în acelaşi timp.

— Fii pe pace, Serioja, nu te voi înşela. Dacă se întîmplă ceva serios, îţi voi scrie.

Şi-i întinse buzele zîmbindu-i ademenitor.

Verşinin îi pecetlui gura cu un sărut lung şi, în cele din urmă, abia reţinîndu-şi lacrimile, îi şopti :

— Rămîi cu bine, dragă Marusia, rămîi cu bine, iubita mea.

După ce Marusia trecu de pe trapă pe vapor, căpitanul se sui pe punte şi o urmări multă vreme cu privirea pe femeia iubită.

În cele din urmă, clipperul lunecă încet pe unde, Verşinin îşi flutură chipiul, şi nu observă că unul din semnele de adio ale Marusiei n-a fost îndreptat spre punte, ci spre prova, unde stătea Ognivţev.

V

GÎNDURILE CELE MAI SUMBRE îl împresurau pe Verşinin din pricina acestui plic. Credea că Ognivţev şi nevastă-sa se iubesc şi că micimanul nu mai venise pe la ei în ultima vreme pentru a îndepărta bănuielile soţului... Probabil că se întîlneau la Petersburg.

Şi numai la gîndul că un altul a ţinut-o în braţe pe Marusia, furia şi jalea puneau stăpînire pe el. Sări de pe cuşetă şi începu să măsoare cabina. Ceva îl rodea, îl chinuia, îl sfîşia. Nu-şi putea aduna gîndurile. Se întărîta de unul singur, zugrăvindu-şi în închipuire amănuntele acestor întîlniri... Demonul geloziei nu-l slăbea din gheare şi părea că vrea să-l răpună...

Verşinin repeta, printre hohote de plîns :

— Ticăloasa ! O, Doamne ! Pentru ce ? Pentru ce ?

Căuta să se convingă că dacă i se adeveresc bănuielile o va urî, dar bănuielile nu-l părăseau şi în acelaşi timp simţea că nu poate trăi fără Marusia.

În cele din urmă, sleit de puteri, se aruncă pe cuşetă şi deodată îl străfulgeră gîndul : „Atunci de ce Ognivţev a cerut să plece în călătorie ? În lipsa mea ar fi gustat mai liber din plăcerile dragostei !"

Această idee îl mai linişti oarecum.

— Matveev ! strigă el.

— Ordonaţi ! răspunse de după uşă o voce puternică.

Şi în aceeaşi clipă în cabină dădu buzna un marinar scund, uscăţiv, cu capul rotund ca o bilă, năpădit de un păr castaniu, aspru ca peria. Era un bărbat la vreo treizeci de ani, urît, uşor ciupit de vărsat, cu mustaţă şi favoriţi roşcaţi şi cu ochi a căror expresie blîndă atenua urîţenia chipului.

Era vistavoiul lui Serghei Mihailovici : în ultimii şapte ani locuia la căpitan şi se ataşase de el, purtîndu-i un adînc sentiment de recunoştinţă. Navigînd pe bordul navei pe care se afla şi Matveev, Verşinin îl scăpase pe el, tînăr recrut, de o bătaie cruntă pe care urma s-o primească pentru o mică greşală comisă în slujbă. Îl pedepsise ofiţerul secund, cunoscut pentru cruzimea lui în raporturile cu marinarii.

Acest tînăr marinar, timid, nearătos, speriat de pedeapsa care-l aştepta, avea un aer atît de chinuit şi privea cu atîta disperare în jur cu ochii lui mari albaştri-cenuşii, repetînd întruna, cu buzele palide, „Doamne, miluieşte-mă !", încît Verşinin, care se afla întîmplător pe teugă, unde alţi marinari îşi primeau pedeapsa, fu cuprins de milă şi reuşi să-l convingă pe ofiţerul secund să-i suspende pedeapsa.

Curînd după aceea, el îl luă pe Matveev ca vistavoi şi găsi în acest marinar un om isteţ, cinstit, sîrguincios şi devotat, care îi purta de grijă cu străşnicie şi-l mînca, cum se zice, din ochi. La rîndul său, Verşinin se legase mult de vistavoiul său.

— Du-te să vezi dacă micimanul Ognivțev este la bord și, dacă-l găsești, roagă-l să poftească la mine.

— 'țeles !

Matveev dispăru și, după un minut, se întoarse să raporteze căpitanului că domnul miciman Ognivțev se va „prezenta într-un secund". Imediat ce-și va pune tunica.

— Nu cumva se odihnea ?

— De loc, înălțimea-voastră, din pricina căldurii, va să zică. Parcă scria ceva.

„Scria ! Probabil că-i scria ei !" îi trecu, fără să vrea, prin minte căpitanului.

Fața i se întunecă într-o clipă. Și sentimentul mistuitor de gelozie îl cuprinse cu o putere și mai mare. Bănuielile păreau să fie o îngrozitoare realitate.

Nevastă-sa era în corespondență cu micimanul.

Matveev, care reușise să cunoască bine firea lui Serghei Mihailovici și care vedea prea bine extraordinarul său „devotament" pentru nevastă înțelegea cauzele deselor stări de tristețe ale căpitanului, de cînd acesta se însurase. De bună seamă, lui Matveev îi părea rău de Serghei Mihailovici, îl compătimea din toată inima și nutrea pentru Maria Nikolaevna un sentiment ambiguu, de involuntară simpatie și de dezaprobare, iar cîteodată chiar și de ostilitate, atunci cînd se întîmpla ca Serghei Mihailovici să fie prea „amărît" și să stea ceasuri în șir în biroul său, mohorît ca un nor de furtună.

Cucoana era drăguță cu Matveev, prietenoasă și grozav de grijulie ; îi dădea întotdeauna de tutun, nu uita să-i pună și lui zahăr, cînd bea dînsa ceai, îl mai cinstea cu cîte-un păhărel, atunci cînd îl trimitea cu vreo treabă undeva. În genere se purta bine cu oamenii din casă și știa să se facă simpatizată.

Pe de altă parte, era revoltat de purtarea ei, și îndeosebi, din cauza căpitanului său ; nu putea să înțeleagă ce i-o fi lipsind ei, că, după cum se exprima Matveev, „îi zădăra pe bărbați" și degeaba „le dădea curaj", cînd are un soț atît de bun, tînăr și — har Domnului ! — o frumusețe de bărbat.

Era revoltat și de faptul că cucoana nu-și iubește destul bărbatul, e prea puțin supusă și nu-i e milă deloc de dînsul, atunci cînd vede cîtă jale îi pricinuiește 'mneaei, și apoi, prea le dă voie micimanilor să-i lingă mîinile. Nu-i plăcea lui Matveev nici faptul că Ognivțev e, după expresia lui, „toată ziua bună ziua pe la ea" și că domnul căpitan o lasă pe cucoană singură cu dînsul. Nu-i plăcea defel, mai ales, după ce o dată, intrînd în salon să-i raporteze ceva cucoanei,

a văzut cu ochii lui cum cei doi s-au depărtat unul de celălalt. S-a arătat foarte mulțumit atunci cînd micimanul încetase să-i mai viziteze.

„Pesemne că la început i-a dat coraj, iar mai apoi i-a retezat-o !" se gîndi vistavoiul și nu putea înțelege deloc ce plăcere îi face cucoanei să-i ademenească pe bărbați, avînd un soț ca Serghei Mihailovici. Matveev suferea sincer pentru căpitanul său, și pentru că Dumnezeu nu-i dăruia cucoanei lui copii.

„Să fi avut copii, n-ar mai fi dat ea din coadă toată ziua, bună ziua !" Și acum, văzîndu-l pe căpitan posomorît, așa cum îl vedea deseori și la Kronstadt, Matveev înțelese că și aici trebuie să fie la mijloc „vreo ispravă de-a cucoanei".

„Pesemne că i-a scris dumneaei o scrisoare mai rece sau vreun nemernic i-o fi scris dumnealui ceva despre cucoană".

Și, vrînd să-i alunge gîndurile negre, îi spuse :

— Ordonați să vă pregătesc haine „țivile", înălțimea-voastră ? Poate binevoiți să plecați pe țărm, să vă mai plimbați ? Spune lumea că acolo, pe insulă, e un aer tare plăcut și ușor.

— Nu, frate, rămîn aici. Tu, Matveev, nu ai nici o scrisoare pe ziua de azi !

Se vede că vistavoiul primise destul de calm știrea că nu are scrisoare de la nevastă-sa, dădacă la Kronstadt.

— Asta nu te neliniștește ?

— De ce m-ar neliniști, înălțimea-voastră ? La ce să mă necăjesc degeaba și să fac păcate jignind-o pe muierea mea. Nu e bine, înălțimea-voastră. Scrisoarea vine ea sigur, altă dată, înălțimea-voastră.

Cuvintele vistavoiului îl rușinară și în același timp îl liniștiră întrucîtva pe Verșinin. Zîmbind, căpitanul observă :

— Ești un filozof, Matveev !

— Întocmai, înălțimea-voastră, răspunse vesel marinarul, deși habar n-avea ce-i spusese căpitanul, dar simțea că e ceva bine.

În clipa aceea, ușa dinspre salonul ofițerilor se deschise și în cabina căpitanului intră micimanul Ognivțev.

Vistavoiul ieși imediat.

Văzîndu-l pe miciman — tînăr, proaspăt, chipeș, cu ochii scînteietori — Verșinin încercă sentimentul răutăcios, meschin de mascul revoltat la vederea unui rival fericit, mai tînăr ca el. Exagera acum și în ce privește frumusețea chipului acesta vioi, expresiv, și în ce privește farmecul lui, și-i devenea cu atît mai nesuferit omul care îi înșelase cu atîta ticăloșie încrederea.

„Şi eu care-i lăsam seri la rînd în doi, să citească împreună !“ îşi reaminti căpitanul. A trebuit să facă un efort ca să nu-şi dea în vileag sentimentele şi, cu amabilitatea lui obişnuită, de data asta chiar întrucîtva exagerată, rosti :

— Te-am invitat, Boris Konstantinovici, ca să-ţi fac o bucurie. Ai o scrisoare. Iat-o... Uite ce voluminoasă e ! adăugă Verşinin încercînd să zîmbească, dar în loc de zîmbet schiţă o grimasă chinuită şi îi întinse lui Ognivţev plicul cu mîna uşor tremurîndă.

— Vă mulţumesc mult, Serghei Mihailovici ! răspunse micimanul şi, la rîndul său, se făcu roşu ca para focului, de bucurie sau poate de ruşine.

Şi, ferindu-şi privirea de ochii căpitanului, socoti necesar, nu se ştie pentru ce, să adauge, uitîndu-se la plic şi lăsîndu-l să lunece în buzunarul tunicii sale albe :

— De la o verişoară !

„De la Marusia !“ hotărî în gînd căpitanul. Nu-i scăpase jena lui Ognivţev şi, învingîndu-şi de-a binelea enervarea, rosti pe tonul cel mai calm :

— Soţia mă roagă să-ţi transmit complimente, Boris Konstantinovici.

— Vă rog să-i transmiteţi doamnei adîncul meu respect şi mulţumiri că şi-a adus aminte de mine.

— Cum ar putea să te uite !... Aţi citit împreună atîtea cărţi bune !

— Da... Sigur...

Ognivţev ar fi vrut să plece, dar căpitanul l-a oprit.

— Încă o clipă, Boris Konstantinovici. Sper că scrisoarea verişoarei mai poate suferi un minut zăbavă ?

— Chiar şi zece, Serghei Mihailovici !

— Ia te uită !... Probabil că verişoara nu te interesează mult.

— Nu prea !

— Cu atît mai mult, poate să mai aştepte. Iată ce vreau să-ţi propun : mi se pare că te cam plictiseşti în ultimul timp şi nu eşti tînărul acela vesel, aşa cum te-am cunoscut altădată... Poate că ai vrea să te-ntorci în Rusia ? Spune-mi-o. Pot să-ţi dau drumul pe motiv de boală, deşi, bineînţeles, voi regreta un ofiţer atît de bun şi de conştiincios ca dumneata.

Ognivţev asculta uimit şi părea că nu pricepe nimic. După ce-l ascultă pe căpitan, exclamă :

— Vă mulţumesc din toată inima, Serghei Mihailovici, dar în primul rînd nu mă plictisesc deloc, şi în al doilea rînd, n-am nici

cea mai mică dorință să mă reîntorc în Rusia. După cum știți, chiar eu am cerut să fiu inclus în echipajul dumneavoastră în vederea acestei călătorii...

— Nu ai nici cea mai mică dorință ? Și eu care aveam impresia că tînjești după ceva... Sînt nespus de bucuros că m-am înșelat și că pe bord va rămîne un ofițer atît de bun... Știi bine că nu-ți fac complimente, Boris Konstantinovici ! adăugă cu înflăcărare căpitanul.

Și după ce micimanul plecă, Verșinin se simți ușurat.

Îi ordonă lui Matveev să ducă întreaga corespondență ofițerului secund și se așeză să-i scrie Marusiei o scrisoare înflăcărată, plină de dragoste, trecînd sub tăcere bănuielile și gelozia sa și, chinuit de remușcări, aducîndu-și mereu aminte de cuvintele vistavoiului cum că nu e bine să jignești o femeie gîndind rău despre ea.

După ce termină de scris, Verșinin îl chemă pe Matveev.

— Ce faci acolo, Matveev ?

— Vă curățam hainele țivile, înălțimea-voastră. Credeam că poate o să poftiți să faceți o plimbare...

— Să știi că așa am să și fac... Va să zică, nu se cade să jignești o muiere gîndind rău despre ea ? Așa-i, Matveev ? întrebă deodată căpitanul, privindu-l prietenos pe vistavoiul la care ținea foarte mult, și cu care îi plăcea cîteodată să schimbe cîteva vorbe.

— Cum nu, înălțimea-voastră ? Chiar nu se cade deloc. Și pricina a mai mare e că omul nu se supără numai ca să se supere, ci firea din el se răzvrătește. Așa cred eu după mintea mea, înălțimea-voastră.

— Tu, Matveev, n-ai gîndit niciodată urît despre Annușka ta ?

— Cum să nu ? Le numeri pe dește muierile alea despre care nu poți gîndi rău, înălțimea-voastră, toate-s o apă și un pămînt... Tare le place să dea din coadă... Așa le e firea. Dar, îngăduit să-mi fie să vă raportez, înălțimea-voastră, eu alung gîndurile astea, ori de cîte ori îmi dau ghes. Altfel, încep să mă cam pierd cu firea... Mă apuc să șterg vasele sau să mai văd de hainele domniei-voastre și uite așa mai scap de ele, că-s sîcîitoare foarte.

— Ce-ai zice tu, Matveev, dacă Annușka te-ar înșela cu adevărat ? Ți-ar scrie că-ți este nevastă credincioasă... și cînd colo... ce-ai face ?

— N-aș face nimic, înălțimea-voastră, îi răspunse cu simplitate Matveev.

Verșinin rămase uluit.

— Adică cum, n-ai face nimic ?

— Da ce e de făcut, înălțimea-voastră, dacă-i așa ? Păi, și în-

şelătoria poate fi de diferite feluri : una făcută cu viclenie, iar alta de ruşine... Lucruri de astea se întîmplă destul de des cu nevestele de marinari. Se întîmplă să se întoarcă marinarul acasă dintr-o călătorie făcută în jurul lumii şi... să găsească un plod.

— Ei şi ? întrebă nerăbdător Verşinin ; i se oprise dintr-o dată inima în loc la gîndul că, întorcîndu-se acasă, ar putea găsi un copil.

— Ştiut lucru. Îi trage un toc de bătaie nevesti-si, de ochii lumii, şi o iartă.

— Şi tu ai fi iertat-o ?

— Nici vorbă. Chiar foarte simplu. Din toată inima aş fi iertat-o, înălţimea-voastră, dacă, Doamne fereşte, Annuşka ar fi ajuns pe drumul ăsta. Doar n-aş alunga-o din casă, s-ajungă să se piardă de tot, şi să se facă, să mă iertaţi, tîrfă de-a binelea. Dacă ţii cu adevărat la femeia ta, nu aşa, cum s-ar spune, ca un armăsar, atunci trebuie să ai milă de ea, s-o ajuţi şi să n-o aduci din pricina fumurilor tale de bărbat la deznădejde... Poate boierii înţeleg altfel lucrurile, înălţimea-voastră, dar după noi, marinarii, nu e chiar atît de mare supărarea dacă muierea mai slabă de fire nu-şi poate stăpîni poftele trupeşti în faţa unui ademenitor. Unde mai pui că şi ea-i fiinţă din carne şi de multe ori nu se dă în lături defel ca să se mai răsfeţe şi ea cu de-alde astea. Dar tot pe bărbatu-său poate că-l iubeşte cu adevăratelea, chit că s-a înhăitat cu altul. S-a înhăitat şi l-a dat uitării, mai ales dacă e de aia care ţine cel mai tare la ea însăşi. Aşa-s muierile rele de muscă. Pentru ele, e mai uşor decît orice să ajungă la pierzanie, înălţimea-voastră ! încheie Matveev.

Verşinin era revoltat de asemenea abordare simplistă a adulterului. Dar în acelaşi timp, îşi dădea seama că noţiunea de dragoste şi dragostea ca atare, la acest marinar-filozof, era mult mai înălţătoare şi mai însufleţită decît dragostea lui pentru Marusia, pătimaşă şi chinuită de gelozie.

El n-o să ierte o trădare ticăloasă... Nu, n-o să ierte !

Dar, după discuţia cu vistavoiul, Verşinin se simţi totuşi mai liniştit. Ceea ce nu-i scăpă lui Matveev, care îl întrebă pe căpitanul său :

— Porunciţi deci să vă aduc acuşi hainele ţivile, înălţimea-voastră ?

— Cred că da, adu-le... Trebuie să trec pe la consul.

— Chiar aşa, la „conţîl" o să vă petreceţi bine vremea. Prea staţi mereu singur-cuc, înălţimea-voastră ?

— Du-te şi spune să-mi pregătească barca cu rame !

— Trăiți ! Înălțimea-voastră ! răspunse Matveev, reluîndu-și acel aer de vistavoi conștiincios, pe care-l socotea obligatoriu, atunci cînd era vorba de așa-zisele îndatoriri oficiale.

Era gata să plece, cînd Serghei Mihailovici îl opri și-i spuse :

— Știi ce-am să-ți spun, Matveev ?

— Nu pot ca să știu, înălțimea-voastră.

— Ești tare de treabă... Iată ce-am să-ți spun, Matveev, rosti din toată inima Verșinin... Acum adu-mi hainele și nu uita de barcă.

— 'țeles, înălțimea-voastră ! răspunse vistavoiul și în vocea lui se simțea o notă de bucurie.

VI

TREI ZILE MAI TÎRZIU, la ora opt dimineața, „Cearodeika" ridica ancora. Adia un vînt ușor, liniștit, de la nord-vest și „Cearodeika" se pregătea să părăsească Funcealul cu toate pînzele sus.

De îndată ce răsună comanda ofițerului secund, care conducea manevra : „pe gabie și pe crucetă", marinarii se repeziră cu o viteză nebună pe fungi.

Căpitanul stătea posomorît pe punte, încercînd în zadar să-și ascundă starea sufletească. Furia și o adîncă amărăciune îi sfîșiau inima.

Nici nu putea fi altfel !

Se întorsese tocmai de la consul unde, după dejun, gazda îșI poftise invitații în cabinet să fumeze și acolo, pe biroul consulului, Verșinin zări, printre scrisorile aduse de pe clipper spre a fi trimise în Rusia cu primul vapor de poștă, un plic mare care îi atrase atenția prin volumul său.

Cu totul mașinal aruncă ochii pe plic și păli. Era adresta Adelaidei Petrovna Liubarțeva, o prietenă a Marusiei, iar mai jos scris : „Pentru M.N.V."

Nu mai încăpea nici o îndoială. Nevastă-sa era în corespondență cu Ognivțev !

„Ia uite cît de mult i-a scris, ticălosul !" își spuse în gînd...

Și acum, privind cum erau întinse pînzele, Verșinin nu mai încerca acel sentiment de satisfacție și plăcere al căpitanului, sub comanda căruia marinarii erau atît de iscusiți, iar „Cearodeika" s-a

îmbrăcat ca o pasăre cu aripi albe, toată numai pînze, atît de iute încît şi cel mai exigent dintre marinari s-ar fi declarat mulţumit.

Pe punte domnea o linişte deplină, cum se şi obişnuieşte pe bordul unei nave militare în timpul operaţiei „*over all*“ [1].

Nu se auzeau decît comenzile scurte ale secundului, fericit se vede că „ridicarea ancorei“ merge admirabil. Bărcile cu rame fuseseră ridicate cu măiestrie. Cabestanul era mînuit cu repeziciune. În timpul ridicării pînzelor, slavă Domnului, nu s-a înţepenit nicăieri nici o fungă. Într-un cuvînt, totul mergea strună.

Aruncînd o privire căpitanului, secundul rămase uimit : nu numai că nu era vesel Verşinin, cum ar fi trebuit să fie, dar se uita sumbru, de parcă ar fi avut motive serioase să fie nemulţumit de ceva.

Şi parcă n-avea de ce să fie nemulţumit.

Secundul ridică din nou privirea în sus, uitîndu-se cu atenţie dacă toate fungile fuseseră trase bine şi dacă nu cumva e ceva în neregulă.

Dar totul era în ordine. Atunci secundul dădu uimit din umeri şi, cu oarecare enervare în glas, ordonă :

— Braţe !

Aproape indiferent faţă de tot ce se întîmpla acum pe „Cearodeika“, Verşinin privea totuşi din obişnuinţă în sus, cum se umflă pînzele, şi se gîndea cît de falsă şi de perversă este Marusia şi cu cîtă perfidie îl înşală. Îi scrie scrisori drăgăstoase şi în acelaşi timp e în corespondenţă cu Ognivţev. Se pare că pînă acum nu se ambalase niciodată prea tare, de data aceasta însă este ceva serios... „De ce să mi-o ascundă ? De ce să mă mintă ? I-am spus doar că nu mă tem de adevăr...“

„Ce ticălos e acest Ognivţev, vai ce ticălos !“ îşi repeta cu ură Verşinin, şi aşa cum se întîmplă de obicei cu oamenii roşi de gelozie, îşi imagina cu o claritate maladivă cum Marusia îl mîngîie pe Ognivţev şi în acelaşi timp se lasă cu plăcere cuprinsă de braţele soţului. Îşi strîngea fălcile, gata să urle de durere şi de jignire.

Verşinin îşi lăsă privirea în jos, spre punte, şi dădu cu ochii de „ticălos“. Stătea lîngă arborele mare de care răspundea şi tocmai în acea clipă îi spunea ceva mecanicului de lîngă el, venit ca simplu spectator la operaţia ce se desfăşura.

O ură de nebiruit, pur fizică, îl cuprinse pe căpitan la vederea micimanului, vesel, zîmbitor.

Şi Verşinin îi strigă deodată pe un ton tăios, aproape grosolan :

---

[1] Operaţie care necesită prezenţa pe punte a întregului echipaj.

— În timpul operației *„over all"* nu se vorbește ! Dumitale îți spun, miciman Ognivțev !

— Înțeles ! răspunse Ognivțev.

În clipa ce urmă, păli și, cu ochii scînteind de revoltă, îl privi provocator și uimit pe căpitan și, ca și cînd și-ar fi dat seama dintr-o dată de pricina acestei apostrofări grosolane, își îndepărtă privirea, strînse din umeri și zîmbi nefiresc.

Verșinin își dădu seama că s-a purtat grosolan admonestîndu-l pe Ognivțev nu pentru că-i vorbise mecanicului, ci pentru că era iubit, după cum i se părea, de Marusia. Se făcu roșu pînă în vîrful urechilor, realizînd cît de nedrept procedase și evitînd să-l privească pe Ognivțev.

„Din pricina acestei femei, încep să devin și eu ticălos !" se gîndi Verșinin, și în clipa aceea își ura nevasta, femeia din pricina căreia își pierduse complet stăpînirea de sine. Rușinat pentru ieșirea lui necugetată, aspră și nedreaptă, se jură în sinea lui să nu mai fie un ticălos și să nu-și manifeste, în relațiile de serviciu, propriile sale sentimente, nedemne pentru un om corect.

Toți ofițerii au rămas uluiți. Se obișnuiseră să-l știe pe căpitan un adevărat gentleman, reținut și drept. Toată lumea știa că Verșinin făcea observații numai într-o formă politicoasă și de preferință între patru ochi. Și deodată, această apostrofare sălbatică pentru un fleac și încă unui ofițer de marină exemplar, cum era Ognivțev.

Între timp, „Cearodeika" ridicase ancora. Înclinîndu-se ușor într-o parte, cu vela mare și vela rîndunică ridicate, se îndreptă cu viteză dinspre Madera în largul oceanului, spre sud, în zona alizeelor.

Răsună comanda „coborîți de pe punte" pentru ajutoarele de carturi.

După ce ofițerii au coborît în salonul lor, mulți dintre ei îl întrebară nedumeriți pe Ognivțev, dacă nu a existat vreo cauză vădită a acestei ieșiri grosolane a căpitanului.

— Nici una ! răspunse Ognivțev tuturor.

— Te vei duce desigur, Boris Konstantinovici, la căpitan să-i ceri explicații ? Una ca asta nu se poate trece cu vederea !... spunea cu vocea lui stridentă și subțire, cam arțăgos, roșcovanul locotenent Volhovitinov, unul dintre acei oameni meschini, bănuitori, ambițioși, care se supără pentru orice fleac și sînt gata oricînd să ceară explicații oricui.

— Nu, nu mă duc ! răspunse sec Ognivțev.

— Cum, o lași baltă ?

— O las ! îi răspunse aproape tăios Boris Konstantinovici.

Volhovitinov tăcu, dînd din umeri a nedumerire. S-au mirat şi alţii, ştiindu-l pe Ognivţev cît de mult ţine la demnitate şi nu suportă nici un fel de grosolănii.

Acum însă a suportat... Numai gura e de el !

Aproape pe toate feţele Ognivţev citea aceste gînduri. Numai timonierul-şef pare-se că nu împărtăşea uimirea generală şi, privindu-l cu simpatie pe Ognivţev, îi spuse :

— Cred că şi căpitanului îi pare rău acum şi se chinuie... S-a retras la dumnealui în cabină, necăjit foc. L-am văzut eu...

În salonul ofiţerilor nu se potoliseră încă spiritele stîrnite de ieşirea căpitanului, cînd intră în goana mare un furier, raportînd că toţi domnii ofiţeri sînt rugaţi să urce pe punte. Toată lumea ieşi pe punte, cu repeziciunea caracteristică marinarilor, aliniindu-se în front, pe partea dreaptă a trapei, după grad. Multe chipuri exprimau uimire. De ce oare îi adunase căpitanul pe toţi ofiţerii, şi încă sus, într-un cadru oficial şi solemn, şi nu la dînsul în cabină ?

Ognivţev părea însă că îşi dă seama de ce şi pe faţa lui se putea citi o adîncă tulburare. Se simţea vinovat faţă de Verşinin pentru sărutările acelea furate şi, ingratul, îşi reaminti de ele acum, sub minunatul cer albastru al sudului, cu un sentiment neplăcut şi faţă de Marusia şi faţă de el însuşi, pentru că nu se purtase ca „un om cu scaun la cap", ci ca un porc. „Chiar ca un porc !" îşi zise cu toată tăria micimanul, într-o pornire de căinţă. Îi părea rău şi pentru că răspunsese la scrisoarea Marusiei, printr-o misivă lungă. N-ar fi trebuit să-i răspundă.

„Dar dacă ar şti Verşinin ce i-am scris. Dacă ar şti !"...

Şi în clipa în care se gîndea la toate acestea, Ognivţev văzu faţa palidă, trasă şi încordată a căpitanului, care, cu paşi apăsaţi şi repezi, se apropiase de ofiţeri. Văzu toate acestea şi, ducînd mîna la vizieră, se simţi şi mai vinovat şi îi păru rău în acelaşi timp că un om atît de cumsecade cum e căpitanul suferă din pricina unei femei ca Marusia.

Cu un tremur uşor în glas, căpitanul vorbi tare şi răspicat :

— Adineauri mi-am permis să fac o observaţie grosolană lui Boris Konstantinovici şi, recunoscîndu-mă vinovat, consider de datoria mea să-i aduc scuzele mele în prezenţa tuturor domnilor ofiţeri.

Apoi, adresîndu-se lui Ognivţev, continuă :

— Vă rog, Boris Konstantinovici, să mă iertaţi şi să uitaţi cele întîmplate... Dar dacă scuzele mele nu vă sînt suficiente, sînt gata oricînd să vă dau satisfacţie, oricare ar fi ea, adăugă căpitanul co-

borînd vocea și privindu-l țintă pe Ognivțev, cu ochii lui mari, negri, plini de suferință.

— Sînt pe deplin satisfăcut, Serghei Mihailovici, răspunse tulburat și înduioșat Ognivțev, roșind, fără să vrea, sub această privire tristă, parcă dojenitoare, a lui Verșinin.

— Îți sînt nespus de recunoscător, Boris Konstantinovici ! Puteți pleca, domnii mei ! încheie căpitanul, vădit ușurat.

Ofițerii coborîră în salon, entuziasmați de purtarea de gentleman a căpitanului. Ognivțev era literalmente strivit de noblețea acestuia și nutrea sentimente de profundă admirație pentru el.

Acum vina lui față de căpitan i se părea enormă și cerea să fie ispășită. Dar cum s-o ispășească ? Cum să-i adoarmă gelozia ? Cum să-i explice că în misiva lui nu fusese decît un propovăduitor, un acuzator și nimic mai mult ?

Într-adevăr, ca răspuns la scrisoarea Marusiei, o scrisoare din acelea jucăușe, plină de cuvinte spuse pe jumătate și subînțelesuri cochete de femeie, în care Marusia manifesta aceeași cochetărie ca și în viață, ca răspuns la părerea ei de rău că Boris Konstantinovici nu e cu dînsa și n-are nici cu cine să citească, nici cu cine să se sfătuiască cum să scape de deșărtăciunea vieții, Ognivțev umpluse aproape un caiet întreg, recomandîndu-i Mariei Nikolaevna să citească în primul rînd o mulțime de cărți, a căror listă o anexase foarte conștiincios la scrisoare, și apoi să se înscrie la medicină. Totodată îi vorbea despre autoeducație, o sfătuia să se poarte mai serios cu oamenii, să fie mai cinstită în sentimente, arătîndu-i în cele din urmă cît de imorală este minciuna... Într-un cuvînt, misiva micimanului era înflăcărată, voluminoasă și nu semăna deloc cu o scrisoare de dragoste. Departe de Marusia, Ognivțev se simțea eliberat de farmecele ei, deși cîteodată, amintindu-și de sărutările acestei femei, se simțea tulburat și se indigna că ea a putut să procedeze atît de urît cu dînsul, înșelîndu-l cu sărutările ei și silindu-l să se poarte ca un ticălos față de Verșinin.

Îl enerva și mai mult faptul că nu era singurul care se bucurase de sărutările ei.

Înainte de a se îmbarca, auzise de la un alt ofițer că Marusia se sărutase cu destui bărbați, că el însuși îi fusese amant timp de trei săptămîni și, gonit pe neașteptate de ea, era gata-gata să se-mpuște. Și ofițerul începuse s-o bîrfească pe tînăra femeie, dar Ognivțev îl oprise indignat și-l făcuse porc : în primul rînd pentru că a fost incorect față de căpitan și în al doilea rînd pentru că povestește despre relațiile intime cu o femeie și o vorbește de rău fiindcă a fost părăsit.

— Ești un ticălos și nu vreau să te mai cunosc ! adăugase Ognivțev.

Cugetînd la toate acestea, acum după ce căpitanul îi ceruse scuze, tînărul miciman hotărî să nu-i mai răspundă Marusiei, chiar dacă i-ar mai scrie. Era absolut sigur că Verșinin știa de la cine era scrisoarea, atunci cînd i-o înmînase și apoi deodată îi propusese să se întoarcă în Rusia...

— Nu merită femeia asta așa bărbat ! spuse cu voce tare Ognivțev, întins pe cușetă, în mica lui cabină și hotărî în sinea lui să nu se-nsoare niciodată.

În timpul acesta, căpitanul umbla dintr-un colț în altul al cabinei, chinuit de gelozie, îndurerat, trecu dincolo de arcadă, în micul lui dormitor, unde privi îndelung o fotografie mare a nevesti-si, atîrnată pe perete, deasupra patului, și, în cele din urmă, izbucni :

— Marusia, Marusia !

În tonul acestei exclamații îndurerate răsunau dojana și dragostea.

VII

DE ZECE ORE SĂRMANA „Cearodeika" se zbate neputincioasă între stînci, pe o mare dezlănțuită.

Se înfipsese „solid" (după cum zicea cu ură timonierul-șef), dînd buzna în toiul nopții, cu toată viteza, într-un grup mic de insulițe subacvatice din Marea Chinei, deși drumul fusese prudent stabilit la cincisprezece mile de acest loc periculos. Observații astronomice nu se puteau efectua din cauza cerului acoperit, care nu permitea soarelui să iasă nici măcar pentru o clipă. Curentul, prea puțin cercetat în aceste locuri, mînase perfid nava spre stînci.

O izbitură puternică ce oprise nava în loc îi trezi din somn pe toți marinarii, le băgă groaza în suflet și-i obligă să iasă în goană sus pe punte. În bezna nopții din jur nu se vedeau decît valuri cu creste cărunte, urlînd și izbindu-i trupul și revărsîndu-se peste puntea ei. Sărmana „Cearodeika" era aruncată cînd pe o parte, cînd pe alta.

Situația era critică și nici nu aveai de unde aștepta vreun ajutor. Bubuiturile tunurilor care răsunau la fiecare cinci minute, triste, ca niște salve trase la o ceremonie funebră, vesteau în zadar soarta tragică a navei cu cei șaizeci de marinari ai ei. Vuietul furtunii aco-

perea bubuiturile. Şi cine i-ar fi putut veni în ajutor pe această urgie, chiar de le-ar fi auzit ?

Pînă la portul cel mai apropiat erau cam vreo douăzeci de mile, dar cum se putea ajunge cu o barcă, pe un timp nenorocit ca acesta, pentru a chema în ajutor vreo altă navă ?

De zece ore căpitanul încordat, grav, aproape aspru şi în acelaşi timp păstrîndu-şi calmul, nu părăseşte puntea de comandă, născocind şi încercînd toate mijloacele pentru a salva oamenii şi nava pe care o iubeşte.

Maşinile se luptau în zadar. În zadar fuseseră aruncate peste bord greutăţile ca s-o uşureze.

Clipperul nu se mişca din loc, iar apa pătrundea mereu în pîntecul lui, deşi toate pompele erau puse în funcţiune.

Speranţe de scăpare aproape nu erau. Vîntul urla cu o forţă diabolică, cutremurînd greementul şi străbătînd cu vaiere prevestitoare de nenorocire prin arboradă. Vuietul valurilor plumburii parcă vorbea despre moarte.

Orice speranţă era pierdută, ceea ce se citea aproape pe toate chipurile, palide, cu pupilele mărite, pline de groază şi disperare.

Izbiturile clipperului de stînci răsunau din ce în ce mai des. La fiecare izbitură, marinarii îşi făceau semnul crucii.

Dar căpitanul, care probabil că şi el îşi pierduse orice nădejde, avea aerul unui om curajos care-şi păstrează cumpătul, gata să lupte pînă la ultima suflare. Striga puternic din cînd în cînd, în portavoce :

— Curaj, băieţi ! Curînd vîntul trebuie să se potolească şi vom putea lăsa bărcile la apă.

Şi, ca şi cînd ar fi fost sigur că vîntul într-adevăr trebuie să se potolească, căpitanul ordonă ca bărcile să fie pregătite pentru lăsare la apă, gîndindu-se el însuşi în clipa aceea că nu-i va mai fi dat s-o vadă pe Marusia.

Ognivţev, care era de cart, fusese molipsit, fără să vrea, de bărbăţia căpitanului şi căuta să-şi ascundă groaza în faţa morţii, care punea stăpînire pe el şi-i îngheţa sîngele în vine. Căuta să nu privească aceste valuri uriaşe care urlau prevestind moartea, în clipele în care dorul de viaţă era atît de puternic.

Deşi toată lumea îşi dădea seama de pericolul apropiat al morţii, lucrările de pregătire pentru salvare îşi urmau cursul şi în această muncă oamenii păreau să uite pentru o clipă că truda lor e zadarnică. Ofiţerul secund mai ridica din cînd în cînd tonul, strigînd la cîte unul din ei, supraveghea cum era scoasă lada cu bani, cum era legată

pluta, cum erau pregătite pentru a fi coborîte bărcile de salvare, iar șeful de echipaj, cu toată situația catastrofală, împărțea în dreapta și în stînga sudalme și la un moment dat îl și pocni pe un matroz. Toate acestea le mai dădeau curaj oamenilor cu sufletele tulburate și deznădăjduite.

Mai trecu un ceas, un ceas nesfîrșit de lung.

Furtuna începuse parcă să se mai potolească și căpitanul prindea nădejde... Dacă nava va mai rezista cîteva ceasuri, s-ar putea...

— Ce-i în cală ? Trage o fugă acolo, Boris Konstantinovici, și vezi pînă unde a ajuns apa.

Ognivțev coborî în cală și, întorcîndu-se, raportă :

— În curînd va ajunge pînă la focare !

Căpitanul schiță o grimasă, dar strigă pe un ton vesel :

— Băieți, vîntul se potolește. Curaj, voinicilor !

Și „voinicii" se pare că simțiră într-adevăr un suflu de speranță în cuvintele vesele ale căpitanului.

În timpul acesta, Ognivțev căzuse pe gînduri și deodată, ca și cînd l-ar fi luminat ceva, plin de hotărîre, se apropie de căpitan și, pe un ton oficial, îi spuse :

— Serghei Mihailovici, îngăduiți-mi să încerc, împreună cu cîțiva voluntari, să ajung cu un barcaz pînă la Amoe... Acolo s-ar putea să găsim un vapor și să-l aducem aici.

— Vrei să te duci la moarte sigură ?...

— Primejdia morții e aceeași... Poate că reușim totuși, Serghei Mihailovici... Vîntul se potolește...

Căpitanul se uită la Ognivțev, la chipul lui frumos, plin de curaj, și un sentiment chinuitor de gelozie îi împunse inima. Dar acum parcă mai avea vreo importanță ?

Căutînd să-și învingă acest sentiment, îi spuse :

— Nu, Boris Konstantinovici. Dumitale nu-ți dau voie.

— De ce ?

— De ce ? repetă întrebarea căpitanul.

— Da... Dați-mi voie să știu de ce nu vreți să mă trimiteți pe mine ?

— Pentru că o iubești pe nevastă-mea și ea te iubește pe dumneata ! îi șopti dintr-o suflare Verșinin.

— Nu-i adevărat. Dumnezeu mi-e martor !

— Dar corespondența ?...

— N-am primit decît o scrisoare, la care am răspuns, povățuind-o pe Maria Nikolaevna să învețe, să citească, să privească viața cu mai multă seriozitate și să prețuiască mai mult pe un om atît de

nobil şi de minunat cum sînteţi dumneavoastră... Iată ce i-am scris ! răspunse Ognivţev, adînc tulburat.

— Boris Konstantinovici... iartă-mă... eşti om cinstit, dintr-o bucată. Pleacă cu barcazul... Salvează-ne, dacă nu te vei îneca !... spuse căpitanul.

Cu aceste cuvinte, îi strînse cu putere mîna lui Ognivţev.

Se făcu apel la voluntari. S-au găsit mai mulţi decît era nevoie. Coborîră barcazul, aşezară pînzele şi curînd îmbarcaţia pieri printre valuri.

Marinarii îşi făcură semnul crucii. Nimeni nu se îndoia o clipă că tînărul ofiţer şi marinarii care îl însoţeau vor fi înghiţiţi de valuri.

Dar furtuna se potolea, într-adevăr, clipperul nu mai era izbit de stînci cu furie. Licărul speranţei se aprinse din nou în sufletele oamenilor.

Spre seară, la orizont, se ivi o dîră subţire de fum. Curînd după aceea, o corvetă militară franceză se apropie şi se opri lîngă „Cearodeika".

De pe clipper se auzi un „ura !" puternic. Cînd Ognivţev urcă pe bordul navei, căpitanul îi strînse tare, tare mîna şi cu voce sugrumată rosti :

— Ai salvat „Cearodeika", ne-ai salvat şi pe noi... iar, pe deasupra,...

Se opri o clipă şi, coborînd glasul, adăugă stînjenit :

— ...şi încrederea în Marusia.

Fericit şi voios că a rămas în viaţă, că şi-a îndeplinit în mod strălucit misiunea, Ognivţev îl privea acum pe căpitan ferm, cu conştiinţa împăcată, şi se gîndea :

„Ce nenorocit e că o iubeşte !"

Şi îndată, undeva în adîncurile sufletului, simţi un fel de invidie faţă de căpitan, mai-mai ar fi încercat şi el această „nenorocire" cu Marusia.

A doua zi, cu ajutorul navei franceze, „Cearodeika" a fost desprinsă din strînsoarea stîncilor şi remorcată la Hong Kong pentru reparaţii în doc.

Traducere de *Gleb Bocunescu*

GLUMA

(O întîmplare marinărească)

I

S-A ÎNTÎMPLAT DEMULT de tot, în anul 1860, într-o fierbinte zi de septembrie.

Clipperul „Golubcik", cu pavilionul comandantului de escadră fluturînd, urca în amonte, pe fluviul Iantze-Kiang, de la Şanhai spre Hong-Kong.

Căldura era dogorîtoare. Tendul prea puţin ocrotea capetele oamenilor. Parcă se aprinsese soarele, parcă şi fluviul răspîndea numai foc din apele lui tulburi, gălbui, cuprinse între largile ţărmuri. Fochiştii ieşeau mereu pe punte ca să fie stropiţi din cap pînă-n picioare cu apa de la pompa de incendiu. După prînz, marinarii de pe punte nu izbuteau să se odihnească. Se chinuiau, încercînd să doarmă, şi blestemau ţărmurile chinezeşti pentru dogoarea aceea cumplită cum nu mai văzuseră. Cei din cart erau complet toropiţi. Nu-şi mai găseau locul. Pînă şi şeful de echipaj Egoruşkin se muiase într-atît că nu mai lansa ca de obicei trombe de sudalme din „gîtlejul său poleit" — căci astfel se exprimau marinarii, probabil în onoarea măiestriei lui Egoruşkin de a înjura şi de a bea ; cînd era pe ţărm, acesta dădea pe gît, una peste alta, stacanele cu fel de fel de băuturi ameţitoare şi, deşi turna în el fără măsură, rămînea cu mintea întreagă, după „reglement", şi sigur pe picioare.

Micimanul Verghejin, comandantul de cart, îmbrăcat într-o tunică de şantung descheiată, stătea pe puntea de comandă în bătaia aprigă a soarelui— întrucît nu era voie să se întindă un tend deasupra punţii. Se topea acolo ca o lumînare şi, fără să se gîndească la absolut nimic, privea într-o doară malurile joase ale fluviului.

Nu avea nici măcar de ce să se rezeme. Balustrada din jurul punții era încinsă. Clipperul părea că plutește pe o vîlvătaie.

Micimanul se înviora cînd pe dinaintea provei mai apărea cîte o joncă. Ordona atunci să se tragă sirena sau chiar să stopeze mașina.

Lîngă busolă, stătea nemișcat un pilot chinez, în vîrstă, cu o față galbenă, lipsită de expresie. Îmbrăcat în hăinuța lui scurtă și cu tichia neagră pe cap, ornată cu un pompon, ai fi zis că n-are habar de drăcească arșiță.

Luat la bord de la Șanhai, pilotul chinez conducea clipperul pe fluviu și aproape niciodată nu părăsea puntea. Se numea Atoi. Marinarii, bineînțeles, îl porecliseră „Atoika" și tare se mirau că acest „coadă lungă" refuză votca, mănîncă foarte puțin, și numai orez.

Pe la ora unu nava trecea prin fața Nankinului. Ceea ce îl făcu pe Verghejin să-și reamintească vag de geografie și să arunce o privire indolentă asupra enormului oraș cu nenumăratele lui pagode și cu vestitul său turn [1]. Apoi tot atît de leneș își întoarse privirea. Micimanul nu simțea deloc dorința să debarce, deoarece chinezoaicele pe care le văzuse la Șanhai nu-l ademeneau cîtuși de puțin ; în afară de asta, se mai afla încă sub impresia frumoasei miss Ketty, o călăreață dintr-un circ din Hong Kong, cu care, în urmă cu două săptămîni, petrecuse trei zile „minunate", după spusele lui, atît de „minunate" încît luase de la ofițerul de administrație solda avans pe o lună. În amintirea acelor zile, purta pe degetul mic un ineluș cu nestemată, dealtfel foarte dubioasă, pe care miss Kitty, frumoasa cu ochii negri, originară din Florida, i-l dăruise (împreună cu fotografia ei) — cadou mărinimos ce o costase douăzeci și opt de șilingi din cele douăzeci de lire sterline primite ca „bani de buzunar" de la generosul miciman îndrăgostit.

— Atoi ! Sînt frumoase chinezoaicele de la Nankin ? Îl întrebă în englezește pe Verghejin.

Chinezul răspunse cu destulă indiferență, într-o limbă engleză stîlcită :

— Frumoase.

— Ca la Șanhai ?

— Și la Șanhai frumoase și la Nankin frumoase și peste tot tinere chinezoaice frumoase. Trebuie ținut mai dreapta... La stînga... banc nisip...

— Ține stînga ! ordonă Verghejin.

---

[1] Este vorba de turnul de porțelan din Nankin, unic în felul său, dărîmat în timpul răscoalei „taipingilor".

Prova clipperului se îndreptă spre dreapta.

— Aşa, bine ! spuse pilotul.

— Ţine-aşa, notează-ţi cartul busolei ! strigă micimanul.

— 'ţeles ! răspunse timonierul-şef de sub punte, unde se afla timona.

Trecuseră cam vreo douăzeci de minute de cînd clipperul lăsase în urmă Nankinul. Deodată, Verghejin zări pe ţărmul drept al fluviului o aglomerare de oameni. Două cete uriaşe, la distanţă mare una de alta, păreau din depărtare nişte pete mişcîndu-se. Printre aceste pete apăreau ici şi colo dîre de fum, urmate apoi de ţăcănitul slab al focurilor de armă.

— Poftiţi binoclu, înălţimea-voastră, spuse marinarul cu semnalizarea, întinzînd lui Verghejin un puternic binoclu de marină.

Micimanul începu să privească ţărmul prin binoclu şi deslusi bine nişte oameni înarmaţi şi cîţiva călăreţi. Probabil că între aceste mulţimi haotice se ducea o luptă.

— Atoi ! Ce-i acolo ? întrebă Verghejin.

Punîndu-şi deasupra ochilor înguşti şi oblici mîna „streaşină" — o mînă uscăţivă, cu nişte unghii imense, de culoare murdar-gălbuie — chinezul privi cu nepăsare ceea ce, de fapt, observase cu mult înaintea celorlalţi.

— Taipingii se bat cu manciurienii, răspunse el într-un tîrziu.

Deşi Verghejin nu prea era la curent cu treburile chinezilor, totuşi auzise şi citise cîte ceva, cum că în China se duce de cîţiva ani încoace lupta dintre taipingi (aşa erau denumiţi cei răsculaţi) şi trupele guvernamentale. Mai ştia că în acest război victoriile au fost cînd de o parte, cînd de alta, că unele oraşe din China de sud se află în mîna răsculaţilor şi că printre ofiţerii comandanţi din armata lor sînt şi mulţi europeni.

Verghejin îşi aduse aminte de o poveste auzită recent de la un prieten, miciman pe coverta „Krecet", care era ancorată, în acelaşi timp cu „Golubcik", în rada portului Şanhai. Anume că, într-un „Ship-Shendlers" — cum li se spune în Extremul Orient prăvăliilor ţinute de europeni, de unde se poate cumpăra absolut totul, începînd de la cuie şi pînă la parfumuri — proprietarul prăvăliei, un evreu bătrîn, emigrat demult din sudul Rusiei, propusese în taină unui tînăr ofiţer să intre în serviciul taipingilor, cu gradul de maior, spunîndu-i că va primi, la încheierea contractului, două mii de dolari, iar apoi cîte şase mii de dolari pe an.

— Care sînt taipingii ? Probabil cei care au în faţă cîţiva europeni călare ?... întrebă Verghejin, nedesprinzîndu-şi ochii de binoclu.

— Da... care sînt mai aproape de noi.

Şi, după un minut, adăugă :

— Ei bat pe manciuri.

— Crezi ?

— Sigur. La taipingi este şef englezu.

— Şi sînt mulţi taipingi în China ?

— Mulţi. Toţi oamenii săraci care au priceput de ce trăiesc prost sînt taipingi.

— Şi ce vor ?

— Viaţă mai bună. La mandarini asta nu se poate.

Verghejin încetă să mai privească ţărmul.

— Bineînţeles că dumneata, Atoi, eşti un taiping.

— Taiping, confirmă, coborîndu-şi vocea, pilotul.

— Atunci de ce nu eşti cu ei acolo ?

— Avem altă treabă. Nu toţi sînt soldaţi.

Verghejin îşi aminti că nu-l încunoştiinţase pe căpitan asupra celor ce se vedeau pe ţărm şi ordonă marinarului cu semnalizarea să raporteze îndată comandantului că pe ţărm se dă o bătălie.

— Să trăiţi, am înţeles, înălţimea-voastră !

Marinarul se repezi spre scară, dar în aceeaşi clipă se întoarse şi raportă :

— Dumnealui vine în persoană, înălţimea-voastră.

II

COMANDANTUL DE ESCADRĂ şi comandantul navei „Golubcik", ambii îmbrăcaţi cu tunici albe, descheiate, urcau pe punte.

Tocmai terminaseră micul dejun. Aşa cum indicau feţele lor îmbujorate şi satisfăcute, ochii uşor înceţoşaţi şi mersul cam nesigur, păreau a se fi ospătat după pofta inimii.

— Ce-i asta ! îl întrebă pe Verghejin căpitanul — un bărbat blond, destul de frumos şi prezentabil — arătînd spre ţărm cu mîna sa albă şi îngrijită.

Felul în care vorbea era, ca de obicei, autoritar, deşi politicos.

— Pilotul spune că taipingii se bat cu manciurienii.

— Aia e că se bat ! Iar dumneata nu mă anunţi.

— Adineauri l-am trimis pe marinar.

— Nu „adineauri" ci mai devreme trebuia s-o faci, atunci cînd ai observat ! îl puse la punct căpitanul.

Apoi spuse comandantului de escadră, luînd o atitudine cu atît mai reverențioasă cu cît nu avea pentru acesta nici cel mai mic respect :

— O luptă, Ivan Ivanovici. Canaliile de chinezi se bat între ei.

Ivan Ivanovici, comandantul acestei escadre formate numai din două nave, ce primiseră ordin să se întoarcă în Rusia, era un bărbat înalt, rotofei și molîu, om la vreo cincizeci de ani, cu o figură luminoasă și blîndă ; un pîntec destul de respectabil i se contura prin vesta descheiată. Fost comandant de corvetă, el venise aici, „pasat", sub pretextul unui post mai mare, de către „neastîmpăratul" amiral, comandantul escadrei din Oceanul Pacific. Acum, auzind informația dată de căpitan, pufni într-un rîs puternic, aproape contagios, urmat de o vorbă de duh la adresa chinezilor :

— O să fugă unul din fața altuia mîncînd pămîntul ! Ticăloșii ăștia sînt niște lași fără pereche !

— Nu doriți să-i priviți cu binoclul ?

Căpitanul întinsese lui Ivan Ivanovici binoclul, ordonînd în același timp să i se aducă o lunetă.

Ivan Ivanovici își desfăcu larg picioarele pentru a fi mai sigur pe ele și, fornăind pe nasul lui mare și cărnos, începu să examineze țărmul.

— Trag unii într-alții... Se sperie unul pe altul, dar nu se-ncaieră. Ce tîmpiți ! zise Ivan Ivanovici și izbucni din nou în rîs.

Era greu să înțelegi de ce rîdea : ori de „tîmpiții" care schimbau focuri, ori fiindcă el consumase la micul dejun, pe lîngă vreo trei pahare de gin, și alte soiuri de băuturi — Lafitte, Xeres, lichioruri...

Căpitanul se uita cu luneta.

Deodată, strălumînat de o fericită idee, se adresă lui Ivan Ivanovici :

— Permiteți, Ivan Ivanovici, să încercăm tunul ?

Comandanul nu păru să priceapă despre ce e vorba și privi holbat ca un rac.

— Adică, cum să-l încercăm ?

— Să le trimitem canaliilor de chinezi un obuz ! Vor avea o minunată surpriză ! exclamă căpitanul zîmbind, captivat parcă de propria-i inspirație.

Ivan Ivanovici înțelese ideea căpitanului, îi plăcu într-atît că explodă într-un hohot de rîs și, cu bunăvoința celui care îndeplinește bucuros dorințele subalternilor, răspunse :

— De ce nu ? Hai să-ncercăm !... Să în-cer-căm ! Dă-i drumul, Andrei Nikolaevici ! Dar, desigur, trebuie să se tragă în răsculaţi, în aceşti... cum îi cheamă ?

— Taipingi, Ivan Ivanovici.

— Aşadar, trimite-le o bezea taipingilor... Să vadă canaliile ce fel de bezele sînt astea... Dar de unde ştim care sînt răsculaţii ? Sau tragem aşa... la voia-ntîmplării ?

— Să-l întreb pe tîmpitu-ăsta ! făcu căpitanul, apoi ceru precizarea din partea pilotului.

Chinezul nu bănuia nimic. Cu oarecare gravitate, el arătă către acea porţiune a ţărmului unde se aflau ai săi şi zise :

— O săptămînă în urmă ei au bătut pe manciurieni... Manciurieni au fugit... şi azi o să fugă...

— Ce trăncăneşte ăsta, Andrei Nikolaevici ?

— Speră că răsculaţii vor învinge armatele guvernamentale, Ivan Ivanovici. Pesemne că şi el e un taiping.

— E ! O să le-arătăm !... Ha ! Ha-ha !... Le-a venit chef să se răscoale, ticăloşii.

III

LUI VERGHEJIN NU-I VENEA să-şi creadă urechilor.

Enervat şi indignat la culme, se uita cînd la căpitan, cînd la Ivan Ivanovici.

„Nu cumva sînt beţi ?" gîndea micimanul.

Dar nu ! Atîta doar că Ivan Ivanovici era vădit vesel, iar căpitanul se însufleţise.

„Doamne, oare ce au de gînd să facă " se întreba tînărul ofiţer.

— Vladimir Sergheici ! Cu viteza cea mai mică ! ordonă căpitanul.

— Am înţeles !

Verghejin întoarse pîrghia de telegraf spre sala maşinilor.

„Golubcik" îşi încetini mersul.

— Vladimir Sergheici ! Cheamă servanţii la tunul numărul unu. Trimite după artileristul-şef... Să fie deschis depozitul de muniţii, iar tunul încărcat cu un obuz ! astfel poruncea şefului de cart căpitanul, fără grabă, clar şi răspicat.

Dar Verghejin nu se clintea din loc şi-l privea straniu pe căpitan, drept în ochi. În această privire a micimanului se citea o dezaprobare unită cu implorarea.

— Ai auzit ordinul ? îl întrebă de sus căpitanul, privind în altă direcţie.

— Am auzit, dar nu consider că pot să-l execut, Andrei Nikolaevici, răspunse încet, aproape şoptit, Verghejin, ducînd mîna la vizieră.

— Cuum ? făcu uimit căpitanul, sperînd totuşi că n-a auzit bine replica tînărului.

— Refuz să execut asemenea ordin. Rog să se consemneze aceasta în jurnalul de bord şi voi suporta consecinţele... Să se tragă în oameni...

Căpitanul nu-l lăsă pe Verghejin să termine.

Mijindu-şi ochii înverziţi de furie, zîmbi cu dispreţ şi-i spuse :

— Nu mă interesează părerile dumitale, domnule Verghejin ! Să predai imediat cartul şefului de cart care urmează să te înlocuiască !

Cu aceste cuvinte, îi întoarse spatele.

Ivan Ivanovici, care stătea în preajmă, se prefăcuse că n-aude nimic şi doar aruncase o privire furişă spre Verghejin.

— Nu cumva s-o păţim, Andrei Nikolaevici, şopti el căpitanului.

— Pentru ce ? Vom trage în răsculaţi...

— Doar aşa... Ca aliaţi ai împăratului ?

— Chiar aşa... E o ocazie minunată să încercăm tragerea. Păcat s-o pierdem.

— Chiar că păcat...

Şi Ivan Ivanovici se umflă iarăşi de rîs.

Cînd pe punte apăru şeful cartului următor, locotenentul Kicinski, un bărbat blond-roşcat, cu ochi albaştri şi o căutătură cam buimacă, Verghejin îi spuse că predă cartul din ordinul căpitanului şi, explicîndu-i cauza acestui ordin, adăugă încet :

— Să refuzaţi şi dumneavoastră, Vasili Petrovici. Este ceva revoltător... Vă daţi seama ? Trebuie să refuzaţi. E şi chestie de tribunal... Zău, puteţi s-o păţiţi ! Într-adins l-a speriat Verghejin pe Kicinski, ştiindu-l fricos şi lipsit de personalitate.

Locotenentul îl privi descumpănit şi nu răspunse nimic.

Căpitanul îi ordonă să cheme servanţii de tun. Kicinski strigă imediat :

— Şeful de echipaj !... Să vină servanţii la număru unu ! Încărcaţi cu obuz !

— Laşul, laşul, laşul ! îngîna Verghejin, coborînd puntea.

Intră vertiginos în careul ofiţerilor şi vociferă :

— Domnilor ! E posibil ?

— Ce te-ai înfuriat aşa, Volodenka ?... De ce-ai coborît ? îl întrebă unul dintre ofiţeri.

Enervat şi precipitat, Verghejin relată situaţia.

Nimeni nu scoase nici un cuvînt. Toţi tăceau, simţindu-se copleşiţi de ruşine.

Numai medicul, un bărbat în vîrstă, care fusese seminarist, exclamă :

— Mare porcărie !

— Mai rău... O adevărată ruşine...

— Nu te înfierbînta, Vladimir Sergheici. Nu e treaba noastră să judecăm dispoziţiile comandantului. El răspunde personal pentru actele sale, interveni ferm secundul, un om cu înfăţişare severă, dar totodată plin de inimă.

— Şi dacă faptele sînt ale unui dement ?

— Nu pot admite astfel de discuţii în careul ofiţerilor. Te rog să încetezi, Vladimir Sergheici !

Odată cu aceste cuvinte secundul se ridică de pe divan şi părăsi careul.

Ieşi îndată şi artileristul, acesta fiind chemat de către un subofiţer de pe punte.

În urma lor au ieşit şi ceilalţi ofiţeri. În careul ofiţerilor rămăseseră numai doctorul şi Verghejin.

— Ce se întîmplă, doctore ? spuse, aproape plîngînd, micimanul.

— Se încearcă tunul...

— Uite ce nu-mi intră în cap ! Un bărbat deştept şi corect... Totuşi... asta-i ceva de neconceput...

— Poate e urmarea unui mic dejun copios... Mai mult ca sigur...

— Nimeni nu spune nimic !

— După cum vezi.

— Imediat ce mă întorc în Rusia, îmi dau demisia ! afirmă pe un ton hotărît Verghejin.

— Vei proceda foarte bine, îi răspunse doctorul.

IV

CÎND VĂZU CĂ SE ÎNCARCĂ tunul, chinezul se desfigură. Faţa lui galbenă şi impasibilă, ca şi ochii săi înguşti, căpătaseră expresia şi lucirea groazei. Dar reuşi să se stăpînească. Părea că îşi urmăreşte un gînd.

— Trebuie să navigăm la malul stîng... Dreapta timona ! spuse el deodată, către ofiţerul de cart. Aici apa e mică... nu se poate naviga ! explică în continuare pilotul.

— Dreapta ! comandă locotenentul Kicinski.

— De ce ? strigă căpitanul.

— Pilotul a zis.

— Canalia minte. E un taiping şi vrea să ne prostească. Ţineţi mai aproape de ţărmul drept !

— Am înţeles !

Timonierul schimbă din nou direcţia.

Atunci pilotul se apropie de căpitan :

— Am greşit, căpitane... Sînt vinovat...

— Ce tot zici ?

— Taipingii nu sînt ăştia. Acolo-s taipingi ! adăugă chinezul, arătînd cu mîna tremurătoare spre armata manciurienilor imperialişti.

— Minţi, mă !...

— Nu, căpitane. Atunci n-am văzut, acum văd bine.

Căpitanul surîse ironic.

— Căpitane...

— Cară-te de-aici !...

Pilotul se îndepărtă şi încremeni lîngă busolă.

Tunul, aşezat în faţa punţii, lîngă arborele mare, fusese încărcat. Artileristul, venind alături de căpitan, îi raportă :

— S-a executat ! Încotro ordonaţi să tragem ?

Lucru ciudat, această întrebare îl descumpăni pe căpitan şi-l reduse la tăcere, un răstimp. Aburii din capul lui se risipiră ; intenţia de a arunca un obuz printre taipingi i se revela ca ceva de neiertat, stupid şi feroce.

Însă contramandarea ordinului — descărcarea tunului — era incompatibilă cu prestigiul său de căpitan.

Mai toţi ofiţerii şi marinarii se adunaseră pe punte. Contrariaţi, tăcuţi, reprobînd în sinea lor ceea ce dintr-o clipă în alta s-ar fi în-

făptuit, priveau cînd puntea unde se aflau comandanții, cînd țărmul de unde răzbăteau focuri de arme.

Tocmai în ochii acestor oameni, căpitanul, care își păzea cu străşnicie demnitatea, nu voia să apară caraghios contramandîndu-şi ordinul ca şi cum protestul micimanului Verghejin l-ar fi speriat.

Învăluind cu privirea puntea, constată că Verghejin şi doctorul lipsesc. Înțelese absența lor, le înțelese revolta. El însuşi simțea acum o povară pe suflet, față de situația penibilă în care intrase.

Dar, firește, căpitanul nu-şi trăda prin nimic tulburarea, lăsînd impresia că e absolut calm şi ştie ce are de făcut.

După ce examină atent țărmul şi aprecie distanța cu ochiul său experimentat, „de lup de mare", spuse încet artileristului :

— Înălțător cu bătaie mare ! Şi orientează tunul spre spațiul dintre cele două mulțimi de chinezi. Rămîne de văzut pînă unde va ajunge obuzul.

Soluția fusese găsită.

Căpitanul, înviorat, adăugă zîmbitor :

— Obuzul trebuie să cadă departe, dincolo de aceste canalii. Aşadar, bagă de seamă, înălțătorul cu bătaie maximă !

— Am înțeles ! răspunse oarecum decepționat artileristul — un om în vîrstă, dintre cei cu „fumuri".

Coborînd de pe punte, transmise ordinul tunarului şef.

În două-trei minute, tunul a fost orientat. Artileristul a verificat de cîteva ori ochirea. Apoi, scăldat de sudoare cum era, roşu ca un rac, şi cu un aer destul de mîndru deoarece se simțea în centrul atenției tuturor, îşi aținti ochii spre punte, aşteptînd ordinul de tragere.

Pe punte se aşternuse tăcerea, acea tăcere apăsătoare şi întotdeauna firească față de astfel de lucruri absurde ce lezează conştiința umană.

Aproape toți marinarii aveau fețele încordate, grave. Toți erau stăpîniți de acelaşi gînd, de aceleaşi întrebări la care căutau răspuns, abia şoptindu-şi între ei :

— Oare, într-adevăr, au să tragă în oameni ?

Chipurile radioase ale comandanților aflați pe punte le provocau indignare.

— Privește-l pe Atoika, stană de piatră ! observă un marinar.

— Tu ce crezi ? O să tragă într-ai lui ! De-aia i se rupe inima.

Chinezul pilot era într-adevăr ca o stană de piatră.

În această imobilitate, figura lui galbenă, mai galbenă ca oricînd, cu obrajii supți şi pleoapele complet strînse, părea a unui mort.

La ce se gîndea oare ? În ce fel îi blestema chinezul pe „barba-

rii" care se pregăteau, de dragul unei glume, să comită o faptă îngrozitoare ?

Deodată ochii i se deschiseră. Scăpărau de ură şi dispreţ.

V

— PUTEŢI TRAGE ! spuse ofiţerului de cart căpitanul. Şi începu să privească prin lunetă.

— Trageţi ! ordonă ofiţerul de cart.

Toţi îşi îndreptară spre ţărm privirile şi binoclurile.

Aşa cum căpitanul dăduse ordin, nava se apropiase mult de ţărm.

— Foc ! strigă artileristul.

Nava se zgudui de un bubuit asurzitor, urmat de şuieratul puternic al obuzului ce îşi luase zborul. Tunul se trase imediat înapoi. Un nouraş de fum alb atîrna nemişcat deasupra bordului, nemistuindu-se în aerul încins.

Obuzul, ca o bilă mică şi neagră, transformată apoi într-un punct abia vizibil, descrisese o curbă lină şi dispăruse repede din raza vederii. După ce trecu un minut, undeva în depărtare, dincolo de beligeranţi, străluci o luminiţă şi se auzi bubuitul exploziei obuzului.

Faţa cadaverică a chinezului păru că reînvie, iar de pe chipurile marinarilor dispăru brusc încordarea.

— Va să zică, nu trage în oameni ! spuse cu glas tare şi cu sentimentul uşurării un marinar secund, nu prea arătos, ai cărui obraji erau ciupiţi de vărsat. Şi îşi făcu semnul crucii.

— Ce-ai crezut, bă, cap sec ce eşti, că o să tragă *el* în oameni ? Să tragă în oameni nevinovaţi ? Nici pomeneală !... Numai aşa... să se încerce tunul, răspunse un alt marinar care, cu un minut mai înainte, era convins că se va trage în „chinez".

Simţindu-se vinovat faţă de căpitan, fiindcă adineauri îl gîndise de rău, marinarul se grăbea acum să-l justifice.

Între timp, căpitanul ordonă ca tunul să fie legat la locul lui pentru campanie şi să se dea drumul servanţilor. Apoi, apropiindu-se de Ivan Ivanovici, îi spuse încet :

— N-am poruncit să se tragă în canaliile astea. Dracu să-i pieptene ! La ce naiba să mă amestec cu ei ? !

— Ai procedat admirabil ! îşi exprimă satisfacţia Ivan Ivanovici. Cine ştie ? Povestea ar fi putut ajunge pînă la Petersburg şi s-ar fi

aflat acolo că trimitem obuze răsculaților străini... Ticăloșii ăștia nu merită ca din pricina lor să avem neplăceri cu superiorii.

— Și eu m-am gîndit la fel, Ivan Ivanîci.

— Știi ceva, Andrei Nikolaici ?

— Ordonați, Ivan Ivanîci.

— N-am să-ți ordon, ci am să te rog, Andrei Nikolaici, să nu se treacă chestia cu obuzul în jurnalul de bord.

— Voi ordona să nu se treacă.

— Așa va fi mai bine, fără forme oficiale. Cine știe ce-ar mai putea ieși ? De ce ați tras ? De ce ați tras pe teritoriul chinez ? Și s-ar afla că noi doi, Andrei Nikolaici, am mîncat cu poftă la micul dejun și că vinul nostru e minunat...

Ivan Ivanovici rîse zgomotos și adăugă :

— N-ar strica acuma cîte-un coniac cu apă gazoasă. Ce părere ai, Andrei Nikolaici ?

— Ideea nu e rea deloc, Ivan Ivanîci.

— Atunci vino cît mai repede. N-am nici un chef să mă mai prăjesc la soare, conchise Ivan Ivanovici.

Și părăsi puntea.

Căpitanul ordonă „toată viteza" și spuse locotenentului Kicinski :

— Predă cartul lui Vladimir Sergheici. E doar al lui, el trebuie să-l încheie !

Înainte de a pleca de pe punte, căpitanul se îndreptă spre pilotul chinez, căruia, bătîndu-l ușurel pe umăr, îi spuse pe un ton glumeț :

— Ce-i, Atoi ? Ai băgat-o pe mînecă pentru taipingii tăi ?

— Nu mi-a fost frică pentru ei, căpitane !

— Ba încă ce frică ! Ai vrut să tragem în manciurieni. De-aia ai și născocit bancuri de nisip de-a lungul malului drept... Acum hai, recunoaște. Ți-a fost teamă ?

— Nu, căpitane. Am fost sigur că un mărinimos căpitan rus nu trage cu tunul în oameni care nu i-au făcut lui nici un rău !... răspunse chinezul cu cea mai aleasă politețe. Și, ca semn de respect, se lăsă pe vine.

Căpitanul nu mai continuă cu întrebările lui glumețe, fiind cam rușinat în urma acestei replici. Și coborî spre cabină, nerăbdător să bea un coniac cu apă gazoasă.

„Golubcik" reîncepu să înainteze cu toată viteza, despicînd cu prova lui ascuțită apele de un galben tulbure ale fluviului. Pe navă, marinarii se chinuiau iarăși sub dogoarea de iad, în afară de Atoi care stătea neclintit lîngă busolă. Din cînd în cînd numai, își în-

torcea fața galbenă și privea țărmul. Dar curînd, clipperul a intrat într-un cot al fluviului, încît cele două oști vrăjmașe nu mai puteau fi zărite.

— Ce spui, Atoi, taipingii îi vor bate pe manciurieni ? îl întrebă Verghejin.

— Asta sigur ! răspunse pilotul.

Ochii lui înguști, de culoare închisă, privind spre Verghejin, erau chiar blînzi în această clipă.

Poate că pilotul chinez își dăduse seama de ce tînărul miciman fusese înlocuit din cart și de ce lipsise de pe punte în timpul tragerii.

Traducere de *Radu Căplescu*
și *Gleb Bocunescu*

INSPECȚIA

(Din trecutul îndepărtat)

I

CU CÎȚIVA ANI ÎNAINTE de războiul Crimeei, eleganta escadră a flotei veliere din Marea Neagră ancorase în rada portului Sevastopol.

Era pe la sfîrșitul unei zile de august. Dogoarea începea să scadă. Escadra plutea nemișcată pe suprafața netedă, lucie ca oglinda, a apei.

Nava-amiral cu trei punți „Sultan Mahmud" înălțase pe arborele-gabier-trinchet fanionul amiralului. Lîngă cheiul Grafskaia se vedea așteptînd barca albă a acestuia, spre care, de pe dunetă, marinarul cu semnalizarea, Tkacenko, un tînăr mic de statură, privea continuu prin ochean.

Amiralul ordonase ca barca să fie acolo, la ora șapte. Ora se apropia.

Îndată ce pe navele escadrei clopotele bătură de șapte ori, pe colonada cheiului apăru amiralul Vorotînțev, un om înalt, nițel adus de spate, voinic și, în genere, cu o înfățișare extrem de tinerească pentru cei cincizeci și șapte de ani pe care el îi numea „vîrsta mijlocie".

Arăta admirabil în surtucul lui cu epoleți, purtînd colanul ordinului Vladimir și crucea Sfîntului Gheorghe în petliță. De sub eșarfa neagră se zăreau micile falduri albe ale cămășii — „lisel", cum i se spunea în flotă, care se purtau încă de pe timpul țarului Nicolae I, deși nu erau prevăzute de regulamentul uniformei.

Pășind repede, ușor și sărind deodată două trepte ale scării cu agilitatea unui miciman, amiralul coborî la barcă.

Ofițerii ieșiți în întîmpinare îl salutau scoțîndu-și chipiul. Răspunzînd la salut, amiralul își scotea și el chipiul, dar marinarilor care se opreau în fața lui, cu chipiul în mînă, le spunea :

— Nu sta popîndău, băiete. Caută-ţi de treabă !

Marinarul de pe nava-amiral care privea prin ochean, cînd îl văzu pe amiral, alergă cît îl ţineau picioarele spre locotenentul de cart Adrianov şi, întrucîtva emoţionat, strigă :

— Amiralul, înălţimea-voastră !

— Unde ?

— Se îndreaptă spre barcă, înălţimea-voastră !

— Să raportezi îndată ce va porni.

— Înţeles, înălţimea-voastră !

După un minut, strigă :

— Au plecat, înălţimea-voastră !

— Înştiinţează pe căpitan şi pe domnii ofiţeri.

— Înţeles ! răspunse marinarul şi părăsi în fugă duneta.

Cu vocea lui de bas, niţel cam spartă, de care era foarte mîndru, locotenentul ordonă :

— Marinarii de la scări, garda şi fanfara — sus, în întîmpinarea amiralului !

Bătrînul şef de echipaj Kreakva fluieră şi îşi încheie comanda cu o tiradă de sudalme de-a dreptul măiastră.

Vîslaşii de pe barcă, voinici care mai de care, se lăsau pe spate cu toată greutatea, pentru a ajunge cît mai repede. După vreo zece minute, barca stopă din plină viteză şi se propti, prinsă de cîrlig, exact cu pupa în mijlocul grilajului de scară.

— Bravo, băieţi, meritaţi cîte-o duşcă ! exclamă amiralul, sărind din barcă.

Şi, fiind într-adevăr mulţumit de vîslaşii săi, le mai adresă un scurt compliment, sub forma obişnuitului salut marinăresc.

— Să trăiţi, excelenţă ! Vă mulţumim ! răspunse cîrmaciul în numele tuturor vîslaşilor, care încă mai suflau din greu şi aveau feţele congestionate şi asudate.

Amiralul urcă într-un suflet înalta scară de paradă, la coturile căreia marinarii stăteau doi cîte doi. La intrarea pe navă fusese întîmpinat de căpitan şi de comandantul de cart. Ofiţerii stăteau în front, pe dunetă, lîngă catargul principal. Pe partea cealaltă, garda prezenta onorul cu arma. Fanfara cînta marşul lui Kossuth, aşa cum se obişnuia pe timpul acela în flotă.

Parcă pentru a evita acest ritual de paradă, pe care nu se cuvenea să-l refuze, amiralul, după ce salută grăbit în dreapta şi stînga, dispăru sub dunetă, retrăgîndu-se în apartamentul său.

Cabina mare, luminoasă şi bine mobilată, deşi fără luxul supărător al cabinelor de amiral de pe navele moderne, servea drept sală de primire şi sufragerie. Prin centrul ei trecea arborele artimon, iar în jurul pupei se afla balconul. Sosind, amiralul fu întîmpinat de vistavoiul lui, care purta straniul nume de Suslik [1], un marinar în vîrstă, cu o figură serioasă, puţin ciupită de vărsat. Purta un cercel de aramă într-una din urechile sale clăpăuge, bluză de uniformă marinărească şi umbla desculţ.

De cincisprezece ani încoace, fără întrerupere, era vistavoiul amiralului Vorotînţev. N-avea bani şi nici nu se folosea de situaţia lui de vistavoi favorit al amiralului. Nu lega prietenie cu „aristocraţii de pe punte" şi avea obiceiul, cînd ajungea pe ţărm, să se-mbete straşnic cu marinarii.

— Scoate-mi haina şi adu-mi luleaua, Suslik ! strigă, (nu vorbi) amiralul, cam în felul tuturor celor care comandă pe punte.

Se descheie în grabă, aruncă tunica (vistavoiul o prinse din zbor), îşi desprinse ordinul şi îşi scoase eşarfa neagră. Într-un minut Suslik trase cizmele din picioarele enorme ale amiralului, îi dădu papucii şi un surtuc de lustrină, cam ponosit, „de campanie", cu cîrligele de aur pentru epoleţi, îi aduse o lulea lungă de chihlimbar, i-o întinse şi apropie de ea fitilul aprins.

— Bravo ţie ! Fain ! spuse amiralul printre dinţii lui albi şi puternici, din care nu lipsea nici unul, în timp ce-şi aprindea luleaua.

Se simţea „acasă", fără „echipament" şi se trînti satisfăcut, cu picioarele întinse, într-un fotoliu mare, împletit din pai, aflat lîngă masă. Trăgea în piept cu voluptate fumul tutunului tare şi aromat, de Suhumi (cîte o rublă pe oca) şi, din cînd în cînd, o expresie ironică i se putea citi în ochii mici şi pătrunzători.

Vistavoiul dădu să plece, dar amiralul îl opri :

— Stai puţin, Suslik !

— Ordonaţi ! răspunse Suslik şi se adăposti lîngă uşa care dădea în dormitor. Amiralul tăcea, tot trăgînd din lulea.

— Poate doriţi o ţigară de foi de Havana, amirale ! spuse el deodată, încercînd să-şi înmoaie puţin vocea aspră, vorbind pe nas şi lungind cuvintele ca şi cum ar fi imitat pe cineva.

Amiralul zîmbi ironic şi continuă, de data aceasta cu obişnuitul său glas jovial şi voinic :

---

[1] Popîndău.

— Nu s-a servit Marsala la masa Luminăției-Sale Cneazul Sobakin... Da, da... o înaltă personalitate de Stat a sosit în Sevastopolul nostru... un aristocrat de mîna întîi... discuții ca între diplomați... Numai vorbe alese... parcă pentru a ne da seama noi, marinarii, cît de necioplîți și de grosolani sîntem... Și numai Sauterne, Lafitte... La șampanie i-a dat drumul după supă... După prăjitură a trebuit să ne clătim gura... modă engleză... Puteai scuipa în fața lumii, dar de vorbit tare — ar fi fost o grosolănie... Ai înțeles, Suslik ?

— Țeles, Maxim Ivanici.

— Ai mai văzut din ăștia, mă băiete ?

— N-am avut prilejul, Maxim Ivanîci.

— Ai să-i vezi mîine. Luminăția-Sa, împreună cu fiica, vor veni să vadă nava. Noi le vom oferi un dineu... Iar tu să fii la mare ținută... Ai înțeles ?

— Trăiți ! Am înțeles !

— Cămașă curată... să te bărbierești și să te încalți... Nu șade bine să servești desculț pe o doamnă atît de sus pusă... O să-și zică : marinar necioplit ! zeflemisi amiralul. Și adăugă : Și bagă de seamă, urîtule, nu-ți sufla nasul cu mîna...

— N-o să vă fac de rușine, Maxim Ivanîci, răspunse sigur pe el, și nu fără oarecare mîndrie, Suslik.

Dar pe sub țeasta lui cu păr negru, tăiat scurt, străfulgeră un gînd : „Numai tu să nu te faci de rîs, cu limba ta !"

— Tu ești un vistavoi cu cap ! De-aia au jucat dracii țurca pe mutra ta de diavol.

— Așa, cu mintea mea de marinar simplu, știu să cumpănesc lucrurile și-am să servesc mîine la masă Marsala, măcar că în capitală nu se obișnuiește.

Amiralul rîse.

— Isteț ești, Suslik, cînd ești treaz !

— Numai cu voia excelenței-voastre, pe țărm, mă ocup și eu... Dar și asta foarte rar ! mîrîi printre dinți, morocănos, vistavoiul, de fapt știind cît de temeinic „se ocupa" în timpul rarelor lui învoiri pe țărm și amintindu-și ce îndura din partea amiralului cînd se întîmpla să fie prea „marsaluit".

— Suslik, nu mai fă pe supăratul... Așa veni vorba...

— Va să zică, porunciți să vă aduc o garafă de Marsala, Maxim Ivanîci ?

— Bravo ! Bine te-ai gîndit să-l cinstești pe amiral. Băiat deștept ! Hai, adu mai repede și invită-l și pe căpitan.

Vistavoiul aduse o garafă cu Marsala și două pahare mari, le puse pe masă și plecă după căpitan.

Amiralul își umplu un păhărel cu vinul său preferat, goli la repezeală vreo trei, iar din al patrulea, începu să soarbă pe-ndelete, savurînd.

II

TIPTIL, CU PAȘI VĂTUIȚI, ca un motan, căpitanul intră în cabina amiralului. Era un om în vîrstă, gras și brunet, cu o burtă destul de voluminoasă, ce i se contura pe sub tunica strîns încheiată, ai cărei epoleți indicau gradul de căpitan — rangul întîi ; avea niște mîini păroase și dolofane, iar figura lui smeadă, tipic meridională, cu obraji foarte rumeni, cu nas mare și coroiat, mustață stufoasă, ochi negri și bulbucați, trăda mai ales prin expresia prea blajină, chiar dulceagă, a privirii, un caracter fățarnic.

Marinarii de pe punte, care nu-l înghițeau deloc, îl porecliseră „grecul hapsîn".

Într-adevăr grec de origine, căpitanul se numise Dmitrake. Considerîndu-se rus și socotind avantajos să-și schimbe numele, el a cerut aprobare oficială în acest sens și a primit-o. Astfel deveni, din Dmitrake, Dmitrov.

— Ordonați, excelența-voastră ! spuse deosebit de respectuos căpitanul, cu vocea lui de tenor înalt, catifelată, în timp ce, apropiindu-se de amiral, își aținti asupra acestuia privirea plină de admirație și devotament a ochilor săi negri, sticloși, „măsline trădătoare" cum le ziceau micimanii. Dar înainte de a se adresa amiralului, avusese grijă să tragă o privire spre garafă pentru a constata cît scăzuse nivelul vinului de Marsala.

— Ce-i cu dumneata, Hristofor Konstantinîci, de-mi vorbești așa meșteșugit, ca un motan ? Poate vrei să mă-ncînți... Oi fi eu și excelență, dar sînt mai întîi Maxim Ivanîci. Ce, n-o știi ? izbucni ironic și enervat amiralul. Ia loc... Bei o Marsala ? adăugă el, puțin mai amabil.

Dmitrov n-avea aerul să fi fost lezat de ironia amiralului, ba dimpotrivă, parcă i-ar fi plăcut, căci zîmbea cordial.

„Un pic de măgulire nu strică, e ca o lingură de unt la mîncare", gîndea „grecul", care nu-şi manifesta niciodată nemulţumirea faţă de şefi.

Şi, aşezîndu-se pe scaun, răspunse pe acelaşi ton linguşitor :

— Mii de mulţumiri, Maxim Ivanîci... Dar faptul că m-am adresat după grad, vă rog să mă iertaţi, Maxim Ivanîci... din obişnuinţă... Fostului amiral îi displăcea să nu se respecte eticheta...

— Mie însă tocmai după etichetă nu-mi place să mi se vorbească... Dealtfel, nici nu-mi mulţumi. Bei sau nu bei Marsala ?

— Un păhărel, cu plăcere, Maxim Ivanîci... E un vin minunat...

— Toarnă-ţi... e un vin curat, natural... Şi, sorbind, adăugă : Mîine avem inspecţie, Hristofor Konstantinîci.

Căpitanul rămase uimit.

— Comandantul şef ? întrebă el speriat.

— Ce-ţi veni, Hristofor Konstantînici ? Dacă era aşteptat comandantul-şef la Sevastopol, demult ţi-ar fi tremurat genunchii... La ora unsprezece soseşte la noi cneazul Sobakin... Să i se trimeată un cuter comandat de un miciman !

— Luminăţia-Sa ? ! exclamă cu uşurare şi entuziasm căpitanul. Şi pentru ce motiv Luminăţia-Sa doreşte să ne fericească ?...

— Uite-aşa. Vrea să ne fericească !... Are chef să ne vadă, împreună cu fiică-sa... Ea şi-a exprimat dorinţa... În privinţa asta, cneazul e niţel cam îngrijorat... După masă... mă rog, masa a fost cum a fost, atîta doar că nu s-a servit Marsala... după masă, deci, cneazul m-a dus la fereastră şi m-a întrebat încetişor : „Ce spui, domnule amiral, se cade să vină şi fiica mea ?"

— În ce sens, Maxim Ivanîci ?

— Vezi că n-ai priceput, Hristofor Konstantinîci ? Şi mai zici că eşti comandant de navă ! persiflă amiralul.

— Nu mă duce capul, Maxim Ivanîci.

— O să te ducă de îndată ce vei afla la ce se gîndeşte cneazul... Mie mi-e ciudă că acest terchea-berchea, fie el răsministru şi răsdemnitar, se teme să-şi aducă fiica măritată pe o navă militară din flota rusă... Ia te uită ce aristocrată ! Eu îl întrebam, ca şi cum nu înţelegeam despre ce este vorba : „Ce vă îngrijorează, Luminăţia-Voastră ?" Întîi mi-a răspuns cu un zîmbet de curtean — dracu putea ghici ce voia să spună — apoi, cu cea mai rafinată amabilitate, îmi zise, vorbind pe nas : „Am auzit, dragul meu, că pe nave se foloseşte un jargon marinăresc care face pe orice femeie să roşească... N-ar fi mai bine să n-o iau cu mine pe contesă ?" Ei, ai înţeles acum, Hristofor Konstantinîci ?

— Vai, ce părere are Luminăția-sa despre flotă, Maxim Ivanîci, spuse pe un ton îndurerat, căpitanul.

— Părere tîmpită ! strigă amiralul, întrerupîndu-l. Împărăteasa Ecaterina nu s-a supărat deloc cînd amiralul Sviridov, în timp ce-i povestea o victorie, s-a înflăcărat într-atît că a început să „tragă" ; apoi, dîndu-și seama a rămas, bietul, cu gura căscată... Împărăteasa, femeie inteligentă, i-a spus cu blîndețe : „Nu te jena, domnule amiral. Eu tot nu pricep termenii marinărești !"... Dealtfel, noi, în cursul vizitei, nu-i vom povesti coniței nici un fel de istorii cu lupte... Și chiar dacă o să audă de pe punte vreun „termen marinăresc"... ce mare nenorocire ?... Parcă n-a mai auzit de-alde astea și pe stradă, fie ea cît de contesă ?... Cneazul dumitale, Hristofor Konstantinîci (amiralul îl atribui pe cneaz căpitanului, nu se știe de ce), nu e prea deștept... Ai să vezi că n-o să ne compromitem în fața doamnei... dar trebuie să vrem ! Căci astfel mi-am și dat cuvîntul. Ai înțeles ?...

— Am înțeles.

— Să n-aud mîine în timpul inspecției nici un „termen marinăresc", Hristofor Konstantinîci ! spuse autoritar amiralul.

— Prea bine...

— Acuma... ce-i drept, numai înjurături poți auzi pe punte. Sudalmele curg gîrlă, mai cu seamă de la șefii de echipaj și subofițeri... Însă, măcar în fața unei doamne, să se mai stăpînească...

— N-o să-ndrăznească, Maxim Ivanîci, spuse, ca și mai înainte, pe un ton dulce, căpitanul, dar, de data asta, cu o nuanță enigmatică.

— De asemeni, ofițerii să-și țină limba... Au obiceiul ca nici o comandă să n-o sfîrșească fără anexe... Te rog, cît mai multă stăpînire de sine... Vreo oră cel mult...

— Vai de mine, Maxim Ivanîci !

— Ce, vai de mine ?

— Vizita unor persoane atît de sus puse ca Luminăția-sa cneazul și Serenissima contesă îi va bucura mult pe domnii ofițeri încît firește că vor rămîne la înălțime ! zise, nu fără „lirism", căpitanul.

— Ce tot îndrugi prostii ? i-o reteză brutal Maxim Ivanîci. Ce tot spui ? Ce fel de bucurie și ce fel de rămînere la înălțime ?... Slugărnicie !... Iar despre ofițeri, minciuni... Auzi ce spune ! urlă turbat de mînie amiralul, ca și cum căpitanul care n-avea de gînd să protesteze s-ar fi aflat la un interogatoriu. Nu cumva să sufli o vorbă ofițerilor !... Ai înțeles ?

— Am înțeles, excelența-voastră !

— Am să le spun personal că amiralul nu dorește confirmarea tîmpeniilor debitate de cneaz și nici să vadă pe cucoană leșinînd din

pricina „termenilor marinărești"... Am să-i rog, deci, pe ofițeri să se stăpînească și se vor stăpîni... Ai auzit ?

— Am auzit, excelența-voastră.

— Nu te mai reții, poți să pleci.

Căpitanul se înclină respectuos, apoi ieși ca din pușcă, ca un motan înspăimîntat de rînjetul unui dulău.

„Dulău !" gîndea el cu ură.

Amiralul, congestionat la față din cauza indignării, dar și a numeroaselor pocale de Marsala, continua să zbiere singur :

— Ia te uită, ce suflet ticălos de lacheu ! Crezi c-o să te bagi și pe sub pielea mea ? Pe dracu ! Grec parșiv !

Furios, dădu pe gît încă un pahar de Marsala, după care îl chemă pe vistavoi :

— Suslik !

— Ordonați ! răspunse acesta venind în goană.

— Nu vezi mă că a rămas doar pe fundul garafei ?... Ai ?

— N-o să vă fie rău, Maxim Ivanîci ? rosti precaut, cu sfert de glas, Suslik.

— Gura, diavol împielițat ! Acum, cînd sînt gata să mă culc ? O cărăfioară... Și unde mai pui că a băut și „grecoteiul" ! adăogă amiralul. Demult nu te-am mustruluit ! Faci pe dădaca ? Momîie ce ești ! Hai, mișcă ! Și vezi și de lulea !

Vistavoiul dispăru. Se întoarse îndată, aducînd luleaua și garafa cu vin de Marsala, dar umplută numai pe jumătate.

III

CĂPITANUL ÎL CHEMĂ pe Nikolai Vasilievici Kurceavîi, secundul său, și-i spuse ce fericire îi aștepta mîine. Apoi începu să-i dea unele instrucțiuni, vorbindu-i pe același ton dulceag, atît de caracteristic.

— Ai grijă te rog, dragul meu Nikolai Vasilievici, ca inspecția să decurgă așa cum se cuvine... pînzele, cînd vor fi trase, trebuie să sclipească... După aceea, perfect strînse... Iar tunurile să pară că ard în lumina soarelui... Nici un firicel de praf, nicăieri... Într-un cuvînt... o curățenie lună...

— Totul va fi în ordine, Hristofor Konstantinîci, răspunse Kurceavîi, care își cam pierduse răbdarea.

„Ce întinzi atîta pelteaua, grec perfid ?" gîndea acest elegant și chipeș ofițer, tînăr căpitan-locotenent, care era idolul cuconetului din Sevastopol.

Și deodată fața lui jovială se întunecă, devenind chiar încordată.

— Știu, dragul meu Nikolai Vasilievici, că un comandant de navă, avînd un secund atît de minunat ca dumneata, poate dormi liniștit... Ți-am spus lucrurile astea numai așa, ca să am cugetul împăcat...

— Îmi permiteți să plec, Hristofor Konstantinîci ?...

— Nu te reții, Nikolai Vasilici... Dar unde te grăbești ?... Te pregătești poate să mergi pe țărm... pe bulevard ?...

— Care bulevard ?... Am mult de lucru... Și-apoi... inspecția de mîine...

— Eram convins că n-ai să părăsești nava, Nikolai Vasilici, deși ești cavalerul mereu dorit al doamnelor noastre, spuse căpitanul, părînd a privi cu înțelegere pe reputatul și istețul cuceritor. Probabil ești așteptat pe bulevard ! repetă el, făcînd șmecherește cu ochiul.

— Nu mă așteaptă nimeni, Hristofor Konstantinîci ! îi răspunse cu răceală Kurceavîi.

Apoi — amintindu-și că însăși consoarta căpitanului, grecoaica tînără și frumoasă, va ieși astăzi pe bulevard, și știind că ar fi bucuroasă să i se facă curte — zîmbi ușor și-și spuse în gînd :

„Tocmai ce n-are habar dobitocul ăsta invidios !"

— Acum să trecem de la poezie la proză, Nikolai Vasilici.

— Ordonați !

— Nu-ți ordon, ci te rog. Să comunici că, dacă mîine, în timpul vizitei înalților oaspeți, voi auzi măcar o singură sudalmă, îi snopesc în bătaie pe toți șefii de echipaj și pe toți subofițerii, dragul meu Nikolai Vasilici. Îi cotonogesc de-a binelea, fără pic de milă. Iar dacă vreunul din ei, sau din alte grade inferioare, va îndrăzni să-njure birjărește, îi jupoi de vii pe toți, să zacă pe urmă la infirmerie. Te rog mult, bagă-le tuturor în cap că voi fi necruțător ! șopti tandru căpitanul, de parcă promitea să ofere mîine marinarilor niște mici distracții.

„Grecoteiul", fiind la prima navigație pe „Sultan Mahmud" și jenîndu-se de amiral, se purta în genere destul de rezervat, dar cruzimea lui rafinată era notorie în flotă.

Deşi pe acele timpuri viaţa în marină avea un regim extrem de dur, ameninţările atît de crîncene ale lui Hristofor Konstantinîci, care n-ar fi ezitat nici o clipă să le pună în aplicare, produseră uimire.

Secundul, cu toate că nici el nu se distingea prin omenie şi, la fel ca mulţi alţii, aprecia pedeapsa corporală a marinarilor şi „lustruirea măselelor", ca cele mai bune mijloace educative, era acum revoltat de cruzimea grecului.

Respectînd disciplina marinărească, el nu dădu frîu indignării, totuşi răspuse căpitanului pe un ton ferm şi tăios :

— Ordinele dumneavoastră le voi transmite. Dar, ca să justific pedepsele cumplite pe care doriţi să le aplicaţi tuturor pentru eventuala vină a unui singur om, vina de a scăpa vreo înjurătură — ceea ce niciodată pînă azi n-a fost socotit încălcare de regulament şi niciodată nu s-a pedepsit — eu nu consider că ar intra în obligaţiile mele de serviciu. Dealtfel, foarte probabil, cei ce vor fi pedepsiţi vor raporta amiralului. Amiralul, după cum ştiţi şi dumneavoastră, este un om drept...

„Grecoteiul" o bägă pe mînecă.

— Chiar amiralul a ordonat să nu se-njure. I-a promis Luminăţiei-Sale că poate veni pe navă împreună cu fiică-sa. În definitiv, cum am putea altfel menţine onoarea flotei, Nikolai Vasilici ? Mă rog, dacă dumneata reuşeşti să-i convingi pe şefii de echipaj să nu înjure mîine, fără ameninţarea cu bătaia, n-am nimic împotrivă... Nu sînt un comandant feroce, aşa mi-a mers faima... Crede-mă, Nikolai Vasilici, adăugă, pe un glas neobişnuit de trist, căpitanul.

Pînă şi „măslinele" lui păreau întristate.

— Fiţi pe pace, Hristofor Konstantinovici. Pe mine o să m-asculte.

— Atunci eşti un vrăjitor ! Ah, ce fericit sînt că am un secund ca dumneata, stimatul meu Nicolai Vasilici ! Te rog spune-mi întotdeauna numai adevărul. Nu te jena. Ţin la adevăr !

„Cum de l-o fi suportînd fermecătoarea grecoaică pe acest ticălos de grecotei !" gîndi în acel moment Kurceavîi.

Şi ieşi din cabină, parcă înviorat, mulţumit că „grecul", speriat de probabilele reclamaţii la amiral, îşi contramandase ordinul stupid şi nemaipomenit de bestial. Totodată, secundul era vesel că acest „dobitoc perfid" va purta în curînd coarne.

„Nici o grijă, grecule, nu voi căsca gura"

IV

SECUNDUL A ADUNAT pe puntea de comandă toți șefii de echipaj, subofițeri și sergenți. Intrînd în mijlocul cercului lor strîns, le spuse :

— Ascultați, băieți ! Mîine avem inspecție. Vine un general din Petersburg, împreună cu fiica-sa, o tînără contesă... Conița asta, fraților, e din aia care nu poate auzi nici un cuvînt nițel mai deochiat... Imediat se sperie și începe să plîngă ! adăugă rîzînd Kurceavîi.

În grup răsunară rîsete.

— Înseamnă, înălțimea-voastră, că n-a mai văzut marinari !, își dădu cu părere un șef de echipaj.

— Pasăre rară ! zise un subofițer.

— Pesemne că-i cam sperioasă fata generalului, înălțimea-voastră, ironiză altul.

— Chiar așa, fraților, urmă secundul. Generalului îi e cam frică... Se teme că, îndată ce fiica-sa va pune piciorul pe navă, o să leșine de rușine din pricina sudalmelor voastre... El pretinde că subofițerii nici în fața unei doamne nu se pot stăpîni... Niște diavoli nerușinați !

Amuzîndu-se, „diavolii nerușinați" zîmbeau.

— Dar amiralul nostru v-a ținut parte, băieți, în fața ilustrului general... „Luminăția-voastră puteți veni împreună cu Serenissima. Marinarii n-o să se facă de rîs !" i-a spus.

— E-e-e ! bravo amiralului, are încredere în noi... Nici o grijă, înălțimea-voastră, n-o să ne facem de rîs !... O să ne străduim din răsputeri ! se înălțară dintre marinari numeroase glasuri pline de însuflețire.

— Așadar, mîine, în timpul inspecției, nici un cuvînt marinăresc, fraților ! Sînt încredințat că ne vom ține bine și că vom arăta tot ce putem ! exclamă cu o voce entuziastă, stimulatoare, tînărul și impozantul ofițer secund.

Astfel, lui Kurceavîi i se revelă faptul că acești oameni, necontenit supuși cruntelor mustruluieli din serviciul marinei, prețuiau mult chiar cea mai neînsemnată atitudine prietenoasă ; își dădu seama cît de recunoscători puteau fi, gata să uite orice asprime din partea unui superior, la cel mai mic semn că acela îi considera și pe ei ființe omenești.

Apoi își aduse aminte cum, odată, pe cînd era miciman, a fost ocrotit de marinari în timpul unei teribile furtuni, dezlănțuite pe

undeva prin nord. Își mai evocă încă alte lucruri asemănătoare. Strălucitorul ofițer începea să simtă din ce în ce mai viu cît de apropiați îi sînt marinarii, și-l străfulgeră gîndul că le era îndatorat. De aceea se decise ca de-aci încolo să-i pedepsească pe cît posibil mai rar.

Kurceavîi era dealtfel simpatizat de mai multă vreme pentru firea lui deschisă ; iar pentru bravura lui marinărească era poreclit de către echipaj „asul". În fine, flatați acum de încrederea pe care le-o acorda, atît el cît și amiralul, dar și ambiționați de a arăta tot ce pot, marinarii făgăduiră că nu se vor face de rușine.

— Dar dacă o să ne uităm la musafira de mîine, cucoana contesă, și-o să ne închipuim că e o garafă de votcă, rămînem muți, înălțimea-voastră, spuse, luîndu-și curaj, un subofițer care adineauri se grăbise să promită că în timpul inspecției nu va zice nici „pîs".

Bătrînul șef de echipaj Kreakva tăcea îngîndurat.

Era un om uscățiv, dar vînjos, bine clădit, cu un trunchi zdravăn, rezistent, de adevărat „lup de mare". Deși puțin crăcănate și pline de vene proeminente, picioarele îi erau de asemenea puternice. Umbla desculț. Degetele mîinii stîngi, chircite, fuseseră cîndva strivite de funga unui gabier.

Avea nasul vînăt, rupt, și îi lipseau cîțiva dinți din față — urme ale unor mîini grele care-l pedepsiseră — ceea ce accentua aspectul ingrat al chipului său roșcat și aspru, străjuit de o mustață căruntă, ca o periuță și de sprîncenele negre, încîlcite și pe alocuri jumulite, de sub care, totuși, licăreau doi ochi inteligenți, pătrunzători și ușor ironici, de culoare închisă. Dealtfel și vătămăturile de pe fața lui Karp Timofeici Kreakva aveau fiecare cîte o istorie cruntă, pe care el rareori o spunea, și asta numai vreunui matroz pe țărm, cînd după nenumărate „ciocănele" de băutură, intra în acea stare ce-l predispunea la aduceri-aminte și locvacitate. În timpul acestor confesii, mulți dintre superiorii probabil că sughițau.

Prim maestru de înjurături, neîntrecut în toată escadra, și spirit cu adevărat creator în această privință, fapt pentru care marinarii din flota Mării Negre îl socoteau un model „clasic", Kreavka se îndoia asupra afirmațiilor bine intenționate, dar făcute cu atîta ușurință de tovarășii săi. Iar el, și pe drept cuvînt, nu se încumeta să promită nimic, oricît de puțină vreme ar fi durat inspecția.

— Trebuie să ne dăm silința, înălțimea-voastră, spuse în sfîrșit bătrînul marinar, pe un ton încurajator. Dar dacă nu te poți ține, atunci măcar în șoaptă, ca să n-audă domnișorica și să nu moară de frică, Nicolai Vasilici, propuse el, găsind soluția unui compromis rezonabil pentru ambele părți. Se vede treaba că e pirpirie și spe-

rioasă ca o căţeluşă de soi, înălţimea-voastră... Poate dacă tragem numai aşa niţeluş, în soaptă, n-o să ne audă...

Lumea izbucni în rîs.

Rîse şi ofiţerul secund, apoi spuse :

— Ce propui tu cred că n-o s-o ucidă pe coniţă, dar de leşinat, leşină sigur... De altminteri, vocea ta... cum o ştii şi tu, chiar şi şoptită, tot se aude pe dunetă... Te rog, Kreakva, caută să te ţii.

— Parc-aş fi un ticălos, înălţimea-voastră ! Ce, eu nu vreau să mă ţin ca s-o supăr pe domnişoara, să-l fac de rîs pe „Sultan Muhamud" al nostru în faţa cneazului şi să-l umilesc pe domn amiral şi pe înălţimea-voastră ? Mă voi strădui din răsputeri. Dar de făgăduială vă rog să mă izbăviţi, Nicolai Vasilici, ca nu cumva să mă mustre mai tîrziu cugetul.

— Bine... bine... îţi mulţumesc, Kreakva... Şi dacă n-ai să te simţi în stare să te stăpînească, astupă-ţi gura cu mîna şi înjură numai pentru tine... Aşadar, fraţilor, mîine să fie totul în ordine !, încheie secundul şi ieşi din cercul marinarilor.

— Asta zic şi eu „as", spuse un subofiţer, după plecarea lui Kurceavîi.

— Chiar aşa, „as" ! răsunară alte voci.

Grupul se împrăştie.

Fiecare subofiţer repeta subalternilor săi ordinul amiralului şi al căpitanului secund : în cursul inspecţiei totul să fie cuviincios... aşa cum trebuie.

Bineînţeles că subofiţerii adăugau, de data aceasta din partea lor, promisiunea de a-i „lustrui mutra" acelui „marinar porc de cîine" care îl va face de rîs pe amiral.

— Iar de săpuneală de la căpitan nici nu-ţi mai pomenesc, zicea cîte unul pentru a spori puterea de convingere. Dacă o auzi ceva... Atîta-ţi spun, băiete, bagă de seamă să nu-ţi numere el loviturile de bici. Ştii bine ce fel de „Mazepă" grecească e !

Apoi, ca şi cum îşi îndepliniseră obligaţia de serviciu, aceea de a se juca din cînd în cînd „de-a comandanţii severi", subofiţerii au redevenit oameni simpli şi deloc înspăimîntători. Au început să pălăvrăgească prietenește cu aceiaşi marinari pe care îi ameninţaseră cu cîteva clipe înainte că o să le „umple botul de sînge". Au discutat de vizita prestantului general din Petersburg şi despre chestiunea cea mai importantă, fiică-sa, plăpînda şi sperioasa coniţă care se temea pînă şi de aluzii, darmite de sudalmele marinăreşti... „S-ar putea, Doamne fereşte ! să dea ortu popii, fraţilor !" îşi băteau ei joc de

contesă. Chiar aşa şi-o imaginau : „plăpîndă şi sperioasă", precum spusese Kreakva, şeful de echipaj.

Kreavka n-a încercat să „bage nimănui minţile în cap".

După coborîrea fanionului, amiralul, deşi aprins la faţă, nu arăta aproape deloc „marsaluit". Îi invitase pe ofiţeri în cabină şi le argumenta pentru ce îi roagă să se abţină :

— Va veni cu o doamnă... Fiică-sa !

Se înţelege de la sine, ofiţerii i-au promis...

Iar locotenent Adrianov, un tînăr care se interesa de literatură şi, pe deasupra, mai era şi iubăreţ, ca un vrăbioi, spuse cu oarecare seriozitate, roşind feciorelnic :

— Numai prezenţa unei femei, Maxim Ivanîci, a unei femei... are o influenţă... binefăcătoare... şi... şi... şi...

Vocea emoţionată a locotenentului răguşi brusc. Amiralul se grăbi să vie în ajutor :

— Şi grozav de drăguţă, Arcadi Sergheici... da, da ! Şi minunat făcută... Într-un cuvînt, ai ce să vezi... şi... ştrengăriţă mare... îi place să arate ce are, conchise el rîzînd.

V

UN BĂTRÎN ÎNALT ŞI DREPT, în surtuc de uniformă, cu epoleţi de general-aghiotant, însoţit de o tînără femeie strălucitoare, îmbrăcată elegant, a urcat exact la ora unsprezece pe puntea navei militare „Sultan Mahmud".

Amiralul, căpitanul şi ofiţerul de cart au întîmpinat la intrare pe nobilii oaspeţi. Primirea a fost solemnă, potrivit regulamentului. Fanfara a cîntat marşul. Echipajul era adunat în front, cu garda şi toţi ofiţerii în ţinută de paradă, purtînd stilet. În flancul drept se afla frumosul căpitan secund.

Luminăţia-sa, înmănuşată în alb, a trecut în revistă echipajul, salutînd continuu cu mîna la chipiu şi s-a apropiat, alături de contesă, de ofiţeri. Amiralul i-a prezentat oaspeţii lor. Cneazul a întins mai întîi mîna ofiţerului secund. Contesa, în timp ce strîngea mîna acestuia, l-a privit fugitiv, plină de curiozitate, apoi şi-a urmat tatăl, dînd mîna cu toţi ofiţerii. Ofiţerilor cu navigaţia şi celor doi medici însă Luminăţia-Sa n-a binevoit să le întindă mîna ; în schimb contesa da, şi chiar cu amabilitate.

„„Bravo ei !“ a gîndit atunci Maxim Ivanîci, probabil contrariat de purtarea „scorţoasă“ a Luminăţiei-Sale.

Apoi cneazul dădu bineţe marinarilor. Aceştia strigară un „Să trăiţi“ atît de puternic, încît Luminăţia-Sa se strîmbă puţin. Trecînd rîndurile în revistă pe ambele părţi — bineînţeles tot împreună cu tînăra, zvelta şi învoalta contesă — cneazul, la invitaţia amiralului, coborî să arunce o privire pe punte.

Nu după mult, se dădu ordinul de rupere a rîndurilor.

Marinarii de pe teugă, evident stîrniţi de ceva, rîdeau pe înfundate.

— Ce vă rînjiţi, diavolilor ? întrebă cu jumătate glas bătrînul şef de echipaj pe un marinar care se apropiase să aprindă o ţigară.

Din considerente „politice“, secundul îi ordonase lui Kreavka să nu urce pe punte în timpul inspecţiei. Acesta se grăbea acum să termine luleaua.

— Ce zici Karpo Timofeici ?... E plăpîndă contesa ?

— Mi-o închipuiam ca pe o căţeluşă şi, cînd colo — o căţea în toată puterea cuvîntului. Bănuiesc că nici sperioasă nu-i ! spuse încetişor bătrînul şef de echipaj, apoi, trăgînd un scuipat în butie, zîmbi ironic.

Conduşi de amiral, căpitan şi secund, oaspeţii au inspectat toate punţile, după care, vizitînd în treacăt infirmeria goală şi careul ofiţerilor, se întoarseră pe dunetă.

— Sînt entuziasmat de ordinea şi de impecabila curăţenie ce domneşte pe navă ! Ce bravi sînt marinarii ! Ce linişte ideală e aici, gentilul meu amiral ! Constat mai mult decît m-aş fi putut aştepta, gentilul meu amiral ! spunea cneazul cu cea mai aleasă politeţe, vorbind un pic pe nas şi întinzînd cuvintele. Socotesc de a mea datorie ca, îndată ce mă voi întoarce la Petersburg, să raportez personal, adăugă el pe un ton extrem de afabil şi plin de stimă, de parcă ar fi dorit sincer să-l facă fericit pe acest „marinar prost crescut“, cum de fapt îl considera pe amiral.

Amiralul nu s-a lăsat prea impresionat de complimentele Luminăţiei-Sale, care habar n-avea de arta marinărească şi care se tot mira că pe o navă din flota Mării Negre domneşte ordinea şi curăţenia. Ba mai mult, generozitatea laudelor, modul afectat şi stupid de a i se adresa cu „gentilul meu amiral“, infatuata promisiune de a-l pune în graţiile celor de la Petersburg printr-un raport elogios, ei bine, toate acestea îl cam enervaseră pe orgoliosul nostru amiral.

„Fanfaronule, consideri... de a ta datorie ! Şi te mai crezi şi deştept !“ îşi zicea el în gînd.

Spre deosebire de amiral, „grecoteiul", care de asemenea primise o porție de vorbe amabile din partea cneazului, era copleșit și irosea mulțumiri lingușitoare și exaltate.

Între timp, la cîțiva pași de taică-său, eleganta contesă începuse o conversație cu secundul.

Era o brunetă de vreo treizeci de ani, ageră, frumoasă și cu „vino-ncoace", plină de sine, cu capul înălțat semeț, ca și cum se considera îndreptățită să i se recunoască atît frumusețea irezistibilă a chipului, cît și superba conformație a trupului ei atrăgător.

Se putea observa că știe prea bine ce anume îi atrage pe bărbați și, căutînd să pară fără intenție, îi arăta lui Kurceavîi ba mîinile, ba gîtul sculptural, ba juca provocător din ochii negri și zîmbitori.

— E foarte drăguț la dumneavoastră... Mi-a plăcut... Și ce oameni amabili sînteți dumneavoastră, domnilor marinari ! spunea ea secundului.

Și, examinîndu-l fără jenă pe chipeșul și blondul bărbat cu o privire semnificativă, stăruitoare și în același timp duioasă, de animal splendid și răsfățat, izbucni deodată cu această ironie impertinentă :

— Se pare că dumneata te bucuri aici de reputația unui bărbat periculos... Sînt foarte bucuroasă de a vedea o celebritate locală.

Kurceavîi, flatat în vanitatea lui, se aprinse și răspunse cu o sobrietate prefăcută :

— Reputația mea, contesă, este nemeritată...

— N-aș prea crede... Vino să mai stăm de vorbă ! spuse ea aproape imperativ.

Kurceavîi, scoțîndu-și chipiul și înclinîndu-și capul, întrebă :

— Cînd îmi permiteți ?

— Astăzi, la ora șapte...

Cneazul își îndreptase ochii leneși spre fiică-sa.

„Un nou capriciu !" gîndi acesta, făcînd o discretă grimasă.

Reputația „îndoielnică" a frumoasei contese — soție a unui cunoscut demnitar, cu care cneazul fusese coleg de bancă în corpul de paji — îi stătea demult ca un ghimpe în inimă. Iar acum nu putea fi decît contrariat de purtarea nici măcar mascată a unicei sale fiice.

Luminăția-Sa o privi din nou.

Dar contesa nu acordă nici o importanță privirii preventive a tatălui, a cărei semnificație „te observă lumea !" ea o pricepea dealtfel foarte clar.

— Cu ce porunciți să începem, Luminăția-Voastră ? întrebă pe un ton ușor afectat, oarecum ierarhic, amiralul, în același timp ridicînd mîna la viziera chipiului său alb care-i lunecase un pic pe ceafă.

— Sînt întru totul la dispoziția dumitale, gentilul meu amiral ! răspunse excesiv de politicos cneazul, ducînd și el mîna — dar numai două degete — la viziera mare a chipiului său tras, dimpotrivă, peste ochi.

— Binevoiește Luminăția-Voastră să vadă la început instrucția de artilerie, iar apoi pe cea cu pînzele ? Sau porunciți să dăm alarma pentru pompieri ? Ce poruncește Luminăția-Voastră ? întrebă insistent amiralul, continuînd să joace rolul subalternului.

— Arată-mi, dacă dorești, gentilul meu amiral, mai întîi pe bravii dumitale marinari artileriști, iar după aceea pe vajnicii marinari la instrucția de vele... Mai mult n-am să mai abuzez de amabilitatea dumitale, amirale.

— La ordinele Luminăției-Voastre !

Amiralul chemă pe ofițerul de cart și îi ordonă :

— Toboșarii !

Secundul, auzind discuția celor doi bătrîni, care semănau în aceste clipe cu niște „maimuțe savante", se scuză față de contesă și porni în goană spre busolă, pentru a-l înlocui pe locotenentul de cart și a lua comanda manevrelor.

Apoi, aplecîndu-se nițel peste balustrada dunetei, strigă cu voce sonoră, plină de elan, celor doi toboșari care alergau pe punte :

— Alarma de artilerie !

Toboșarii se opriră brusc din fugă și începură să bată din tobe semnalul.

— La tunuri ! țipă scurt, de pe teugă, Kreavka.

Într-o clipă, răsună pe scări și pe punte tropăitul a sute de picioare.

Subofițerii nu se răstiră la nimeni.

După un minut, pe navă domnea o liniște desăvîrșită. Lîngă tunuri, pe punte și jos la baterii, servanții stăteau nemișcați.

VI

— UNDE DOREȘTE LUMINĂȚIA-VOASTRĂ să vadă instrucția ? Aici sau jos ?

— Se poate şi aici, gentilul meu amiral.

Tobele bătură, şi instrucţia începu.

Bătrînul artilerist era agitat ca de obicei, dar nu se lăsa pradă furiei şi nu înjura. Spre norocul tuturor, nu uitase că pe dunetă se află Luminăţia-Sa împreună cu contesa care...

„Dă, Doamne, să se termine mai repede !" îşi spuse în gînd crăcănatul căpitan de artilerie. În fine, se lumină la faţă cînd observă că atît musafirii cît şi amiralul, de asemenea „perfidul grecotei" şi secundul, erau mulţumiţi.

Şi de ce n-ar fi fost ?...

Marinarii împingeau tunurile spre ambrazurile deschise, apoi le trăgeau îndărăt, ca şi cum trebuiau să fie încărcate. Păreau nişte jucării în mîinile lor. Comenzile erau executate cu precizie, fără nici o mişcare de prisos, repede şi pe tăcute.

— Minunat... Ad-mi-ra-bil ! exclamă, încîntat de instrucţie, Luminăţia-Sa, adresîndu-se amiralului ca marelui erou al zilei.

— Marinarii sînt deprinşi, Luminăţia-Voastră !... Şi în larg trag destul de bine cu obuzele de luptă ! replică amiralul, cîtuşi de puţin surprins de agerimea marinarilor şi primind laudele cneazului fără a se simţi flatat.

Ceea ce însă cu adevărat îl impresiona plăcut era faptul că bătrînul artilerist — marinar provenit din trupă — nu scăpase nici o sudalmă.

— Mă miră Kuzma Ilici al nostru ! Să fi scăpat măcar vorba lui preferată „muierea dracului", dar nici pomeneală ! spuse el încet, apropiindu-se de secund.

— Să vedem pînă la urmă, Maxim Ivanîci !... Poate că tocmai la sfîrşit ne dă gata ! E-n stare să ne facă de baftă... şi încă... în faţa contesei ! răspunse neîncrezător secundul, neslăbindu-l din ochi pe artilerist, parcă vrînd să-l sugestioneze ca nu cumva să-şi dea în petic.

— Pe dumneata conita asta pesemne că te-a convins asupra „meritelor" ei, Nikolai Vasilievici ! glumi cu tîlc amiralul, apoi se îndreptă către Luminăţia-Sa şi serenissima contesă, de lîngă care căpitanul nu se mai dezlipea şi-i tot zîmbea triumfător.

După scurtă vreme, cneazul a rugat să se comande încetarea. Astfel marinarii artilerişti au fost lăsaţi liberi.

— Acum, Nikolai Vasilievici, hai să arătăm musafirilor cum întindem şi strîngem velele, spuse deodată amiralul, tresăltînd la gîndul manevrelor-fulger.

Şi, adresîndu-se cneazului :

— Binevoiți, Luminăția-Voastră, și doamna contesă, binevoiți să vă apropiați.

Cneazul și contesa se apropiară de strajă.

Secundul Kurceavîi, care era un brav marinar și un bun cunoscător al artei veliere, uită în această clipă absolut totul în afară de pînze. Însuflețit de ordinul amiralului, părînd fermecător prin întreaga-i înfățișare, tînărul comandă în culmea forței și a entuziasmului.

— Toată lumea sus ! Întindeți pînzele !

Șefii de echipaj începură să fluiere. Toți marinarii erau pe punte. Marinarii-gabieri se repeziră spre catarge.

— La sarturi ! Pe gabii și crucete ! strigă iarăși secundul.

Marinarul de semnalizare deja răsturnase ceasornicul de nisip care indică minutele.

Marinarii urcară într-un suflet pînă sus de tot pe scara de funie.

Amiralul se îndepărtă de musafiri și, înălțîndu-și capul, își fixă privirea pe catarge. Aveai impresia că toată ființa lui se contopește cu această acțiune a întinderii pînzelor.

— Pe verge !

Marinarii se risipiră vertiginos pe verge, cu ușurința cu care ar fi alergat pe un loc neted.

Și, ca sub bagheta unui vrăjitor, nava, într-un singur minut, s-a îmbrăcat în pînze.

Amiralul, secundul și bătrînul șef de echipaj Krevka zîmbeau satisfăcuți. Bineînțeles, și cneazul era mulțumit de rapiditatea uluitoare a manevrelor.

— Un minut, înălțimea-voastră ! raportă secundului marinarul de la semnalizare.

— Miraculos... Toată manevra într-un minut... E o vrăjitorie ! spuse cneazul.

Amiralul continua să privească atent pînzele, să se asigure că toate sînt întinse perfect. Nici Kurceavîi nu-și lua ochii de la catarge, fără să observe astfel cum contesa îl învăluia cînd și cînd cu priviri extaziate, ca pe un mare tenor în plină scenă.

Amiralul auzise cuvintele cneazului, dar n-avea de gînd să-i răspundă.

„Ca și cum pe «Sultan Mahmud» pînzele puteau fi ridicate în mai mult de un minut ! Ca și cum marinarii n-ar lucra ca niște diavoli !" își spuse el. Și, bineînțeles, nici măcar pentru o clipă nu-i trecu prin cap ce mijloace feroce de instruire a marinarilor îi făcuseră pe aceștia să devină „diavoli" !

În locul amiralului, „grecoteiul", fericit și recunoscător pînă în ultima fibră a ființei lui pentru faptul că Luminăția-Sa și contesa fuseseră satisfăcuți de agilitatea manevrei, mulțumea insistent, lăsîndu-i să înțeleagă că el, căpitanul, era eroul acestui spectacol.

Peste cîteva minute, răsună comanda secundului : „Strîngeți velele !"

Din nou alergară sus marinarii-gabieri. Începură să strîngă vela gabierului și vela zburătorului, în timp ce marinarii de jos legau pînzele.

Ca și mai înainte, pe navă domnea liniștea, lucru de care, firește, amiralul și secundul erau foarte bucuroși. Manevra velelor se desfășura bine și nici un cuvîntel al vreunui șef de echipaj nu străbătuse pînă la dunetă.

Dar, deodată, la vela gabierului mic, o zăbavă. Colțul velei nu se strîngea.

Kurceavîi privi îngrozit pînza. Amiralul, alarmat, scoase un sunet înăbușit.

Un tînăr marinăraș trăgea de parîmă, cu mișcări precipitate, rușinat de ce se-ntîmplase. Parîma era înțepenită. Nici chip să se urnească.

Și, încercînd să îmblînzească parîma, micul marinar se rugă de ea în șoaptă :

— Hai, drăguțo ! Dă-i drumu, micuța mea încăpățînată !

Dar „drăguța" nu se îndupleca, încît marinarul se supără și, scuturînd-o sălbatic, mormăi :

— Dă-i drumu, ticăloaso ! Hai, fir-ai... să te...

Subofițerul auzi cuvîntul necuviincios și, revoltat, spuse încetișor marinărașului :

— Ce-i asta, Jucenko, fir-ai să fii tu... Sudui ? Ce ți-am ordonat ?... Azi și... mîine...

Șeful de echipaj sări la parîmă, trase de ea puternic și mîrîi reținut, dar furios :

— Ce v-ați foit, mă, voi... ca niște ploșnițe-n supă ? Marinar ești tu, mă ? Așa și pe dincolo...

Ofițerul de lîngă catarg exclamă, dintr-o pornire de nobilă indignare :

— Nu-njurați mă... așa și pe dincolo... voastră !

Prin liniște pătrunseră pînă la dunetă și cîțiva „termeni marinărești". Cneazul se chirci. Contesa zîmbi și își întoarse fața. Atunci, secundul, simțindu-se ofensat în ce avea mai scump, din pricina

micului incident, se repezi în jos și, înainte de a ajunge pe teugă, urlă :

— De ce n-ați slăbit-o ?

— Am slăbit-o ! zbieră la rîndul lui, Kreakva.

— Ați slăbit-o ?... Tocmai voi care mi-ați promis : „Vom căuta să fim la înălțime" !

Și de pe buzele secundului se desprinse pe negîndite un cuvințel „înaripat" care apoi se rostogoli.

„Grecoteiul" înmărmurise de frică. „Ne-am dus pe copcă ! Oare ce va raporta la Petersburg Luminăția-Sa ?", îi trecu prin minte.

Era deja pe teugă și, cu obișnuitul său ton blajin, spuse :

— Vă snopesc pe toți în bătaie, mama... și răsmama !...

Cneazul se ghemuise și se crispase... Iar contesa abia își mai ținea rîsul.

Maxim Ivanîci, care auzise toate sudalmele, se aprinse. Coborî iute spre teugă. Acolo, dînd ochii cu mizerabilul „grecotei", îi șopti :

— Te-ai ținut de cuvînt... Nimic de zis... Și încă față de o doamnă !...

Dar uitînd că doamna se afla numai la cîțiva pași, amiralul adăugă niște cuvinte mult mai convingătoare.

Revenind îndată pe dunetă, amiralul, rușinat de vorbele pe care le trîntise căpitanul, se apropie de secund și-l întrebă :

— S-a auzit cumva ?

— S-a auzit, Maxim Ivanîci ! răspunse foarte posomorît secundul, și continuă să dea comenzile.

Pînzele fuseseră strînse fără cusur și musafirii nu observaseră poticnirea de cîteva secunde a parîmei care i-a împins pe marinari să se facă de rîs.

Marinarii coborîră de pe gabii.

— Sînt entuziasmat, gentilul meu amiral, spuse cu o și mai accentuată politețe cneazul. Instrucția velieră a fost o minune. Îți mulțumesc pentru plăcerea acordată, gentilul meu amiral...

Amiralul, jenat, mulțumi din cap.

— Ordonați să continuăm instrucția, Luminăția-Voastră ?

— Spre marele meu regret, mi-e imposibil... Am făgăduit să inspectez astăzi divizia a cincisprezecea de infanterie.

— Poate binevoiți să luați cu noi micul dejun, Luminăția-Voastră ?

Cneazul își ceru scuze, pretextînd că nu are timp. Apoi, cu aceeași amabilitate, dar în grabă, își luă rămas bun de la toată lumea și porni spre scară...

— Prin urmare, te aștept diseară ! spuse veselă contesa, întinzînd lui Kurceavîi mîna.

După ce-i conduse pe musafiri, amiralul se retrase în cabina lui. Aruncînd o privire asupra mesei festiv împodobită, zărindu-l și pe vistavoi în ținuta de paradă, exclamă :

— Dracu să-i ia, dacă n-au avut chef să stea la masă cu noi !...

Și, în concluzie, ordonă lui Suslik :

— Adă-mi surtucul vechi și cheamă-i pe toți domnii ofițeri la masă ! Iar tu poți să te și descalți, Suslik...

Traducere de *Radu Căplescu*
și *Gleb Bocunescu*

UN CĂPITAN STRĂLUCITOR

I

ERA ÎNTR-O DIMINEAȚĂ de septembrie. Abia trecuse de ora opt.

În rada portului militar Toulon sălășluia o liniște totală. Soarele încă nu începuse să chinuiască lumea cu razele lui arzătoare.

Căpitanul navei „Viteaz", ancorată alături de nava-amiral a escadrei franceze, tocmai primise obișnuitele rapoarte de dimineață și, rămînînd pe punte, admira cu bucurie, aproape fascinat, grațioasa și splendida sa corvetă, cu elegantele ei conture, cu arborada înaltă, coșul alb ca zăpada și puntea de un alb sclipitor.

Căpitanul-locotenent Rakitin, tînăr marinar, recent numit comandant, trăia lunile de miere ale autorității noului grad, comandînd această corvetă — una dintre cele mai bune nave din flota Mării Baltice — pe care domnea o ordine impecabilă, o curățenie uluitoare și o „ideală" rapiditate de acțiune.

Nava îi entuziasma și pe marinarii străini.

Era perioada de înnoiri în flotă. De curînd fusese suprimată pedeapsa corporală. Căpitanul știa să stăpînească fără brutalitate echipajul, iar „băieții lui bravi" (cum le spunea marinarilor) munceau din răsputeri, riscînd pentru „ideala rapiditate" să rămînă schilozi în timpul instrucțiilor sau să-și piardă viața, de dragul ambiției de a se distinge a strălucitorului lor căpitan, care, astfel, era mulțumit de „bravii" săi. Nu-l vor face de rîs pe „Viteaz", gîndea el.

Îmbrăcat foarte elegant, de sus pînă jos în alb, acest bărbat de aproape treizeci de ani, blond, bine clădit, suplu, a cărui față cu favoriți și mustață mătăsoasă, de culoare aurie, exprima deplina încredere de sine, Rakitin era o apariție într-adevăr strălucitoare. Privea acum cu binoclul nava-amiral franceză. Un zîmbet victorios, triumfător, îi juca pe chip.

La un moment dat îndepărtă binoclul şi, mijindu-şi ochii albaştri, se adresă ofiţerului de cart, micimanul Lazunski :

— Azi franţujii fac probabil instrucţie cu pînze.

— Şi noi tot instrucţie cu pînze vom face, Vladimir Nikolaici ? întrebă respectuos şi voios micimanul.

— Bineînţeles.

— Din nou ei o să rămînă în urmă, Vladimir Nikolaici ! spuse cu însufleţire micimanul.

Pe faţa lui imberbă flutura zîmbetul fericit al învingătorilor.

Dar Rakitin, care îşi păzea cu străşnicie prestanţa de comandant, avu brusc impresia că micimanul fusese prea familiar intrînd cu el în discuţie şi îi vorbi cu glas sever :

— Marinarul de semnalizare să nu-şi clintească ochii de la arborele zburătorului artimon al navei-amiral !

— Am înţeles, să nu-şi clintească ochii ! răspunse, devenind deodată grav, tînărul miciman.

— Dealtfel, fii şi dumneata atent, să nu-ţi scape cumva semnalul.

— Am înţeles, voi fi atent ! răspunse oficial, cu şi mai multă gravitate în ton, Lazunski, oarecum ofensat.

Apoi, deşi marinarul de semnalizare stătea continuu cu ocheanul aţintit asupra coşului navei-amiral, micimanul îi strigă :

— Fii atent la nava-amiral !

— Înţeles ! Sînt atent, strigă marinarul la rîndu-i, dar gîndind : „Strigi degeaba !"

Căpitanul rămase pe punte. Arunca mereu priviri spre nava-amiral franceză. Pe puntea de comandă a acesteia, îmbrăcat într-un surtuc lung, de culoare bleumarin, pe deasupra căruia se răsfrîngea gulerul imaculat al cămăşii, se plimba încolo şi încoace un bătrînel scund, uscăţiv, cu nasul coroiat şi cu o bărbiţă căruntă. El era chiar amiralul navei — om nespus de amabil şi politicos, care, deşi lucra în serviciul lui Napoleon al III-lea, simpatiza cu Casa de Orléans.

Rakitin îşi scărpină perciunii lui blonzi şi rari. Aştepta începerea solemnităţii de pe „Viteaz". Şi cu cîtă nerăbdare ! Căci deseori nava strălucitorului căpitan rus provocase invidia profesională şi rănise orgoliul patriotic al marinarilor străini, ceea ce îl umplea de mîndrie.

Cînd nava „Viteaz" era ancorată într-o radă împreună cu vreo escadră franceză sau engleză, Rakitin, conform cu regulile internaţionale ale etichetei, urmărea semnalul amiralului de pe escadra străină şi comanda pe „Viteaz" exact aceleaşi instrucţii. Mai totdeauna, corveta rusească ieşea învingătoare. Pînzele ei erau înălţate şi strînse

cu un minut sau cu un minut și jumătate mai devreme decît la francezi sau englezi. Întregul echipaj de pe „Viteaz" exulta. Pînă și doctorul și preotul triumfau.

II

— SEMNALUL ! STRIGĂ din răsputeri marinarul.

Pe arborele zburător artimon de pe nava-amiral „Terrible" se înălțaseră trei ghemotoace care, ajungînd în vîrful arborelui, se desfășurară. Erau fanioanele de semnalizare : „Toate pînzele sus".

În aceeași secundă, pe toate navele escadrei s-au ridicat semnalele de răspuns și, prin liniștea adîncă din tot cuprinsul radei, străbătură cuvintele de comandă ale francezilor.

— Fluierați să vină toți sus ! Ridicați pînzele ! strigă nefiresc de tare, și emoționat, micimanul, cu o voce de bas scrîntită pe ultima notă.

Răsunară sifliile. Se auziră vocile șefilor de echipaj și ale subofițerilor.

Ca o turmă împrăștiată, marinarii corvetei „Viteaz" s-au repezit fiecare spre postul său. Ofițerii, ieșiți din salonul lor, goneau spre catarge. Navigatorul-șef, om în vîrstă, fugea în trap spre punte, urmat de ofițerul secund — alergînd cam în același fel și purtînd ceasul de nisip, cu care se măsoară de obicei timpul manevrei.

Secundul, pe numele său Vasili Leontievici, era un locotenent mic de statură, durduliu și fraged ca un castravecior și avea vreo treizeci și ceva de ani. Ajuns iute pe punte, se aplecă cu tot corpul peste balustradă, desfăcîndu-și larg picioarele scurte.

Lumea amuți o clipă.

— Gabierii pe sarturi ! Pe gabii și pe crucete ! comandă el, ca și cum ar fi instigat pe cineva, cu o voce plină de elan, puternică, rotundă și plăcut timbrată, de bariton.

O dată cu această comandă, își îndreptă ochii căprui, ageri și iscoditori, de șoricel, către „francuzul" : oare începuseră și acolo să alerge marinarii pe sarturi ? Nu încă ! Slavă Domnului !

Marinarii de pe „Viteaz" s-au și năpustit ca niște apucați pe sarturile întinse. Li se vedeau doar călcîiele goale sfîrîind. Unii se aflau deja pe gabii, alții urcau în fugă mai departe, pe crucete, în timp ce marinarii francezi abia ajunseseră la gabii.

Iar sprintenul spiriduș Sfîrlează, cum i se spunea pe teugă lui Vasili Leontievici, strigă și mai puternic :

— Pe verge !

Marinarii, în cămășile lor albe, se risipiră pe vergele zburătorului și ale gabiei cu o nemaipomenit de îndrăzneață și ușoară repeziciune, ca și cum ar fi alergat pe o dușumea — nu pe acești bușteni rotunzi, centrați transversal, care atîrnau la o înălțime ametitoare deasupra punții — și, asigurîndu-și un vag echilibru prin sprijinirea de tangon, ei păreau a nu se teme deloc că, la cea mai mică neatenție, și-ar putea frînge gîtul pe punte, sau că s-ar putea pomeni, de la acea uriașă înălțime, tocmai în adîncul mării, de unde să nu mai vadă niciodată lumina zilei.

— Filează !... școturile ! Jos de pe gabii și crucete !

Vocea ofițerului secund răsuna tot mai nervoasă și mai precipitată.

Căpitanul, care nu-și abătea privirea de la verge, abia își stăpînea emoția și nerăbdarea ambițioasă de a cîștiga victoria. Îi era teamă ca nu cumva „Viteaz" să întîrzie, să pată rușinea...

— Cîte minute ? izbucni el cu glas tremurător.

— Două și jumătate ! răspunse ofițerul secund.

„De ce s-or fi foind oare netrebnicii ăștia ?", gîndi Rakitin, ignorînd curajul și viteza uimitoare cu care marinarii făceau această muncă atît de grea și de periculoasă.

— Vasili Leontici ! Mai e mult ? exclamă cu reproș căpitanul.

Ofițerul secund ridică din umeri.

— În orice caz, oamenii se străduiesc peste poate ! răspunse Vasili Leontici.

Încă un minut, un minut care nu se mai termina...

Și deodată „Viteaz" se îmbrăcă de sus pînă jos în pînze, pe ambele borduri și pe prova pînă la bonpres. Părea o pasăre gigant, cu aripile lăsate.

Pe corvetă se instală din nou liniștea.

La un minut după, s-au ridicat și pînzele de pe navele escadrei franceze.

Dar triumful lui Rikitin nu era total. Ambiția strălucitorului căpitan suferea.

Desigur !

Pe „Viteaz", astăzi, pînzele nu se înălțaseră cu acea iuțeală ca-n basme, care-i uimea pe marinarii străini, ci cu patruzeci de secunde mai tîrziu decît în alte dăți. Corveta depășise pe francuji doar cu un singur minut.

— Ordonă adunarea în front a echipajului, Vasili Leontievici !

— Am înțeles !

Încă un minut, și marinarii s-au adunat în front.

Cu pas grăbit și hotărît, săltîndu-și nițel capul, Rakitin se apropie de mijlocul frontului. Ochii tuturor marinarilor erau ațintiți asupră-i. În privirea lor fixă, încordată, se citea descurajarea. Cîteva secunde, Rakitin tăcu, scrutînd sever, cu pleoapele strînse, pe un tînăr marinar care se afla drept în fața lui. Acesta își holbă și mai mult ochii lipsiți de expresie.

— Nu m-am așteptat la așa ceva de la voi, băieți ! Ați feștelit-o astăzi. V-ați foit ! spuse căpitanul pe un ton aspru, cu un aer solemn și posomorît.

Marinarii se simțeau vinovați. Figurile lor deveniră și mai încleștate. Astfel, satisfăcut pe deplin de efectul scontat, Rakitin urmă cu o voce îmblînzită :

— Băgați de seamă !... Altădată să nu vă faceți de rîs și să nu mă mai faceți de baftă în fața franțuzului... Am încredere în voi... Doar sînteți niște bravi...

— Trăiți ! Am înțeles, înălțimea-voastră ! tunară ușurați, bucuroși, marinarii.

Căpitanul a poruncit apoi să se dea liber „bravilor", liniștit și încredințat că ei pun mare preț pe cuvintele sale și că nu-l vor mai face de rîs.

III

MARINARII ÎL SOCOTEAU pe Rakitin un „strașnic" comandant de instrucție.

Fericiți de „răgazul" căpătat odată cu plecarea fostului căpitan — un adevărat „mardeiaș", extraordinar de darnic în pedeapsa bătăii cu funia — găseau că noul comandant, deși foarte pretențios în slujbă, mai ales în ce privește rapiditatea manevrelor, e un om bun la inimă. Bătea rar, dar și atunci „cu cap". Nu trimitea în detașamentele de pedeapsă, pentru „săpuneală", pe cineva care să nu fi fost vinovat, nu-i plăcea ca ofițerii să bată mai mult decît trebuie și nu sancționa beția pe uscat.

Marinarii, obișnuiți să muncească nebunește și nemaiștiind ce-i odihna, astăzi crezură de-a binelea că au feștelit-o din pricina celor

patruzeci de secunde, că l-au făcut de rîs pe căpitan şi s-au făcut şi ei de rîs în faţa „franţuzului". Desigur, nu depuseseră destulă rîvnă, asta era sincera lor convingere.

Bătrînul şef de echipaj, Terentici, pătruns de dojana căpitanului, vorbea cu însufleţire marinarilor de pe dunetă :

— Căutaţi, diavolilor, să vă daţi silinţa ! Să nu-l mai faceţi de baftă pe căpitan în faţa franţuzului. Pui de draci ce sînteţi ! Altul în loc v-ar fi făcut să vă scuipaţi dinţii, voi, ăia de pe gabie. Iar căpitanul — „bravii mei", ai ! „Mardeiaşul" v-ar fi împestriţat spinările cu nuiaua şi nici mie nu mi-ar fi rămas botul întreg, de se-nfuria... Noroc că nu pedepsea şi pentru secunduri întîrziate...

Mulţi dintre marinarii gabieri încercau să-l liniştească pe bătrîn.

— Nu-ţi fie frică, Terentici, ne vom strădui !

— Ţine mult la repeziciune, dar e blînd la vorbă...

— Ne-a mai dat curaj... zice că sîntem „bravi"...

— Şi nici nu prea ne-a bătut la cap... Să nu mă faceţi de baftă, şi cu asta basta...

— Să le arătăm, fraţilor, cum întindem pînzele !

— Chiar aşa, să le-arătăm ! se auziră şi alte voci.

Iar vocea tînărului, a îmbujoratului şi voiosului marinar de gabie Nikeev, cel cu ochii mari, negri şi duioşi, răsună parcă mai tare şi mai emoţionată decît a tuturor.

IV

ÎN ACEST TIMP, căpitanul, la el în cabină, spunea ofiţerului secund :

— Sper, Vasili Leontici, că o să le dăm peste nas cu strîngerea pînzelor... N-o să zăbovim şi nici n-o să ne încurcăm. Vrei o ţigare de foi ?

— Mulţumesc... prefer o ţigare obişnuită... Cu ce-am încurcat-o, Vladimir Nikolaici ? Pentru c-am întîrziat cu patruzeci de secunde ?... O întîrziere prea mică...

— Prea mică, dar putea să nu fie, Vasili Leontici... Şi nici nu trebuie să fie... Echipajul nostru — toţi nişte bravi ! Merge şi fără bătaie... Dacă cunoşti psihologia marinarului rus... Eu, har Domnului, o cunosc bine de tot ! spuse încrezut Rakitin.

— O comoară de băieți ! zise cu însuflețire Vasili Leontievici, apoi adăugă vinovat : Se-ntîmplă cîteodată să le mai scapi cîte-o palmă... așa, din obișnuință... Dar dacă-i pe merit... atunci nu-i cu supărare.

— Totuși ar fi de preferat ca domnii ofițeri să se mai abțină... Te pomenești că ne vedem încondeiați la ziar, în „Kolokol" Nu ne-ar sta de loc bine...

Săgeata țintea către ofițerul secund.

Acesta înțelesese, dar nu răspunse nimic.

— Cine oare putea să fi scris la ziar despre fostul comandant al „Viteaz"-ului ?... Ai citit ?

— Am citit... Cine a scris însă nu m-am gîndit.

— Se prea poate să fie Nosov, ofițerul mecanic, ăl de s-a remarcat. Auzi cine s-a găsit să fie liberal, acest fecioraș de contopist-șef ! spuse cu un aer de superioritate și dispreț, Rakitin. Apoi, schițînd o grimasă, continuă : Propovăduiește tot felul de tîmpenii în cercul ofițerilor... Un mecanic oarecare, dar iată că... Dumneata, Vasili Leontici, să nu-i prea permiți acestui meșteraș... Ne aflăm pe o navă militară... Nici prin gînd să nu-i treacă să mește rească niscaiva scrieri defăimătoare... Imediat îi fac vînt ! declară căpitanul, subliniind cu voluptate puterea lui „de a face vînt".

Vasili Leontievici nu purta nici un pic de respect lui Rakitin, pe care-l considera un „carierist nesăbuit". Pretenția ca manevrele să se execute totdeauna cu o repeziciune uluitoare, atitudinea lui distantă, lăudăroșenia că poate „face vînt" unui ofițer — toate acestea îl indignau ; de asemenea detesta îngîmfarea căpitanului, care își închipuia că numai datorită lui corveta „Viteaz" devenise o navă model. Îl mai detesta pe Rakitin și pentru că era băgăreț... și impertinent...

„Se grozăvește, fanfaronul ! și unde mai pui că-mi face observație fără nici un temei !" gîndi ofițerul secund. Se aprinsese și, abia stăpînindu-se să nu calce regulile disciplinei pe care era obișnuit din școală să le respecte cu strictețe, răspunse ferm și profesional :

— Andrei Petrovici Nosov n-a ținut în careul ofițerilor nici un fel de discursuri atițătoare pentru care aș fi fost în drept să-l opresc. Într-adins secundul pronunțase numele întreg al mecanicului. Cît despre ce discută el în cabină sau pe țărm, nu mă privește. Sînt ofițer secund și nu un copoi ! Iar dacă dumneavoastră binevoiți să-i interziceți să scrie, și asta în cazul în care Andrei Petrovici Nosov scrie, atunci binevoiți să-i ordonați dumneavoastră personal, sau ordonați-mi mie să-i transmit ordinul dumneavoastră...

Strălucitorul căpitan îşi dădu seama că a fost lipsit de tact şi rămase uluit în prima clipă de replica dîrză a lui Vasili Leontici, pe care îl preţuia ca pe un excepţional ofiţer secund, dar îl socotea totodată un subaltern maleabil şi nu prea deştept. Cu atît mai tare se înciudă că nu îndrăznise să riposteze drastic la refuzul primit, din partea secundului, de executare a ordinului pe care i-l dăduse sub formă de sfat.

Vasili Leontievici, care, din chiar prima zi cînd Rakitin a devenit comandantul navei, a sesizat micimea sufletească a acestui om plin de vanitate şi n-a dorit deloc să se apropie de el, acum izbutise să-i provoace un sentiment de ură.

Dar, speriat de eventuala ruptură a bunelor relaţii de serviciu, căpitanul nu-şi manifestă nici măcar nemulţumirea. Din contră, mirat parcă, se adresă ofiţerului în modul cel mai colegial, încercînd să-l captiveze :

— Ce-i cu dumneata, Vasili Leontici ?... Iartă-mă, te rog, dacă te-am supărat... Fără să vreau... Nici prin gînd nu mi-a trecut să-ţi fac observaţie... N-am avut nici un motiv... Zilele trecute, aflîndu-mă pe puntea de comandă, l-am auzit pe mecanic prin tambuchiul deschis al careului de ofiţeri şi mi s-a părut că... Probabil dumneata nu erai acolo... Ştiu bine că n-ai fi admis ceva rău intenţionat... Ştiu precis ce secund ideal eşti şi ce ajutor de neînlocuit pentru mine, Vasili Leontici !

„Ce ticălos ! Lipsit de principii !" gîndi Vasili Leontici.

Acesta — om cinstit şi cu principii de la care nu se abătea — mai pierdu totuşi din rigiditate în urma complimentelor şi scuzelor strălucitorului căpitan.

— Ţi-am spus doar aşa, într-o discuţie particulară, colegială, Vasili Leontievici, părerea mea despre mecanic, zise Rakitin şi mai mieros.

Apoi trase dintr-o havană şi, trimiţînd în tavan cîteva rotocoale parfumate, continuă :

— Între noi fie vorba, nu-mi plac nici navigatorii, nici mecanicii şi nici artileriştii... Mojici, în toată puterea cuvîntului...

Cît dispreţ se simţea în glasul lui Rakitin faţă de aceşti „paria" ai flotei, şi cîtă siguranţă că ofiţerul secund trebuie să fie pe de-a-ntregul de aceeaşi părere !

Deşi Vasili Leontievici nu era lipsit de unele prejudecăţi, nici pe departe nu se compara cu Rakitin în atitudinea ostilă faţă de cei din alte arme.

— Navigatorii, mecanicii și artileriștii noștri sînt ofițeri destoinici ! spuse el.

— Atîta mai lipsea, să am niște trîntori la mine pe corvetă !...

— În afară de asta, sînt oameni de cea mai bună credință... Iar dacă nu sînt prea lustruiți... nu prea de lume... consider, Vladimir Nikolaici, că nu-i un păcat de moarte ! conchise Vasili Leontici.

— Mă bucur să aud astfel de referințe... Înseamnă că ai noștri... constituie o fericită excepție...

Se așternu tăcerea.

Ofițerul secund se ridică din fotoliu și întrebă :

— Mai aveți nevoie de mine, Vladimir Nikolaici ?

— Nu, Vasili Leontici...

Cînd Vasili Leontievici părăsi cabina, ura împotriva sa năpădi sufletul lui Rakitin.

V

PE NAVA-AMIRAL FUSESE ridicat semnalul : „Strîngeți pînzele".

Marinarii de pe „Viteaz" depășiră toate așteptările lui Rakitin. Terminaseră cu vela gabier și cu zburătorul cînd marinarii francezi abia se răspîndeau pe verge.

— Parcă ar fi niște muieri ! spuse zîmbind cinic căpitanul, apoi începu să privească vergele de pe „Viteaz".

Marinarii strîngeau ca prin farmec pînzele de pe gabie și le legau cu baiere de învergare, rezemîndu-se cu picioarele pe țapapii întinși de-a lungul vergelor.

Gabierii, care promiseseră căpitanului „să nu-l facă de baftă", se precipitau ca scoși din minți, plini de sudoare și cu fețele congestionate. Pentru ei, o secundă însemna o comoară. În aceste momente, păreau a-și fi pierdut instinctul de conservare. Nu-și dădeau seama că țapapii — destul de subțire împletiți din funii — care se bălăbăneau sub greutatea picioarelor lor puternice, erau reazeme nesigure, în această manevră atît de rapidă ce impunea multă atenție și stăpînire de sine.

Căpitanul savura triumful victoriei și admira entuziasmat cum „bravii" lui se străduiesc din răsputeri și strîng „ideal" gabierele, pendulînd la înălțimea ametitoare a vergelor.

Dimpotrivă, ofițerul se alarmase și privea în sus cu încordare. Graba sălbatică a marinarilor îl înspăimînta, conștiința îi era profund tulburată.

— Marinarii de pe gabie ! Mai cu grijă ! Țineți-vă mai bine, fraților ! strigă el.

Rakitin îl spintecă pe secund cu o privire plină de răutate și-i spuse sarcastic :

— Marinarii de pe gabii nu sînt muieri, Vasili Leontici.

— Oameni, Vladimir Nikolaici ! răspunse acesta grav și semnificativ.

— Știu că sînt oameni, spuse, privindu-l, „de sus", căpitanul, înroșit de furie că i se dădea o lecție.

Și abia pronunțase aceste cuvinte, cînd sub ochii lui, desprins de pe verga gabierului mare, se prăbuși pe punte un om.

Ceva alb se izbise de sarturi, fusese aruncat într-o parte, apoi se plesnise sonor de punte.

Nici un strigăt, nici un geamăt.

Marinarii aflați în jurul catargului principal scoaseră un suspin de spaimă și își întoarseră privirea de la cel care zăcea și în jurul căruia puntea se împurpurase.

Capul îi era zdrobit, dar fața tînără și frumoasă a lui Nikeev rămăsese neatinsă. În ochii lui mari, negri, ieșiți acum din orbite, încremenise expresia groazei.

Mulți își făceau în grabă semnul crucii.

Marinarii de pe gabii priviră în jos, apoi reîncepură să lege baierele.

Înflăcărarea nebunească încetase. Instinctul de conservare se redeșteptă brusc.

— Omul să fie dus la infirmerie ! ordonă cu glasul tremurînd ofițerul secund, fără a se uita spre mort.

Șeful de echipaj Nikitici apucă să acopere capul zdrobit al lui Nikeev. Doi marinari au ridicat cadavrul. Ceilalți își întoarseră ochii de la mort, se mai închinară de cîteva ori, apoi se apucară din nou de treabă, strîngînd parîmele. Ofițerii îi grăbeau discret. Medicul navei, palid, speriat, venise și el în fugă, iar bătrînul marinar de pe teugă, înveteratul bețivan Kobcikov, care întindea flocul, spuse cu jumătate voce :

— Graba ! Uite ce-a făcut !

— Gura ! îl apostrofă locotenentul care comanda pe teugă.

Munca încă mai fierbea.

— Jos de pe gabii şi crucete ! ordonă Vasili Leontievici.

Comanda lui sunase lipsită de forţă. Gîndul la cel sacrificat îl obseda.

În fine, „Viteaz" ieşi învingător.

Pe escadra franceză nu se coborîseră pînzele, în timp ce „Viteaz" se făiea cu catargele sale dezbrăcate. Parîmele fuseseră strînse.

Dar pe puntea „triumfătoarei" corvete ruseşti se lăsase o linişte funestă. Nenorocirea întîmplată îi apăsa pe toţi.

Cutremuraţi şi posomorîţi, marinarii amuţiră lîngă parîme.

Se auzea numai Kobcikov, care, cu o nuanţă caustică în vocea lui dogită de beţivan, spunea încet celor doi marinari din preajmă :

— Fir-aţi să fiţi, munciţi din răsputeri... să crăpaţi pentru o secundă... În schimb, sînteţi bravi !... Lui nici nu-i pasă că Egorka s-a făcut pulbere... Uitaţi-vă la el, habar n-are ! Asta nu-i ca Sfîrleză... Păi, ăla are inimă !

Într-adevăr, strălucitorul căpitan era plin de satisfacţia biruinţei şi zadarnic încerca să se prefacă îngîndurat, căci figura lui triumfătoare nu exprima decît ciudă cînd îi spuse ofiţerului secund :

— Ce marinar neatent...

Neprimind nici un răspuns, îl întrebă :

— Cine s-a prăbuşit, Vasili Leontici ?

— Egor Nikeev... E a doua nenorocire din ultima lună ! îi răspunse întunecat şi sever ofiţerul secund.

Apoi comandă :

— Ajutoarele de cart să coboare !

Căpitanul, înfuriat, îşi înălţă cu mai multă semeţie capul şi porni spre cabină.

Ofiţerii se îndreptau spre careul lor, discutînd.

Micimanul Lazunski urcă într-un suflet pe puntea de comandă, preluînd cartul.

Deprimat, simţind nevoia să-şi împărtăşească greaua durere cuiva, acesta se adresă ofiţerului secund :

— Dacă aţi şti, Vasili Leontici, ce băiat bun era Nikeev !

— Ştiu. Dar mi-e milă de oricare din ei. Toţi sînt oameni ! spuse abătut Vasili Leontievici.

— Sigur... Oricare, Vasili Leontici...

Şi deodată, sugrumat ca de un plînset, temîndu-se că Vasili Leontievici ar putea crede ceva rău despre el, Lazunski se grăbi să-l asigure :

— Să nu credeţi despre mine, Vasili Leontievici, cum că eu...

— Ce spui, Boris Alexeeci ? Nici gînd... Sînt convins că eşti un copil cumsecade... Aşa să rămîi şi cînd vei fi căpitan ! rosti cu o voce caldă Vasili Leontievici. Apoi, plecînd, adăugă : Slujba se va oficia la ora unsprezece... Anunţă-l pe căpitan, la ora unsprezece... Jumătate din oamenii din cart lasă-i să coboare...

— Am înţeles, Vasili Leontici ! răspunse micimanul.

Ochii lui spuneau :

„Ce inimă bună are acest Vasili Leontievici !"

VI

DUPĂ O JUMĂTATE DE ORĂ, ofiţerul secund veni la infirmerie. În faţa uşii mulţimea aştepta la rînd. În mica încăpere a infirmeriei marinarii se înghesuiau să-l privească pe răposat, să-şi ia un ultim bun rămas de la el, făcîndu-şi semnul crucii şi sărutîndu-l pe frunte.

Spălat, şi curat îmbrăcat, cu pantaloni, cămaşă albă şi încălţat cu ghete de pînză, Nikeev era întins pe o cuşetă. Capul i se odihnea pe pernă. Ochii îi erau închişi, iar faţa, care începuse să se îngălbenească, avea ceva de linişte mirată, aşa cum adesea ne pare expresia de pe chipul celor morţi. Marinarul-ţîrcovnic citea din Psaltire.

Vasili Leontievici rămase două-trei minute, neluîndu-şi privirea de la răposat. După aceea, făcu semnul crucii, se înclină şi ieşi, împovărat de conştiinţa răspunderii.

— Să vină la mine în cabină şeful de echipaj ! ordonă Vasili Leontievici vistavoiului.

Peste un minut, în cabina ofiţerului secund intră Nikitici.

Vasili Leontievici îi ordonă ca mortul să fie dus în cabina de pe punte şi aşezat în faţa icoanei. Mai spuse că se vor face două slujbe pe zi, că a treia zi va fi înmormîntat într-un cimitir francez.

— Să-l însoţească un pluton. La înmormîntare pot merge toţi cei care doresc.

— Am înţeles, înălţimea-voastră...

— Mai stai, Kirillov... Află din ce comună e răposatul Nikeev şi dacă îi trăiesc părinţii...

— N-are pe nimeni în viaţă, înălţimea-voastră...

— Dar pe cineva cît de cît apropiat n-are acolo în patrie ?...

— Ba da, înălțimea-voastră. În privința asta, permiteți-mi să vă raportez...

— Ce anume ?

— Lucrurile lui Nikeev poate le trimiteți în patrie. Răposatul spusese odată consăteanului său Ivanov : de mi-o fi dat să mor, scrie te rog la Kronștadt și trimite fără zăbavă acolo lucrurile...

— Bine, le voi trimite. Ce fel de lucruri ?...

— Nimica toată. Daruri pentru o femeie, înălțimea-voastră ! Pînză pentru rochie, două ineluțe, o basma și patruzeci de francuri... Răposatul nu obișnuia să se ție de băutură, înălțimea-voastră.

— Bine. Adu-mi-le, împreună cu adresa.

— Să trăiți ! Vă mulțumim, înălțimea-voastră... Era om de suflet, bietul marinăraș. Fără nici un cusur. Tot echipajul îl plînge... Iute la muncă. De asta s-a și prăbușit. Se mîndrea că nu-l va face niciodată de rîs pe căpitan. Și nici nu l-a făcut, înălțimea-voastră !

— Cui să le trimitem ?... Cine-i femeia ?...

— Se pregătea să se cunune cu ea după lege, înălțimea-voastră, de îndată ce se va întoarce acasă. Chiar pentru ea, pentru logodnică, strînsese darurile. Îl legase pe răposatul Egorka, cum s-ar spune... iertați-mă c-o spun, un fel de din alea... Fiică de marinar... Și era legată de Egorka... De trei ani se aveau ca bărbat și femeie... Îi scria destul de des... Numai pe ea o avea...

— Și de ce oare un băiat curajos ca Nikeev se gîndea la moarte ?

— Trăncănea și el așa. Cînd colo, uite că și-a simțit soarta, înălțimea-voastră... Prea era iute. Mai adineauri căpitanul poruncise nu care cumva să-l facem de rîs... Ne vorbise cu atîta îndemn... De-aia s-a înflăcărat Nikeev... Și... mai îngăduiți-mi, înălțimea- voastră, să vă mai raportez că...

— Ce anume ?... Spune !...

— Graba asta o să-i mănînce capul echipajului... Poate l-ați ruga pe comandant... E bun la inimă... S-o lase mai moale, înălțimea-voastră...

Vasili Leontievici se strîmbă ușor, dar îi promise că va discuta cu căpitanul.

Într-adevăr, după înmormîntarea marinarului, ofițerul secund a stat de vorbă, dar foarte precaut, cu strălucitorul căpitan... Ca urmare a acestei convorbiri, chiar a doua zi Vasili Leontievici își făcu formele, părăsi corveta și plecă în patrie.

Traducere de *Radu Căplescu*
și *Gleb Bocunescu*

VOLTA

I

O NEMAIPOMENIT DE FIERBINTE zi de iulie mă prinsese într-un tîrguşor uitat de provincie. Stăteam împreună cu Nilîci în chioşcul din livadă, la umbra frunzişului des al viţei de vie sălbatice ce-l împodobea. Încercam astfel să ne apărăm de dogoarea care ne prăpădea.

Bineînţeles că dulăul meu Kudlastîi era cu noi. Dormea, sforăind, din cînd în cînd, greu şi neliniştit.

Nilîci, întorcîndu-se dis-de-dimineaţă de la scăldat, tăiase un stînjen de lemne şi le aşezase cu grijă, iar după obişnuita lecţie dată micului Abramka, s-a acupat să-şi cîrpească hainele pe unde se simţea nevoia.

Apoi, după două ciocănele de votcă şi o gustare zdravănă, a tras un puĭ de somn, în magazia sa, iar acum, avînd conştiinţa împăcată, pe drept se odihnea sufleteşte, trăgînd din pipă şi scuipînd cu măiestrie în livadă, prin uşa deschisă a chioşcului.

De jur împrejur domnea o linişte de mormînt. Tîrguşorul părea încremenit. Oamenii şi animalele, deopotrivă, zăceau istoviţi de dogoare. Din curte şi din casă nu se auzea nici cel mai mic zgomot.

Nu se auzea nici măcar vocea fonfăită şi blîndă a gazdei, femeie cusurgioaică şi „acrită", care precum se exprima Nilîci, „scheuna" ziua-ntreagă dojenindu-i pe Akţîna şi pe Karpo pentru tot ce putea să-i treacă prin capul ei de gospodină zgîrcită

„Scheuna" că „năimiţii" n-au grijă de bunurile stăpînei, n-au milă de „biata şi neputincioasa femeie" şi că primesc simbrie pe degeaba.

Nu se auzeau nici protestele Akţînei, şi nici răspunsurile ironice ale lui Karpo, lipseau certurile şi glumele acestor tineri cu glasuri răsunătoare, care, întotdeauna guralivi, astăzi amuţiseră ca nişte peşti. Sau cîntecelul tărăgănat al lui Karpo — unde-o fi dispărut ? La

întrebarea asta n-ar mai putea răspunde nici Akțîna, fiindcă moțăie în bucătărie.

Onorabila familie de porci — scroafe, tăticul și cinci purceluși — stă întinsă sub gard. Nici un grohăit nu s-aude. Aceeași nemișcare și muțenie în cîrdulețul de rațe pitite în iarbă. Au dispărut gîștele, curcile și lăudărosul păun. S-au ascuns, fiecare pe unde a apucat, și tac. Tac și găinile și cei doi cocoși, deși te-ai aștepta ca tocmai din sminteala arșiței să cotcodăcească și să cînte mai tare ca oricînd.

Nilîci nu se muiase de căldură și deodată, puțin cam agitat, spuse, coborîndu-și vocea sa puternică de fost șef de echipaj :

— Chiar așa, 'nălțimea-voastră ! Fel de fel de minunății poți întîlni pe lumea asta, numai să te gîndești... Pas de le înțelege !

După aceste cuvinte, tăcu.

Căzuse pe gînduri. Își ridicase ochii spre peticul albastru al boltei, de unde soarele arzător privea la rîndu-i. Razele lui orbitoare inundau pomii din fața chioșcului, ale căror fructe se înroșiseră și care păreau și ei adormiți în această zi de iulie. Nilîci, poate căutînd acolo sus, în albastrul de peruzea, dezlegarea „minunăților", continua să privească. Între timp, luleaua i se stinsese și rămase cu ea în dinți fără s-o reaprindă.

În sfîrșit, după vreo două minute de contemplare, se trase în umbra chioșcului, vîrî luleaua în buzunarul pantalonilor săi largi de pînză și, întorcîndu-și spre mine fața arsă și zbîrcită, spuse, încă plin de gînduri :

— Asta zic : e de neînțeles, înălțimea-voastră !

— Ce nu e de înțeles ?

— Omul... A trăit, de exemplu, să zicem, tot timpul cu o „voltă". Și deodată virează în altă parte. Încearcă să pricepi, de ce oare ? Ce se petrece în sufletul lui ? Asta e de fapt minunăția. Cică din pricină că fusese luat în derîdere... În fel și chip au încercat să-l potolească... Geaba... Om care nu se temea de nimic. Dar de batjocură s-a speriat... Și cine credeți că l-a luat în derîdere ? Un mucea, cu iertare să-mi fie ! un papă-lapte... Și din pricina unui glumeț ca ăsta, să vedeți înălțimea-voastră, și-a schimbat tot „cursul" vieții ! Am să vă raportez, înălțimea-voastră, că nu era un om la o vîrstă prea fragedă, era la o vîrstă înaintată... trecuse de cincizeci, cînd a-nțeles altfel lucrurile. Și de ce oare ? Ce te-a făcut să te schimbi ? Nimic nu răspundea. Am schimbat „direcția", și cu asta basta ! De-a dreptul ne-a uluit, înălțimea-voastră. Nimeni nu putea pricepe de ce fă-

cuse cotitura... Şi cum să nu rămîi uluit ? Uite, să zicem, dacă cucoana asta de-aici, acrită cum e, s-ar scula dimineaţa ca orice om cu obraz şi n-ar mai scheuna că ea, zgripţuroaica, e prădată, n-ar rămîne lumea uluită ? Chiar aşa s-a întîmplat şi atunci, înălţimea-voastră... Parcă ne-ntunecase cineva mintea... Ne uitam şi nu ne credeam ochilor...

— Despre cine tot trăncăneşti, Nilîci ?...

— Despre Şitikov, şeful ăla de echipaj. Timp de trei ani am fost cu dînsul pe nava „Vihr", într-o navigaţie de cursă lungă. Grozavă „convertă" mai era, înălţimea-voastră... Aşadar, şeful ăla de echipaj, Şitikov.... poate aţi binevoit să auziţi de el ?...

— Nu, n-am auzit...

— Era un om aşa de înrăit şi aşa de neruşinat în furia lui, că încă nu mai văzusem şef de echipaj ca dînsul, înălţimea-voastră, în toţi anii mei de marinar... Şi, har Domnului, c-am văzut destui ! Bătea de smintea Şitikov ăsta. Cînd i se ordona să aplice nuielele, atunci bătea neapărat „personel" şi ca un adevărat călău... Întîi începea şi apoi se înflăcăra... Îl apuca furia de-a binelea... Şi, pe măsură ce bătea, d-aia bătea mai tare... Fără nici o milă... faţă de nimeni...

— Şi de ce oare era în aşa hal de fiară ? l-am întrebat.

— Chiar aceea am vrut să pricep şi eu cu mintea mea scurtă. De ce oare în Şitikov ăsta atîta răutate ? Şi tocmai împotriva fraţilor lui, împotriva marinarilor ! Consătenii lui povesteau că, în vremea cînd era ţăran, nu se arăta rău deloc... Nici ca recrut în marină nu fusese aşa. Dar mai tîrziu şi-a schimbat de tot firea...

— Şi cum ţi-ai explicat, Nilîci, răutatea asta ?

— Prin serviciul în flotă, înălţimea-voastră. Din pricina fricii în faţa şefilor de pe atunci. Ca să nu-l „lustruiască" pe el, de-aia se înrăise şi ajunsese ca o fiară... A vrut să fie el mai ceva ca ăilalţi... Cam aşa s-ar tălmăci, dacă mă gîndesc bine ca să pătrunz lucrurile pînă la rădăcină... Chiar aşa, înălţimea-voastră. Se întîmplă pe lume minunăţii d-astea, adică dintr-o dată un om să se facă fiară... de frica bătăii şi a salamastrelor [1]... Aţi binevoit să auziţi ce fel de militărie a fost pe timpuri. Dar uite, de exemplu, oţetita asta. De ce obijduieşte oamenii şi se lăcomeşte la bani ?... Dacă te gîndeşti bine, e o scîrbă de femeie fără să aibe nici un motiv ! adăugă Nilîci pe un ton de reflecţie filozofică ; şi tăcu din nou.

---

[1] O bucată de funie cu noduri.

Trecură cîteva minute. Bătrînul trăgea din pipă şi scuipa, avînd aerul că n-ar vrea să-şi mai depene amintirile despre şeful de echipaj Şitikov.

— De ce nu zici mai departe, Nilîci ?... Povesteşte-mi despre şeful de echipaj. M-ai făcut curios... Cum de a-ncetat să mai fie fiară ?... Am înţeles că dintr-o batjocură, dar cum ? Pare ceva ciudat...

— Chiar foarte ciudat, înălţimea-voastră !

— Atunci de ce-ai întrerupt povestea ?

— Am să vă povestesc mai tîrziu ce minunăţie s-a întîmplat cu şeful de echipaj.

— Şi de ce nu acum ?

— Nu e vremea prea potrivită să mă ascultaţi.

— De ce oare ? l-am întrebat uimit.

— V-aţi obosit din pricina arşiţei, înălţimea-voastră.

— Pesemne că ţi-e prea cald să povesteşti, Nilîci.

— Mie ! exclamă cu oarecare supărare Nilîci. Dimpotrivă, grozav îmi place căldura asta mare... Nilîci nu-i ca bibanul pe nisip... Îmi încălzeşte oasele bătrîne şi goneşte moartea din ele.. Iar dumneavoastră : „Ţi-e prea cald !" Nici pe insula „Iavei" nu m-a necăjit soarele, înălţimea-voastră... Şi-o să mă-nmoaie aici, ca pe moţaţii ăştia de ucrainieni ?... Pînă şi acrita asta care nu-şi găseşte astîmpăr toată ziulica şi umblă de colo-colo şi scînceşte mereu, pînă şi ea, ticăloasa, a căscat gura ca ştiuca pe uscat şi-acu zace la umbră... Uite că nici muieruşca asta vicleană de Akţîna nu mai ciripeşte, nici potlogarul de Karpuşka. Trîndăvesc din pricina căldurii... Nu vezi picior de jidan pe stradă... Ai zice c-au crăpat cu toţii ca nişte muşte... Şi toate lighioanele s-au ascuns... În ce mă priveşte pe mine, soarele nu mă supără deloc... Asta din pricină că pielea mi-e tăbăcită şi trupul uscat...

— Aşadar, te rog continuă povestea, Nilîci. Te voi asculta cu atenţie.

— Dacă doriţi, am să vă povestesc despre şeful de echipaj şi despre marinăraşul ăla.

— Rînjitul ăla ?

— Chiar aşa... Grozav ştia să rînjească şi să-şi bată joc de şeful de echipaj, că-i făcea pe băieţi să se tăvălească de rîs... Şi cînd te gîndeşti că era un marinăraş liniştit şi pirpiriu !

Nilîci trase ultimul fum şi urmă.

— Era Şitikov ăsta, pot spune, o fire rea, a dracului de tot. Uscăţiv la trup, şi nu se împlinea deloc, măcar că se ghiftuia... Înseamnă că pe dinăuntru n-avea pace, îl rodea răutatea... Şi privirea îi era grea, ca la un peşte... Era roşcat... Şi le „pritindea" marinarilor de pe „converta" noastră „Vihr" mai abitir decît căpitanul şi decît secundul... Din pricina lor se străduia... Scotea sufletul din echipaj, îi băga pe toţi în sperieţi. Bătea fără milă. În schimb, fără grabă, măsurat şi zdravăn... Nu se avea bine cu nimeni, nu vorbea cu nimeni... Retras era pe „convertă", înălţimea-voastră, mereu de unu singur... Îşi dădea seama că băieţii nu-l înghiţeau defel şi, la rîndul lui, nici el nu-nghiţea pe nimeni... Curînd după ce fusese încorporat, nimerise în serviciul puşcăriaşului de căpitan Tuzov. Poate aţi auzit ce fiară mai era şi ăsta, înălţimea-voastră ! Toată flota îl ştia.

— Am auzit.

— Tocmai sub comanda căpitanului ăsta Şitikov a fost muştruluit în aşa hal, că s-a-nrăit pînă-n măduva oaselor. Mult a mai zăcut Şitikov la „firmelie" din pricina pumnilor şi a nuielelor. Era un om îndărătnic. De-aia şi începuse să se stăpînească la băut cînd era învoit pe ţărm... Nu mai bea aşa, în neştire.. Căuta să salte, să nu rămînă marinar prost şi totodată să-şi păstreze pielea nevătămată. Se străduia din răsputeri şi la instrucţie şi la purtare. Se întorcea de pe ţărm întotdeauna pe picioare şi niciodată nu îndrăznea să spună vreun cuvînt de nesupunere faţă de şefii de echipaj sau de subofiţeri. Ca să ajungă şi el ca ei, cît mai degrabă. Cam pe linia asta mergea el. Adică, cum s-ar zice, e mult mai bine să-i „lustruieşti" tu pe alţii, decît să te ardă alţii pe tine. Or, pe „Netron", şi căpitanul Lev Ivanovici Tuzov şi secundul Nikolai Vasilevici Dolghi parcă a tunat şi i-a adunat. Făceau o instrucţie cu fraţii noştri aşa, ca pe vremuri... Nu era zi de la Dumnezeu să nu urle şi să nu geamă oamenii de pe teugă... Făcusem şi eu armata pe „Netron", înălţimea-voastră, şi nu o dată zbierasem din pricina funiilor... Să te ferească Dumnezeu ! Dumneavoastră, la drept vorbind, n-aţi mai apucat iadul ăsta în flotă. Pe timpul dumneavoastră a venit altă modă de bătaie... Tătucul Alexandru al II-lea, răposatul împărat, ne-a miluit : ne-a lăsat slobozi şi a pus stavilă iadului din flotă... Fie-i ţărîna uşoară izbăvitorului nostru !

După aceste cuvinte spuse din tot sufletul şi cu smerenie, Nilîci se descoperi, se ridică de pe bancă şi făcu larg semnul crucii.

— Curînd Şitikov a fost avansat subofiţer — „fonc̦ie" cîinească pe „Netron" — şi, chiar din prima zi cînd i s-a ordonat să tragă salamastre, s-a arătat ca un adevărat jupuitor de piele... Din ziua aceea, dacă secundul sau căpitanul voiau ca un marinar să fie „şlefuit" fără şmecherie, ci ca la carte, aşa ca să ţină minte, atunci neapărat Şitikov primea ordin să tragă el cu funia... Drept care, îşi dădea toată osteneala, ca să întărească încrederea şefilor. Trăgea din răsputeri cu funia peste spinarea marinarului, şi din ce în ce mai tare, şi se făcea palid la faţă, şi număra loviturile dacă i se poruncise să bată în „pleporţie", şi trăgea pînă te lăsa lat... Şefii tare mai erau mulţumiţi de Şitikov... din care pricină el îşi dădea şi mai abitir silinţă... Marinarii aşa l-au poreclit : Hingherul... Tăcea. Înţelegea foarte bine că şefii de pe „Netron" sînt şi ei nişte hingheri care cer ca şi subofiţerul să fie hingher, că altfel el va încasa peste bot şi va gusta din plin funia, că doar nu se ţine seama de grad... Chiar din pricina asta, de frică şi-a vîndut sufletul, aşa a mărturisit la urmă Şitikov... Pe Dumnezeu îl uitase de tot... Şi, cînd secundul a fost numit comandant pe un bric, l-a luat pe Şitikov la dînsul... Şi ce groază a băgat în marinari...

Nilîci tăcu o clipă, îşi drese glasul şi reluă :

— Cam după vreo zece ani, sau poate şi mai mult, s-a întîmplat să fiu iară împreună cu Şitikov, pe „Vihr". De data asta era cel mai mare peste şefii de echipaj. Şi tot aşa o ţinea. Trebuie să spun drept că, deşi comandantul, secundul şi alţi ofiţeri erau severi în ce priveşte milităria, totuşi se putea trăi cu ei... Nu prea era cruzime, şi pedeapsa cu bătaia nu era chiar aşa de grea... Cîte douăzeci şi cinci de trăgători se dădea de obicei... Rar cînd se întîmpla să se dea o sută, iar peste — asta ar fi fost un fel de omor — nu se dădea... Dealtfel şi bătaia era cu cap... Dar Şitikov tot fără cap bătea, şi număra personal ale douăzeci şi cinci de trăgători, ca un adevărat gîde... Pe „Vihr" i se spunea, ca şi dincolo, tot „Hingherul"... Astfel navigasem cu dînsul, preţ de vreo doi ani, şi îl înduram.. Dar numai mutra lui roşcată ce te băga în sperieţi !... Vîrîse spaima în toţi... Nimic nu se putea face cu el... De nimic nu se temea...

— V-aţi plîns ? l-am întrebat.

— Cui, înălţimea-voastră, pe timpurile alea ? mă întrebă, la rîndul lui Nilîci, nu fără o nuanţă de ironie. Şi pentru ce să ne plîngem ?... Nu din vrerea lui eram biciuiţi, ci din ordin... Şefii ăştia mai mici erau în drept să ne cotonogească... De altminteri un şef de echipaj nici nu putea să fie şef de echipaj fără să bată... Dar să te bată cu cap şi fără să-ţi atingă mîndria. Tocmai asta era deo-

sebirea dintre noi și ei... Și eu am fost șef de echipaj, înălțimea-voastră, și mi s-a întîmplat și mie să plesnesc peste bot, deși dragul nostru de Vasili Fedorici nu îngăduia... Totuși n-am avut necaz din pricina asta, marinarii nu se supărau... În schimb, pe Șitikov toți aveau necaz... Acuma... la drept vorbind, Șitikov niciodată nu bătea pe degeaba. Neapărat pentru o vină oarecare. În schimb însă, fie vina cît de mică, îi ajungea înrăitului de Hingher să lovească în neștire.... Dacă fusese atîția ani hingher, nu se mai putea lăsa de năravuri... Încercasem în fel și chip să-l mai potolim... Nimic nu mergea...

— Și ce-au făcut marinarii ca să-l mai potolească ?

— De toate. Doi marinari bătrîni au încercat vorbindu-i de Domnul Dumnezeu...

— Și el ?

— Tăcea... Odată l-am snopit în bătaie, pe uscat, la Rio. L-am lăsat lat. Arăta cum nu se poate mai bine... După aceea a zăcut vreo trei săptămîni...

— Ai dat și dumneata, Nilîci ?

— O-ho, și încă cum ! Toți au fost de părere să-i băgăm mințile-n cap hingherului, și eu la fel... Și cum era s-o facem ?... Așa cum am făcut-o... Pentru ca hingherii ăștia de șefi de echipaj...

— Și... urmarea ?

— Păi da, chiar asta v-am și spus, nimic nu-l potolea. A zăcut pînă s-a făcut sănătos și-apoi a luat-o de la început cu năravul.

— S-a plîns că fusese bătut ?

— Nu. Nu era chiar ticălos, înălțimea-voastră. Ba, cînd secundul l-a descusut ce-a pățit, i-a spus c-ar fi căzut și s-a lovit... Nu s-a răzbunat pe nimeni... I-am frînt rădăcina nasului... și nu ne-a cerut socoteală... Hingher era, dar încalte om drept... Bine, ne-am zis noi, dacă nici bătaia asta n-a dat roade... Bătrînii marinari au hotărît că, de îndată ce vom ajunge în insula Java, la Djakarta, să-ncercăm iarăși să-i băgăm mințile-n cap... Dar nu ne-a fost dat s-o facem, înălțimea-voastră.

— De ce ?

— Nu mai cobora pe uscat împreună cu echipajul... Se-nvățase minte... Aranjase să se-nvoiască numai el... Se bălăbănea de unu singur pe uscat... Curînd s-a întors... Pesemne că nu-i plăcea de unu singur, într-un oraș străin... De bine de rău, pe „convertă" ești printre oamenii tăi din Rusia... Nici măcar cambuzierul și „ferșelul" nu-l băgau în seamă... În sfîrșit, l-am suferit în felul ăsta pe Hingher aproape doi ani... Mai aveam de așteptat încă un an pînă să ne-ntoar-

cem acasă... După întoarcere, Şitikov trebuia să iasă la pensie. Secundul îi propusese să-l facă ofiţer în port, la transporturi, dar n-a primit. „Îmi găsesc eu loc mai potrivit pentru gradul meu !“ i-a zis secundului. N-a vrut să se bage printre ofiţeri... Înseamnă că l-a dus mintea pînă la atîta... Şi-a dat seama că ce treabă era aia... nici cal nici măgar... Navigam, va să zică, pe mări şi oceane, acostam prin porturi, aşteptam mereu să treacă anul şi iată că într-o bună zi s-a petrecut minunea... Am sosit la Hong-Kong şi chiar în ziua aceea fusese mutat la noi pe „convertă“ un marinăraş poreclit Cintezoiul... Era de pe clipperul „Golubcik“, ancorat alături de „Vihr“... Ei bine, chiar Cintezoiul ăsta avea să-l potolească pe hingher... Chiar din pricina lui Şitikov a făcut volta... aşa dintr-o dată... Mare minunăţie !... Daţi-mi voie, înălţimea-voastră, să trag o lulea, şi pe urmă să vă povestesc despre Cintezoi... Nu v-aţi obosit din pricina căldurii ?... Cam arde... Eu însă mă simt chiar bine...

Nilîci îşi umplu luleaua, o fumă fără grabă şi continuă.

III

— AM SĂ VĂ SPUN, înălţimea-voastră, aşa cum mă duce mintea, că sînt pe lume oameni fără nici un fel de ascunzişuri şi fără vicleşuguri. Sînt şi de-ăştia, da' rar de tot. Cum să vi-i zugrăvesc, nu ştiu. Atîta numai că viaţa parcă-i mai dulce cu ei... Şi dacă dă Dumnezeu să întîlneşti un astfel de om, nici n-ai apucat să-l cunoşti bine că te şi simţi mai voios, parcă te-a vrăjit. Cum s-ar spune, el îşi deschide inima chiar de la bun început... Uite-o, fraţilor, priviţi-o, curată-i... fără viclenie... Şi, după cum socot în mintea mea, e tocmai lucrul ce face ca să te lipeşti de-un om.

— Şi ce, Cintezoiul ăsta al tău aşa era ?

— Chiar aşa, înălţimea-voastră. Din prima zi, echipajul l-a îndrăgit pe Cintezoi, pentru că era aşa, mai altfel... Mai cu seamă că avea privirea veselă şi blîndă. Era un marinăraş nu prea răsărit, cam pirpiriu, negricios şi tare „înmanierat“, deşi cu purtare simplă. Zîmbea de parcă se bucura de viaţă şi n-avea pic de ciudă pe oameni... Din clipa cînd l-am zărit pe Cintezoi, ne-am dat seama că tocmai unul ca el, un marinăraş voios, ne lipsea nouă pe „Vihr“... În seara aceleiaşi zile i-a şi înveselit pe băieţi. Stăteam toţi pe teugă şi ascultam

cum povestea... Povestea atît de iscusit şi le potrivea atît de bine că toată lumea a rămas cu gura căscată... Cum naiba de le potrivea ?... Apoi începu să se maimuţărească, să ne arate cum secundul de pe „Golubcik" „pisează" şi cum şeful de echipaj înjură. S-au tăvălit băieţii de rîs... Parcă-i vedeam... aşa caraghioşi cum ni-i arăta... Dar să ştiţi, înălţimea-voastră, că Cintezoiul rîdea de ei fără pic de răutate... Era curat la suflet... Ce-i drept, şi serviciul era destul de uşor pe „Golubcik"... S-au nimerit comandanţi buni la inimă... Pe „Golubcik" nici şeful de echipaj nu-i pedepsea decît cu vorba, iar de bătut nu prea bătea, şi asta cînd o făcea, o făcea după o bună chibzuială... Pesemne că îl hărăzise Dumnezeu pe Cintezoi să gonească tristeţea marinarilor cu rîsul şi să le dea curaj celor deznădăjduiţi din flotă... El nu era deloc deznădăjduit, deşi la noi pe „Vihr" era tiranul de şef de echipaj... Pe „Golubcik" marinăraşul nostru o dusese bine şi sigur că la noi viaţa i s-a părut ocnă. A gustat-o şi el din plin...

— Încasa şi el ? am întrebat.

— Chiar aşa, înălţimea-voastră.

— Pentru că nu-şi ţinea gura ?

— Nici un pic, înălţimea-voastră. Dar nu pentru că era meşter în vorbe de duh, nu pentru asta se lega de Cintezoi şeful de echipaj... Se întîmpla ca şi el să se-apropie încetişor şi să tragă cu urechea la poveştile care le istorisea Cintezoiul în carturile de noapte, sau la născocirile lui hazlii. Mereu îl rugau băieţii să le povestească cîte ceva... Şi povestea cu atîta măiestrie că uitai de toate... Vreo poveste de-asta de-a lui mai duioasă te pătrundea pînă-n străfundul inimii, înălţimea-voastră... Fel de fel de poveşti cunoştea... Dealtfel şi vocea lui era atît de plăcută că te pătrundea şi ea tot pînă-n adîncul sufletului... Însă... zdravăn o mai încasa Cintezoiul la instrucţie. Deşi îşi dădea osteneala, la instrucţia de marină o scrîntea... Niciodată n-a izbutit să fie marinar sadea... Bineînţeles, Şitikov nu-l ierta... Pentru orice greşeală îl snopea în bătaie... Fără nici un fel de milă... Mereu îl vedeai pe Cintezoi ba cu nasul spart, ba cu gura plină de sînge... Numai că şi pe fiara de Şitikov îl uimise Cintezoiul, înălţimea-voastră, şi-l pusese pe gînduri...

— Prin ce anume ?

— Fiindcă răbda bătaia supus, dar fără nici un fel de seriozitate... Încasa, şi după aia, zîmbea ; botul plin de sînge, iar el se hlizea. Parcă o încasase aşa, în glumă... şi parcă rîdea de şeful de echipaj că se purtase cu el ca o fiară... Asta l-a pus pe gînduri pe Şitikov, că prea era ambiţios ! Cintezoiul răbda bătaia... Încasa, se îndepărta şi zîmbea. Băieţilor li se făcea milă, iar el rîdea într-una... „Ei şi ce-o să

mă omoare şeful de echipaj ?... Răutatea dintr-însul, fraţilor, asta-l ţine, altfel ar rămîne numai oasele de el..." Odată, după o „şlefuială" de la şeful de echipaj, Cintezoiul nostru se urcă pe teugă. Îşi ţuguie buzele, îşi supse obrajii şi începu să vorbească printre dinţi, ca Şitikov : „Pot şi, cum să vă zic, doresc ca de mine să vă fie frică... pentru asta trăiesc... Şi dacă voi, fir-aţi să fiţi, n-o să vă temeţi de bătaie, atunci dracu mă ia... La fermelie... vai, vai, vai... Ajutor, fraţilor !... Temeţi-vă de mine, sînt un hingher... Repede, un doftor ! Săracu de mine... îşi bate joc un marinăraş de mine... Nu i-e frică, rîde mereu !" Şi parcă-l vedeam pe Hingher. Ce să vă mai laportez, înălţimea-voastră, rîdeam cu toţii... Şi vocea, şi mersul, toate i le prinsese Cintezoiul de la Hingher... Se tăvălea lumea de rîs pe teugă, deşi nu ne ardea deloc de aşa ceva, că tocmai ne prinsese o furtună în Pacific. „Converta" cu pînzele de furtună se zbătea neputincioasă în nebunia valurilor. Oceanul învolburat îşi arunca crestele înspumate peste navă... Ne scălda din creştet pînă-n tălpi şi ne năpădiseră gînduri negre... Dar Cintezoiul destrămă jalea... Hohoteam... Şi iată că — binevoiţi să înţelegeţi, înălţimea-voastră — şeful de echipaj nu ni se mai părea atît de înfricoşător, acum rîdeam de el... Ca să vedeţi cum a întors lucrurile Cintezoiul cu rîsul lui !... Deşi avea ochiul învineţit, rîdea şi spunea : „I-am dat papă, sărăcuţul de el, fără mine ar fi crăpat de foame, fraţilor ! Sărăcuţul !" Şi iară pufnirăm... De-atunci, am schimbat porecla hingherului în „Sărăcuţul"... „Sărăcuţul" a aflat. Nu odată auzise cum îl maimuţărea Cintezoiul... Iar marinarii, uitîndu-se la şeful de echipaj, îşi tot aduceau aminte de Cintezoi şi îi apuca rîsul. Povestea ajunsese pînă la ofiţeri... Un miciman văzuse cum Cintezoiul îl maimuţărea pe Şitikov şi se tăvălise şi el de rîs... Şitikov s-a făcut şi mai fiară... Umbla pe teugă în timpul cartului şi tot căuta să înţeleagă de ce rîdea Cintezoiul. Şi s-a pornit, ticălosul, să „şlefuiască" boturile ca mai înainte... Iar pe Cintezoi, dacă o sfeclea la instrucţie, îl bătea cît încăpea în el, socotind poate c-o să-l bage-n sperieţi. Dar marinăraşul încasa şi zîmbea... Şi iată că o dată, înălţimea-voastră, marinăraşul zîmbi foarte mîhnit şi-l privi cu atîta jale pe Şitikov, că acesta îl izbi în piept cu toată puterea. Cintezoiul se prăbuşi... S-a îmbolnăvit de piept... Zăcu la firmelie... Doftorii în sfîrşit l-au pus pe picioare, pe bietul Cintezoi... Şi l-au întrebat care-i pricina... Dar Cintezoiul n-a laportat nimic... Aşa se făcu că şefii n-au aflat adevărul... Şitikov însă credea în sinea lui că Cintezoiul se va plînge, nu-şi dădea va să zică seama ce este omul, înălţimea-voastră... Pînă la urmă se pare c-o fi-nţeles.

În timpul ăsta s-a produs minunăția... Cintezoiul părăsi firmelia... Așeză parîmele altfel decît îi ordonase șeful de echipaj, dar Șitikov, în loc să-l snopească în bătaie, numai că l-a-njurat... Și nu bătu pe nimeni în ziua aceea... În schimb se făcuse și mai mohorît... Am rămas cu toții uluiți... Mare minune se petrece cu Hingherul !... Trecu o săptămînă... nici o tiranie... Chiar dacă-l atingea pe vreunul, asta cu socoteală... Nu se mai repezea să aplice „reglementu"... Într-un cuvînt, volta, înălțimea-voastră, încheie Nilîci.

Apoi, după o scurtă pauză, adăugă :

— Chiar așa, volta... Vedeți ce fel de ciudățenii se întîmplă pe lume, înălțimea-voastră ? Din batjocura asta se schimbase de tot bătrînul șef de echipaj... Atîta că prea rar se văd minuni de-astea ! Așa socot în mintea mea scurtă, înălțimea-voastră.

Traducere de *Radu Căplescu*
și *Gleb Bocunescu*

CUPRINS

OM LA APĂ 5
PE FURTUNĂ 25
NAUFRAGIUL LUI MATVEI IVANOVICI . . 39
NEASTÎMPĂRATUL AMIRAL 57
VISTAVOIUL EGOROV 165
EVADAREA 174
POVESTEA UNUI BĂTRÎN MARINAR . . . 194
DOI MARINARI 208
SCRISOAREA 226
GLUMA 259
INSPECȚIA 272
UN CĂPITAN STRĂLUCITOR . . . 294
VOLTA 307

Lector: NATALIA STĂNESCU
Tehnoredactor: AURICA IONESCU

Tiraj 3100 Bun de tipar 18.04.1974 Coli de tipar 20

Tiparul executat sub comanda
nr. 1/49 la
Intreprinderea Poligrafică
„13 Decembrie 1918"
Str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97.
București
Republica Socialistă România

„... **Noul ciclu** al lui Staniukovici a răsturnat întreaga sa biografie literară... Corabia durată de pana lui a făcut o cotitură bruscă şi, ocolind stîncile, a ieşit în largul oceanului..."

Leonid Sobolev

Lei 9,75

cw

Editura Univers